

Alte Drucke

**ANTO. DE BVTRIO || IN QVINQVE LIBROS DECRE=||TALIVM
COMMENTARIA ... Summarijs ... Flori || de Sura Lugdunen[sis]
... || ... ||**

... || SVPER SECVNDA PARTE SECVNDI || DECRETALIVM. || CLARISSIMI IVRIS ||
VTRIVSQVE DOCTORIS DOMINI || Antonij de Butrio perutilis Lectura super
secunda || parte Secundi Decretalium accuratissime ...

Antonius <de Butrio>

Lugduni, 1532

De testibus. Rubrica.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permission, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150682

res qd potest asserentes p trariis quibus standum est. i. titulo primo
 10 in nostra secundu hosti. **¶** Oppo. iij. qd publicatis attestati-
 bus non pducuntur testes super eisdem articulis: vt. i. i. fraternita-
 tis dicit glo. qd speciale est in causa matrimoniali et assignat causas
 quia in tali no obstat nisi multominus publicatio. Soff. dicit quod
 communis probatio extraordinaria testium non admittitur publi-
 catis attestatiobus sed probatio extraordinaria in qua ratio legis
 de percunctatione attestatiobum cessat ne aliquid addatur vel mi-
 nuatur: vel corrigatur. Ideo hoc admittitur. Non enim habet ma-
 trona assignare alia causam nisi quia vidi vel non vidi eam virginem
 vt credo et hoc non potest addi. An dicit hic vin. hic admittitur pro-
 batio vt vigilet bonum considerationis. Idem in inspectione in-
 strumentorum. C. de si. instr. l. vltima: in inspectione finium: vt. l.
 Irruptione fini. regun. Tertio dicunt aliqui quod iudex ex officio
 potest testes recipere publicatis attestatiobibus et hoc propter peri-
 culum propter quod semel probatum iterum discutitur. de offi. de-
 le. licet. Prima est vera no obstat de proba. inruit: quia ibi soluitur.
 11 **¶** Glo. vltima colligit privilegia virginis in quantum dicit qd
 paradysum replet die nuptie replent terram: virginitas paradysum.
 Item et martyres predicatorum habent laureolam per que dicit san-
 ctum Ioan. batista habuisse triplicem laureolam: quia virgo: quia pre-
 dicator: quia martyr: et hoc vult vsus ibi quia in suo vna laureola
 dicitur ab arbore lauro: que nunq viriditate deponit et olim victo-
 res coronabant cum lauro et est coronala iudicis: qdaz splendor: quo ab
 alijs secernit etc.
 Antonius de But.

- 1 **¶** Acta coram primis iudicibus facta fidem faciunt coram se-
 cundis.
- 2 Acta originalia remanent penes iudicem.
- 3 Acta etiam litis ordinatoria coram vno iudice cepta proficiunt cor-
 am alio iudice loco illius surrogato. nu. 5.
- 4 Iudex debet laborare vt partes litigantes concordent.
- 5 Instantia litis non perit iure canonico cursu triennij.
- 6 Testes quomodo possunt alij admitti publicatis attestatiobibus
 licet appareat de primis actibus.

¶ Imbone. **¶** Acta coram primis iudicibus habita fidem faciunt coram se-
 cundis et de eodem facto. s. de arbi. cum tempore. Ponit
 hic cuiusdam commissionis formam bimbembem. secunda
 2 ibi. alioquin. **¶** Nota qd acta originalia remanent penes iudicem
 3 vide. s. de proba. quoniam contra falsam. **¶** Glo. qd acta etiam lit.
 ordinatoria coram vno iudice cepta proficiunt coram alio iudice:
 loco illius subrogato non obstante: iudicis mutatione et quo non
 est perempta instantia. **¶** Glo. qd acta possunt probari per testes et
 partium confessiones. Et no. qd non reuocare in dubium est conse-
 4 ri. **¶** Glo. iudices debent laborare ad concordiam. **¶** Oppo. qd
 5 non debeat hic processus exhiberi coram secundis iudicibus quia se-
 cunde litere vt non facientes mentionem de commissione primorum
 iudicum nec illos reuocantes non valent: vt patet de rescrip. ceteri.
 So. dicit hic Inno. quod litera intelligenda est quando per appel-
 lationem vel alter causa erat ad se. apost. deuoluta. de offi. dele. pa-
 storalis. s. preterea: vel quando per primum iudicem qui non habet
 amplius de causa cognoscere fuerit partes absolute ab observatio-
 ne iudicij. C. de iudi. properandum. s. finitem. Sed hoc no potest
 procedere quia tunc essent perempta acta litis ordinatoria: vt no. s.
 de testibus causam vel fuerat illi in propria persona scriptum et mor-
 tuis est. s. de offi. dele. quoniam vel aliter sua iurisdicito expirauit
 alias si alicui mandetur vt faciat sibi exhiberi processus alicuius cau-
 se poterit hoc rescriptum per exceptionem elidi. puto quod hoc fue-
 rat alteri commissum de quo non fit hic mentio in hoc. s. de rescrip.
 ceterum: vel forte papa ad se reuocauit negocium quod fieri potest:
 vt lite pen. ecclesie. ii. Per hanc decre. dicit hic Inno. Ioan. and. qd
 si reuocatur in dubium de ac. et lit. contesta. si apparent acta origina-
 lia illis statim: alias ex quo non appareat non creditur lis contest. nisi
 probetur ante sententiam. Sed si vtraq pars confiteatur contesta-
 tionem: super certa petitione: in scriptis data: poterit ferri senten-
 6 tia nec ob. de lib. ob. capitu. s. secundum hostien. **¶** Et per hoc dicit
 concludi quod instantia litis de iure canonico non perit cursu trien-
 nij: cum hoc lis fuerit incohata tempore celestini. et per Inno. com-
 missa cui postea successit bonozius: qui vltra triennium vixit: et mo-
 do erat coram gregorio. ad hoc decretalis. cum tempore. supra de ar-
 7 bitri. **¶** Oppo. quod apparentibus primis actibus non debeant
 testes alij admitti: et publicatis attestatiobibus etc. So. glo. dicit qd
 legitime proponenda admittitur: si ergo no apparent acta omnia
 admittuntur. Si apparent testes sint publicati super eisdem arti-
 culis non admittitur probatio per testes sicut per instrumenta: seu
 alias probationes vt confessionem super diuersis articulis sic posset
 intelligi de his que partes proponere volunt acta contra acta secun-
 dum Inno. glo. alie sunt clare.
 Anto. de Butrio.

De testibus.

Rubrica.

¶ Posito de probationibus in genere: congruu erat videre de spe-
 ciebz: probantur autem per testes instrumenta: presumptiones: et
 iurandum: et de his tractat in rubricis sequentibus: et quia proba-
 tio testium inter alias est efficacior et potetior: que fit viua voce. In
 aut. de si. instrumen. et cau. s. si vero aliquid: col. vi. ideo etc. materia
 iij. q. iij. et ij. q. iij. et ij. q. v. et q. ix. et iij. q. ii. et xv. q. vi. per totum: facit
 xi. q. iij. quisquis. Repetitur in. vi. et clemen. **¶** Quero quare in spe-
 ciali dicit de testibus: et non de teste. dic qd vsus testium est pluralis:
 qd regulariter vnus non probat. s. e. licet. s. ij. et c. venies. et c. cum tu.
 Et quare submittit de attestatiobibus cum fuisset dicere de testi-
 bus. dic tractatus attestatiobum est tractatus per se: specialiter: de
 his multa capitula tagunt. s. hic in rubrica. Io. an. concludit quid fa-
 ciat totus titu. hoc superfluu reputo. Antonius de Butrio.

- 1 **¶** Testificandi munus debet esse gratuitum.
- 2 Testis esse non potest infidelis: hereticus: neqz iudicus: et paganus:
 etiam in exceptis. nu. 6.
- 3 Testis dum deponit dz esse ieiunus de honestate tamen de necessi-
 tate si non ieiunus deponit eius dictum non vitatur. nu. 7.
- 4 Testis deponendi debetur pretium ad expensas.
- 5 Testis potest prece induci ad testificandum dummodo cesset corruptela.
- 6 Homo non ieiunus a quibus actibus prohibeatur.

¶ Lacuit. Tria dicit que placent. **¶** Glo. qd
 munus testificandi debet esse gratui-
 tum: ideo testis condnci non debet pretio etiam da-
 to qd no pducatur: vt male testificet. **¶** Seco qd infide-
 lis non potest esse testis. **¶** Tertio qd testimonium
 debet a ieiuno deponi. **¶** Oppo. qd pretium datur
 testibus: vt patet de rescrip. statutum. lib. vi. s. pe. Sol. non intendit
 hic prohibere expensas: que testibus debentur: sed extrinsecus pre-
 5 tium. **¶** An prece possint induci ad testificandum: dic qd sic: dummo-
 do cesset corruptela. s. c. quotiens: scdm hostien. **¶** Glo. querit an
 infideles admittantur ad testificandum. Glo. qd non per literam: na
 repelluntur heretici: vt in. c. si hereticus: alle. glo. quod dic vt ibi: in
 c. pagani hic alleg. dicit Ioan. iudeos: et paganos non admitti: etia
 7 in exceptis. **¶** Querit gl. an vitietur testimoniu ex hoc quod testes
 sint recepti non ieiuni. Glo. dicit quod est verum de honestate non
 de necessitate: que autem a ieiunis fieri debeant: qui dicantur ieiun-
 ni no. de consecratio. distinctio. i. sacramenta. in. ij. glo. et vltra ea di-
 cit hosti. quod predicatio verbi dei honestius fit a ieiuno: na igno-
 miniosum est pauperem Christum egredientem fartis predicare cor-
 ponibus: ieiuniorum doctrinam rubentes buccas: tumentiaqz ora
 proferre etc. xxij. dist. in. ecclesie principes: tamen seruatur quandoqz
 contrarium: quia post prandium plerqz melius habetur populus
 et per predicationem tunc factam retrahuntur a peccatis: vel saltem
 tunc interruptunt: alio nullum tempus impedit consiliuz sane me-
 tis. C. de transac. l. innozem: saluo qd no. de offi. delega. consaluit. s.
 si fm hostien. **¶** Casus qui expediuntur a ieiuno tantum sunt isti.
 Primo testimonium vt hic. Secundo baptismi receptio: et datio.
 de consecra. distin. v. ieiunium: corporis christi confectio. de consecra.
 distin. i. sacramenta: prestatio sacramenti de calu. xxij. q. v. honestuz
 propter quod quidam dicunt hic in testimonio hic exigi propter in-
 8 ramentum ordinis collatio et receptio. lxxv. distinctio. quod a patri-
 bus. et dicitur ieiunus quis celebrata digestionem. de consecratio. dis-
 tinctio. ii. in tribus. vij. q. i. nihil: licet aliqui dicant quem ieiunum
 incipiente sequenti dicetiam si non dormiuit de quo dic: vt de accu-
 sa. si constiterit.
 Antonius de Butrio.

- 1 **¶** Testium receptio contra non citatum est nulla et in examina-
 tione illorum debent partes esse presentes videlz ad iuramenta illorum
 recipienda. nu. 4. et 13.
- 2 Nomen domini est in quocunq actu inuocandum.
- 3 Citationis vim habet iudicis admonitio.
- 4 Contumaciam veram euitat necessitas inenitabilis vbi causa est ar-
 dua alias per procuratorem comparere tenetur. nu. 7.
- 5 Testes debet esse communes vtriusq partis no ex vna parte consistere.
- 6 Testium receptio an valeat vocato domino et non procuratore cu
 quo lis est contestata.
- 7 Procuratoribus duobus simul et in solidum constitutis quoru con-
 ditio occupantis non est melior: si vnus est litem contestatus et alter
 producit testes an valeant et probent eorum dicta.
- 8 Testis non citati nec admoniti dictu an valeat in presentia tamen
 iudicis et partis deponentis.
- 9 Libellus vbi traditur coram iudice an sit pars vocanda.
- 10 Testis vt sit legitimus que sint in eo considerata.
- 11 Testis debet deponere in secreto. Fallit in actu publicationis.
- 12 Testium receptio an valeat parte non citata subsistente legitimo in-
 pedimento inenitabili.
- 13 Citatio est necessaria ad tres actus.

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

In nomine domini. **¶** Nulla est te-
sta contra nō citatū. h. d. Primo ponit dictū. Qd secūdo
probat lege. Quarto concludit. scōa ibi. Ne postea. tertia
ibi. Ecce. **¶** Mo. nomen dñi innocendum de quo vide cōcor. in spe
de instru. edi. §. ij. in prin. **¶** Mo. ij. qd admonitio iudicis habet vñ
citatiois. **¶** Mo. iij. qd posse per alium citare vt per nūtiū vel aliū.
¶ Mo. iij. practica citationis vt veniat ad audiendos testes: et sic
est ar. qd partes debeāt esse presentes in examinatioe testiū. **¶** Mo.
v. qd inuitabilis necessitas euitat cōtumaciā verā: z vitiat actū in
verū cōtumaciē agendū: ad hoc de sen. exc. venerabilibus. §. secus. li.
vi. z sic patet quod quo ad actum receptionis testiū exigitur vera
contumacia: nec sufficit citatio ad domū dñi de dolo. c. h. **¶** Mo.
vi. qd testes debent esse cōes vñusq; partis z nō ex vna parte cōsu-
stere. **¶** Mo. vij. qd factū contra legem est nullum. **¶** Oppo. qd in
euitabilis necessitas nō excuset qd saltem debet cōparere per pcurato-
rem. de procurato. querelā. fatetur hic Inno. nisi causa sit ardua.
¶ Quero an valeat receptio testiū vocato domino z nō pcurato-
re cum quo lis est conte. disputant hic lambert. de rampo. z ad partē
qd valeret receptio adducit: quia causa est p̄pria domini ad ipsum
dñū z emolum entū spectat. C. de procurato. qui stipēda. §. q. vi. bi-
duum. ver. palā. Item quia dominus iurat de calū. testes pducit et
exceptiones opponit. ff. de inoffi. te. si suspecta: ad hoc de procurato
c. ij. lib. vi. z qd ibi nō. in glo. h. Itē qd saltem est p̄iceps litis. in aut.
de litigi. §. sed hoc p̄nti. Itē qd adesse potest cause. ff. de procurato. l.
paulus. Itē qd transigit z paciscitur: z iuramentū defert z non pro-
curator: de pcurato. qui ad agendū. in fi. lib. vi. Itē quia in dominū
fit executio. ff. de procu. l. plantius. Itē dominus psequitur appella-
tionem per pcuratorem interpositā. C. de ap. eos: ad hoc qd causa est
eius cum effectu. ff. de condi. inde. l. iul. in cōtrariū adducit hāc decre.
z se. vbi citari debet pars z sic procurator qui est dominus litis tum
qz ipse in lite procuratorem cōstituit z nō dominus est dñadus. C.
de sen. l. i. Item quia dominus inuito pcuratore nō potest in se litē
assumere. ff. de pcura. l. post litē. eo. titu. c. ij. lib. vi. Itē ipse est dñan-
dus z nō dominus. C. de sen. z interio. om. iudi. l. i. Sol. pcuratorem
citandū cū in his que pertinet ad litis ordinationē regulariter ispi-
ciamus personam procuratoris contraria loquūtur in his que respi-
ciunt peremptionē litis: vel effectum cause. Bar. in. l. a furiolo. ff. de
re iudi. recitans istam. q. dicit qd decisio sibi placet: qd nō cogitur do-
minus cōparere inuitus nisi ex causa. C. de procurato. l. i. z qz eo qd
a principio misit procuratorem elegit nō litigare pro se: de procura-
to. l. i. §. vñusq; alias. si rogat. frustra esset cōsiliū legis furti. §. qui alie
no. de his qui no. infā. qz dominus cogitur inuitus pati sententiam
si tamen sponte cōparuerit putat quod valet sentētia vt tenet Bul.
in. l. i. C. de sen. qz licet pcurator sit dominus instātie directo domi-
no est dñs vt litem quo iure instātie pōt vti sine cessioe. l. in cause in fi. de
procu. z sufficit pcuratorem nō contradicere. l. que omnia. in prin.
e. ti. Idem no. in. l. p̄reall. z in. l. pcuratoribz. C. de pcurato. z de ver.
obliga. l. si pcurator p̄ntis. Si tamen p̄ntē dñs lata est sententia z nō
apparet qd eo p̄ntē ad hoc si ad hoc fuit citatus censetur p̄sens ad
hoc secuti simplex responsio refert ad interrogata ad hoc qz rogatus
vt testis si est p̄sens ad actū presumitur qd sit p̄sens ad hoc. l. heres
des. §. si. ff. de testa. Si nō fuit citatus sed aliter est ibi p̄ntē nūc si ap-
paret primo certioratus a iudice qd ibi fuit ipse ad audiendam sen-
tentiam idem vt. d. §. si. Si vero de tali monitione nō apparet si fuit
lata pro eo: p̄sumitur p̄sens ad hoc. l. qui patitur. ff. man. Si con-
tra eum nō p̄sumitur p̄sens ad hoc: vt. d. §. si. ff. de pcurato. l. si filius
§. inuitus. z qd no. Inno. de elec. cum in veteri. **¶** Quero cōstituti
sunt duo procuratores in solidū quorum occupantis cōditio nō sit
melior vnus est contestatus litem alter producit testes an valeāt at-
estationes: videt qd nō tum qz litem conte. stās efficitur dñs litis tum
qz non compellitur quis cum pluribus litigare. ff. de exercito. l. i. in
fi. z l. se. z l. qd quis. C. de procurato. tum qz cōtinentia cause non de-
bet diuidi. de sequel. pos. c. i. C. de iudi. nulli. In cōtrariū facit. ff. de
offi. procōsu. l. vna. ff. de admi. tu. l. iij. Item aduersarius tacens con-
sentire videt z consensu partiū aliqd de iure relaxatur: vt. l. filius
§. veterani. ff. de pcuratoribus. Itē si testes iterum producerentur
sepe auocarentur a negotiis suis qd esse nō debet. ff. que admodū te.
aperi. l. si quis ex signatoribus. Itē pcurator pducens fingitur loco
primi nec vtendum est superfluis pductionibus. ff. vt le. no. ca. l. hec
stipulatio. §. i. z sepe causa per duos expeditur. C. de ind. aut. ad hoc
z soluit qd si dominus vult qd valeāt z reus non vult si reus fuit p̄-
sens valet: vt. d. §. veterani. secus si sit absens: vt. l. i. z. ij. de exercito.
Si reus vult valere z dominus non vult exauditur reus: quia fauor
rabilior est ppter culpam qd nō sit melior conditio occupantis: vbi
ambo concordant valere vel nō valere. Causa est indubitabilis hoc
pendet ab intellectu. c. si duo. de procu. lib. vi. Si dicimus scdm pro-
ductio: si illo presente z non impedito: si dicimus gestū per aliū qui
non pōt actum agere propter occupationē alterius est nullū. z tunc
non valet productio indistincte si dicatur quod actus non est nul-

lus sed ita demum si opponatur. posset ratificari productio: et tunc
satis puto equum qd pendeat reo: quia plures sunt cause ppter qd
alter non admittitur ad psequendū quia non dominus litis istā
posset supplere dominus. Secunda qz est preoccupatus ad huc itaq;
potest supplere dominus. Tertia qz interest rei ne in plures aduersa-
rios distringatur z huius suppletio pēdet a potestate rei. Si ergo
absens est poterit contradicere. **¶** Quero an valeat dictūz testis:
non citati nec admoniti in presentia tamē partis z iudicis deponē-
tis. Cōcludunt domini de rota qd sic allegat dictū spe. in ti. de testi.
§. qualiter. ver. iudex ergo vbi sufficit qd iudex assignet certū termi-
num parti ad producendos testes. §. quem eos producat z poterit po-
stillas producere absq; alia citatione vel monitione ad hoc quia sicut
reus p̄sens non potest declinare iudicium licet non fuerit citatus
nisi habeat iustam causam. xi. q. iij. certum: z dicit de iudi. a. pi. j. Ita
nec pars poterit de hoc conqueri qd testis p̄sens non fuerit citat;
ad hoc qz ex quo p̄sens est presumitur ad hoc citatus vt no. de de-
famp. de elec. bone z archi. l. xxiij. di. proposuisti hoc p̄sens dicit
verū si in presentia partis iurant nihil opponentis z sic iuri suo re-
nuntiauit. de regula. ad apostolicam: quia debemus potius inter-
pretari vt dictum valeat quod no. alias vero. per Joā. iij. q. ix. §. de
his. Non obstat quod testis non debet se sponte offerre alias est su-
spectus vt se ingerēs. ff. de procur. que omnia: contrariū tenuit Bul.
de mon. lau. in. cle. romani. de iurciuran. in verbo accessit: z spe. in
ti. de teste. §. qualiter. ver. volens ergo: quia eo quod producitur per
partem presumitur non sponte sed a parte stimulus venire z quia
presumitur citatus ex quo venit secundum eos: hoc ponunt sua cō-
clusionē. ccc. lxxv. **¶** Sed est dubium an ad articulos dādos vel por-
rigendos sit pars vocanda: dicunt domini de rota sua conclu. xc. qd
aliqui dicunt qd nō quia hic est actus iudicis: nec interest partis ad
uerse: ex quo suas debet exceptiones: recitat egl. tenuisse contra: qz
huiusmodi admissio est quedā iterlocutoria: ad quā est pars citāda:
de accu. ad petitionem z de ap. si a iudice. lib. vi. de offi. dele. cum cō-
tingat: quia hic admissio est declaratio articulorum pertinentium
z tunc siue in curia interponatur decretum super remissione facien-
da ad partes quo casu certū est p̄te vocādā vt lite nō cōte. qm. de eo.
qui mit. in pos. cōtingit. siue nō tenentes primā ridet qd l. sit inter-
locutoria nihilominus pōt ferri pte absente l. z nō per cōtumaciā: vt
no. Inno. de pcura. auditis maxime qm citatio fuit facta ad totam
cām z ad singulos actz cause quibz casibz citatio nō est ex necessitate
ad p̄ticularē actus reiteranda: vt no. de elec. statumus. lib. vi. z in.
d. c. auditis. per Inno. de do. z contu. c. h. z sic fit cōmuniter in curia.
de iure puto opi. egl. verā nisi p̄cesserit hec citatio generalis: z dictūz
Inno. non est verum vt no. de ap. ex ratione per Hostien. **¶** Glo.
secunda. querit que sunt consideranda in teste vt sit legitimus ad te-
stificandum. glo. ponit multa consideranda et in fine ponit ver-
sus: dic ibi conditio. iij. questi. iij. ver. liberi. de verbo. signi. forma. l.
quoniam. C. eo. titu. sexus. de ver. sig. forma. ad h. z. j. c. proxi. etas qd
sit maior. xiiij. an. deponens in ciuili et maior. viginti. in criminali.
iij. q. iij. capi. j. et ver. testimonium: et spe. eo. titu. §. pri. v. Itē ex-
p̄tur ibi discretio. ad hoc. iij. q. vñ. §. tria: z ibi fama. j. capitu. testi-
monium. j. titu. j. p̄terea: fortuna. iij. q. iij. §. Item verū. Item tes-
tium ibi fides: s. titu. proximo cum concordant. alios ponit versus
Joā. and. quos non curo. Nam dicit: Res: persona: gradus: locus:
hec sunt consona tempus: et ponit hic versus in quibus testes de-
bent concordare: et in his variando impediunt fidem suam de quo
remittit Hostien. eodem titu. §. que diuersitates. z in Spec. cōdēti-
tu. §. j. de interrogatorijs. verū. quid si vnus. **¶** Oppo. quod nō
debeant testes deponere audiente parte: quia sunt sigillatim reci-
piendū z secreto. j. ca. venerabili: dic quod debent esse presentes par-
tes vt audiant testes. i. iuramenta testiū: non vt audiant testes. i.
dicta testiū qm deponūt. Fallit in causa publicationis: vt loquitur
vnde hic sumit: vel dic qd audire debet testes. i. attestaciones etiā in
actu publicationis: qz nō audiūt testes in actu depositionis: sed au-
dire debet testes. i. attestaciones: z depositiones postq̄ sunt publicate.
Jo. ij. q. i. in primis tenet: qd pars possit esse p̄ns in actu testificandi:
cum hic qd postq̄ audiuerit dicta sup illis articulis: nō potest p̄du-
cere testes: sed nō placet hoc dictū: qz nec cū isto p̄iudicio sunt
admittēdi: vt liberius testes dicāt: nō ob. qd pars melius sciet iter-
rogare: qz hoc facere pōt p̄terrogatoria: vt. l. c. ij. li. vñ. Sic et seruat
generalis p̄fectudo: vt no. accur. C. e. l. i. qm. ad hoc qd no. in spe. e. ti.
§. nūc tractandū. in prin. Inquātū hec decre. dicit vocādā partē: hoc
verū in iudicio qd agitā ordinariē: vel summarie: vbi aut agit de in-
formatione notorij: vt fame nō est necesse partē vocari: vt no. de elec.
bone p̄ Inno. idē vbi agit de informatione p̄fone an sit habilis ad
inquisitionis: vt no. de accu. qualiter z quādo. §. debet. **¶** Querit
glo. an subsistente impedimento inuitabili valeat receptio testiūz
Glo. dicit qd nō sicut valet sentētia. de re iudi. cum Bertoldus. Jo.
an. dicit: qd nō valet receptio quo ad hunc effectū quin possit in per-
sonas obicere: sicut tunc potuisset per decre. p̄sentium. j. c. super
quo remittit ad no. in regula presumitur. de regu. iur. libro. vi. super
fi. questionis:

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

ti debent et vocari seniores et meliores loci. **C. Mo. iij. qd. seniores lo.**
3 ci presumuntur scire consanguinitates habitaculū diu in loco. **C. Mo. v. qd. iuramentū testiu.** h3 duas partes in probanda consanguinitate. Primo d3 esse exclusiū corruptele testiu et psonarū legitimatiū.
4 Secundo debet iurare de veritate dicēda: saltē quā credūt. **C. Mo. vi. qd. in pbanda consanguinitate admittit testimoniu de auditu.**
5 quando principia consanguinitatis sunt de remoto. **C. Mo. vij. qd. vbi quis testificatur per sensum auditus alterius et sic non super eo quod capit in mediato sensu sed mediante sensu alterius nō deponit testis per certam scientiam sed per credulitatē et sic iuramentum re-**
6 stringere debet ad credulitatem et nō ad certam scientiam. **C. Mo. vij. hic qui comprehendatur appellatione propinquorū et qui dicā-**
7 tur de propinquitate alterius quia iuncti sanguine. **C. Mo. oppo. qd. et iunnes admittantur in causa matrimoniali dūmodo alias sint ido-**
8 nee. **i. titu. j. c. j. Sol. admittuntur maxime seniores qd. melius scire pre-**
9 sumunt et de antiquis accipiuntur meliores si haberi possunt: alias
10 sufficit qd. sint boni. **C. Mo. oppo. qd. solo odio quis nō repellatur a te-**
11 stificando: alias nullus cōtra peccatorem admitteretur in testē cum
12 audiendus sit. **Sol. p. odio puato qd. repellit a testificādo vt hic pro-**
13 publico autem nō: vt quia habet odio pro peccato. **lxxvi. di. odio.**
14 **C. Mo. oppo. qd. nō admittant ad testificandū consanguinei. i. e. su-**
15 per ea. **Sol. remittit ad ibi nō. C. Mo. oppo. dicit litera ppter cognat-**
16 tionē ppinquitatis innuit qd. sit dare cognationē absq. ppinquita-
17 te qd. est falsum dic qd. est in translatio. et exponit ppinquitatis cognat-
18 tionē. id est cognationem que est propinquitas. **Doct. dicit qd. expo-**
19 ni debet cognationem. i. propter cognationem propinquitatis
20 quasi dicat consanguinitas nota est qd. de facili esse nō potest nisi sint
21 in primo vel secundo gradu. **j. de dinor. p. porro. Sol. sequētes sunt clare.**
22 **1** Inquantū glo. in verbo odio et amicitia dicit qd. remoto odio d3
23 testificari dicit hic **Inno. per. c. de parēla hic alii. hoc intellige de**
24 amicitia que corruptionē inducit que enim caritativa est hec nō im-
25 pedit testem. de hoc in spe. e. ti. in prin. et facit qd. nō. de iudice vt lite
26 non conte. accedens. j. ibi dicit **Joan. an. scz in spec. loco alle. lxx. di.**
27 xisse amicitiam non repellere ex toto: sed tanta fides testi non adhi-
28 betur credo hoc arbitrarium dicit **lxx. di. dicere in. l. eos. C. co. titu.**
29 **12** arbitrabitur ergo index secundū qualitatem amicitie. **C. Mo. oppo.**
30 glo. qd. hodie non valeat hoc testimoniu de auditu siue credulitas
31 te quia habet necesse dicere quod viderint personas designādo gra-
32 dus ab vtraq. parte: vel saltē aliquas personas in gradibus. **j. codē.**
33 licet. **Sol. fatetur hoc correctum ideo parum valet testimoniu de**
34 auditu sed submittit glo. candam que destruit videt omnia quia
35 debet addere qd. tū ad hoc se ita credere et a suis maioribus audisse
36 patet ergo qd. deponunt de auditu credulitate contra pcedentis di-
37 cta in glo. sed dic qd. intentio glo. est: qd. aliquas debet nominare per-
38 sonas et in illis nō sufficit testimoniu de auditu nec de credulitate
39 habet etiam nominare aliquas non quasi viderit sed babuerit a ma-
40 ioribus et in istis testificatur de auditu et per credit qd. nō. quia in his
41 in quibus testis habet testificari per proprium sensum deponere de-
42 bet per verba concludentia certam scientiam. In his in quibus testi-
43 ficatur de sensu alterius habet testificari et per verba cōcludentia cred-
44 ulitatem dic si queritur an testis debeat interrogari de credulitate
45 dic antequam deposuerit de certa scientia bene interrogandus est
46 de credulitate et quando deposuit: nō de certa scientia vt. j. c. cum
47 causam. j. Si queritur an debeat interrogari de credulitate postquā
48 deposuit de veritate. spe. dicit quod non quia respondendo de cred-
49 ulitate destrueret primum dictum de veritate vt nō. in spe. de teste.
50 **5** iam de interrogatorijs ad fi. et ponit **Jo. an. j. de accu. inquisitio-**
51 nis. hec vera nisi deponeret in factis notis per fidem et notorietatem
52 antiqui vel remoti facti de qua nō refutatur in dubium in quib3
53 scire per fidem et credere est idem vt quod christus fuerit vel quod in
54 roma sit sedes apostolica. nam potest quis testificari in talibus per
55 scire et credere in alijs autem scire se habet ad certū credere ad dubiū
56 ideo credere destrueret scire. Si queritur an valeat testimoniu de
57 credulitate. dicit **lxx. post. Jo. de are. in. l. testium. C. de testi. quod te-**
58 stimoniu de credulitate non valet nisi credulitas sit proxima sensu-
59 sui: per quem veritas percipitur secus si sit separata. de primo exem-
60 plum. testificatur quod vidit nudum cum nuda re. per que credit
61 eos adulterium commississe de presumpti. literas. de ven. in spi. l. j. §.
62 pri. Si dicit filius natum in domo talis et talis credit quod eorum sit
63 filius valet testimoniu secundum **Jo. vt. l. filium. ff. de his qui sunt**
64 sui vel ali. iur. hec verba recitat **Jo. an. in addi. spe. in ti. de teste. §. op-**
65 ponit per. Itē qd. opposuit. de credulitate dic si testis deposuit in
66 his que capit ppro et immediato sensu et capere potest debet deponere
67 re per verba que sapiāt certā sciāz: si nō sit se scire: planū: si respondit
68 se credere si cā assignata cōcludit sciāz in se sit dictū testis qd. qd. scit
69 et credit vt nō. de iura. cal. cām de re iudi. cū olim. §. j. i. fi. et iurāo fal-
70 suz qd. credit verū est per iurāo ergo iurāo verū qd. credit et est illud cre-
71 dit et hoc sequit **Doct. de test. pntiū sup. gl. sup. verbo sufficiēter: et in-**
72 cipit. scz sigillatiz. Si nullā causā assignat vel assignat causam pro-
73 mixtā ad scire et credere et tunc dictū eius nō pbat sic intelligo spe.
74 in. d. §. iam de interrogatorijs ad fi. hic quando dicit a principio se

scire et credere simul satis puto qd. probet qd. non videtur incontinen-

ti se velle corrigere: ar. ff. de condi. et de. l. nam ad ea et qd. credere potest

trahi ad scire: innādū ergo est testis dictū. In his in quibus materia

cōiter nō est pportabilis nec submissibilis proprio et naturali sensu

testis sed illa capere potest vt communiter aut auditu alterius qd.

vidit aut signo aliquo mediante illud presumptiue cōcludēte: tūc

deponere habet p verbum credit immo dicendo se scire subiret anceps

periuriū nisi scientia referretur ad propria scientiā credulitatis et sic

loquuntur omnia iura que probāt testimoniu credulitatis admitti:

vt hic de pur. ca. de teste. In autem. vt hic qui se obliga. ba. probi.

res m. §. j. de here. et sal. §. si vero ab sint. In autentica. de sanc. epi. §.

primo. j. eo. preterea. cum si. oportet tamen vt dixit **Jaco. de are. qd.**

ad hoc vt credulitas que cōcluditur faciat fidem quod causa tā pro-

xima et verisimilis assignetur quod credulitas sit informata firma et

probabili et violenta presumptione vt in exemplis. §. positio: vt pat-

et in. c. preterea. j. eo. alias si leui presumptione et temeraria attenta

natura cause allegata informata esset credulitas testis non proba-

ret sic voluit dicere **Jaco. de are. et Joan. and. vbi. §. C. Aduerte ta-**

men ad vñ quod testis de auditu vel credulitate nō dicitur verus

testis vt nō. glo. in. l. in summa. §. Idem labeo. ff. de aqua plu. arcen.

quod nō. propter statuta.

- 1 Testificari possunt in causa ecclesie prelati et clerici qui causam ecclesie non procurant.
- 2 Procuratores plures possunt constitui p collegiū ad cām agitādā.
- 3 Procurator habēs mandatum ad agendum et respondendum dicitur sufficienter funditus.
- 4 Testes an possint esse procuratores constituti in causa domini quorū vnus est ad vñ cām et alter ad aliā vt alter ad cām alteri admittat etiam in cā in qua ipse fuit constitutus vbi cōstitutionem nō acceptauit.
- 5 Testis an possit esse legatarius in causa testamenti.
- 6 Testis an possit esse venditor in causa rei vendite.
- 7 Testis quando possit esse donator in causa rei donate.
- 8 Testis an possit esse socius in causa consocij.

Super. **¶** Prelatus et clerici qui cām ecclesie nō procurāt testificari possunt in ea. **Pos-**

nit dictū: qd. postea determinat ibi. dūmodo: qd. dixi de

prelato colligit ex superscriptis: p quā p3 qd. papa allo-

quitur prelatus: et fratres: tū dicit eos testificari posse: hoc not. pe.

Idē Huil. in Spe. de teste. §. j. ver. sed nunquid rector: et in ver. se. tra-

ctat de administratore. an testificet de eo qd. suo tēpore fecit: et dicit.

Jo. an. videndū qd. ibi dixit. statim dicā. C. Mo. i. qd. in causa ecclesie

prelatus: et quilibet de ecclesia possunt testificari. C. Mo. i. arg. qd.

pōt collegiū ad causam agitādā nedū vñ sed plures constitutū pro-

curatores. C. Mo. iij. vt pcur. dicatur habere sufficiens mandatum

sufficit qd. habeat mandatum ad agendum: et respondendum. C. Mo.

iij. qd. singulares de ecclesia inquantū agūt causam ecclesie: et actu iu-

dicialiter procurant: in illa non possunt esse testes. C. Quid si duo

sint ab ecclesia procuratores constituti: vnus in vna causa: alter in alia

an alter eorum in causa alterius possit esse testis. Jo. an. dicit qd. sic:

qd. sufficit qd. cām in qua testificatur non agitur: ex hoc inferat quod si

procurator constitutus ad causam: nō acceptet: qd. in illa poterit esse

testis: ex quo illam actu non exercet. i. e. dilecto. Idem dicit Inno.

in eo qui suscepit et ante quā ageret renūciavit: qd. loquitur litera qñ

actu procuracionem exercet: tempore quo testificatur: vel illam exer-

cuit in qua testificatur: scdm Inno. dicit Doct. plus quod forte

erit idem quomodo cū cām dimiserit qñ sit. conte. ar. ff. de procur.

ante litem. et l. se. ad hoc fm Inno. qd. etiā inter laicos talis a testifi-

cando repellitur quia sufficit qd. non reperitur phibituz ex quibus

inferitur qd. si laicus in causa puati admittit fortius clericus in causa

ecclesie. dicit Jo. an. qd. distingui posset an pcurator possit reassumere

re causam vt in casu de procura. si duo. lib. vi. et repellat an non et ad-

mittatur hec distinctio procedere posset in duobus constitutis info-

lidū altero pceoccupante vt de se patet nam si non acceptaret vel re-

nuntiaret pcuratorio distinctio non adaptatur sed dicit Jo. and. qd.

sufficit qd. potest nō reassumere nā et prelatus licet possit reassumere

causam nihilominus admittit: scdm Jo. an. Ad ob. predictis si dica-

tur non repellitur canonicus cōstituens ergo nō debet repelli procu-

rator et absurdum est qd. repellatur procurator et nō constituens. di-

cit Inno. qd. pcurator nō est singularium sed vniuersitatis. xij. q. ij.

qui manumittitur vniuersitas bene repellitur sed non singulares

qui constitunt testes dici non possunt: ipsi autem vt singuli testifica-

tur non vt vniuersitas et maior subest causa repellendi causam agētē

q. constituentes quia cām agens affectionat respectu istatē cuius

dñs efficitur repellitur ergo vt suspectus et quia absurdū est qd. dñs

rū personarū obtineat vice et partis et testis de ver. sig. for. C. Que-

ro planum quod procurator in causa ecclesie non repellitur a testifi-

cando quid i. epo. Inno. hic satis dubie loquitur. dicit Inno. qd. si

vice dñs eius agat vel pcurator qd. nō possit testificari qd. nōc ipse

ignat actio fateat qd. alio agētē iconomus vel vice dominus testifica-

tur: q

cur: quia si abbas agere potest: et altero agente testificari: fortius
iconomus vel iudicus ut hic et. i. de iur. iur. et si christus. Idem
de vice domino: secundum Inno. dicit Hosti. qd Inno. libi videt con
trarius in eo qd. s. no. qd dicit vice domino agente epz repellit: et alio
agente dicit vice dñm admitti qd tamen representat personam epz qui
quasi cōfistoriū est cum illo et illius personam representat. de ap. ro
mana. lib. v. de offi. vica. c. i. maxime cū plus p epō sit psumēdū rō
ne dignitatis qd dicit veritate putat ergo Hosti. idē in epō qd in ab
bate. scz qd alio agēte possit esse testis. Nec ob. si dicas cāz ppriā: qd
procurator est nō dñs. de pcur. c. i. et dicit addēdū. de cēsi. pcuratibz.
de ver. sig. et pte. Jo. an. de testi. pñtiū. li. vi. in verbo ab eisdē: recitat
opt. hāc quā hic ponit Inno. qui dicit qd si epz vel abbas cōstituit
procuratorem: nō pōt esse testis in causa agitata per procuratorem
secus qñ conuentus agit per pcuratores: qd abbas tunc poterit esse
testis monachi autē indistincte recipiuntur et est diuersitatis ratio:
quia abbas est legitimus defensor ideo gerit duplicem personam: et
testis et agens quod secus est in particularibus monachis secus di
cit vbi ipse conuentus simul constituit procuratorem qd tunc ipse
intervenit ut p cōuētus. Hosti. ibi hoc dñat et dicit qd indistincte
ut si agat patus causam per procuratores quod poterit esse testis ut
hic et de iur. iur. et si christus ad fi. al. j. eo. cum nuncius. 7. c. tñs: et
hoc quia procurator est factus dñs litis principaliter litem contestā
do. C. de pcur. nulla ante qd constitutionem regulariter non produ
cuntur testes vnde ipse prelatus remanet ut priuata persona: et non
iurat. de calum. de iura. cal. ca. pe. et vlt. quod non est in procuratore
priuati. C. de iura. cal. anten. principales: tene qd dicit Jo. an. per
hoc dicit ibi Hosti. quod si procurator renouetur post litem conte. p
prelatū patus in ppria psona psequi poterit sed nō poterit esse tes
tis ut hic et si iam fuit testis eadē rōne nō poterit esse ps imo habet
bit necesse aliū pcuratōrē cōstituerē. ff. de pcur. l. in cause eligat ergo
qd plus expedit ecclesie ad hoc qd res ecclesie nō sunt plati. de dona.
c. i. si nec singulorū xñ. q. i. qui manumittit. Jo. an. dicit qd vter
qz bene dicit ut agēte iconomo: vel vicedño vel pcuratore episcopi:
causam singulārē mense epālis et per cōsequēs singulārē epz: verū di
cit Inno. si nō agat causā ecclesie vel cōz verus est qd dicit Hosti.
ad hoc reducēdū qd nō. glo. 2. arch. xñ. q. i. c. i. et p his decidit an
legatarius admittat in testē in causa testamēti quidā qd sic ad instar
clerici p ecclesia: qd ad legatariū principalit nō pñet cōmodū testis
mētis: nec cōi nōle causa tractat ut in li. de testa. c. legatariis et hoc
tenet Joā. xñ. q. i. c. i. ad hoc qd pōt debere testis: l. 3. nō valeat testa
mētū. C. de lib. pte. aut. ex cā nec sequit legatū pñandū est ergo valet
testm nec eo qd valet testm sit pñandū legatū. C. ad. l. fal. l. i. et l. i. rritū
fm Inno. qd hoc nō. s. c. i. de quo in spe. de istr. edi. c. postremo: al.
si instrumentū. ver. quid de legatario. Si vincē. dicebat enī admit
ti: sed detrahebat fidei legatariū: qd saltē in cōsequētiā ei cōmodū de
bebat applicari. ad hoc. in aut. de testi. c. si vero odiosus. spe. in ti. de
teste. c. i. ver. Itē qd est tal. et in. d. c. instrumentū. qd delegatario: cō
cludit qd si est qd inter heredē et legatariū de legato: nō testificat lega
tarius qd est ppria vel cōsimilis causa a q repellit: ut. i. c. psonas. Si
adit est qd inter duos cui? sit hereditas tunc testis esse pōt. Jo. an. di
cit hic et in addi. spe. super dicto. x. Itē qd est talis: qd si in oēm euē
tū legatū debeat legatario quēcūqz habuerit lis legatarius admitti
tur i testē et sufficit eius testimoniu. Si aut in alterū euēti sit habitu
rus legatū legatari? tūc admittit sed nō est ieger testis: ut dicit. d. si
mon. et p his decidit qd de veditore an admittat in testē. Glo. ff. de
nullus decidit qd si veditore nō tenet de enictiōe admittit. Si vō te
net nō admittit. Ad ob. l. eos. ff. fin. reg. vbi veditore testificat de fini
bus inter emptores: qd loquit qñ nō tenetur de enic. vel vt no. in. d. l.
eos aliud est quando testificatur de finibus inter emptores quia qd
ab vno perdit ab altero lucratur. vnde non est ibi aliquod periculū
et sic par affectio suspitionem tollit. ff. de ritu nup. l. penul. c. de vno:
puto quod venditor licet admittatur etiam vbi non tenetur de enic
tione: etus dictum non sit integrum quia verisimile est quod affe
ctat tenere quod egit sicut dicimus in pñeneta ut in auten. de tes
te. c. si vero odiosus. de testi. romana. libro sexto. et quod ibi nō. i. de
testi. co. dilectorum: de hoc in specu. eo. titu. c. pri. vers. quid de ven
ditore: vbi idem sentit Joā. an. et Jaco. de rane. vt. i. dicam. et p
his infertur quid de donatore quidam distinguunt similiter: an te
neatur de enictione an non vt primo casu non testificatur. secūdo
sic. ff. de dona. l. aristo. c. finali. C. de enic. l. secun. Jaco. de ra. indistin
cte tenet quod non possit: quia non est idoneus testis quis in causa
que tangit suum interesse: sed huius interest quod patet quia perso
nale peccatū transmittit in donatariū. ff. de pac. l. si tibi. c. pactum
Item quia donatarius affectat valere qd agit et bec ratio repellit p
ñeneta. in aut. de testi. c. p. forti? donatorē et hac rōne dicit. bi: qd
dēnō testificat p cessionario ad idē. l. i. j. ff. ne visat ei et hz hoc in
utile est pñtiū qd dat spe. l. i. d. pcur. i. si. qd ille q nō bz de debito nisi
vñū testē cedat actionē et cū illo testificet cū cessionario et an q nō pōt
testificari pcedente possit testificari p cessionario vide in spe. de
teste. c. p. ver. sed pone mutui ad finem per tres colum. ibi con
cludit quod si donatio actionis ceperit a pactione illi repellentur

quia de enictione tenetur cedens at si ceperit a traditione non qd
enictione non tenetur. C. de enic. l. i. prout distinguitur in dote. in
l. i. C. de iure do. et si dubiam quid de socio. Inno. s. ca. iij. dicit: qd
in contractibz: talis rebz. nō admittit in testē socius omniū bonoz
nec is cuius secundario interest: vel emptor: p veditore: vel ecōtra. C.
e. l. omibz: nā interest emptoris ne res cuiusqz. qd ptz: qd altero suc
cūbēte alter appellat: tam cuius interest. ff. de appel. ab exēcutores. c.
j. et l. a snia. ff. de re iudi. l. sepe. c. i. qd nō esset si ipse nō itersset. de
elec. cū inter. R. Si est socius respectu rei tñi: in re cōi pro parte socij
bene admittit in testē: qd ille vincēs illud socio nō participat. ff. si ps
here. pe. l. i. j. qñ immo et. c. p. inde et. c. se. Itē nec feudatarius vel
emphiteota p dño velecōtra: qd tāgit suū interesse in cā sup re embis
teotica: vt no. Spe. in. d. c. qd de veditore: nec fideiusso: pro debitorē
velecōtra vt in. c. qd de fideiusso. Inquātū dictū est admittit rato
rem vel prelatus posse testificari in causa ecclie. hoc verum: quando
causam non agit ut hic: vel nō fuit auctor facti sup quo causa ver
titur qd per manus suas illud non est gestum: sed si per manus suas
illud est gestum: an si sup illo pducatur in testē possit testificari: questio
est veneralis. xlvij. de qua p Arc. xñ. q. i. c. i. dicit qd pōt testifica
ri: vt. l. de ferre. c. idē decreuerūt. ff. de iure si. hoc recitat Spe. in tit.
de teste. c. opponit. ver. Itē qd est administrator. Jo. an. dicit qd de
prelato dictū est. s. sed certe nō est dictū qñ cōtractū gessit: qd alia tūc
accumulat suspitio. Itē dicit qd questio nō pcedit in rectore capel
le eo ad huc remanēt rectore: vt ptz de testa. relatū. i. qd apte vult qd
rector ecclesie in cā ecclesie: nō possit testificari: s. nō video bene di
rentiam inter enī et planū. nisi dicas qd quasi in mēsa ppria testificari
vide: in administratore autē et in pto capelle: deposito officio
prelature pcedit questio Jo. an. in addi. in loco palle. C. dicit qd si
ex obmissione ei? p quo testificat: vel assistētia ei? p cuius desistētia
testificat aliqua laus vel vituperiū ei ascribat: testificari nō pōt alio
sic: al. qd de pñeneta dicit de testi. romana. lib. vj. Et in aut. de testi.
c. si vero odiosus: qd nō. de testi. co. dilectorū qd not. qd verba sunt
optima his que dicā de aduocato exēcutores et iudice et pcuratore et
assessorē et similibz. i. de testi. cū a nobis: puto tñ tales in subsidū ad
mitti. de elec. dilecti. et ibi glo. de dolo cū olim: de pba. tertio cum si.
de adherēte cause: an repellatur a testificādo: dñi de rota sua conclu
celixij. C. dicit qd si: tūc ppter affectionē cause: tūc qd adherē
do se fecerūt ptes. iij. q. iij. c. iij. nullus. in fi. de testi. l. 3. Itē qd similitudo
cause repellit. i. c. psonas: fortius idē pñtas: sic et pcura. et aduocatus
repellit. de testi. romana. lib. vj. qd dicit vñ etia: finita adhesionē
vt si appellatio cui adbeferat fuit deserta: qd licet cesset adhesio non
cessat suspitionis cā: durāte cā in qua semel citata est suspitio: ar. de
testi. romana. l. i. vbi pcurator deposito officio: nō pōt esse testis in
causa p se pcurata: fortius in adherētibz: qd se ptes fecerūt: sic pñta
mitur plus vni parti qd alteri fauere: ad hoc vt lite nō cōte. accedens
de refcrip. statutū. c. iij. in verbo copia. li. vj. glo. sunt clare. C. In gl.
fi. in fi. dicit vt pcurato. si dno. lib. vj. C. In gl. si ibi singula vbi de hoc
et. s. eo. titu. j. et l. i. c. i.

- 1 Appellatio ab interlocutoria in quo differat a diffinitiva ex quibus iustificetur.
- 2 Exceptionis probatio differri pōt post attestationū publicationē.
- 3 Possessio antiqua an pro sit possidenti sine titulo.
- 4 In beneficiis cā impetratio facta per laicū et militē se tacētē laicū vel militē quomodo valet pro remouēdo quē a beneficio. nu. 13.
- 5 Beneficium patris quare nō potest conferri filio.
- 6 Beneficium pōt priuari clerico tenēs publice pcuratū sec? ergo si occulte
- 7 Testis laic? quādo nō admittit cōtra clericū et quomodo trib? cau
- 8 sis tanq? a testimonio inhabilis repellitur. nu. 13.
- 9 Patro et raptor in quo differant.
- 10 Exceptionē proponēs debet incōtinēti offerre se pbaturū qd non sufficit opponere cū iactatione de probādo vt suspitio lōgene dilas
- 11 tionis remoneatur. nu. 16.
- 12 Attēptati remediū appellatione pendente cōpetit etiā cōtra quēli bet successorem.
- 13 Lascari nō potest qd est nullum sed refertur ad factum.
- 14 Testis cōpellere ad testimoniū veritatis perhibendum consistit in officio iudicis.
- 15 Exceptio quo casu post diffinitiuam admittatur.
- 16 Exceptio testiū reprobatōria an sit incōtinēti admittēda an vero in tempus disputationis reservanda.
- 17 Appellatio ab exceptione nō admissa iustificata nō dñ ex sola obla
- 18 tione vel iactatione probationis nisi appellans obtulerit inconti nenti probare.

Ex parte ad. Ut asserit Jo. an. hec decre. for
tis reputat et est: eius vero fortis
tudo dependet a litere intellectu: propter repugnantiam
donarum regularum in materia appellationis: aij quidē
hanc decretalem transierunt quasi dubia eius non palpauerint: et
alij nihil penitus scribentes: ipse autem Joā. vltimus scriptor: mū
tum confuse loquens: non eius intellectum penitus elucidauit: qd

Antonius de Butrio super secunda parte. ii. Decretalium.

antem hanc decretalem. repeti in studio bononiensi. nunc autem actu legens de mane in studio rosetino ordinare attingam eius medullam prout dominus ministrabit. et apparatu declarando aliqua que ab olim hic scripseram revocando. verum cum ex prefationibus indicis audiatis intellectus acuitur et cum ad dicenda fiat descensus in clarius capescendum intellectus aperit ponam regulas duas in iure. et appellationis viam: vulgare pueris rem memorando novitibus autem ad novitiam reducendo. Prima quod inter differentias que assignant iter appellationis a diffinitiva et interlocutoria: una datur quod ab interlocutoria appellatio simpliciter iustificat gravamine culpa iudicis surgentis non attento reali gravamine iustitie defectu culpa iudicis deficiente. unde si appono iurisdictionis defectum quod non probat iudex me repellit sed in causa probare paratus non ipsum iudicem non admittit appellatio sic et in similibus appellatio vero a diffinitiva iustificat simpliciter iustitia: etiam quocumque iudicis culpa in inferenda iustitia circumscribitur per hoc infertur quod data realitate gravaminis iudicis cessante culpa in interlocutoria appellatio non iustificatur in diffinitiva non nisi sola apparente gravamine et in iustitie realitate per hoc apparet quare in appellationibus ab interlocutoria exigitur cause expressio. de ap. vt debitus. 2. c. cordi. lib. vi. Et secus in appellationibus a diffinitiva quia cum in appellationibus ab interlocutorijs exigitur gravamen culpabile oportet causas exprimere ex qua gravamen iudici a quo ad quem manifestat vt sicut exigit expressum iudicis gravamen et studiosus in substantia sic ipsius exigit in forma sed in appellationibus a diffinitivis sufficit velatum gravamen non appens reale sicut quod cum hic possit esse in qualibet appellatione admittitur quolibet appellatio sui extrinseca forma sicut non exigit in substantia gravamen non ex primo oculo te patentes hec patent. de ap. vt debitus. 2. c. interposita. Et hoc sequitur scilicet regula que hic legitima sui extrinseca forma patet legitima oblata exceptio: et eiusdem oblata probatione iustificat oblato etiam aliter exceptionis veritate non patefacta: vt si oppono pacta contra petita. et ex mutuo: hic patet extrinsece formalis et possibilis exceptio: si offit me ipsam probaturum iudex ipsas non admittit eo quod non dissentit quod esse verum potest me gravat appenter dato quod inspecta iustitia non sunt vere gravata forte exceptione vera non existente et hic est casus clarus. de ap. interposita. 3. de iudi. exhibita. de offi. dele. super quod non. 5. eius vero contra hanc regulam posita est per decre. nostre que erigere videtur in appellationis iustificatione veritate exceptionis obijcere. ex hoc infero quod si opposita exceptio pacti et eius oblata probatione iudex hic repellit postea contra me ferat diffinitivam ego appello: licet postea doceam opposuisse et obtulisse non obineo nisi ostendam veritatem pacti. Secunda regula est hec quod dato non iustificatione appellationis iudicis ad quem officium est si lata est diffinitiva sententia sententia confirmare si lata est interlocutoria partes iudicis a quo in expensis condemnando remittere vt de principali cognoscat quasi non gravaverit parte in expensis condemnata. de ap. vt debitus. 2. c. interposita: contra quam regulam videtur. 5. fin. vero hic posuit qui etiam iustificata appellatione ex gravamine vult quod de ipsa cognoscatur per iudicem ad quem extitit appellatum. Premitto tertio quod exceptionum quedam peremptoria et terminus huius est ipsa sententia ad excludendam potestatem opponendi nam ante quandocumque potest opponi de dolo. finem de excep. exceptionem: et de probati. exceptio. cum si. j. e. c. de testi. licet glo. iuris civilis contra et male. in l. ij. C. sen. rescin. non pos. Queda est exceptio dilatoria et huius regularis terminus est litis conte. de offi. dele. in fin. de re iudi. inter dilectos: et d. l. exceptionem. Alia est quasi peremptoria et illa que opponitur contra testes hoc est indirecto peremptoria non directo et sic ipsas appellat. glo. hic alibi dicit ipsam peremptoriam in c. de testibus. j. e. 2. c. j. de excep. et hec habet naturam omnino separatam a peremptoria: et dilatoria quia habet terminum publicationis attestacionum: vt postea opponi non possint nisi cum solennitate protestacionis et si. et hic est casus in c. presentium. j. e. 2. adverte quia non omnino certitudinaliter est peremptoria: quia licet excludat testes et sic probationem et indirecte petitionem possibile est aliter probari et hec est tantum dilatoria nam in sui forma non omnino est peremptoria petiti etiam indirecte. Premitto quarto quod hec exceptio testium reproboria an admitti debent ante publicationem an postea vel an debeat eius probatio admitti ante vel postea sunt opi. de quibus videbis. j. et a quibus dependet intellectus. c. et hic examinavit intellectum. c. presentium. de testi. an. si vero dicatur. C. de testi. alias incipit si testis odiosus. in an. de testi. 5. fin. vero. Premitto quinto quod appellans ab interlocutoria habet duplex remedium iustificande appellationis a gravamine dempta omni iustitia cause et ex iustitia si eligat iustitiam non potest ex gravamine si ex gravamine non potest ex iustitia si utriusque accumulatur ex profectione vnius non tollitur via ad aliud remedium nam licet iura inter sint canonica gravaminis non per hoc tollunt viam iustitie. Ultimo quod difficultas huius. c. consistit circa duo tantum. Primo circa verum. mandamus vsque ad verum. si vero: cum in themate abiecta fuerit legitima exceptio et oblata probatio: tamen papa madat appellationem admitti ad finem attritati retrahendum solum probata exceptionis veritate. Secundo mandare videtur quod

non iustificata appellatione iudex ad quem cognoscat de causa cum de confessione sententia: et partes iudicis a quo remittere per regulas super appositiones: et in prima parte ista decreta a glossatoribus et aliis noviter scribentibus: reperit circa nonne vel pro intellectu totidem: quod in secunda recipiuntur etiam hec decreta. quedam dubia tangam succincte transendo put est exceptionis: quod in sui natura hec decreta. satis est granata: et summo ad tit. fin. Jo. an. decre. dicit. Probatio exceptionis differri potest: post publicationem attestacionum. h. d. l. intellectus qui videtur mihi verus appellatio quo ad finem exceptionis consequentis non iustificat solo exceptionis obiectu: vel probationis oblacione: quo ad finem autem de iure videtur. sic. h. d. C. diuisis decre. in duas. Prima querela. In secunda mandatum ibi: mandamus. prima facit. v. Primo ibi prebiter querelando causam iustificat. Secundo ibi: miles. ponit formam impetrati rescripti vitia notate exprime. Tercia ibi: eadem. ponit presumptum postea ex eo secutus. quarta ibi: nihilominus: narrat sententiam. quinta ibi: et nunc enim tum post finem. Secunda principalis. Primo instruit iudicem in nube ad finem appellationis iustificata ex gravamine a iustitia. Secundo instruit appellationem tantum ex gravamine iustificata. Tercio ibi. testes summittit. de testi. moriendis. Ad materiam summam dic. Dubie exceptionis obiectio: eiusque oblata probatione: appellatione non iustificat: nisi in causa appellationis sic coarctetur: quod certitudinaliter gravamen conclusionatur. h. d. vel secundum eadem exceptionis obiectio eius etiam oblata probatio: tpe iudicis in exceptione recipienda vel probatione non necessitatur appellationem non iustificat. h. d. C. aliam pone in nube: ad finem obtinendi retractationem attentatorum. Sufficit appellationem iustificare ex gravamine: ad finem autem retractacionis attentatur: et vt in pace dimittat exigit iustificatio ex iustitia. h. d. C. casus: duo quidam miles hugo anhelaret ad ecclesiam cuiusdam pauperis prebiteri ade: volens ipsam forte pro amico cogitans se non posse ad intentum pervenire nisi ad remoto: impetravit literas a sede apostolica laicum se tacens: quibus narrabat ad ex duobus in iuste tenere dictam ecclesiam si quis ad movendum: super hoc a sede apostolica: delegatos petens sibi dari. Primo quia ad nullo mediante filius existeret eius qui ecclesiam ante eum proxime et immediate tenuerat. Secundo quia ad publice fornicariam. i. concubinam tenebat: cui dati fuerunt delegati: quod si predicta vera essent: aut alterum ex allegatis: deberet a predicta ecclesia removere. Aug. per interpositam personam ad trahit in causam per procuratorem forte dato libello et narratis super appositionibus: producit testes: ad intentionem contra adam probandam: contra testes opposuit adam: quod erant alii qui laici infames: et notabiles: et sic eos non recipiendos. Alii vero erant in alio iudicio de periurio convicti: statim se obtulit que opponitur probaturum contra alios quod essent raptores: et latrones manifesti: iudices has exceptiones non admiserunt: asserentes exceptionem hanc et probationem non debere admitti: nisi in tempore dispositionis adam ex hoc reputans se gravatum ad se. ap. appellavit iudices reputantes frustratorem appellationem processerunt in causa contra eum vt contumacem et vsque ad sententiam diffinitivam ecclesiam adiudicantes militi qui postea filius cuiusdam dapiferi militis tenet occupatam secundum intellectum quem sequor. Adam in causa appellationis narravit exceptionem legitimam oppositam se paratum probare sequi contra iustitiam damnatam. ultra istud narrabat se gravatum petebat causam committi iudicibus qui suos testes reciperent et quod attentata retractarent et militi silentium imponerent ne ipsum molestarer. Papa primo audiens super iniustitia et quo ad finem exceptionis mandat recipi testes 2c. et si non possit probare que deduxit in remediis gravaminis et sic duas vias copulante et sufficit alteram prosequi mandat quod attentato retractato cognoscant de causa et ideo primo casu non mandatur cognosci quia illa sopita est ex quo testes sunt inhabiles nisi actor velit non accipere. de qua non cognoscat iudex ad quem: cum ad hoc non sit datus: et cum iustificata sit appellatio per. intendentem iudicium refutere. Secundo autem casu cognoscit: quia licet sit iustificata appellatio: quo ad attentata tamen non debet consequi finem exceptionis: an si aliter discutatur adam male contentus: accessit ad se. ap. appellationem prosecutus: et impetravit delegatos quibus papa mandat duo sub disunctione. Primo quod si confiteretur adam per illegitimos testes convictus cassata iudicium sententia et literis confirmationis obtentis super eadem ecclesia non obstantibus restitueret ad predictum ad ecclesiam et non permittat exinde molestari tota liter sed si aliter res se habet. i. quod sententia non sit lata iustificata tamen sit appellatio: debeat de causa cognoscere et sine debito terminare et testes quos id ad sui intentionem fundat. pcedere voluerit monendo: vt super his perhibeat veritatis testimonium. C. et Anianus ad notabilia. no. pro quod ad iustificandam titulavit: est allegare: et ad agendum petitionem quod piciat in possessione: vide. 3. de pba. licet. dicit tamen. Hostien. quod hec antiqua possessio non proficeret sine titulo quod iuste haberi non potest possessio in beneficiis sine titulo: vt in regula. i. de re. iur. libro sexto. de insti. c. i. In dubio ex antiqua possessione. et opi. presumitur titulus. no. glo. de renun. nisi ad preiudicium. in glo. mag. In nocem. de testi. in inte. c. ij. in glo. per monachos. Host. de presump. illud

illud archi. de presump. c. i. li. vi. Jo. an. in addi. spec. in ti. de teste. §. Item opponitur in addi. mag. in prin. §. Et no. qd proficit allegare poss. ex antiquo cu adiectione indeterminati temporis et plus refer tur tamē hec adiectione ad modicum tempus vt. l. hec adiectione. ff. de ver. si. §. de dila. litere: per qd dicit Jo. and. §. e. licet qd testis depo nens talis possedit. xxx. annis et plus per hanc adiectionem licet de terminare non cōcludat ex solo tempore determinato prescriptionē tamen propter adiectionē et plus satis concludit tempus a tempore litis cōtestate vsq; ad diem dicti vt si possideatur a. xxx. annis citra: tanto tēpore quantū his fuit incepta et sic cōcludit p̄scriptionē cōple tā §. hoc nō fatent legiste qz ista adiectione et plus in teste vt indeter minata nō cōcludit scōm doc. ¶ Jo. an. qd valere vt p̄petratio in causa beneficii a laico cōtra clericū p̄ remouendo quem a bene ficio etiam si sit impetrās miles et taceat se militem et laicū in bñficiis li an valeat vide de trāfac. ex literis. de rescrip. cū adeo et dicit. §. de p̄ scrip. c. i. ¶ Jo. an. iij. causas vñ inabilitatis ad bñficiū qñ inabili tas surgit ex eo qd pater eius p̄io ministrant in ecclesia p̄io an eū et hoc ne notet successio in dei sanctuario secus si alius inter p̄ez et filium possederit qz p̄ mediā psonaz purgatū est vitū de filiis p̄. p̄ totū et magime in. c. trāmissa et dicit gl. qd sol? papa dispēsat. de hoc Jo. an. remittit. lvi. dis. in summa. et de si. p̄. c. i. lib. vi. et hoc voluit ex. p̄dēare formās libellū q cōcludat sic dico qd talis filius possi det talem ecclesiaz in qua pater eius p̄ximo ante eum ministrant quia id dicit ante factū qd sit etiam dato medio. §. de fer. capellanus. ¶ Jo. an. iij. duas causas habiles ad remouēdum quē a beneficio: iā dicta et quando publice clericus tenet cōcōbinam nō sufficeret ergo ¶ Jo. an. v. tres causas inabilitatis quem a testimonio re pellendū quādo quis est laicus et testificatur cōtra clericū de quo. §. c. ij. et c. de cetero. Et aduerte quia ampliat illa iura vt nō admittat quādo agit de crimine ciuilitate ad finē ammotiōis a bñficio: quando est infamis latro vel raptor manifestus que cause infamāt. vi. q. i. in famis. Item qñ est notabilis et sic infamia facti repellit a testifican do etiam qñ de crimine agit ciuilitate vide quod dixi. de proba. licet causam et vide. §. de testi. testimoniu. Et no. qd talia etiam inabili tant vt testis nō admittat nedū vt fidei detrahatur. ¶ Et no. quod hec differunt latro et raptor: latro est qui furtum facit. de quo de fur tis per totū: raptor qui violēter rem mobilem rapit. de quo. ff. vi bo. rap. per totum. ¶ Jo. an. vi. qd suam personam sigillans et immutans personaz velut vmbra infamans vel notans quez de priuio sequi tur personam etiā in alio iudicio et contra omnes et bec est de senten tiis que faciunt ius inter omnes vt. l. ingenuū. ff. de sta. ho. et in qua cessat regulares inter alios acta. ¶ Jo. an. viij. scōm vñ intellectū qd ad iustificandā appellatiōē ex grammine nō sufficit exceptio nem opponere cū iactatione de probādo actualiter probatione nō oblata. Cantus ergo sit aduocatus in formāda exceptione: vt dicat oppono talem exceptionem et incontinenti ipsam offero me proba turum: et ecce probationes paratas de quo hic et de ap. interposita. ¶ Jo. an. viij. qd remedium attemptatū appellatiōe pendente non: solum competit contra partem attemptantem sed competit contra quemcūq; successorem tertiū facto vel iure succedentē vide de ap. bono. glo. de ap. non solum. lib. vi. de rescrip. ex parte. §. de ma. et obe. dilecti. ad hoc de excep. inter. et no. practiam sententie et in adiudi cando beneficio in causa bñficiali. ¶ Jo. an. ix. qd cassata sentētia cas sator et confirmatio vitio sentētie et confirmatione non sublato et qñ vitium pariter ad confirmationem est exclusū. ¶ Jo. an. x. qd publi catio attestatiōibus super directo contrariis: licitum est producere testes quando prime attestatiōes sunt publicate absente parte. ¶ Jo. an. xi. qd non dicitur cassari qd est nullū et tunc cassatio refertur ad factum bona glo. habetur vt lite nō conte. accedēs. qd no. qz p̄o cedit libellus peto cassari qñ id qd petitur est nullū cū verba in libel lo latissime intelligantur. vt. §. de causa poset. cum ecclesia futrina. ¶ Jo. an. xij. qd ad iudicis officium spectat testes compellere et mo uere vt testimoniu perhibeat veritati. Dicabam? primo laici im petratiōem contra clericos qd papa validā supponere videtur. Se cūdo cause p̄secutionem per procuratorem. Tertio habemus man datum pape in causa appellatiōis iustificata appellatiōe. Quar to eiusdem mandatum nō iustificata appellatiōe. Quinto inciden ter contra tertium mādatus appellatiōe iustificata de tuēdo mole stato. ¶ Jo. an. xij. qd ad primū passum huius decre. examinādū videtur qd p̄pter tria huius militis nō valuerit impetratio sic alia de causa nō valuerit sentētia iudicis huius tanq; ex defectu potesta tis. Primo qz laicus de crimine nō pōt clericū impetere: ar. i. c. de cetero. arguēdo de potestate testificandi ad potestātē accusandi. Se cūdo qz laicus est inabilis ad impetrādū in causa bñficiali vt ei be neficium adiudicet. §. de trāfac. ex literis incapax est enim beneficiū quia res est spiritualis in laicum non cadens de prescrip. causam ter tio ad agendū non admittitur quis cuius non interest. §. que. vi. non solent. i. c. veniens sed hic nō habet miles ius aliquod quia sua non intererat: cum non esset parochianus: vel ecclesie clericus: ergo quantum ad finem etiam remouendi ab ecclesia non valebit impe tratio: contra dicitur hic. ¶ Ad primū dic qd hoc capitulū habet

duplice intellectū: vnus qd hic fuerit admissus de iure: illa verba hoc tacito non notat vitium sed qz sit de facto cōtingit alius quod fuit admissus de iure: et hec vera hoc tacito notant vitium et ministe rialiter sunt posita cōtra Respon. gl. si persona quam intendit laicus accusare nō delinquit notorie vel publice: non potest laicus se intro mittere: si delinquit notorie vel publice: tūc pōt laicus accusare cleri cum: qz si licet vitare: ergo licet accusare: publice fornicatorem licitū est vitare: de vi. et ho. de. v. tra: ergo potest a laico accusari: doc. non placet sic: qz non sequitur: licet vitare ergo licet accusare: cū etiā licitū sit excommunicato euitare excommunicatū: immo tenetur de cle. ex. mi. illud: tamē nō potest accusare: vel licitū est euitare delinquē tem excommunicatū: tamē nō pōt accusare. dictum tamen est bonū qz si clericus est infamatus: eo qd publicū est delictū a laico pōt accu sari: vt no. glo. i. de accu. cum. p̄. manchonella: et ibi cōcluditur ma teria: an et quādo laicus possit: et si dicatur papa hic cum ministerio notat: qd tacuit: igitur dū dū: qd licet papa hic notet: notat quia sic fuit de facto: sed hoc procederet in accusatiōe: et non inquantū agi tur ciuilitate: qz deficit interesse. ¶ Ad tertium et ad omnia contraria quia recedit a primo intellectu: dat secundū quod fuit admissus de iure: illa verba hoc tacito notant vitium: dat solutionem: quia hic impetratio non valebat: tanquam sua non interesset: sed talis impe tratio venit exceptione elidenda: si opponitur ante litem contestā. hic adam non opposuit: sibi ergo imputet: quare non opposuit. de buit enim opponi vt dilatoria ante litē cōte. vt patet de re iudi. iter mona. C. de excep. l. pe. in si. alio dicit gl. qz si interfuit et: vt qz esset parochianus vel patronus fuisset admissus ad denūtiandum: licet accusare nō possit. xvi. q. viij. filijs ac nepotib: habes ex glo. duo: pri mum qd ex inabilitate agēdi in psona impetratiōis: non vitatur re scriptū hic iure: nec etiā taciturnitatis inabilitatiō et sic regula. c. i. de rescri. li. vi. restringit ad illū casum tñ scōm qd bec exceptio: tua non interest: debet opponi ante lit. cōte. vide Innocē. de accusatio. super his: vbi idē cōcludit: tertio qd bec exceptio tua non interest: licet concernat merita cause: tanq; concludens ad processum impe dit literas. Quarto quia in beneficiis surreptio non vitiat ipso iure processum: sic hodie in beneficiis? literis que beneficiant: sunt ipso iure nulli: casus de rescrip. ad audientiam: et ibi materia: tolle bonum textū de preben. si motu proprio. libro. vi. vbi casus clarus: si dantur iudices in beneficiis: si est executor et assumitur inde par tes executores: processum est nullus: casus clarus. de concessio. preb. cum nostris: si procedit vt index: bec gl. dicit qd v3 processum: nisi op ponatur et bene: aduerte tamen: qd si super istis pronunciat: pro cessus annullatur ipso iure: et tollitur fundus iurisdicitiōis et casus. §. de offi. delega. significantibus: predicta procedūt quando datur in dex et executor: pro beneficio consequendo: sed si datur index ad remo uendum quem a beneficio suscepto: non vitiat ipso iure: vt hic. secū do qd ad finem vt quis amoneatur: ad opponendum vel denūtiā dum admittitur laicus: cuius interest: etiā tanq; patronus: vel pa rochianus. idem glo. mag. in si. §. de off. delega. venerabili. Idem gl. de accusa. qualiter. h. in glo. magna. in si. de hoc plenissime disputat Jo. an. an. in. c. super his. de accusa. post Innocē. glo. in. c. vt circa. de electio. lib. vi. dicit: quod ad opponendum contra prelatum ne pro moueat admittitur soli clerici de dignitate et ecclesia: qz ipsoz omniū interest: et fuerunt verba Inno. in. c. super his: dic qd ad accu sandum nō admittitur laicus: nisi sit infamatus is quem accusat ad excipiendum: scōm glo. dicti. c. vt circa. ad denūtiandū scōm istā gl. ad agendū ciuilitate: ad petendū vt peto remoueri: disputat hic Jo. an. et vbi videtur qd sic per hāc decreta. §. eo. tam literis: vbi ad te stimoniū admittunt cū de irregularitate agit ciuilitate: ergo admi tūtur ad agendū. Itē interest ecclesie habere plures defensores sicut et rei publice. ff. de no. ope. num. l. rei publice: cui cōparat ecclesia. C. de sacrosan. eccle. l. si. ergo quilibet poterit agere contra malum pre latum: vt ab administratione remoueat. In contrariū ad agendū non admittitur: nisi cuius interest: qz accusatio est sua p̄sequendi et. vt in si. de accu. in prin. ex hac ratione sentiūt doc. cū gl. vt admi tantur rōne sui interesse. Itē qñ ciuilis de crimine in aliquo h3 vim accusatiōis: qz p̄pter ipsaz p̄dis bñficiū de simo. p. tuas. Igit laicus admittitur: solū qd nō admittet: ad hāc decre. Respo. qd hic non fuit obiectū: et vt p̄t3 p argumēta loquit qñ nō interest: p qd vñ qd ad mitterent si interesset: §. rede. cōsi. xxiij. cōcludit laicū admitti ad agē dum ciuilitate de crimine contra clericū: ad finem vt deponatur a be neficio. ale. §. eo. c. iij. not. j. eo. cum ex literis. et hic qd talē causam po test audire solus episcopus? sine alijs. xxiij. q. ij. si quis abbas. no. xvi. q. vi. in summa. et dixi. de iudi. c. i. in Spec. de accusa. in prece. §. quā to vltra mediū. per Archidia. v. q. v. c. iij. et licet vtat verbo accusatiō significatū illius verbi intelligitur ex fine: ad quem agitur: et dirigū cōclusio libelli: ista enim est via accusatiōis: quādo propter irregu laritatem: vel defectū: peto quem remoueri: quia non intēdo hic pe nam criminis: sed solū inabilitatis personae: allegat de rescrip. c. ij. qd no. cōpo. de elec. querelā. arch. h. q. h. si qñ inquit. Post. de accusa. qualiter. §. i. super verbo tribus. dicit hec vera nisi tpe edicti tacuerit sciens. qui ma. accusa. pos. cum in tua: quia repellitur: nisi in casibus

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

ibi positus ad hoc quod no. Inno. de accu. super his in glo. hec excep-
tio in fi. et de clan. despon. c. vlti. in v. glo. secus si non habuisset facul-
tatem opponendi quia audietur accusans ut dicit de elec. indēta-
tibus. §. ceterum. lib. vi. vbi respon. ad iura que admittunt que per
viam agendi qui repulsus est per viam excipiedi qz loquuntur quando
quis non repellitur quia suspectus sed altera causa que non conclu-
dit ad accusationem lapsus de casti. sua. all. xi. tenet parochianum
cuius interest posse agere ut rector declaratur remotus vigore con-
stitutionis que deponit ipso iure notorium concubinarum all. v. q. vi.
et all. no. de elec. querelam. Idem sentit in patrono ut possit petere
ut remoueat intrusus non legitime institutus. frede. suo consilio. ec.
idem concludit in consilio. xcvij. qd parochianus potest agere ut re-
moueat intrusus et propter crimen dilapidationis vel aliud. all. i.
e. quoniam: et sic loquuntur indistincte tamen docti. hanc glo. et alias
restringit ad parochianos quando habet ius pntandi alias non. all.
de elec. osius et hoc dicit in. c. qd dei. de sta. mo. post Soff. et ponit ibi
Jo. in verbo parochiani: sed rationes Soff. concludunt prefati doc.
quorum opi. fauore ecclesie plus mihi placet et quia admittuntur ad
iustificandum. §. c. iij. ergo ad accusandum per no. de accu. cum. p. pos-
set dici quod si opponatur vel agat de crimine precedente pmo-
tionem qd inicitur promotionem ipso iure admittatur quilibet de po-
pulo quia cuiusqz interest ne anima fratris miserabiliter decipiat
sed si agitur de crimine postea commissio vel ante non deponente vel
annullante ipso iure tunc admittuntur tantum parochiani et hoc de
primo passu Inno. decre. ¶ Venio ad secundū. Primo videt qd hec
decre. non procedat: ut hic possit litigare per procuratorem: quia in
causa criminali non admittitur procurator ut patet in. l. pe. §. ad cri-
men. ff. de pub. iudi. §. de accu. veniens. cum si. dicit qd hic non ageba-
tur criminaliter sed civiliter ad finem remouendi alias non admi-
tatur etiam perse. §. de cetero et non admittitur per procuratorem ut in
contrario vel secundum Inno. hic datus erat procurator ad certum
articulum ut ad videndum iurare testes vel ad productionem: vel pu-
blicationem attestacionum qd de iure potest fieri etiam si criminali-
ter agatur per decre. veniens. v. q. iij. reos de quo dicam. in. d. c. veni-
ens et §. de iura. cal. c. j. ¶ Venio ad tertium principalem passum.
in decre. examinandi ap. pendente attentata reuocari quando cogna-
tionem appellationis. de iur. iuran. venientes: et in appellatione a
diffinitiva hic in appellatione ab interlocutoria all. glo. ad hoc. de
ap. non solum. lib. vi. ¶ Oppo. qd non debuerit hic admitti post
diffinitiuā ad opponendum contra testes. §. e. presentium. Sol. non
admittitur quando non est appellatum: et quando per eum stetit sed
quando est appellatum et per eum non stetit quare ante non opponere-
tur vel admitteretur bene admitteretur in appellatiōis causa et ad
uertendum: qd de duobus hic est primus principalis intentus ad de-
claracionem. c. et est difficilis et tangitur cum glo. super verbo notabi-
lis: et cum glo. super verbo non fuerit. in ver. preterea et ostendit qd de-
cre. non procedat in eo qd mādāt papa sententiā retractari ita dēmi-
si constat sententiā latam per illegitimos testes quia ad iustifican-
dam appellationem sufficit probare exceptionem oppositam et pro-
bationem oblata: dato qd non aliter verificetur exceptio quia statim
concluditur euidēs grauenam qd exceptio fauorabilis opponitur et
discutenda non admittitur et sic in modo proposito ad iustificandā
appellationē sufficiebat docere oppositionē cōtra testes factā et eaz
non admissam hec patent de ap. interposita. §. Respo. z. c. dilecte z.
c. vt debitis. §. de offi. dele. cum causam. de offi. dele. super questio-
nibus. §. cuius no. de iudi. exhibita hic contradicatur. Glo. ponit pri-
mum intellectū. Et aduerte ad glo. super verbo notabiles vbi excep-
tio opponitur tempore iudicis necessitatio in exceptione admit-
tenda procedunt contraria hic tempore non necessitatio quia iudex
non debet admittere exceptionem contra testes sed seruanda est
ad tempus disputationis immo nec expedit ipsi opponenti qd ad-
mittatur statim cum possit probare et opponi antea protestata in tē-
pus disputationis post publicationē. §. e. presentium et patet in auct.
de test. §. si vero ut non grauet superfluo onere pbandi forsitan eniz
non probabitur ab actore et sic se superfluo onere grauat ratio qz
cum iudex necessitetur ad probationem non recipiendam si seruat ad
disputationem facit quod ius sibi permittit seruando ergo non
grauat sed huic obuiat qz si non debuisset admittere non debuisset in
probatione qz facit qd sibi est a iure permittit. l. graccus. C. de adul.
patet in. c. cum ecclesia. §. de electio. sed non placet fortiori ratione:
quia si non necessitabitur iudex ad recipiendum illo tempore etiam
si esset vera non per hoc esset iustificata appellatio etiam probata ex-
ceptione veritatis tamen per hoc non concluderet grauenam: licet cō-
cluderet iniustitia sentētie que sententia non debet retractari nisi
per viam appellationis cum a diffinitiva non fuerit appellatum hic
intellectus non placet et imputet sibi qui non opposuit tempore con-
gruo et non appellauit et iniustitia subsequens non iustificat appel-
lationem ut in de. appellanti et no. ut lite non contestata. accedens. §.
super glo. ex his. Item supponit hic appellationem non iustifica-
tam: tamen sequitur textu. probat contrarium: quia: ut hic patet
in. §. si vero: iudices appellationis procedunt etiam non facta iu-

stificatione exceptionis: per solam probationem et oblationem
exceptionis et probationis. Itē suppositus glo. est dubium vtrum
hoc habeat veritatem: quod exceptio opposita contra testes ad
reprobandas personas testium: non debeat admitti ante appella-
tionem quia super hoc opi. sunt: dictum tamē in se est verū: ex quo
habet vnam limitationem: ad regulam. c. interposita: ut qd ibi dicitur
exceptionē legitimā cum probationis oblatione appellationēz
iustificare: habet veritatē quando exceptio opponitur tempore iudi-
cis in admissione necessitatio: alias non et causa patet. §. ¶ Discutia
mus ergo ad veritatē huius intellectus quo ad corticem literę: an ex-
ceptio testium reprobatoria incontinenti sit admittēda: an in tempus
disputationis seruanda inuenio hic vt recitat Jo. an. an. multas
opi. bene circa. vij. due ponuntur hic per glossatorem. Prima qd excep-
tio testium reprobatoria iudicem in admittendo non arctat: nisi in
tempore disputationis: sic post cōclusionē in. d. c. presentibus: et per
dictū. §. si vero: exceptio duobz casibz. ¶ Primus quando vult oppo-
nens testes opponere in depositione cause criminalis cōtra eum pē-
dētis qz statim arctat iudex ad admittēda: per dictū. §. si vero odio
suspectus: qz hec exceptio opponit cā dilata di processus de quo est
suspicio: ut ptz de pba. l. z. vbi ptz qd sub eodē termino fuit statutū:
et omnia testium reprobatoria et reprobatoria ex persona rectoris: alle. gl.
aut. si dicat. C. eo. tit. Ad dū doc. alii qz opponit excōcatio cōtra
testes: propter periculū cōmuni: statim est admittēda: arg. de sen. ex-
cōm. decernimus: et duobz. c. se. Istos duos casus repetit glo. §. e. cū
causam in. i. glo. et addit tertium quando seruus dicit se liberū et sta-
tim habet patas tabulas manumissionis per dictū. §. si vero. de
quo in l. pe. de testi. §. sed quid si dicitur et duobus se. huic opi. obuiat
decre. quia si non necessitatur non fuisset hic iustificata appellatio cui?
contra. videtur velle litera. in vers. si. vero. dicit glo. quod hoc est ve-
rum ordinariē et regulariter: ut non necessitet casualiter necessitatē:
ita posset esse hic: hic non apparet qd hoc sit de casu. ideo lo. non est bo-
na vel dicit glo. qd hic exceptio fuit opposita post receptionem tes-
tium: quasi diceret si opponit ante receptionē testium iudex pōt ipsam
reseruare sed post iā receptos tenet ipsas statim admittere dic qd non
est dare differentia an ante vel post quo ad necessitandū iudicē quin
possit seruare. Itē hic non fuit opposita post vt patet ibi non esse
recipiendos et ibi talibus testibus receptis et c. Secūda fuit opi. Jo.
et Lin. quod exceptio testium reprobatoria indistincte tēpore quo
opponitur admittatur nisi in casibus vbi apparet aliū ipsam refer-
uandam: all. hanc decre. et hic dicunt in predictis decre. cum causam
all. C. de proba. ad probationem que etiam induci potest ad contra.
facit prout dicit probationes non repellendas nisi vbi reperit facit
contra in eo qd dicit qd quis non debet admitti ad probandum: qd
non relenat. Tertia fuit opi. Inno. in hac decre. qd exceptio testium
reprobatoria in continenti et quo ad probandum admittatur oppo-
nentem incontinenti se probaturum offerente vel si quod opponit
est publicum. Si vero quod opponitur contra testes alioz rem qui
rat indaginem tunc seruatur post publicationem per hanc decre.
et all. dicta aut. si vero dicit ad hoc facit optime hec decre. et hec vera
dicit siue reprobatio fieri debeat per instrumentum siue fieri debeat
per testes. Quarto docti. dicit exceptionē reprobatoriā statim ad-
mittendam cum opponitur et eius probationem seruata tantum
modo disputatione publicationes tempore quia prius debet publi-
cari quam super ea disputari. §. e. in causis. Quinta fuit opi. Guil. in
preall. §. et ver. vbi dicit quod exceptio testium reprobatoria si peri-
culum est in mora differendi: statim est admittenda ut quia testes
reprobatoriū sunt in breui morituri vel in longinquum se absentatu-
ri vel aliter habet periculum ut lite non conte. quoniam. §. i. tūc eni
recipitur dictum illorum ex quo sunt parati alias differunt ad tem-
pus disputationis. Sexta opi. Jo. an. quod exceptio legitima te-
stium reprobatoria incontinenti debet admitti cum opponitur. §. e.
presentibus sed in arbitrio est iudicantis an causa referret in tempus
disputationis quo ad probationem tantum quia si velit potest inco-
ntinenti admittere si velit potest ipsas repellere quod probat qz alias
non esset necesse citari tempore receptionis testium si exceptio non
obstaret nec admitteretur vel contra testes exceptionem non admit-
teretur contra tex. in. c. in nomine. §. e. vnde dicit quod grauet iu-
dex non recipiendo et hec opi. probatur per hunc tex. si enim non de-
buisset necessitate admitti exceptio sed potuisset seruari non fuisset
iustificata appellatio etiam in casu huius decre. ex quo erat ab in-
terlocutoria etiam probata veritate exceptionis cum fuisset in con-
grue opposita et frustratorie appellata: hoc dicit verum regulariter
fallit in casibus possitis in glo. et in tertio addito ad glo. casum au-
tem Guil. non pntat specialem vt recipiatur prius exceptio: sed vt
incontinenti et statim probatio recipiatur. addo casum Inno. quan-
do probatio est manifesta vel incontinenti se offert probaturum. l. z.
Jo. an. hoc non teneat sed dicit qd est in arbitrio iudicis. dicit tamē
qd in consideratione arbitrii hoc facere debet vt dicā. §. In arbitrio
autem informando considerabit iudex equitatem: an casus conueni-
ens habeat parere equitatem aliquo ex supra premisis an admittet in-
probationem et an presumptio sit contra excipientem et admittet in-
continenti

continenti. Item an sit publicum: et an offerant probationes inco-
ninenti et an in his qui recipiuntur sup principali imineat periculū
mortis senectutis vel lōgene absentie vt dicit. c. qm. §. j. Itē qd pos-
sit facili expediri pbatio vel reprobatio. Itē an fiat reprobatio ob
cām expensam vel non vt quia dicitur cōsanguineus vel familiaris
vel his similibus. Item ex quo sequi posset maius malum vel peri-
culum: et si per alterum posset sigillari eius opi. per alterum non: et
secundum circumstantias facti que omnes declarari non possent: vi-
deat quod expedientius sit an recipere testes probatorios: an repro-
batorios et illud eligat et si prius recipiat probatorios dilata exceptio-
ne non potest excipiens conqueri: quia per hoc releuatur ab expen-
sis et laboribus. In adminiculum forte enim probatorio interrogati
nihil probabunt vel si probabunt forte alij producentur non repro-
bati per quod apparebit ipsum frustratorie laborasse ex quo nō pos-
test ipsos reprobare nec etiam poterit conqueri producens proba-
torios si prius admittantur reprobatōij quia constituto quod repro-
batorioj probent non interfuit: immo interfuit nō produxisse testes:
qui ex quo sunt reprobatī in nullo expendit cessantibus circumstan-
tijs dicit quod in dubio melius est differre probationem per id qd
est dictum. §. tamen quia adhuc posset reprobatio reprobatōij sic est
suspicio de longiori tractu. infra. ca. licet. iij. et hoc dicit tenendum
quia suadet rationi equitati et cōtrarias et opinio. concordat reducē-
do ad diuersos casus hoc supposito surgit secundus intellectus. in
decreta. quod exceptionis obiectio et eius oblata probatio tem-
pore iudicis in admissione probationis non necessitatio iudicis: ex-
ceptionem et probationem resciente appellationem non iustificat:
valet tamen appellatio veritate exceptionis in causa appellatio-
nis demonstrata: et hic est verus intellectus in hac decreta. et ratio-
nabilis. duo enim requiruntur ad concludendum grauamen quod
sit opposita exceptio hoc primor: quod sit oblata probatio tempo-
re in ea admittendi iudicem non necessitatio non admittendo eaz
non dicitur grauare eam partem: alio non faciat a iure sibi permis-
sum ista ergo est causa appellandi: quia exceptio non admittitur: s;
hoc solo non est iustificata appellatio nisi constet quod sit vera. et sic
limita capitulum interposita vt loquatur quando exceptio et pro-
batio rescitur tempore iudicis in exceptione receptionis necessita-
tio et habes secundum clarum intellectum in hac decre. qui defen-
ditur ab omni cōtrario et secundū istum summenda est decre. tamen
cauillari pōt id quod sequitur in ver. si vero vbi patet qd saltem quo
ad finem deuoluendi cause ad superiorem fuerit iusta appellatio et
iustificata etiam non pbata exceptione iustitia et veritate: sed intelli-
ges statim. ¶ Tertius intellectus qui colligitur ex gloss. sup verbo
non fuit in. v. ergo illa que soluit exceptionis dilatorie obiectio et
eius oblata probatio appellationem iustificat ea per iudicem non ad-
missa peremptorie vero vel eius naturam sapientis vel principalis
negotij decisionem cōcernentis nō nisi obiecta veritate iustificatur:
ita hic limitat gl. c. interposita in appellatione ab interlocutoria su-
per cōcernente decisionem negotij principalis: nam dicit glo. excep-
tio contra testes licet non sit pprie peremptoria et directo saltē est
quasi peremptoria et per obliquum ratio pōt assignari ex quo gra-
uamen annectitur circa cōcernentia decisionem negotij vt citra per-
emptoriam: vel quasi et sic eius decisio impellit finem et cōberet fini ne-
gotij principalis de ea indicabit in eius decisione et de appellatione
a diffinitiva: qd ei annexa et sic iustificabitur appellatio attenta sola
instantia et veritate nō attēto ipso apparenti grauamine: sed sic opz
pbati veritas exceptionis et nō sufficit sola ipsius oblata probatio-
nis. Aduerte quidam iustificat hunc intellectum dicentes qd falsū
est: quia si haberetur hec exceptio qd pbata iam sequeretur qd in
potestate esset iudicis facere exceptionem habere p pbata ad pūdi-
cium eius qui agit nō admittendo eam et sic faceret ipsum succumbere
ret per quod dicunt de. et ab. hic qd exceptionis oblata iustificat
appellationem in dilatorijs: qd habere ipsam p pbata nō pūdicat
negotio pncipali: s; si pūdicat negotio pncipali perpetuo vel tē-
poraliter vt i terminis decr. nō habet p pbata s; nō placet hoc Jo.
an. hoc casu: quia p hoc nō pūdicaretur: quia licet habeat appella-
tio p iustificata quo ad finem deuoluendi et retractandi attēta nō
habetur tamen p pbata quo ad finem obtinēde sententie ac si excep-
tio esset pbata: hoc idem tenet in addi. specu. in titu. de teste. §. qū-
ter. verū sunt quocq; vnde non placet sibi iste intellectus cuz iura in
distincte loquantur siue sit exceptio peremptoria vel quasi siue dila-
toria licet hic intellectus posset sic intelligi quod saluaretur vt pa-
tebit infra trāseas p mō qd nō sit verū. Aduerte ad vñ qd dī ista gl.
qd exceptio testij repulsiua est et censetur peremptoria saltem per ob-
liquum. Et attende quare hic dicitur quod exceptio ista ordinat non
directo ad perimendam accusationem quod est pprium perempto-
rie sed mediante qd ordinat ad tollendam pbationem qd est media cā-
qua sublata remanet petitio non pbata et sic pbationis defectu pe-
rimitur petitio: quia paria sunt non esse: vel nō posse probari: vt. l.
duo sunt titij. ff. de testa. tu. Vide ista glo. habet tres confimiles vna
est hec alia est in. c. de testi. §. eo. tertia est de excepti. c. j. nescio plures
in corpore interdictum habetis doc. de dolo. finem et bene nota. pre-

dicta do. tex. qui hoc pbat in. c. pñtium: nam si esset dilatoria nō pos-
set opponi post lit. cōte. Est em peremptoria: sed nō ppria: sed ano-
mala ideo licet peremptoria possit opponi post didicta testificata si-
ne alia solennitate quicquid dicat glo. in. l. ij. C. sen. re. nō pos. vt est
casus. de dolo finem non tamen pōt opponi hic sine solennitate pre-
cedentis ptestationis vt ibi hec credo vera quando opponit cōtra
testes et non pōt aliter pbare: qd tunc perimit alias. si potest aliter p-
bare non pprie perimit. de re iudi. cum. §. 2. A. ¶ Quartus intel-
lectus colligitur ex glo. vnde si vult exceptionis obiectus pponere
sic se habet dubie qd exceptionis repulsiua necessario non conclu-
ditur grauamen in pñtenti: sed pendet ex euentu futuro ad iustifican-
dam appellationem non sufficit oblata exceptionis pbatio nisi ali-
ter iustificetur ita qd grauamen necessario cōcludatur: nam exceptio
testium probatoria: nō cōcludit grauamen: etiam supposita verita-
te exceptionis incontinenti: quia possibile est iudicem ex his testib;
reprobatis in calculo sententie non moueri. de re iudi. cum. §. 2. A.
Non pōt ergo apparere determinate grauamen nisi secuta senten-
tia vt hic patet et ideo quia pōt et nō potest esse grauatus papa man-
dat vt videatur an non sit legitimis testibus sententiatum et retra-
ctabitur sententia an sit sententiatum et hic destruitur in ver. si vero:
qd iustificata snia debuisset confirmari vel remitti. hic intellectus nō
placet ad tex. quia sufficeret ad concludendum grauamen pbare in-
dicem illos testes secutum etiam dato quod illos non probaret ve-
re idoneos vnde tex. arctat ad pbandum eos idoneos esse. Item re-
pellendo reprobationem nō grauatur pñtenti quia possibile est illum se
qui dicta illorum postea non habebit iste pbationes: sed responde-
dum qd in hoc casu valebit appellatio et hoc est qd papa mandat di-
fenti potes ergo saluando hunc intellectum dicere ibi per testes ido-
neos dic quod constat eo qd alios nō recepit vel per testes non ido-
neos. i. cōtra quos est de non idoneitate obiectum: sed aliter intelli-
gitur vt statim dicitur. ¶ Quintum intellectum ponit glossator. in
ver. pñtenti in. e. glo. vbi attentatū retractatur ex grauamine apparē-
ti in cōtinenti est reciduum. in pñtenti statum ex defectu iustitie et
grauaminis veritatis ad iustificandam appellationem ad finem at-
tentati retractandi nō sufficit sola receptio et eius oblata probatio:
ad appellationem iustificandam nisi veritas exceptionis ostendatur si
opponitur exceptio reprobatoria que sit falsa et eius offeratur pba-
tio licet iudex nō admittat exceptionem et feratur sententia si post-
ea retractetur snia ex eisdem testibus vt prius ferenda esset senten-
tia vnde attentatum recidinet in eundem statū ex quo nō cōstat et
de veritate et iustitia exceptionis opposite: ideo vt hic circuitus enite-
tur vt in de. auditor. de rescri. in de. z. l. dñs testamento. ff. de cōdi.
inde. hic intellectus procederet si hec exceptio esset opposita post te-
stes receptos vel publicatos: quia statim tūc esset reciduum: sed hic
nō est statim reciduum cum et ipsa testij receptio et quicquid factū
fuit debeat retractari et hec fuit opposita ante exceptionem et nō re-
perirentur testes tñ in se est notabile et limitat. c. interposita. de ap.
vt id intelligatur qñ grauamen retractatur nō est statim recidū in
pñtenti statum intellectus tñ in se bonus. Nec ob. quod circuitus
esset vtilis ppter fructus qui restituerentur ade quia in beneficiis
bus hoc nō pcedit cum teneretur restituere fructus posito qd habe-
ret vt est glo. bene ad ppositum. §. de causa posset. cū super in gl. ma-
gna vtilis tñ posset esse circuitus propter expensas: sed ipsas adhuc
ipse resarciretur in integratione testium et noua pductione. ¶ Sex-
tum intellectum ponit glo. in. v. si enim iudices ad renouationē dif-
finitive intentati non sufficit abiectio exceptionis: et ei oblata pro-
batio et iura cōtraria loquunt in interlocutorie attēta. rō quia sen-
tentia est finis iustitie vel iniustitie sic ergo eius constructio est pro-
pter hunc finem ita vt eius retractatio sit ppter finem iustitie qñ ista
appellatio cōcernēs cause merita sit subrogata de iure canonico lo-
co appellationis a diffinitiva: qd de iure civili nō pōt appellare ab
interlocutoria cōcernente causa merita cum grauamen possit per ap-
pellationē reprobata diffinitiva: vt. l. ante finē. ff. de ap. re. ergo dif-
finitive attēta ista appellatio ab interlocutoria: quantū ad ipsuz
succedit loco appellationis a diffinitiva et pbatio illud retractabit
scdm suā naturā attentati. s. ex iustitia vel iniustitia istū intellectus
dñat Jo. an. in se falsum: qd iura de tali renouatione attēta loquē-
tia distincte loquunt: quicquid post appellationē sequat. de rescript.
significat. et. c. rodulph. de iudi. exhibita. de libel. ob. c. ij. de ap.
significauit. et. c. cū cām. scōo qd cā ppter quā cōcludit ad vtrūq; naz
cā est suspensio iurisdictionis ppter grauamen. de sen. excom. licet si
hoc defectus est non videt Jo. an. quare non viciet sniam etiam dif-
finitiaz. tertio licet de diffinitiva desit casus expressus tñ de sentē.
exco. multi sunt casus. de offic. deleg. cum olim: et. c. cum contingat.
de arbi. innouit. de sen. exco. per tuas cum si. Si ergo tollitur exco-
catio que maioris est potentie cōtra appellationem que nō suspen-
dit ab appellatioe si postea interponat. de ap. pñtenti. et. c. pastoralis
ergo etiā diffinitive attentatū retractabit post ap. certe casus vt vt
lit. nō cōte. accedens. i. posset saluari hic intellectus qñ diffinitive at-
tentatū certificat grauamen qd ante non est certum si dubiū vt qñ op-
ponit contra testes: qd an grauet non pōt apparere nisi in diffinitiva

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

na et ideo cum illa grauet propter illam tunc appellatum: et sic sapit natura appellacionis a diffinitiva que ex iustitia tunc iustificat. **S**ecundum intellectus que ponuntur doc. sup. tex. exceptionis obiectio legitime non admissa per iudicem appellacionem non iustificat et ideo iusticia: sed non oblata probatione procedit quoniam facta est oblacio: hic advertendum dicitur quare sola reiectio exceptionis non iustificat appellacionem: nam eo ipso quod offero exceptionem sui forma extrinseca iusta et habile et iudex me repellit id grauat me cum me repellit non me admittendo discutiendum quod forte probasset. et est hic iudici est data potestas circa refrenandas exceptiones. de dolo sine quando videt eas frustratorie opponi non cum opponuntur exceptiones si iudex aliquas repellat necessario non concludit grauamen: quoniam possibile est quod iudex monetur aliqua suspitione quod non opponatur ad dilataandum processum istud patet: sed ubi offert probationem paratam si qua suberat suspitio illa purgat et ideo necessario tunc concluditur grauamen hoc temperat verum inno. de coe. pben. post electionem quoniam proponit exceptio dilatoria vel altera modici preiudicii: quoniam in talibus iudici data est larga potestas in refrenandis exceptionibus sed ubi opponit exceptio pemptoria: ut pacti prescriptionis vel alia valde preiudicialis tunc non habet potestatem de facili illam repellendi si illa repellit absque presumptioe et opponente vel leui presumptioe statim sola repulsioue grauat partem: quoniam non omni presumptioe repellenda est exceptio a qua pendet cause cognitio. si. qd. i. immo semper si vehementi presumptioe ipsam repellit tunc non iustificatur appellatio nisi statim offerat probatio per quam purget illa presumptionem ut notabiliter dicit ibi: sic potest intelligi. c. interposita ubi dicit quod in dilatoriis exceptio sola et probationis obiectio iustificat appellacionem in pemptoriis si mouet leui suspitione iniuste repellit: ideo iustificat appellatio. ut. d. c. post electionem. no. inno. si vehementi oblata probatione iustificat appellatio: ut in. c. interposita si exceptio est anomala ut si testes si opponit reprobatio testium quo ad personas: illam non iustificat nisi offerat probatio et non sufficit iactatio ut hic. Si ad dicta et personas simul leui presumptione repellendo iniuste facit: ideo tunc iustificat appellatio ad hoc de pba. l. cam vel melius dicit quod indistincte exigit probationis oblacio: quoniam iudice repellente cum presumat de facto suo presumitur quod fuerit iusta presumptio non motus ergo non perficiet ubi dicta procedere possunt quoniam constaret in dubio presumat cum motum legitima suspitione et sic exigit oblacio probationis. **S**ecundum intellectus colligitur ex tactis per doc. in. c. interposita. de app. qd. hic verbaliter fuit oblata probatio quo casu non iustificat appellatio. et sic verbalis probationis legitime exceptionis oblacio iudice exceptionem repellente appellacionem non iustificat et procedit in reali oblacione ad quod sciendum oportet discuti vtrum in appellacione iustificanda requiratur verbalis vel realis oblacio probationis. **I**tem. an. in. c. interposita. de ap. est in opi. qd. non iustificat appellatio nisi fiat realis oblacio probationis vel habeat iustitiam vel testes ibi in iudicio paratos probat ex absurditate que sequeret si sufficeret sola oblacio verbalis: quoniam facile esset opponere volenti falsam exceptionem verbaliter ipsam offerre et sic eludere iudiciu. **S**ecundo quod ex quo sequeret quod solus obiectus exceptionis iustificaret appellacionem quod oes negant et iura probant que requirunt vtrumque ut hic in. d. c. interposita cum si. pbat consequentia: quod eo quod excipit tacite vel probatione offerre cum de necessitate quod ad omnes probandi in exceptione sit actor. ff. de probatio. in exceptione. **U**ltimo inducit hac decre. fm istum intellectum quod hic non fuit iustificata appellatio ex sola verbalis oblacione: quoniam realis exigebatur: et idem firmat in addi. specu. in ti. de ap. §. quatuor. verfic. sunt quoque ubi habet forma appellacionis: et ibi ponit forma oppositionis et appellacionis mihi placet quod sola oblacio probationis vel iactatio non sufficit: sed oportet quod offerat probaturu et incotinenti dicenti hodie constet hodie agatur non astringo ut habeat iustitiam ad bancubi incotinenti possibile est etiam et verisimile quod non crederet regnari: et non apponatur incotinenti instrumentu nec apponatur testes non sic ergo angustias istum in appellando ut veniat cum sacco parat. ff. de solu. l. qd. em. et. l. ratu §. d. offerri incotinenti causa finalis: quoniam causa propter quam exigitur hic probationis oblacio est ut purget suspitio dilatandi processum: sed ex quo offert se incotinenti probaturu ois suspitio purgat longeue dilatois. ar. l. lili a quo. in prin. ff. ut in pos. l. i. §. ibidem. ff. ad exhiben. et. l. iij. §. cause ad carbo. cum si. p hoc casus ibi. §. de resti. spo. frequens. qui hoc declarat et si dicat in ipsius erit potestatem facit opponere exceptionem falsam sed ex hoc non consequetur magnum commodum: quoniam breuissimum sibi statuit tempus ad probandum et melius est iudici quod sic faciat quam dubius legitimam et veram exceptionem quicquid reficiat sola sua capitanea suspitione ad hoc de resti. spo. frequens. li. vi. de ecce. pia. eo. li. non obstat quod exigit quod excipiens se offerat probaturu simpliciter sed non incotinenti exigit et per tanto non iustificat solo obiectu exceptionis. **N**on ob. hic decre. quod et alios intellectus non istu. **N**on ob. iura que dicunt quod ubi est factu et c. quod dico quod hic non est opus facto: sed sufficit verbum et paratu factum cum cōtemperamento quod hec decre. interposita que dicit offeres probaturu. idem de iudi. exhibita ad idem dicit de offic. deleg. super quodnum. §. eius ibi vel patu fuit ostendere ad hoc de re iudi. ad apostolicu: ibi erat quod parat. ad hoc no. §. de except. olim in glo. ij. **N**on hoc dico quod si pars aduersa offerat se probaturam

falsitatem exceptionis incotinenti: quoniam tunc tollit presumptio pro opposito quod ex oblacione probationis non iustificet appellatio. **N**on in intellectus qui hic ponitur per Hoff. exceptionis obiectio et oblata probatio appellacionem iustificat si tunc pars voluntarie assumit onus probationis super iustitia et veritate exceptionis opposite et constat exceptio non esse legitimam: sed falsam non retractabunt attentata hic ergo ex voluntate ade papa mandauit: quoniam constabat probare de veritate exceptionis et non probauit: ideo non iustificat quod bene no. quod sic de facto oblati oblacio ergo probationis iustificat si tunc latencia exceptionis: quia habet per vera sed ea detecta non. **S**ecundum intellectum ponit Joa. an. legitime exceptionis obiectio et eiusdem oblata probatio non iustificat appellacionem si propter solam non admissiōem exceptionis appellat. **E**rgo pcedit quoniam vterque obtulit se et appellauit soli exceptio non non admissam: et sic propter alteru. sit ergo cautus appellacionem dictans quod vterque concludat oppono tale exceptionem et offero me incotinenti ipsam probaturum si iudex non admittat dicat ergo appello eo quod exceptionem meam non admittis: et quoniam non admittis probationis oblacionem secus si propter alteram tatum appellaretur est dictu. **U**ltimo decimo solunt quidam ut Hoff. quod probauit veritatem exceptionis quo ad finem attentati retractare. **A**lii. xij. dicit ut Snil. quod hic grauat papa istum adam in eo quod grauat onere probandi reuocauit eum in alio: quoniam vult quod hoc consilio siue alia querela remaneat ut non audiat aduersari contra eum. **A**lii. xij. ut phi. dicunt quod papa grauat adam in eo quod debet iustificare veritatem exceptionis: sed per hoc non habuit tollere sibi appellacionis validitatem eo non probato quod probat hic non probato quod sit conuictus per illegitimos testes papa vult quod non obstat ante finem iterato de ea cognoscat. **E**t sit. xij. intellectus quod hic appellans intendebat duo attentata retractare et finem exceptionis: appellacionis denolui ad finem exceptionis non sufficit grauamen sed veritas exceptionis ideo oportet quod probet ipsam veram quis est finis ultimus exceptionis contra testes finis immediatus quod testes repellatur quid ultra quod per hoc remaneat non probata ipsius intentio agentis quis finis ultra quod actor deficiat in probatione est actori silentium imponat et non molestet possessorem in sua possessione et hoc intendebat ipse: non permittat ex inde molestari si ergo vult hunc finem qui videtur solus attentata retractare et non est appellacionis: sed exceptionis probet exceptionem et hoc vult nec mandamus si vult soli attentata retractari et ut de ea cognoscat hoc hic ex sola probatione exceptionis et oblacione probationis: quia per hoc iustificata est appellatio ex grauamine. no. bene quod tex. hic probat. **E**t colligitur ex dictis specu. in ti. de ap. §. qualiter. ver. sunt quoque vterque an post appellacionem referat probationem grauaminis et non iustificatur ut hic an ante appellacionem offeratur probatio exceptionis et iustificatur ut ibi et hic: quia grauamen non debet probari coram iudice a quo: sed ad quem quod not. tu dic. xvi. **E**t hic sit verum intellectus ad cuius intellectum pmitto quod appellans ab interlocutoria hic dupplicem modum pcedendi. **U**bi hic ut petat reuocari attentata et appellacionem psequatur ex solo grauamine. **A**lio modo ut psequatur iustitia et petat reuocari attentata et in iustitia potest et vtrumque commiscere. **S**i ergo psequitur in retractatione attentatorum solum grauamen sufficit oblacio exceptionis et probationis: ut in. c. interposita si psequitur solam iustitiam et appellacionem intendit iustificare et ex iustitia tunc non sufficit probare grauamen nisi etiam probet defectus iustitie realis qui ppendit ex veritate exceptionis et adhuc hic non est casus noster. **S**i accumulatur vterque: petit ex iustitie defectu et ex grauamine tunc ista duo sunt cumulata in appellacione ab interlocutoria quorum alteru sufficit ad retractationem attentatorum et ad denolacionem quo casu sufficit alteru probare l. copulate sit opus positum ut not. de rescrip. c. iij. et de iudi. exhibita et dicit. §. tit. i. licet modo hic est causa que papa mandauit de iustitia et veritate exceptionis: quod hec accumulabantur in psequendo appellacionem. narrabat enim coram papa exposuisse exceptionem legitimam se narrabat etiam se obtulisse probaturu: narrabat etiam pape illa vera esse: petebat quod papa committeret causam coram quibus posset ostendere illos testes falsos esse et petebat testes suos admitti ad probandum illos testes illegitimos esse et illa sententia lata post appellacionem legitimam. papa psequens iustitiam et via iustitie facit primum mandatum quod retractetur finis et confirmetur in possessione si probat se non conuictu per legitimos testes: et si non probet: quoniam non deficit grauamen facit secundum nihilominus retractantur que sunt gesta ipsi sunt indices: cognoscat de causa iste est verus intellectus huius decre. et cessant contra et rationabilis est quod autem etiam psequeretur iustitiam patet: quod testes suos petebat admitti. **A**duertat ergo an psequatur iustitiam: sed secundum hunc intellectum quis erit effectus an obstat an ex iustitia an ex grauamine in casu nostro cum vtroque retractentur attentata. **R**espondetur ut littera dicit quia si psequatur ex iustitia obtinebit quod in pace dimittatur quod si ex grauamine oportet quod causa iterata discutatur: nam si oppositum fuit ante testium receptionem ipsi iterato examinantur et alij testes admittentur pro alia parte si sunt recepti ante oppositionem stabunt illi testes: et poterit opponi ad dicta et alij testes pro parte opponentis recipiuntur

piuntur sed dato qd obtineat ex iustitia nō videtur qd debeat in pace dimitti eo quia poterat alia pars pbari per alios testes: imo non poterit ex quo tñ est ab interlocutoria attentata & se appellatum: poterit obtinere retractari vt snia quasi vt cōclusio in cā remanebit & sic alij testes nō poterunt pducī vel forte hic nō habebat alios testes: alio nō admitterent in pace formās supplicationē & libellūz añ grauenam an vtrūq; & nō habes verū intellectum decre. Concludēdo pmissa vt aliquid reportes si querat an oblatione legitime exceptionis iustificetur appellatio: dic sola oblatio exceptionis sine probationis oblatione nil iustificat. vt. s. Si offerat exceptio & probatio si tempore iudicis interceptione exceptionis vel probationis nō cessit appellatio appellatio nō iustificatur vt hic scdm duos intellectus si tpe necessitatio tunc si exceptio est dubia in inferendo grauenam etiā si esset & nō iustificat si exceptio est certa tunc si offerat vel iactatur nō incōtinenti non iustificat si offerat & incōtinenti si quo ad finē soli attēti retractadi si attentatū retractatū est reciduum in p̄tinum statū incōtinenti ex iniustitia nō iustificat vt circuitus vitetur si non est reciduum in pristinū statum si appellās psequitur sola iustitia nō iustificatur si psequatur solū grauenam iustificat si psequatur vtrūq; sufficit alterū pbari quo ad finē attentati aut superior cognoscat de cā vt hic. in ver. si vero. Non per hoc tñ obtinet finem exceptionis nisi pbat de iustitia predicta qñ est appellatum ab interlocutoria diffinitiva a tempore iustificat ex iustitia p̄dicta qñ opponit exceptio & oblatio probatio ne appellet: qñ non admittit sec⁹ si post appellationem offerat se pbatum & grauenā. ¶ Veniamus ad declarationē passus quarti & vñ qd delegatus nō debeat se intromittere de molestatione sc̄tā postq̄ inducit in possessionē vel fecit executionem. de offi. dele. in lris. ¶ Glo. recitat opi. Prima qd si hoc est delegatum ex p̄se. vt teneatur missum p̄t: alio se intromittere nō potest: qñ functus est officio & hoc spectat ad ordinariū. ff. ne vis si. ei. l. i. §. i. Tan. dicit quod delegatus post sententia & hoc potest vsq; ad annum. de offi. deleg. querenti postea nō añ sniam semp p̄t quia adhuc nō est functus officio. gl. de offi. dele. q̄renti. dicit qd hoc potest vsq; ad annū tuendo & exēdicando vel aliter turbantes cōpellen do post annum non p̄t assumere aliquam iurisdictionē cognoscēdo qd hoc spectat ad ordinariū qñ ex nona cā agat. dic in hoc h vis habere veritatē si delegatus velit pronuntiare missum tuēdum tpe sententie quo mittit in pos. planū qd p̄t hoc pronuntiare ita est tex. vt lite non p̄t. c. ij. qñ pronuntiat id qd est de iure si vult missum tueri & cognoscere de iniurijs illatis tūc si ante diffinitivā sniam misit ad huc durat eius p̄tās & semp potest tueri vt dicit glo. in d. c. querenti Si post sniaz vult tueri tūc si habet clam mittas & missum defendas vel & dictores ecclesiastica censura & c. dicit Jo. and. quod defendere potest etiā post sniam & habitā pacificam possessionem & hoc dicit curiā seruare l3 super hoc sint opi. qñ iste sit p̄seruator. de pben. pro illoz. Si non h3 clam si vult se intromittere ordinariē cognoscēdo non p̄t qd credo etiā si habet clam & defendas: qñ intelligit vt defendat nō vt iudex: sed vt executor: sed hoc spectat ad ordinariū & sic intelligo Jno. de pben. pro illoz. Si vult se intromittere multctando & defendendo extra ordinem missum si habuit pacificā possessionem: postea turbat nō p̄t se intromittere: quia prius etiā si non habeat pacificam possessionem vel eo qd habuit & post modum cum tempus & incōtinenti est repulsus & p̄t se intromittere cōpellen do ne sua missio sit ludibrio facta. de elec. cōmissa. lib. vi. & qñ non videt missus qui statim est cietus & hoc sunt verba glo. & doct. in d. c. querenti hoc teneas per ibi not. vide per legistas in l. permisceri. ff. de acqui. possel. §. si & hoc sufficiant de hoc passu. ¶ Veniam⁹ ad quintum & vltimū passum huius decre. & aduerte qd hic examinatur §. si vero & in eius intellectu quot sunt capita tot sunt sententie & regula clara est & tex. Papa mandat quod si appellatio non iustificetur: qñ non appareat adā cōuictus per illegitimos testes qd cognoscat de cā delegator & c. Si vero appellatio est iustificata appellans d3 remitti iudici a quo si snia non est lata fuit primus intellect⁹ qd hec verba si vero aliter aduersetur ei qd est dictum & etiā datuz certa veritate exceptionis cōtra testes secundū qd hec decre. in eo qd vult delegatum cognoscere sit gratiosa hic intellect⁹ non placet Jo. an. qñ fugienda sunt iura que trahunt iura ad gramz secundū istū expōnitur si vero aliter. i. qñ nō apparuit ipm cōuictum p inhabiles testes. Secunda lec. qd hic. §. si vero aliter aduersetur non solū ei qd est dictū de inhabilitate testiū non inuenta s3 aduersetur ad id qd est dictū de snia lata vt sit sensus. Si vero res aliter se habuerit. i. qd nec p testes inhabiles sit cōuictus: sed per habiles & qd nō fuerit lata snia vt narrabat de cā cognitionis & c. hic tollit vnā partē & h3 put snia veniebat confirmada: sed prout ipi iudices nō debebant cognoscere: sed remittere ex quo nō erat iustificata appellatio adhuc est §. ¶ Secundus intellectus qd §. si vero aliter aduersetur tñ ei quod est delictū de testib⁹: qñ dicebat se cōuictū p illegitimos testes: & tunc snia obstat quia dicebat confirmare sniam bene dicit glo. qd est gratia vel tene primam so. ¶ Tertius intellectus Jno. quod hic fuerunt due appellationes. vna fuit: qñ exceptio non fuit admilla secunda a diffini

tina lata & p̄sbyterum vel fuit vna que secuta diffinitiva trahitur ad appellationem a diffinitiva: eo qd grauenam si qd inferit in ipsa diffinitiva & non añ sequēdo istos testes. de re iudi. cū. 3. & c. vnde potest sequi vt istam appellationem ab interlocutoria & si est retractatio quando potest psequi istam vt appellationem a diffinitiva & tunc dato quod non probentur cause appellationis poterit iustificare appellationem ex alia cā: qñ hec est natura appellationis a diffinitiva modo si obtineat prima retractabitur attentatum si nō obtineat poterit psequi secundā vel aliam cām & deducere secundā cām in appellatione: qñ appellatio potest iustificari ex alia cā vnde stabit litera. Si vero res aliter se habuerit. i. quod non appareat cōuictus per illegitimos testes & sic nō sit iustificata appellatio ab interlocutoria cām audiat. i. appellationis a diffinitiva in eiusdē in q̄ psequitur nonam cām & ipsam terminetis sine debito. hoc nō placet: quia si hic fuisset appellatum a diffinitiva vel habet pro appellatione a diffinitiva etiam sine iustificatione appellationis statim fuissent renocanda attentata. de appel. non solum & hic nō mandata retractari nisi iustificata appellatione nisi salues qd primo psequatur appellationem psequendo ipsam vt appellationem ab interlocutoria ideo op3 grauenam iustificari nō ipsam psequit vt appellationem a diffinitiva. ¶ Quartus intellectus quod verū. fin vero aliter loquatur quādo non est iustificata appellatio & sunt duo Primo quādo est iustificata appellatio & tunc mādāt attentata retractari. Secūdo qñ non est iustificata: sed petit restitui officio iudicis a quo & qñ non fuit contumax. Sin vero aliter. i. qñ non sit iustificata appellatio eo qd non est cōuictus per illegitimos testes cām. i. restitutionis & postea appellationis audiat & c. hoc non pl3: qñ hic fuit contumax necessario ex quo frustratorie recessit appellans. de dolo. eum qui lib. vi. eo. ti. cle. ij. ¶ Quintus intellectus vt littera legatur trāspōnitur est intentus quod si iustificata est appellatio: retractentur attentata: alio confirmet snia & tunc dicit mādāmus qñ tenus cām audiat & sine debito terminetis si vobis & c. vsq; ibi. si vero. & ibi si vero aliter se habuerit sub sententiā cōfirmetis: vel dic cām audiat. i. sniam confirmetis hoc non placet Jo. and. qñ violentat literā. ¶ Sextus intellectus quod prima ps loquat quādo est iustificata appellatio. secunda in ver. fin vero qñ nō sed est appellationi delatum per iudicē a quo. de ap. cū appellationib⁹. li. vi. & est sensus si apparet eum cōuictum per falsos testes: & sic est appellatio iustificata & retractentur attentata. Si vero res aliter & c. i. quia non fuerit iustificata appareat tamen p̄iudicem delatum & c. dicit Jo. and. quod littera hec procedit: sed certe nō mihi pl3 etiā supposita delatione: qñ non debuisset papa se impedire de iustificatione etiā quo ad finem attentati: sed solum an esset vel non esset delatum vt si nō apparet delatum mādāt de iustificatione si esset delatum de retractatione & sic cōtrario modo debuisset mādare. ¶ Septimus intellectus secundum intellectū phi. qñ l3 veritatem non iustificet cā appellationis aliter tñ iustificat. i. quod fuit oblatio p̄bata & c. hac re probat Jo. and. qñ sic debuisset iustificare attentata retractanda: qñ oblatio etiā quo istum finem iustificat vt est casus. de offi. deleg. su per questionum. §. eius vero. & est casus. de iudi. ex bibita. ¶ Ponit glo. vniuersam intellectum si vero res aliter se haberet. i. qñ veritatē exceptionum pbat sed res aliter se h3 circa attentata innouata qd fuerit snia lata papa mandat & iuste quod de causa cognoscat: quia iustificata est appellatio: l3 circa attentata sit narrata falsitas nec p hoc vitatur rescriptū: quia hoc est variare circa principale negotium: l3 hoc non placet mihi: qñ debet aduersariā aduersari: ex quo pot oibus p̄cedentibus. Dico ergo & sequor intellectum quē posui. §. qd appellatio ab interlocutoria maxime vbi cōcernit merita cause p̄t dupliciter iustificari. Anomodo ex iustitia cause alio modo ex grauamine solo etiam non aliter patefacta veritate iustitie: & hec in cā appellationis narrat in iustitiam & grauenam: qñ dicebat se oppoisse & testes productos qd ipsi erant inhabiles sic dicebat in veritate te esse. narrabat etiam se obtulisse probaturūz nō fuisse admissum narrabat sententiā latā contra se: & illegitime p̄ illos in veritate falsos testes: & non solū intendebat habere finem retractationis attētorum sed etiam finem exceptionis vt tanq̄ actore non probante: quia testes erant illegitimi non molestaretur amplius & sic silentiū reo imponeretur modo prout p̄sequebatur iniustitiam non potuit probare veritatem exceptionis obiecte & ex hoc non retractaretur attentata: sed quia probauit grauenam: & suspensam iurisdictionem iam cōstat quod que gesit fuerunt nulla. ideo papa vult quod retractentur attentata ex altero capite & cognoscatur de causa: & sic dicatur hodie constat falsitas cause: ergo ipse non deberet audiri psequendo grauenam: quia dico quod licet hodie constat falsitas: negari non potest absentia iurisdictionem suspensam fuisse que ex hac declaratione non validatur per. c. licet. de senten. excomm. nec dicatur ex quo hodie declaratum est causāz falsam esse hec declaratio retro ostendit quod nullum fuit grauenam: ergo attentata non debent retractari cum declaratio trahatur retro ad tempus actus declarati. vt. l. affe. ff. de heredi. institu. quia hoc esset verum si essent p̄bati testes legitime & per hoc quod non hodie probentur illegitimi

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

non sequitur ergo tunc erat legitimi: qd possibile qd tunc potuit probare qd hodie non potest unde hec declaratio non concludit ad tempus grauius illati dubij et si hoc voluit phi. bñ voluit. An. de b.

- 1 **T**estes qui comode ad iudiciū venire nequeunt dñ iudex audire p commissarium aut ad eos ire.
- 2 Testis non compellitur ad iudiciū ire pro testimonio ferendo quatuor causis additur quintus quando est persona egregia. nu. 5.
- 3 Delegati ad testes audiendos quales esse debeant.
- 4 Testes in causa criminali sunt per iudicem et non commissarium audiendi.
Fallit casibus expressis. j. nu. 6.
- 5 Egregia persona dñ etiam doctor qui ad iudiciū p testimonio ferendo non compellitur ire. nu. 7.
- 6 Testis doctor an compellatur iurare in testimonio ferendo.
- 7 Testes recipiunt expensas aperte et an paupertas excuset a testimonio ferendo vt ad eum iudex mittere debeat commissarium pro examine.
- 8 Testis pauper alias honestus non rescitur a testimonio in causa civili.

Siqui testium. C. iudex mittere dñ ad testes q ad eum comode venire nō possunt. C. Mo. j. hic quatuor qualitates personarum qui non coguntur psonaliter venire ad iudiciū p testificando qñ persone sunt valitudinarie. i. infirme qñ sunt senes et ex hoc not. qd senectus de iure canonico nō excusat a munere testificandi qñ sunt debiles et qñ sunt pauperes: sed oibus istis casibus pro examinatione est mittendū ad domū eorum. C. Mo. j. quales sunt persone que trāsmittē de sunt p examinationē istar psonarū: qd debet esse idonee: et arg. qd debent esse plures: sic nō videt sufficere vnū. Jo. an. dicit quod debet esse due persone loco tabellionis: alio tabellio sufficit. S. ti. j. qm ad hoc. j. titu. j. c. j. C. Quero an qd hic de pcedat in criminali. doc. hic quod nō. f. vin. Inno. et Hosti. et restrin. gñt hoc. c. ad eam civilem: qñ in criminali examinādi sunt p pñtia iudicis. C. de fi. instru. aut. apud eloquentissimum: et no. glo. de iudic. at fclerici et in cle. j. de offi. dele. C. Oppo. qd ad alias psonas mittat p testimonio: vt. ff. de iureiur. l. ad psonas. So. mittitur ad personas de quib⁹ in lra mittit etia ad egregias psonas. ff. de iureiur. l. ad personas. in au. f. c. qm et dicit gloss. in d. l. qd egregie persone sunt doctores unde eis scribit egregio doctori et. de pbytero dicit spec. idem in spec. de teste. §. sequitur ver. quid de pbytero vbi dicit qd et vbi corā seculari pducitur in teste iuramentū nō prestat coram seculari sed corā epō alleg. xij. q. ij. §. qd et qd ibi no. in glo. §. qd vbi gloss. velle videt qd testificari etia debet corā epō ad hoc qd no. xi. q. j. testimonium sic intellige. xxi. di. illud. xv. q. v. c. j. dat simile spe. in laico qui absens est: nam examinā per suū iudicem. C. de fi. instru. apud eloquentissimū. Fallit etia qñ persona est absens qd in testem recipi. vt. d. l. apud eloquentissimū scdm glo. Fallit fm Jo. an. qñ testis cā testimonij stetit pñs per. xx. dies: quia tñ recedere pōt et nō cōpellitur redire. C. de testi. l. pe. de quo. iij. q. iij. ver. Item is qui. alios casus in quib⁹ examinatio cōmittit ad domū vide in spe. d. testi. §. qualiter ver. pōt etiam iudex vbi dicit quod iudex vbi pōt per se examinare nō dñ esse pronus ad testiū examinationē alteri committendam.

6 C. Glo. opp. qd nō cōpellant testes senes testificari. iij. q. iij. §. Itē inniti. Glo. dicit qd secūdo casu cōpellunt ppter peccatum. ar. xi. q. iij. quisquis. cū si. vide vt lite nō conte. qm. §. j. et de testi. cog. c. j. not. tñ glo. C. Oppo. qd paupertas nō excuset a veniendo corā iudice: qñ eque venire pnt pauperes sicut diuites: nam propter expensas non excusat paupertas: qñ illas habere debet a parte. de rescrip. statutaz §. insuper cum concoz. lib. vi. Dicit gl. quod forte erat nobilis et pauper qui in publico cōparere verecūda ppter nimiam paupertatem posset etia intelligi fm Ain. et subaudi paupertate depressi. f. pducētis et dicit Ain. qd tunc iudex ordinarius dabit expensas: qñ tenetur pauperib⁹ puidere. in au. de man. prin. §. sit tibi. j. de excels. pla. sicut xij. q. ij. aurū. forte aliud in delegato in quo sufficit qd sibi nō exigat de vi. et ho. ele. cū ab omni ponit aut Ain. ver. quos ponit spec. in loco progre alleg. Si fuerit testis pauper vetulusq; remotus debilis egregius aut q pducit egen⁹. At testis ibi debet mittere iudex et vide in spec. §. sequitur eo. titu. ante fi. puto qd possit intelligi de paupere teste qui habet laborare in domo per expensas familie sue qui si recederet a loco nihil lucraret et familia periret. C. Op. quod nō admittatur in testem pauper: qñ suspectus est ppter paupertatem. ff. so. ma. l. si cōstante. de do. inter vi. et vro. per vestras. So. dicit qd l3 sit paup: alio erat honesta psona et loquunt de suspectis vel repellitur in criminali nō in civili vt hic. Anto. de Butrio.

- 1 **T**estis corruptus et periurus non probat.
- 2 Sententia lata non retractatur ad testium dicta per que asserunt testificasse cum corruptela.

Fallit quando sustinetur p alios. nu. 5.

- 3 Testis depositioni prime quō creditur vt nec secunda in primū facta preiudicat.
- 4 Adulterij dictum multiplicatur ex iteratione copule.
- 6 Periuri in testificando que sit pena.
- 7 Sententia quomodo pōt retractari exceptione corruptele vel falsitate probata licet videatur transisse in rem iudicatam.

Sicut. C. Corrupti et periuri ad testimonium nō debent admitti. b. d. Eōis diuiso. scōa ibi. Sup. quo. C. Mo. j. quod ad dicta testium asserentium se corrupte falsum testimonium dixisse nō retractat snia ad eorum dicta lata. C. Mo. j. qd testi cōtrarium eius quod testificatus est in iudicio extraiudiciali asserenti nō creditur nec primo dicto detrabitur ad finem vt prior sententia ad eius dictum lata retractetur et sic statim primo dicto et hoc est verum etiam respectu sententie que nō transit in rem iudi. C. Mo. iij. Differentia esse an post sniaz diuortij sit pcessum ad Sectuz alterius mīmonij: et non admittit ad retractandā sententiā probatio corruptele testium ob quorū dictuz est lata diuortij sententia an res sit integras admittitur pbatio et retratur sententia eo quod sola probatur corruptela. C. Mo. iij. quod vtrobiq; imponitur penitētia. de corruptela. Et no. quod puniatur ex duplici delicto ex adulterio et periurio: sic iuramentum testis extenditur ad id vt iuret se non corruptum. C. Mo. v. qd ex iteratione copule cum alteri coniuncta iteratur p quacūq; delictum adulterij et multiplicatur. C. Oppo. qd nō retractatur snia lata licet pbeatur testes corruptos falsum dixisse. de re iud. c. 3. j. 2. A. Contrariū pcedit quando per alios sententia non sustinet. C. Opp. qd admittatur quis ad dicendū sniam separatiuam matrimonij ex cōsanguinitate. de cognat. spi. super eo. So. denuntiator bñ admittit: sed nō admittunt testes dicentes se corruptos. Alij dicentes illos corruptos admittunt secundum distm. huius. c. nō ob. qui mat. ac. pos. c. si. dic vt ibi. C. Glo. j. ponit penam periuri testificando. C. Glo. j. psequitur generalia et est clara vide per te. C. Glo. iij. op. cōtra illud brocar. qui occasionem damni et. bene solu. dic vt in ea ibi. §. qd vero: dic de hoc vt ea. q. in sum. et adde qd not. de homici. de cetero. j. q. i. his quoscūq; et dicto. c. placuit. iij. C. Glo. oppo. quod indistincte sit vel non deuentum ad secundum cōtractum separant: qñ in matrimoniali snia non transit in rem iudi. de re iudi. lator. et. c. cōsanguinei. et patet in. c. tenor. Solu. glo. fatetur maxime quia probata falsitate semper retractabit sententia et dicit subaudiendum maxime retractabitur ante q sit deuentum ad secundum mīmonium. Sic secundū doc. qd quandoq; post sniam quis p̄tendit falsitatem: vel corruptelam et falsitatem simul et tñ dicunt qd admittitur ad retractandā sententiā sit vel non sit secundum mīmonium cōtractaz secundum docto. p iura predicta quod puto: sed non ad dicta solum corruptorū testium hoc consentium retractabitur tunc adhuc nō est differentia an sit vel non sit scdm scdm: sed quod ad hoc vt iudex possit vel debeat retractare alios recipiendos: dic quod moneri non dñ ad hoc ex solo dicto testium etiam ad alios recipiendos ex solo dicto corruptorū testium quādo res non est integra: sed qñ res est integra sola assertio corruptorū testium dat iustam cām iudici ad inrendum ex officio et recipiendum alios testes super corruptela et falsitate et illos separādi. dicit etiam Inno. quod est alia differentia ante transitum ad secunda vota moneatur questio an post: quia vbi post cum maiori discussione recipiuntur testes: et difficilins retractabitur sententia secundum Inno. sed Hosti. dicit qd quādo non mis grauerunt imponitur tantum penitētia de periurio qñ migraverunt imponitur penitētia de periurio et adulterio: sic est alia differentia. vtroq; tamen casu fiet inquisitio de qua sequitur. Quāq; sola opponitur corruptela et tunc dicit Jo. and. quod mens istius litere est quod distinguatur an res sit integra et retractabitur sententia et admittitur probatio solius corruptele. Nec ob. quod non admittit exceptio corruptele tantum nisi ante sniam vt fuit not. s. de pba. l. i. cet causam: quia illud procedit in alijs sententijs que tamen trāseunt in rem iudic. per quod dicit secus in his que nō transeunt vt hic. Itē si aliter non transeant: vt quia sit appellatum: quia de corruptela pōterit opponi. C. Ultima glo. oppo. quod credatur dicenti se corruptum quod patet: quia imponitur ei penitētia. Solu. quo ad penitētiā ei creditur: quia agitur de eius incommodo quo ad preiudiciū tertij non immo sicut primo dicto secundum glo.

- 1 **T**estis esse nō pōt socius criminis et muneris etia in delicto symonie licet agatur de delicto vel crimine civiliter. nu. 3.
- 2 Symonia quādo cōmittitur per eū q temporale remittit vt sibi spirituale detur. nu. 6.
- 4 Testi vnico quibus casibus credatur et quō indistincte ille probat ad p̄sumptionem. nu. 3. 2. 3.
- 7 Remittere idem est quod dare.
- 9 Testis esse potest socius criminis quando agitur de heresi vel lesa maiestate.
- 10 Fama an probet iuncto vno teste.

Aeniens

Meniens. ¶ Socius criminis: et muneris non te
stificatur etiam in crimine simonie. h. d.
Prima ponit petitionem presbyteri. Secunda illam exau
dit. ¶ Mo. i. qd remittere temporale sibi debuit: vel debet
dum: pro consequendo spirituali: simonia inducit: sic in talibz
est remittere qd dare. ¶ Mo. ii. ar. qd vbi etiam non hz unde se susten
tet: parochiani tenentur ad ministrandos victus: pbedare rectores:
no. quod talis prebenda censetur loco beneficii: sic speciale ius est.
¶ Mo. iij. qd socius criminis non admittitur in testis: et si de crimi
ne testificat se participasse fuisse: et dictu ex toto annullat: etiam qn
de crimine agitur civiliter: et sic de se pfecto non creditur: siue agatur
de crimine criminaliter. de cōf. c. i. siue civiliter vt hic. ¶ Mo. iij.
qd dicto vnus regulariter non creditur: casus aut in quibus vni cre
ditur: vide in spe. de teste. §. restat in prin. vbi. hoc tñ fallit. lxxvi.
di. tanta. ¶ Oppo. qd talis remissio nihil simonie induceret: cu non
fieret pro consequendo spali: eo q laicus non pot trāsferre spalia iu
raru nec illa possideat. de prescrip. cam. Sol. dic qd laici isti forte ha
beant ius pfectu di. §. de elec. querelā. ¶ Oppo. qd credat vni: vt
patet de iureiurā. c. si. Sol. ad probationē non credit vt hic: ad psum
ptionem sic: vt in contrario. ¶ Quero an talis remissio inducat si
moniam: siue fiat ante pntationē: siue ante electionē: siue post: dicit
qd exigitur qd fuerit facta antea: post non induceret simonia: l. va
leret vt tpalis concessio ad vitā remittētis. de dona. c. ij. de transact.
c. de cetero. ¶ Mo. i. colligit idē esse remittere qd dare: nā emptio:
et redemptio equiparant. de quo. §. de simo. querelā. ¶ Oppo. qd vni
fides adhibetur. ff. de dote. p. l. theopōpus. glo. dicit rī fides non
adhibetur nisi duobus. Fallit in casu. l. theopōpus qn hoc iussit te
stator: vt illi fides adhiberet: de alijs casibus remittit glo. xij. q. iij.
Innocens: sed dicit qd illi casus probant hoc extra iudiciū. vide ibi.
xx. q. iij. presens. xxxv. q. vi. §. si. r. eo. nup. Dic qd qñs credit iura
mentor: dicto vnus ad cōmodum propriū: hoc est qñ statur iura
mēto alicuius in quo cōprehenditur casus. C. de iure do. imple. l. fin.
§. si vero. quādo iurat creditor: in eo qd est superfluum de pretio: vltra
re que adiudicatur insoluit: comprehendit casus. de sen. ex. §. vero.
lxxvi. di. tāta: inter alios aut creditur qñ nulli sit pndiciū: vt qñ du
bitatur an quis sit baptizatus vel an ecclesia sit cōsecrata. de cōf. di.
iij. cum itaqz. z. c. paruos. z. di. i. solēnitates. no. ij. q. i. multi: quan
do aut alter sit pndiciū creditur vni. ¶ Primo qñ agit de contrahen
do. §. eo. sup. eo. de spon. pte. §. si. Secundo creditur sacerdoti dicen
ti aliquem penituisse. de symo. nemo. de quo de testi. testium. Item
credit vni ppter eius fidē indubitātā ppter merita vite suē: et san
ctitatē. viij. q. iij. talia. xxv. di. de f. r. aculsanis. Itē creditur execu
tori dicit fecitasse. de app. cū parati. ff. de re. co. l. z. magis. §. illud. et
breniter vide. xxx. casus quos ponit spec. in titu. de teste. §. restat. x.
hoc tñ fallit. Inter quos no. illum in quo dicit qd credit si hoc ptes
cōueniant vt credatur verbo parti alleg. C. de sentē. passis. l. i. z. C.
de fideiuf. l. fin. de hoc dic vt per Bar. in l. theopōpus. de do. p. l. z. l.
si. ff. de pto. slip. z. dicit. de dolo. finem quid tenendū inter ceteros po
nit casus qñ dubitat de publicatione instrū: qñ tñc solus tabellio fa
cit fidem. C. ad l. cor. de fal. in au. de fid. instrū. z. cau. §. sed z. si instrū.
col. vi. ponit etiam casum de quo hic. §. legis theopōpus. ff. de dote
p. l. qñ testator vult vni fidem adhiberi. An autem dicto illius cui
dicto credendū est stetur absqz iuramento. dic qd sic qñ habet aliqd
asserere de eo qd est factum vel dictum a testatore z sic venit vt testis:
z sic dictū est magis defuncti quā testis. vt. d. l. theopōp. z. l. iurisiu
randi. C. de testi. Idem si debet stari dicto alicui assumpti a iudice:
vt testis vel arbitratoris: vt. l. cōparationis. de si. instrū. l. z. contrariū
no. in l. vt iurisiurandi. C. de testi. z. l. i. post prin. de ven. inspi. Idem
qn assumitur a partibus mandante iudice. l. hac edictali. §. is illud.
C. de secūdis nup. secus autem vbi assumitur a partibus z promitti
tur stari dicto illius: quia tunc pot est arbitrator q testis: ideo nō
iurat z idem si dicat testator: standum dicto alicui? pro eo qd ille bz
declarare non quasi dictum vel factum a testatore: quia tunc non exi
gitur quod iuret. C. de arbi. autem. decreuimus: vbi autem dicto ali
cuius ex mandato testatoris est standum non exigitur qd dictū de
ponat presente parte: vt. d. l. theopōpus. Non ob. §. c. in noie: qz illō
procedit in teste cuius fides nō est approbata z quem aliquid oppo
ni potest contra illum nihil potest opponi ex quo est approbatus a
testatore: nam hic solum indicat de voluntate testatoris: nam de p
prio sensu aliquid indicat: nam tunc oportet quod dictum suum de
claret in partis pntia: vt no. ff. de ver. ob. l. si quis arbitrato dicit in. c.
quintanallis. de iureiurā. ad hoc qd no. ff. de condi. z. demō. l. mul
ta. z. l. quod si nolit. §. si quis ita. ff. de edi. edic. per que dicit Bar. nū
cium posse referre citationem z dictum parte absente: quia eius per
sona est approbata: qz indez cōmittit vt vadat z. licet presens de
beat esse pars in commissione eodem modo si indez cōmittat alicui
vt vadat z aliquid referat. pars debet esse in commissione partis pre
sens: quia posset presens aliquid opponere contra personam non
approbatam sed post commissionem ex quo persona est approbata
non exigitur partis pntia in relatiōe. l. iij. §. regun. l. generaliter.
§. penulti. §. de re. credi. ¶ Oppo. quod admittantur locj crimi

nis in exceptis: vt patet de confes. c. i. lxxix. distinctio. si quis papa.
Est enim hoc crimen de exceptis: dic quod si est socius criminis z mu
neris non admittitur in exceptis etiam vt hic si est criminis tantuz
admittitur in exceptis. z non in alijs secundum glo. nisi ad detegen
dam conspirationem. Jo. an. in crimine symonie remittit. eo. tit. c.
i. lib. vi. In crimine heresis. §. de hereticis in fauorem. lib. vi. nam in
crimine symonie admittuntur cum distinctio. gloss. quando agitur
civiliter: secus si criminaliter. In crimine heresis admittunt indisti
cte ad. c. si quis papa. respondit Soff. quod ibi cōcurrebant duo cri
mina symonia z lese maiestatis: qz loquitur de illo qui papa venien
te conuenticulas faciebat de papatu: als licet in crimine lese maie.
admittatur in symonia nō vel secundū qz admittitur socius accusa
tus non testificans vel secundū phi. nō erat de crimine purgatus: ideo
etiam in exceptis repellitur. de symo. per tuas. j. ¶ Querit glo. an
fama iuncto vno teste faciat plenam pbatōnem: videtur quod sic:
quia fama cum alijs pbat. iij. q. iij. §. Item sepe. gloss. cōcludit qd in
criminali fama cum vno teste plene nō probat: qz in illas exiguntur
pbatōnes luce clariores. C. de pba. l. vltima. v. qd. vi. epiphaniū: qz
vbi de salute hoīs agit strictius agitur. C. de ap. aditos. i. civilis dicit
quod facit plenam probationem in ea cū sufficit psumptio: z vn
testis. de iureiur. c. fina. de procur. ex insinuatione pensatis circūstā
tijs personarum z cause. Jo. an. iij. questione. iij. §. Item sepe dicit qd
fama valet plusqz vnus testis iuncta ergo cum vno probaret specu.
dicit in titu. de proba. §. i. vbi. hoc etiam ad fi. z. eo. titu. videndum.
ver. xxiij. dicit quod fama non pbat nisi vbi apparet iure expelluz.
In criminali dicit quod non facit indicium ad torturam. de hoc p
doc. de accu. c. qualiter. §. super. gloss. §. de appel. c. i. per Innocē. de
verbo. signi. veniens. z. c. quid per nouale per Ly. C. so. ma. l. si quidē
z. l. vlti. §. de questio. z. l. iij. C. de proba. Bar. in l. de minore. §. tor
menta. ff. de questio. Dyn. in l. §. C. de excu. tu. Guil. in specu. de no
to. crimi. C. fama. vbi. quid si agenti dic concludendo predictos si
fama fatigatur in alio quam in fine probandi probationem non in
ducit: vt quando habet instar attestacionis scilicet quando procedi
tur via inquisitionis: vt no. docto. de accu. qualiter. §. z. sic quandoqz
habet finem attestacionis quandoqz habet finem validitatis gesso
rum vt si aliquis cōmuni opi. est liber vel seruus. l. i. C. de testa. l. bar
barius. ff. de offic. pre. quandoqz habet effectum declaratum statu
tus z valorum rerum z verborum circa valorem prelatorum. l. labeo.
de suppl. le. z. l. cum delationis. §. asinam. de fun. instrū. sed quan
do agitur de effectu fame respectu finis probandi z si factum est an
tiquum quod excedit memoriam hominum quod est quando exces
dit spacium. c. annorum vel. xl. z fama obtinet locum plene proba
tionis. ff. de proba. si arbit. l. in summa. §. item labeo. ff. de aq. plu.
ar. ponit Ly. in l. si quidem. C. so. mat. Inno. de verbo. sig. veniens.
z. c. quid per nouale quod si factum non est antiquum: sed est aliter
de difficili probabile adhuc sola fama probat vt not. j. c. preterea li
cet adminiculis adiunctis. Si aliter factum est probabile in leuiss
mis z que sunt leuissimi preiudici facit plenam probationem vt no.
gloss. in l. vbi. C. de iure do. z. not. in l. si constante. ff. solu. matrimo.
ad hoc de eo qui cog. confan. super eo. xxxij. questione. ij. si quis cu
duobus. Si agitur de facto preiudiciali non facit plenaz probatio
nem vt hic z dicit specu. in loco preallega. ideo in criminali vel vbi
etiam civiliter tangitur crimen fama plene non probat: ideo dicit
specu. in loco prealleg. quod si excommunicatio alicui opponatur:
vt repellatur ab agendo fama illam non probat etiam cum vno te
ste. §. questione. viij. sciant vbi glo. z. Jo. in civilis probat secundū gl.
hoc iuncto vno teste. Bart. dicit in dicto. §. tormenta quod si fama
non habet originem ab aliqua psumptione verisimili fama nihil
probat quia potius sunt vane voces populi. Si habet originem ab
aliquibus psumptionibus verisimilibus tunc secundum qualita
tem eorum probat fama cum vno teste: alias non quod relinquatur
arbitrio iudicantis secundum eum. Ex his patet an due semiplene
probationes iungantur ad complendā plenaz. Dy. in l. §. C. de ex
cu. tuto. tenet quod non si sunt diuersi generis vt fama z vn testis:
secus si eiusdem vt. l. spadonem. §. numerum. ff. de excusa. tuto. dicit
Lal. alios dicere quod due semiplene etiam eiusdem generis nō p
bant vt patet in duobus testibus singularibus. §. de proba. licet cāz
de cau. pos. cum etiā qz dicunt bene due psumptiones faciunt ple
nam z sic intelligant glo. in l. §. ff. de excu. tuto. ratio quia psum
ptio probatur z probat: sed nō probatio: quia illa probatur. Ideo
calde. dicit quod due semiplene probationes commiscibiles pbat
non commiscibiles non vt in duobus testibus singularibus vel qui
deponunt de diuerso tempore vel actu secundum Lal. bec puto ve
ra in re que subicitur de facili probationi. In re autem de difficili
probabili certe probationes diuersi generis iunguntur ad complen
dam vt patet de proba. cam. §. e. preterea: z tunc pcedit illud. que non
psunt singula multa inuant z bec p modo sufficiant vide Jo. xvi. q.
iij. §. si vero vbi Jo. dicit idē quod hic glo. z. de symo. sicut per docto.
¶ Quero quid iudicanerit hic archiepiscopus dic quod illū absol
uit quasi non esset plene probatum vel dic hoc in Jo. an. qd purgatio
nem indiget. §. de adulte. significasti. si de hoc erat infamatus.

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

- 1 **P**robatio facta in vno iudicio et inter easdem partes facit fidem in alio.
- 2 Acta litis decisoria vel ordinatoria facta in vno iudicio quod et quoniam probant. nume. 4.
- 3 Testibus publicatis non sunt alij producendi.
- 4 Confessio facta in civili an prejudicet si postea agatur criminaliter vel econverso.
- 5 Acta in causa civili an probent si postea agatur criminaliter.
- 6 Acta in iudicio summario an probent in iudicio plenario.
- 7 Publicatio testimonium in vna instantia facta contumaciter an noceat in alia inter easdem partes.
- 8 Sententia lata super libello etiam inepto probato tamen testibus legitimis valet.
- 1 **A**usamq. **C**onfirmationes in vno iudicio dem faciunt fidem coram alio iudice. h. d. et non diuidit.
- 2 **N**ota quod acta litis decisoria vel non determinata vel rescripta ad personam iudicis faciunt fidem in alio iudicio et per sunt coram alio iudice. **C**onfirmatio. i. c. presentata. So. testes recepti coram iudice faciunt fidem in alio iudicio ut hic sed recepti coram arbitro faciunt fidem coram iudice secundum distinctionem de qua ibi fin. gl.
- 3 **C**onfirmatio. qd. alij testes possint recipi ex quo causa agitur coram alio iudice. i. c. causam. So. qd. testes sunt publicati alij non recipiuntur ut hic quando non sunt publicati recipiuntur alij ut ibi secundum glo.
- 4 **D**e hoc. i. eo. constitutus. et c. cum venissent. **C**onfirmatio. qd. non possint acta coram aliquibus iudicibus actitata coram alijs. C. de iudi. p. per randu. y. finantem reus. dicit Innoc. qd. quedam sunt acta litis ordinatoria vel decisoria et in his quibus mutatur iudex non permittit instantia et tunc valent acta. s. de proba. c. si dic si queritur an proficit citatio mutato iudice recurre. xxiij. q. iij. de illicita. ff. de iudi. l. mortuo qd. oportet quod acta saltem quo ad unicam citationem iterentur: qd. per primum iudicem enascetur pemptorium ut certificetur iudex et loc. no. ff. de iudi. l. mortuo et p. in. d. c. de illicita. et qd. ibi no. qd. querimus de actis personas legitimandi quo ad onus satisfaciendi et tunc si aditur iudex per modum recessus a primo et tales satisfactioes non profunt coram iudice altero recepte a iudice a quo receditur ut p. in. l. ij. ff. de iudi. so. qd. aditur iudex per viam appellationis et idem. l. cum apud. ff. de iudi. sol. et procedunt hi duo casus etiam quando cautio fuit interposita de iudicio sistit: pro eo qd. talis iudicauerit vel qui in locum eius successerit secundum Bar. in. d. l. cum ap. vbi dicit quod non comprehendit iudicem appellationis qui est maior: nec collegam qui est par: sed solum successorem vel delegatum loco sui alleg. l. verbis civilibus. ff. de vul. et pu. quandoq. receditur a primo et aditur seruus non per viam recessus vel appellationis sed per modum cuiusdam subrogationis. et tunc si satisfactio est interposita sub proprio nomine ut quod iudicauerit sempionius iudex non committit ex iudicato per subrogatum. ff. de iudi. sol. cum apud et patet. in. c. quoniam abbas. de offi. deleg. de testa. requisisti cum si. no. ff. de iudi. l. vbi acceptum et in specu. de iudice delega. s. contingit. ver. qd. si plures. Si sub nomine appellatio vel simpliciter committitur coram subrogato: qd. idem est tribunal vbi ergo non variatur effectus stipulationis: sed si variatur tribunal ut dixi quibus querimus de alijs actis ordinatorijs ut lit. conte. et libello et tunc siue per viam appellationis: siue per viam recessus siue per viam subrogationis acta proficiunt si reperiuntur vel aliter probentur. C. de procura. ita demum. l. fin. C. de tempo. appell. et de proba. c. fina. de ap. per tuas cuz si. et hoc siue sit superior siue sit par. **C**onfirmatio. secundus casus quando agimus de in. actoris perempta instantia et hic est aduertendum si queritur de actis an facta sint notario describente tali die sit actum et dicit Bart. quod inter quoscumque et in quocumque iudicio hoc in dubium reuocabitur probabunt acta facta ex tali scriptura. C. de re iudi. l. gesta. de proba. cum res. de proba. post confessionem. et c. qm. contra. Si queritur de actis quo ad effectus creatos vel creandos super actis respondit qd. quedam sunt acta litis ordinatoria que alio vocabulo appellat Innoc. acta iudicij ut citatio litis contestata. libelli oblatio et talia et tunc si queritur an perimantur acta in se: dic quod sic. Si queritur an impediant effectus futuros et qui sunt in fieri super actis: ut quod super eis sententietur vel litigetur: dic quod quo ad istos effectus futuros: qd. de finunt acta desinunt et effectus tales super actis ut. l. cum lite. ff. de iudi. sol. unde super talibus actis non poterit ferri sententia definitiva. Item non impediunt quominus dilatorie possint opponi. C. de procura. ita demum. l. fin. C. de excep. et l. pompo. s. rati. C. de pecu. l. hoc accusare. s. hoc beneficio. ff. de accu. An autem iuramentum caldaret mutata instantia vide specu. in specu. de iura. calu. s. sequitur. vers. quid si iuramento ad si. et vide glo. ut lit. non conte. quoniam. s. quod si super. Si queritur de effectibus actorum preteritis et iam creatis ut quod res fiat litigiosa quod possessor sit malefidei et remanent tales effectus quod not. glo. in. l. ij. C. de fructu. et litis expen. et no. glo. in. l. properandum. s. j. C. de iudi. non tamen se extendunt tales effectus in alia causa vel ad aliam personam ut. l. cum notissimi s. sed et si quis. de prescriptio. xxx. an. et c. de prescriptio. lon. tempo.

l. ij. Item non extendunt ad questionem que sit ex alia causa ut. l. hsc in qd. ne. ff. de iure si. ext. dicit ergo se solu ad eadem instantiam ex eadem causa inter easdem personas vel que habeantur loco eiusdem. quedam sunt acta que pertinent ad veritatis indagacionem et litis decisonem ut confessio et testes et attestaciones quas sub alio vocabulo Innoc. appellat potius acta litis qd. iudicij: quia non sunt in iudicio ordinata: nec ex ipso procedentia et tunc si acta sunt publicata coram arbitro et producantur coram iudice quid iuris dicam. i. c. presentata: et not. C. de testibus. l. fina. Si recepta sunt coram iudice et dubitatur de effectu impeditio productionis testimonium: vel de effectu probationis eorum in alia instantia tunc si non sunt publicate attestaciones in primo: non impediunt productionem testimonium in alio ut. i. eo. causam et confirmationem nisi fuerint apud acta deposita ut ibi dicit tamen Bart. qd. in illis casibus potest peti iudice ut publicentur alleg. dictum Innoc. de testibus alibi: nisi aliqua iusta causa allegetur quare non debeant publicari. alleg. i. c. constitutus et sic temperat dicta Jac. de are. in. l. gesta puto quicquid dicat Barto. qd. ex quo non sunt publicata non impediatur productio testimonium et est in optione procuratoris an velit quod illis fides adhibeatur an quod noniter testes producantur nec inuita parte faciant fidem. ut. i. c. cum causam: licet Innoc. cen. dicat in. c. alibi: quod eo qd. sunt scripta per notarium absque alia publicatione faciunt fidem: sed si sunt apud iudicem tantum recepta exigunt illarum publicatio: sed hoc dictum puto procedere quando partes consentiunt vel quando deficiunt testes: alius ex quo non est facta publicatio est in voluntate partium an velint stare an aliquis testis an novos producere ut dicto. c. cum causam et vbi dixi prodesse quo ad effectum probationis hoc intellige etiam partibus nolentibus. hoc intellige etiam aliter quando probatio est nulla vel minus potens ad secundum iudicium ut quia casualiter attestaciones sunt nulle vel recepte in summario iudicio: nam quo ad plenarium proficiunt partibus consentientibus. argum. de testi. veniens. et dicto. c. cum causam: licet. c. veniens. possit induci contra. de quo ibi dicam. Si attestaciones sunt publicate vel sunt producta in instantia: apud acta descripta tunc sit pro regula quod in omnibus casibus et quo ad quas personas prodesset et noceret noceret acta: quia ista regulantur a pari argumen. de iudi. at si clericus et patet. i. de si. instrumen. inter dilectos. ver. poro. dicit hic Innoc. ad hoc. ff. de iure iuran. l. sed et si possessori. s. si. et l. si mater. s. fin. ff. de except. rei iudi. et quod ibi not. et libemus. C. de libe. cau. et hec vera in eo quod probant acta: nam si de alio ageretur non probarent et hoc plenum. Si ante testes deposuerunt que effecerit etatis isti testes bene probarent pro tunc talem fuisse illius etatis: sed non nunc: quia non sequitur tunc fuit: ergo nunc est ut. l. spadonem. s. qui absolutus ff. de excusa. tuto. et l. i. s. quia exceptione. de vaca. mu. vbi autem et quo ad quos non prodesset sententia: nec attestaciones. Fallit in probatione pro confessione vno casu ut infra dicam. hec quo ad effectum probationis: hoc tene licet quidam dicant qd. valent quo ad presumptionem tantum et non quo ad probationem quo ad effectum impeditio probationes producende. dicit Bar. et bene quod vbi cunctis acta prima faciunt plenam fidem in secundo iudicio: quia tunc prodesset et noceret sententia noceret et publicatio et impediret productionem novorum testimonium similiter et inter quas personas impedit vbi autem non prodesset vel noceret sententia non noceret publicatio quoniam testes produci possunt. alleg. not. per se et ibi hoc nit in. l. ij. ff. de bo. rap. ad hoc tex. in. c. cum glo. s. ti. i. ad hoc not. i. eo. fraternitatis. de proba. inruit et est conclusio Innoc. j. de re iudi. cum super. in glo. mag. vers. si si publicate sunt et verificu. illud et bene videtur. **E**t si unquid autem confessio in civili de crimine prejudicet si criminaliter agatur postea in specu. de confess. s. nunc videndum ad si. s. ibi alleg. pro contra. et persiluit quod confessio prejudicet. alleg. c. primu. ad si. de exceptio. et c. de libe. cau. l. fina. quod puto per predicta. **E**t ex his deciditur primo an testes vel attestaciones producte in causa civili profunt si de hoc criminaliter agatur vel econverso et videtur dicendum qd. vbi et inter quos prejudicaret sententia producantur attestaciones quando autem prejudicet sententia vide plene per Bar. in. l. ij. s. p. etor. ff. de vi bono. rapt. per Ly. et alios in. l. ij. C. quando cini. ac. p. etu. cri. et in specu. de confess. s. nunc videndum ad si. s. ibi inferitur quod si ad omnino dinerfum agitur ad dinerfum finem: licet super eodem qd. quia non prodesset nec noceret sententia non proderunt nec nocent publicatio et idem si agere de eadem: sed inter omnino dinerfos. **E**t hoc inferitur quod si agit ad idem vel eius accessorium vel principale dependens vel omnis no ad illud consecutum: nam probationes recepte super matrimonio valebunt in alio iudicio super quo dubitatur de legitimacione filiorum secundum Innoc. hic: sed de hoc dic ut dixi qui fil. sint leg. causam. **E**t his inferitur quod tales attestaciones etiam perempta instantia non solum nocent et profunt ipsis principalibus: sed etiam eorum heredibus. Item profunt et nocent habentibus ab illis causam contra quos facte sunt probationes in omnibus casibus in quibus sententia noceret et prodesset singulari successori. de quibus casibus. j. de re iudi. quauis. ff. de re iudi. l. sepe. et de exceptione. rei iudi.

rei indi. l. si a te. §. i. r. §. iul. Ex his inferit quod probationes et attestaciones recepte in iudicio summario non nocent vel profunt in plenario: quia nec prodesse vel nocere sententia. i. de testibus. veniens. §. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. l. pe. z. l. si quis a liberis. §. me minisse. ff. de libe. agno. cum si. fin. Inno. hec vera quando ex modo procedendi leditur probatio: vel ex hoc agilitatur: ut est probatio testium et instrumentorum que fortius in plenario examinantur quam in summario et sunt efficaciores ubi autem non leditur probatio ut est probatio per confessionem tunc secus est: quia talem habet effectum producta in plenaria qualem habet in summario et hoc quia confessio de se non exigit telam iudicij: sed solum contenta est calore iudicij: unde suam habet perfectionem ita si fiat pendente tela: sicut si ex abrupto: immo efficacius: ut patet ex not. de elec. dudum. §. i. r. ff. de confes. l. i. r. §. de confes. c. fi. C. de confes. l. i. r. hoc dicit notabiliter Inno. §. de or. cog. cum dilectus in glo. si ad si. ibi secus in confessione ad quod illud quod no. de accusa. qualiter in glo. magna. v. non negamus tamen et not. de accu. c. i. r. §. lib. vi. de testi. spo. pisanis. Hec vera quando probationes summarię sunt recepte in summario: secus si plenarie ut dicit Butri. in l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. ff. qui. ex cau. in pos. ea. qd. credo quando sunt plenarie recepte quo ad substantiam probationis: quo ad modum procedendi ut patet i. de testibus. veniens. §. alleg. not. ut lite non contestata. per totum nisi in casibus publicationis ut lite non conte. quoniam. §. i. r. de testi. alberti. r. c. significavit. Ex his inferitur quod si aliquo accusato de crimine recepti sunt ad offensam et defensam testes et precepta instantia veniet alius ignorans ad accusandum quod probationes facte ad offensam profunt: sed non ad defensam: quia non nocuisset sententia. argumen. not. in l. si cui. ff. de accu. r. §. de accu. de his. Barto. in l. si de indi. Solu. dicit quod si accusatus vult uti testibus ad offensam oportet quod utatur testibus ad defensam. l. petende. C. de tempo. in integ. restitutio. pe. r. quia non potest pro parte ratum haberi. l. in cause. in princip. ff. de procurato. r. quia debet uti adminiculo auctoris cum causa sua. l. pompo. §. cum quis. ff. de acquir. poss. secundum Barto. Ex his apparet quid si testes sunt recepti ad iuramentum presente parte et publicatio est facta absente parte contra maciter an in alia instantia ubi inter alias personas se extenderet sententia se extendet publicatio. dicit Barto. quod publicatio inter easdem absque dubio preiudicabit inter alias autem personas dicit quod non publicatio sic receptio: quia non obstitisset alijs sententia in absentem. l. preses. C. de pign. z. l. pamp. §. meminisse. ff. de in offi. testa. unde oportebit quod iterato fiat publicatio quod fieri poterit ut. §. dicit. de quo dicit ut dicit ibi. Ex his inferitur quod probationes facte in vno iudicio non faciunt fides inter alias omnino extraneas personas: quia nec prodesse nec nocere sententia. C. res inter alios acta per totum: sed faciunt qualem qualem presumptionem ut no. i. de symo. dilectus per Barto. in l. a sententia. ff. de ap. r. not. in l. si duo patroni. ff. de iureiuran. ff. de cri. ex p. l. bere. l. si res. dicit Cyn. in d. l. is apud. §. alleg. Item hec vera in quantum agitur ad priuam utilitatem: sed si inter alios intenditur publica ex confessione in prima ta quo ad iudicem proderit confessio ut ex officio illius confessionis possit procedere ut si actor agente contra possidentem beneficium actor: nihil probet reus autem sponte confiteatur defectus iuris sui licet non prodest confessio pro actore ut sententia pro eo feratur poterit tamen iudex in alia instantia ex officio illum priuare ut nota. in specu. de act. r. peti. §. in anterioribus. ver. quid si reus quod no. r. d. cam in c. pe. §. de re iudi. Non ob. predictis quod indistincte in alia instantia non debeant valere attestaciones quasi quo ad secundam instantiam sint recepte lite non conte. ut lite non contestata. per totum: quia ad validitatem attestacionum attendit instantia in qua recepte sunt: et sufficit quod in illa sint recepte lite conte. l. 3. quo ad aliam non sint recepti lite non conte. nam illud fundamentum sufficit ut perpetuo valeant ut lite non contestata. qm. r. C. eo. l. si. r. §. eo. pntata saluū estius opponendi contra eos contra quos pducunt et dicta eorum personas ut in dictis iuribus. Non ob. quod hec sint superflua de iure canonico cum secundum illud non pereat instantia ut patet ex not. de iudi. c. pe. r. §. titu. i. c. si. q. aliter potest iure nostro perire instantia: l. 3. non perierit lapsu triennij puta qm. quis absolutus est ppter inceptam accusacionem: q. l. 3. pereat instantia nona potest de nouo oriri ut no. ta. §. de indi. examinata unde an tunc acta proficiant potest responderi ut superius est no. r. Inno. hoc dictum quia vult aperte doli. qd. attestaciones et probationes facte super libello inepte concepto valeant et proficiant ut super eis in incepta instantia possit fundari sententia: de hoc dicit ut plene dicit in. d. c. examinata. de materia ista vide plene Barto. in l. si. ff. indi. sol. vide per Cyn. in l. is apud hec oia procedunt ut ubi noceret et prodesse sententia pnt ut nocent attestaciones saluo quia quando sunt recepte in civili et agitur criminaliter: q. probationes tunc non sunt sufficientes cum debeant esse luce clariores in criminali. C. de testibus. fiant sic dicit Barto. in l. si. §. pctor. ff. vi bono. r. pto. hoc verum ut non faciant plenam probationem adminiculatur tamen: ut l. quero. ff. de edi. edict. l. capite quinto. ff. de adulte. secundum Barto. Antio. de Butrio.

- 1 Testis esse potest clericus de ecclesia in causa ipsius ecclesie.
- 2 Habilitatus ad actum respectu vnius impedimenti qm habilitatus censetur ad alium actum.
- 3 Testis qui est de vniuersitate quare probet in causa vniuersitatis.
- 4 Testis qui est de gremio ecclesie quo compellitur ad testificandum contra ecclesiam.
- 5 Testis non potest esse clericus in causa inter laicos nisi consensu epi.

Amnuncius. Clericus de ecclesia i causa ecclesie admittitur in testibus. h. d. Mo. summariū. C. Not. quod habilitat ad actum respectu impedimenti habilitatus censetur si alia cessant impedimenta non si assunt: quia quo ad illa non fuit intentio habilitatis et sic non operatur habilitatio ubi datur cursus alterius cause ad hoc quod no. in c. statutū. §. i. de rescrip. li. vi. in verbo canonicis. v. sed ut. §. dicit ad hoc de preb. non pot. lib. vi. C. Que est illa rationabilis causa dicit si causam in propria persona agat. §. eo. in super si sit infamis excoicatus vel alio inhabilis ad testificandum. C. Oppo. qd. no. ad mittantur ad testificandum illi de vniuersitate i causa vniuersitatis sicut nec in sua. In aut. de testi. §. licet. C. de testi. l. omnibus. Solu. glo. dicit quod admittit: quia ecclesie causa non est sua sic in vniuersitate: quia quod est vniuersitatis non est singulorum. xij. q. ij. qui manumittit. Dic si querit de his que aguntur a capitulo vel vniuersitate occulte quo ad alios quilibet de capitulo admittitur ad testificandum. de his que in vniuersitate aguntur: quia alia non potest contra haberi probationis admittit ad testificandum. de electio. r. similibus agitis in capitulo. de elec. dilec. de proba. tertio. de testi. veniens. de dolo cum olim. C. de repudi. l. ex consensu. de testi. co. c. fina. cum si. Si de his que extra capitulum aguntur si agitur de his ex quibus tangitur necdum utilitas vniuersitatis ut vniuersitatis: et etiam aliquid venit applicandum singulis ut singulis: tunc non admittitur. l. omnibus canonizata in loco hic alleg. ad hoc de sen. exco. si sententia. in fi. libri. vi. Si agitur de testimonio ex quo singularibus non obuenit utilitas: et vniuersitati ut vniuersitati et admittitur ad hoc prealleg. l. in tantum quam alleg. glo. xij. q. ij. qui manumittitur. ff. de in ius vo. l. sed si hoc §. qui manumittuntur: per hoc soluit quod sepe queritur de vniuersitatibus villarum vel terrarum que litigant de pascuis vel moribus in quibus singularium bestie pascunt singuli ligna sciunt: quia testimonium homini de villa hoc casu non est admittendum ut p. per p. missa. de quo in l. parentes. C. eo. vbi Cyn. ad litera ponit ista. r. Butri. r. Guil. de cu. in l. tantum. §. vniuersitatis. ff. de re. diui. ff. ob. qd. causa ecclesie sit propria: quia non est propria cum damnum et emolumentum ad eam non spectet. §. q. vi. biduum. v. palam. dicit tñ archi. cu. qd. ij. super summa qd. licet in causa vniuersitatis admittat tñ non omnino eis plena fides adhibetur quod puto quo ad vniuersitatem: sed non quo ad ecclesiam: quia res vniuersitatis plus spectant ad singulos: quia res ecclesie ad singulos. C. Querit secundo glo. an compellatur clericus de ecclesia testificari contra ecclesiam si testificari potest per ea: glo. arguit quod non compellatur. de postu. c. fi. ad hoc quod filius non compellat contra patrem. iij. q. iij. §. Item lege Jul. Item quod probationes non sunt trahende de domo aduersarij: ut. §. de pba. c. i. Incotrarij arguit glo. quod ecclesia potest illum inducere pro se ergo recipere debet contra se. xix. dist. si romanor. Item quod actoris rei debet esse equa conditio. de mu. peti. c. ij. r. neutri debet licere quod non alteri. ut. ff. de re. iur. non debet. r. de reg. iur. non licet. lib. vi. glo. dicit quosdam dicere clericum principaliter non compellendum testificari contra ecclesiam: sed si pro ecclesia pducitur testificari debet pro ea: contra eam: quia in dicendo testis debet esse communis per utraque parte. Alij indistincte dicunt eum compellendo ut testificetur contra ecclesiam: quia tacere veritate est peccatum Inno. dicit quod si producit ab ecclesia testificatur contra eam si pducitur ab aduersario ubi possunt haberi alij testes non compellitur testificari in subsidium alijs deficientibus compellitur quia tunc peccatum est tacere veritatem quod intelligit doli. ven. rum nisi sint liberti ecclesie tales clerici. §. de ser. non or. eo libentius et quod illi plus alijs sint astricti patet de suc. ab intesta. c. ij. de test. sta. requisiti ad si. Non ob. c. fin. quia ibi responditur non ob. quod dicitur de filio: quia loquitur de carnali et edictum prohibitorium est casuum ergo. Nunquid autem pro personis vel contra personas de ecclesia admittantur ad testificandum dic quod si accusetur prelat ab vno de vniuersitate alij de vniuersitate admittuntur ad testificandum. §. q. vij. lato. de accu. ex parte. de elec. per inquisitionem. de confes. c. ij. ratio quia non sunt magis domestici accusato quaz accusati vel econuerso: sed si de vniuersitate accusat extraneum vel accusati ceteri de vniuersitate repelluntur secundum aliquos. xij. q. ij. super ubi de hoc. §. q. v. accusatoribus. §. de accusa. repellantur. de quo in specu. de teste. §. i. ver. sed nunquid ubi Guil. post doli. temperat hic verum nisi in defectum et remittit ad sum. eo. ti. §. ij. ver. et cum cā ubi alleg. doli. n. i. titu. i. c. fin. de iureiuran. r. si chistus ad fi. Joan. and. dicit quod nimis large sunt locuti doc. sed restringenda est eorum opinio. ad tex. quos allegat quando videlicet est ita stricta vniuersitas quod illi de corpore cadunt in nomen domesticorum vel cobabitatio quod illi de corpore cadunt in nomen domesticorum vel cobabitatio

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

tantum ut ibi sic intelligo Joā. xiiij. q. i. c. i. qui dicit quod canonicus testificatur per cōcanonicos: quod non debent domestici quod placet quod non simul cohabitant. ¶ Nunquid autem clerici inter laicos testificantur tunc quod sic. xiiij. q. ij. q. vbi dicit quod non debent adhiberi testes in instrumentis inter laicos nec inter eos ad testificandum cogi in subfidium quod deficiunt alij et tunc non sunt examinandi a iudice seculari nec recipiendi: sed a suo iudice dicit tamen ibi archi. quod hic pēdet ab arbitrio epi. an cōmittat an examinet cū nō possit iurare absq; licentia epi. de iura. ca. c. i. xj. q. i. testimonium vbi dicit quod debet examinari i ecclesia. i. corā ecclesiastico iudice: l. Hugo. teneat quod possit iurare et testificari si vult contra quem est. xxiij. q. ii. nullus.

- 1 **¶ Testis repellitur ex crimine nunc probato etiam de eo quo nō fuit alias condemnatus vbi perseuerat in crimine.**

¶ Super eo. **¶** Crimen nunc probatur repellit testē etiam de eo: alij nō condemnati h. d. Cōmunis divisio. secunda ibi. Rūdemus. C. Mo. i. qd secundū ius canonicū crimen repellit a testificando: et in criminali et in civili et sufficit tunc crimē pbari. C. Mo. ij. qd antea cōdictus vel cōfessus de crimine absq; dubio quasi saltē infamis. de facto repellit a testificando. C. Opp. qd admittant ad testificandum criminosi: vt no. s. e. ex parte. j. c. testimoniu. quidā dicit quod nō admittunt ad actū testificandi vt hic alij qd admittunt ad actum testificandi: sed eorum testimonio nō statur et sic nō admittunt ad testificandum in effectu. C. Opp. glo. qd nō repellantur nisi sint conuicti et cōfessi. iij. q. iij. s. Item. l. iul. dic qd secundū leges dānatus tñ repellit a testimonio et est cā: qd nō repellitur sub rōne criminis que nō datur ante qd sit cōdictus vel cōfessus secundū canones repellit: qd solū crimen absq; infamia ex quo perseuerat repellit vt in. c. testimoniu. Nec ob. qd lex canonizata sit: qd rñde per not. de rescrip. c. ij. opz tamen qd sit tale delictū qd a p̄mōtione repellat et qd nō sit desponsatū fm Alia. et Ain. posset rñderi qd crimen in quo perseuerat repellit indistincte etiā si non sit ante cōdictus crimine in quo non perseuerat: s; emendatus est si fuit iudicialiter conuictus vel cōfessus non repellit nisi secundum distict. c. restitutionem. de testi.

- 1 **¶ Testis esse non potest laicus in cā criminali contra clericū licet in cā criminali possit accusare p sua ac suorum iniuria.**
- 2 **¶ Accusare vbi permittitur alicui nō permittitur testificari.**
- 3 **¶ Laicus potest civiliter esse testis contra clericum.**
- 4 **¶ Iniuriā suorum qñ quis dicatur prosequi.**
- 5 **¶ Testis etiam utilis admittitur laicus contra clericū in causa criminali in casibus exceptis.**

¶ Ecetero. **¶** Laicus in criminali non testificatur contra clericum accusat tamen p sua vel suorum iniuria. h. d. ponit regulā a qua excipit ibi nisi et exceptiones determinat ibi. nec tunc. C. Mo. i. laici regulariter repellit ab accusando et testificando s; clericū et no. hoc pcedens a pari. qui non pōt accusare non pōt testificari: nec e contra. 2 **¶** C. Mo. ij. exceptionem quod accusans laicus clericū suā vel suorum iniuriā prosequendo et nō testificatur et sic aliquando facilius permittitur accusare quā testificari. Et no. qd iura canonica fauēt prosequēti iniuriā suā: vt ppter prosecutionem iniurie admittunt alij repellendum. per que apparet de iure canonico licitū vendicare iniuriā. C. Opp. quod licet laico testificari contra clericū sup eric. s. c. iij. Solu. in criminali civiliter intentato l; vt ibi in crimine criminali intentato non licet: vt hic. C. Quero qui dicant sui vt videam quādo dicat quis suoz iniuriā prosequi. dicit Jo. an. qd illi dicant sui qui pro eo testificari non possunt: vt not. C. ad turpil. l. pe. in addi. l. dicit illos esse suos. de quibus habet. ff. de accu. l. j. et. h. j. respon. dicebat ergo Soffr. quod sui dicebant serui filij vxor. Inst it. de iniurijs. s. Item apud labeonez. et. s. Item sponsi. et generalr oēs pro quibus quis pōt agere iniuriarum ita quod iniuria illis illata: videatur illata agenti vel accusare volenti. Ab. dicit quod sui dicantur oēs cōstituti in potestate vel nō dūmodo sint in primo gradu. de sen. excō. si vero. dicit Pet. qd illi sunt sui quos pōt sine pena verberare. de sen. excō. si vero qui ibi habent. alij qd illi dicunt sui pro quibus quis potest agere sine mandato. de qbus. ff. de pcura. l. fed et hec s. de rescrip. nonnulli. Jo. an. in addi. specu. in titu. de accusatore. s. iij. loco tenet quod omēs sunt sui. qui postulare possunt qui sunt de tertio ordine non postulantiū enumerati. ff. de postu. l. j. cū. l. seq. quod putat verum exceptis vltimis duobus ibi enumeratis. de qbus in. l. ij. C. qui ac. non possunt enumerat parentes patronos: patronas: liberas: parentes patroni vel patrone liberi sui: fratres soceros vxores socros gener. nurns. vitrici. nonerca. priuignus. priuigna pupillus furiosus. fatuus et fatua secundum Jo. an. C. Opp. quod ad testificandum admittuntur in criminali laici contra clericos. de symonia. tanta. Solu. regulariter non admittuntur. Fallit in exceptis quo casu admittuntur laici: alias viles etiam contra clericos.

de quo gl. remittit. de accu. cum. p. man. et. j. q. vj. in sum. An. de but.

- 1 **¶ Productio quarta non potest fieri in causis absq; solennitate legali.**
- 2 **¶ Testes quomodo possunt produci iterato non obstante lapsu dilationis super articulis quibus data est dilatio vt super nonis vt nec publicatio impedimentum pariat.**
- 3 **¶ In testium pductione quot sint dilationes dande.**
- 4 **¶ Publicatione renuntiatione facta in causa an sit admissibilis alia qua productio.**
- 5 **¶ Cause quando dicantur civiles criminales vel ecclesiastice.**

¶ In causis. **¶** In causis pnt fieri tres productiones quarta autem non absq; solennitate legali. h. d. l. d. duo dicta. scdm ibi et sup. C. Mo. i. qd nō l; vltra tertiā pductā vltierius pducere quartam absq; solennitate legali. C. Mo. ij. qd disputatio super dictis testimoniis differtur ad tempus publicationis. C. Opp. qd nō obstante lapsu dilationis iterato pnt produci testes. de testi. fraternitatis. Solu. decr. restringe ad articulos sup quib; data est dilatio nō impeditur pductio vt super nonis capitulis: qd nō impedit et etiā publicatione. vt. j. eo. fraternitatis. C. Opp. qd hoc sit absq; dubio: vt referretur disputatio ad tps publicationis quō enim pōt disputari ante tps publicationis cum tunc sint non nota dicta testiū: Solu. forte erat dubitatio: quia videbatur quod sicut testes deponūt in secreto ita disputatio dictorum debet fieri in secreto antequā dicta publicarentur: sed impossibile erat nisi publicatio quedam fieret occulta et hoc hic tollitur simile in scrutinio electionis. s. de elec. q. propter.

- 3 **¶ Quero que dicat hic quarta productio prima secundave tertia vt indicatur quando phibeat quarta. multipliciter decre. intelligitur.**
- 4 **¶ Primus intellectus qd loquatur de productione. i. dilatione ad pbādū vt possint dari tres dilationes intra quālibet possint pducere plures testes: et fieri plures pductiones in prima secunda et vltiori bus diebus dilationum post secundā dilationē dabitur tertia post tertiam non dabitur quarta absq; solennitate legali.**
- 5 **¶ Aduerte hic videndum est primo quot dilationes tñ dande et quō: sed de hoc dicetur. j. e. vltra tertiā: no. in. l. fi. C. de ferijs. Supposito hic quod dā de sint prima secunda et tertia dilationes. prima dabitur sine cause cognitione scda et tertia nō: s; quarta non dabitur absq; solennitate legali. In quo autem versatur cause cognitio in dandis secunda dilatione et tertia. dicitur in. d. c. vltra tertiam. In quo autem sit solennitas legalis adhuc dicitur ibi: vnde nō inflo hic. dicit tamen hic. Inno. qd secunda et tertia dabitur qñ asserit pars et probat se impeditam: et in prima et in secunda. ff. de eden. l. si quis. s. pe. et viti. et. l. fin. l. i. ff. de cundo ad eandem glo. ponit alium intellectum vt hic sumatur verbum productio prout sonat pro vna productione et est mens litere possunt dari plures dilationes prima sine cause cognitione: alie cū cause cognitione secundum ea que habent in. l. fi. ff. de fer. et que notantur. j. eo. vltra tertiā. Sensus ergo est litere qd inter primā dilationem pnt fieri plures pductiones vt in vna colligat quotquot testes pducere pōt et hoc habetur p vna dilatione. Secundo producat alios quot hñe pōt hoc habet p secunda: postea similiter faciat p tertia. quarta non permittitur absq; solennitate legali sic fiet in secunda et tertia dilatione datis cū sua cause cognitione et etiā si millesima dare tur dilatio subsistente cause cognitione. dicit hic l. d. qd inter quali bet posset facere tertiā pductionem et quartā cū solennitate legali: et hoc dicit verum l. d. siue tps pductionis distinctum assignentur siue nō distinctum aliqui distinctum assignant: vt qd data dilatio prima datur inter tps prime dilationis tñ tempus ad faciendū primā pductionem et tñ ad faciendā scdā et sic de tertia postea quarta non permittitur absq; solennitate legali non distinctum anteq datur dilatio quando nihil ē de productionib; pōt etiam tertio intelligi eodem mō intra dilationem vt pductio summat p noiatione: vt qd aliqui nō habet pars testes in promptu noiat testes quos pducere intendit intra primam dilationem noiatio pma habebit p vna productione intra vna dilationem noiatio scda habebit p scda et nominatio tertia pro tertia quarta non dabitur absq; solennitate legali: tenet em po testes quos producere intendit nominare parte petens: vt in aut. de testi. s. quia vero. j. eo. cū cām. de quo in specu. eo. tit. s. qualiter. in. j. colū. et dicit quod tertia et quarta cum solennitate legali permittitur intra vnam dilationem quinta vero nō permittitur etiam cum solennitate legali. dilationes autem vbi nō sunt in prima scda et tertia producti testes causa subsistente dabunt etiam vsq; ad millesimam secundū l. d. et cū hoc cōcor. Ab. maxime quando nō est data prima dilatio integra vt est a iure determinata. C. l. ultio glof. dicit quod prima opi. glof. practicatur vt sumatur productio pro dilatione tu dic concludendo Innocen. quod quandoq; est renuntiatum vel conclusum in causa et non licet alios testes producere siue sit prima dilatio siue secunda siue prima productio siue secunda vel nominatio: qd renuntiatio et conclusio excludit pbariōes. de procuratori. auditis. de causa pos. pastoralis. de fide instrumen. cum dilectus. et. c. Joannes. dicit tamē Inno. quod post ista admittent alie produ**

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

in l. lex cornel. §. de muni. ff. de iniur. et in l. i. §. sed et si. ff. de his q. deie. vel effu. quandoq. saluat per receptionem ut si testis dicit titi de bitorem. in c. quomodo scis: q. tali die pmisit. l. i. et tali centum: q. intelligitur repetitis primis. l. h. §. deinde diuus. ff. de orig. iur. sic et in tēpore ut si in dicto dictat tempus nō repetat in ratiōe in dubio ut sibi sit cōsonans psumitur reperisse tempus. ut no. Bar. in l. labeo ff. de suppl. leg. quandoq. saluatur cōtrarietas vno intellecto scdm varietatem altero scdm op. ff. de condi. inde. l. seruo manumisso: et breuiter quomodocumq. leges discordantes ad cōcordiam reducuntur diuisione sic et testes. **C** Op. qd nō reducuntur ad cōcordiam. de fide instr. scripture. doc. dicunt qd in testibus instrumentis et priuilegiis: a diuersa parte pductis sit hec interpretatio sicut in testibus. alleg. de cōsue. cum dilectus. secus dicunt in instrumentis ab eadem parte pductis. ut d. c. scripture: sed hoc videtur cōtra text. in c. inter dilectus. ver. ceterum. de fi. instr. c. xvij. q. ij. egressus. dic in instrumēto ab eadem parte pducto: si cōtrarietas est in diuersis articulis: reductio fit ad cōcordiam: si in eadem et est cōcordabilis reductio fit ad cōcordiam: si in eodem et nō est cōcordabilis nō reducitur. als. sic: et hoc voluit glo. et doct. in d. c. scripture. **C** Glof. colligit notabilia vsq. ad versū. sed videtur in quantum colligit pro eo dubiam probationem interpretandam. dic qd sic intellexit glof. qd forte archiepiscopus prouocauit hoc ad iudicium petens cōfirmari sententiā vel aliter aggrauari. et hoc placet Hoff. sed Hostiē. cōtradicit dicens se habere facti notitiam. §. qd canonici prouocauerunt super iniusta excommunicatione. **C** Op. glo. qd in tali dubio potius debuerit interpretari qd essent excommunicati quam pro nō ppter periculū animę: et qd excommunicatio est medicinalis. ij. q. i. multi. c. si. dicit glo. qd hoc fuit dictum ppter testes ne de facto salteq. notarentur ut periri: qz l. testimonium testium reproberetur: tamen nō reputantur inter falsos. de or. cog. cum dilectus. tamen re ipsa nō effugiunt infamie notam: sic puidit causa testibus quam canonicis. de ap. ad p̄sentiam et q. potuit esse qd pluries fuit appellatū. hec so. nō placet doc. quia sic potuisset interpretari qd bis fuisset sententiatus: et vna precessisset appellationem: altera fuisset secuta: sicut si esset pnuntiatur. semel et bis appellatum: unde dicebat Hosti. qd sic placuit pape vlt. dic qd fm Hosti. et Tan. fuit hoc in odium irregularitatis: qz postea se febrauerunt: et l. forte excommunicatio sit fauorabilis: irregularitas tamen odiosa: vel dic qd cōstitit bis appellatum: qz cōius solē partes iterare appellationes quas iudices snias: ideo potius interpretatur bis appellatum quam sniatum. ad hoc. de re. iur. inspiciamus. cum cōcor. lib. vi. et hoc qz sententia fertur cum maiori deliberatione quam appellatio interponatur: requirit tractum. de sent. exco. l. a cro. qd nō est in appellatione. ut ptz de ap. bone. et ca. dilecto. vel dic qd quis magis eligat quem esse excommunicatum in dubio est verus in foro anime. nō in foro iudicij: ad hoc qd no. j. de homici. sicut. sic intel. l. i. qd dicitur hic vel dic qd pbata excommunicatione lata post sniam p̄batio canonicorum erat certa ex p̄batione rei: p̄batio actoris reducatur dubia et p̄batio actoris simul vnde euz fundata intentione reus nō p̄bet clare: licet ex probatione sua reddat p̄bationē dubiā: fertur sententia p̄ actore cuius probatio erat certa. ut no. in cle. literis. de p̄ba. et patet ex no. Bar. in l. i. nō solum. §. sed ut probari. ff. de ope. no. mun. triplex ergo fuit causa huius interpretationis. Primo qz agebatur hic de pena et sit odio. in quantum interpretatio fieret p̄ alia parte. Secundo qz interpretatio est verisimilior. Tercio quia fauorabilior. Quarto qz erat fundata intentio actoris clara: l. obscuratur per probationem rei: que de se nō est clara: hec vera vbi probatur plures appellationes que cōcluduntur ex diuersitate testiu. Si vero vna tantū affuit appellatio et dubitatur an snia precesserit vel secuta sic p̄sumitur sententiam precessisse ut penetrabilior. ut not. de ap. preterea. de sent. excom. venerabilibus. lib. vi. Anto. de but.

- 1 **R**enuntiatio et conclusio est duplex terminus exclusiuus a productione partibus litigantibus determinatus.
- 2 Renuntiatio nedum est exclusiua a facultate pbandi in prima instantia: sed etiam in causa appellationis.
- 3 Appellationis causa et principalis dicitur vna licet sit instantia diuersa.
- 4 Testis iteratus de nouo in causa appellationis qm̄ compellatur iterare iuramentum.
- 5 Testis an super eodē articulo possit iterari nō didicisti testificatis.
- 6 Testes post didicisti testificata quomodo possunt super nouis articulis produci.
- 7 Probandi facultatem qui et quot termini excludant. Dilationes que nā excludant p̄bationem.
- 8 Testes ex quo possunt p̄duci super nouis articulis post didicisti testificata qui articuli dicantur omnino noui.
- 9 Articuli qm̄ dicantur noui dependentes ab antiquis.
- 10 Articuli quando antiqui dicantur et in quo differant a nouis.
- 11 Exceptiones deductas in prima instantia quomodo non possunt in secunda probare.
- 12 Testes interrogati super formatis duobus articulis super principali

et super fama deposuerunt tantum super principali dicentes se nihil amplius scire an hīdē vel alij possint super fama produci.

- 13 Testes super quibus articulis formatis possunt produci post didicisti testificata.
- 14 Approbationū terminis qui articuli post didicisti testificata excludantur et que p̄bationes et qui et que non.
- 15 Testes an liceat producere post publicationem instantia variata de principali ad appellationem.
- 16 Testes an liceat pducere post didicisti testificata principali instantia variata ad instantiam nullitatis.
- 17 Testes an possint produci variata instantia de vna ad aliam vbi in prima instantia nondum sunt publicate attestaciones.
- 18 Testes an pducti sint admittendi variata instantia de alia ad quasi penitentiā et etiam ad viam denuntiationis euangelice in casibus in quibus contra sententiam audetur via denuntiationis propter peccatum.
- 19 Testes an possint produci instantia variata de nulla ad aliquam facta publicatione.
- 20 Testis qui semel tulit testimonium in cā criminali contra aliquem an psumatur inimicus ut in causa ciuili possit repelli.
- 21 Testes quomodo iurare debeant.

Ratēnitatis. Hanc decret. repetit in studio florentino quam cōmisi in scribēdo super hoc secundo: qz reformatione egebat aliquali vt composita tempore non mature. si inuentus quo tempore multa inuenies precipitata et imatura eruant: at quia satis in ea me prolixē habueraz fm Jo. an. in causa appellationis sic p̄ nouis capitulis tantū testes noui et veteres pducunt. Sunt due partes. In prima cōsultatio. In secunda rñio ibi: tibi dixim⁹: et responsonis determinatio submittit: ibi receptis. Cōsultatio est bimebris scdm membrum ibi et an: ad vtrūq. tamen rñd. hic Jo. and. decre. p̄sequitur per modum cōmentij: qz fuit prima decretalis quam dicit se legisse in studio paduano et hic assignat cām: quare sic nō p̄sequitur cōter decre. et dicit qd ppter vitandam p̄licitatem: potes ponere casum sub nube vel adaptando te ad lec. que magis placet. de quibus dicam. i. **C** Jo. i. duplicē terminū facultatez p̄badi per testes excludentem renūtiatio et publicatio. **C** Jo. ij. qd renūtiatio nō soluz videtur excludere facultatem pbandi in prima instantia: sed etiam in causa appellationis. de quo. j. c. cām. p̄ Innoc. sic et in termino publicationis quid de cōclusionē in cā habetur p̄ Innoc. in d. c. cām. **C** Jo. ij. qd causa appellationis et p̄ncipalis dicitur vna: l. instantia sit diuersa. **C** Jo. iij. qd variata instantia de p̄ncipali ad appellationem nō l. testes super eisdem: vel directo contra rñs recipere nouos vel antiquos: sed bene l. antiquos et nouos repetere super diuersis articulis. **C** Jo. v. qd articulus dicitur emergens etiā vetustiorē cām habens iudicio de quo dic. vt de ordi. cogn. c. i. **C** Jo. vi. in causa ciuili sup diuersis articulis eundem testem posse pluries contra me repeti. **C** Jo. vii. restitutionem sup eodem articulo impedit p̄ductionem: qz sup eodem nō admittitur directo nec indirecte cōtrario: qz idem censetur. **C** Jo. vii. qd testis iteratus super nouo articulo in appellationis instantia compellitur iterare iuramentum qd est intelligendum qm̄ iurauit sup articulo: nō sup tota causa no. in l. momentanea. C. qui legit. perso. in indi. hādi nō habet. et. j. c. de testibus. **C** Jo. sup eodem possit iterari nō didicisti testificatis. dicit. j. de testi. co. p̄terea. et. j. c. p̄sentata. sentit tñ Hosti. hic etiā iudice mutato debere iterari iuramētū. p. l. cū apud. ff. indi. sol. etiā sup eodē. Procedā hoc ordine. Primo declarabo literē corticē et casum. Secundo veniā ad materiā: qua expedita expeditā quedam ad declarationē aliquorū q̄ supponitur in litera q̄ attingit glo. ij. et vltima quas in fine referuabo. **C** Op. qd papa nō sufficienter rñ. q̄ sitis: qz duo sunt q̄ sita in litera: et papa nō. Rñ. clare cōtra. §. de p̄sti. c. si. Sol. decre. vacillat in q̄ sitis et rñsionibus. **C** Prim⁹ intellectus qd qd sit bimebris. Primū membrū: an nouos testes liceat in causa appellationis pducere. Scō an antiquos licet repetere. et respon. vtrūq. vniformiter qd sup antiquis capitulis nō l. sup nouis l. vide literā ibi: sup qdne indicata a qua est appellatū: ibi receptis et sic sit qd de antiquis testibus: ista est clara: et querit de eodē termino: aut renuntiationis aut publicationis. **C** Scōa lec. est vt totum sit vnū tbema: an in causa appellationis possit p̄bati nouum capitulum p̄ antiquos: et sic fiat questio de antiquis testibus nō placet Joā. an. qz scdm hoc thema superflueret et est cōtra literam ibi noui. **C** Tercio intellectus qd p̄ma qd sit de nouis pducendis in causa appellationis. Respo. qd sup nouis in causa appellationis l. nō sup antiquis sed huic lec. obuiat verbū indicata: qz post sniam in p̄ncipali nō possunt produci: sic scdm hoc exponendum ibi iudicata. i. iudicata. ad hoc. ff. de iureiuran. admonendi. qui de. vel vo. veniens. in fi. nō plz Jo. an. qz destruit literā: et qz nō rñd. interrogatori. **C** Quarta lec. est qd p̄ma pars sit qm̄ nō erant pducti testes in p̄ncipali: scōa quando erant pducti scdm hic nō placet. Primo qz vbi nulli essent pducti super antiquis liceret producere testes qd denegatur respo. **C** Tercio repugnat literē: ibi nouos testes: quando aliqui fuerant recepti: qz nouum di

nouum dicitur in respectu ad antiquum: ideo Jo. an. tenet primam
 lec. 13. quacumque teneas est idem. ¶ Quintus intellectus ponit Inno.
 ut prima qstio sit an terminus renuntiationis in causa principali ob
 stat productioni in causa appellationis. et respō. qd obstat vt nō pos
 sint produci super eisdem articulis: sed nō obstat qn super nouis pos
 sint produci. et de hoc remittit. j. c. cū venissent. ¶ Secūda qd sit de termi
 no publicationis vel snie. et respō. idem hunc nō recitat Jo. an. and.
 ¶ Potest addi sextus qd ambe qdnes sint de termino renuntiationis.
 Et prima querat de nouis testibus. Secūda de antiquis et respō.
 idem qd super nouis capitulis pōt non super antiquis. ¶ Tercio
 ad materiā. c. cū gl. in verbo super nouis. op. qd super nouis capi
 tulis liceat testes pducere. vt. l. per hanc. C. de ap. l. eos. §. j. et. j. dicit
 glo. si qd vult pducere testes post publicationem vel didicitis testi
 ficatis in causa principali: nō pōt super eisdē capitulis scdm vtrūq;
 ius et civile et canonicum. in aut. de testi. §. si vero. col. vij. In cā autē
 appellationis legisse dicunt posse testes produci vt in cōtrariis: et
 hic glo. qd aut. loquitur in distincte et dicere videtur cōtrariū: et
 hoc decre. dicit cōtra et etiā ratio videt eadē. s. timor subornationis q
 ita cōcludit ad appellationem sicut ad cām principālē. et ad. l. p hanc
 et similes respō. glo. qd possunt intelligi vt loquantur de nouis arti
 culis pendentibus tamē ex primis: sic cōcordabunt iuri canonico
 et aut. p. dicto indistincte loquenti. Hugo. distinguebat in appella
 tione ante sniam vt nō liceat testes produci super eisdem articulis:
 sed sup nouis distat vbi appellatur post sniam diffinitiuam. pce
 dant leges et opi. eorum. vt in causa appellationis liceat etia; super
 antiquis testes pducere nō placet hoc Jo. an. qz dicit litera super q
 stione iudicata. albricus fuit in opi. qd nec in principali nec in causa
 appellationis: testes pducere super antiquis vel nouis capitulis.
 In aut. de testi. §. qz vero: sed bene liceat pducere instrumenta: et hoc
 qd fuit aliquid pbatum: vbi autē nihil est pbatum liceat testes pro
 ducere in causa appellationis. et super nouis et super antiquis. vt. d.
 l. per hanc. accur. in. l. per hanc. in glo. vlti. in fi. dicit qd in causa princi
 pali post aperturā possunt testes produci super nouis in causa appel
 lationis super nouis et veteribus possunt produci pby. Bo. et. Inno.
 dicunt et cōcor. spe. in ti. de testi. §. satis vtiliter. ver. et b. cūter. isti di
 gerunt qd in causa appellationis testes pducere super nouis capi
 tulis. pendentibus ex veteribus. de fi. instru. cū Joannes. et super di
 uersis dūmodo causam tāgant. j. c. tam literis. super veteribus autē
 nō. ¶ Hosti. autē dicit qd in causa appellationis nouum articulum
 pendētem ex primo probare possum et per nouos et antiquos testes:
 veterē autē articuli per veteres pbare nō possum: sed per nouos bñ:
 et est ratio ne ipsi antiqui testes qui iurauerunt plenā dicere veritatē
 peritūrio notantur. vt in. c. dilecti. de accu. cōtra eū est qd nō. j. c. cum
 cām. j. in vltima glo. et in. c. cum causam. §. in glo. ii. fatetur qd canoni
 ste cōter tenet opi. hic posita per gl. et sic primā: sed dicit qd scdm il
 lam nihil erit spāle in cā appellatiōis: qd lex videt velle qd etiā seq
 batur hic Hosti. et bonagui. de hoc. tit. q. iij. in criminali: si quid testi
 bus. vbi etiā nō. qd viso instrumento l3 pducere testes et nō viso at
 testationibus. de quo in. c. cum dilectus. j. ti. §. h. dicit sunt vidēda tria.
 Primo qui et quot sint termini excludentes facultatem pbadi. Se
 cundo erit vidēdū: qz in pbando sit differētia an articuli sint omnino
 noui: an dependentes an veteres qui dicantur noui omnino q depen
 dentes: et qui veteres et eorū exempla. Tercio vidēdū q articuli et que
 pbationes ab illis terminis excludant. et qui: et que nō. ¶ Ad pñm
 dic qd primus terminus est statutio termini ad pbandū. de hoc nō
 agit hie: sed dicit plene. de pba. l3 cām. per Bar. ff. de opti. l. e. l. mā
 cipiorum. per Ly. in. l. si ea. C. de accu. no. glo. de verb. sig. in cle. fi. in
 ver. eo salvo. in glo. in verbo nō obstante: plene dicit qd in principa
 liz qd in causa appellatiōis. in. d. c. l3. et per archi. xxx. q. v. indicat:
 et aliqd de excep. pastoralis. Itē dilaciones que de iure restringūt
 de quibus. in. l. si ff. de fer. et in. l. j. de dila. et dicit. in. c. j. de dila. et aliqd
 j. c. vltra tertiam. ¶ Secūda terminus est publicatio attestatiōis
 qui scdm quosdā ex se excludit facultatem pbandi et hoc sequit Bar
 to. in autē. qui semel. C. de testi. dicit. j. publicatio autē put sumitur
 hic est attestatiōis occulte depositarum solēis in lite et deliberata
 partibus mandato iudicis facta detectio. deliberata dico ppter in
 deliberatam. de qua. j. c. series partibus dico: qz nō sufficeret absen
 tibus partibus vt dicam. j. et no. spe. in titu. de teste. §. satis vtiliter. i
 prin. vbi dicit qd d3 fieri presentibus partibus: et maxime parte con
 tra quam pducuntur: qz forte nollet aliqd ptestari de testi. pñtūz:
 sufficit tamen qd sit cōtumaciter absens vt ibi dicit: et dicit quidam
 qd testes deberent legi corā iudice a notario precipiente iudicio et cor
 ram partibus vel ipsemet iudex legat. dicit Jo. and. ibi qd de facto
 seruatur qd legat iudex vel notarius aliquā partē vnus attestatio
 nis in principio: et aliquā alterius attestatiōis in fine. et sine hoc fa
 tis est qd pñtūtur eos pro publicatis haberi: et tunc non dicitur
 lecte et. sed dicitur qd iudex pronuntiauit eas pro publicatis haberi:
 ruz decernit copiaz partibus fieri: et stabitur in actis tali die ad par
 tium petitionem testis publicauit et totum pcessum voluit haberi
 pro publicato: et iussit mibi notario et parti cuiusq; petenti debeaz
 pcessus dare copiam: et babes similem formā in spec. de teste. §. satis

vtiliter. in prin. vbi est practica: ibi dicit qd scribet sic lecte et publica
 te sunt hee attestatiōes coram tali iudice vtraq; parte presentē: sed
 nō debet dicere lecte qd lecte nō sunt. vt. §. dicit. ¶ Aduerte tamē qd
 duplex est publicatio quedam que sumitur pro autēcticatione vel re
 ceptione testium ne pereāt vt p publicis habeantur: et de hac nō agi
 tur hic sed. C. de testa. publicati. et de pba. quoniam cōtra falsam. §. j. et
 j. c. significat. et c. albricus. quedā que sumitur pro manifestatiōe
 dictorum testium occulte deponentiū et de hac loquimur hic. ¶ Ter
 tius terminus est ipsum testificata didicere et percunctari: iura tamē
 in hoc termino varie loquūt: qñq; dñt pcunctari: qñq; testificata
 didicere: qñq; attestatiōes disputari: qñq; perlegere: qñq; retracta
 re. in aut. §. qz vero. j. c. de testi. et c. constitutus. iij. et c. veniens. et c.
 cum in tua. C. de testi. aut. qui semel. istud est cūtra vidisse oculo cor
 porali: vel sic qd eorum plenū habeat intellectum. ¶ Quartus ter
 minus est ipsa sufficiens pductio testium: et hoc duplex vno modo p
 respectum ad ipsam multitudinē testium de hac agitur. j. c. significa
 uerunt. et c. de testibus. et c. cum cām. vbi dicit qui dicātur sufficētes.
 et l. j. ff. de testi. in fi. scdm in respectu ad multitudinē pductionum. de
 hac in. c. in causis. j. c. et c. vltra tertiam. In autē. de testi. §. qz vero. et in
 autē. qui semel. C. de testi. et de hoc nō psequar hic. ¶ Quintus ter
 minus est renuntiatio facultatis pbandi: et qñq; sit de probationib;
 per testes: qñq; de instrumentis: qñq; de vtrisque: qñq; cōcludit ad p
 bationes facti: et allegationes iuris: de qua dixi in ca. pastoralis. de
 causa pos. de ea. in. c. anditis. de procura. j. de fi. instru. cum dilectus.
 j. c. constitutus. iij. et per Bar. in. d. aut. qui semel. et de hoc etiā non
 agam hic. ¶ Sextus terminus est conclusio in causa de qua in. d. §.
 quia vero. C. de adul. quāvis. de causa pos. pastoralis. de procur. au
 ditis. j. de fi. instru. inter dilectos. et qd differat a renuntiatione dicit.
 in. d. c. pastoralis. et per Bar. in. d. aut. qui semel. nec de hoc dicā hic.
 ¶ Ultimus terminus est snia que finem oib; imponit. ¶ Tercio
 ad scdm quero qz dicimus articulos aliquando nouos: aliqui depen
 dentes aliqui veteres qui dicantur noui qui veteres: et qui dependen
 tes. dic articuloz quidam sunt omnino noui: quidā sunt nō oīno
 noui: sed dependentes vel cōnexi ad cām quidā sunt veteres sen an
 tiqui istozum triplex est species. quidam sunt explicate veteres et an
 tiqui: quidam sunt directo cōtrarij vel cōtradictorij: quidam sunt in
 directe cōtrarij. vel cōtradictorij. ¶ Quero qui dicantur omnino no
 ui. dic illi qui omnino sunt ad causam impertinentes et in lite nō de
 ducibiles: non inuantes intentionem in libello deductam: nec ei ali
 quatenus detrahētes qd cognoscitur altero ex istis signis primo qñ
 id qd deducitur in articulo intantum est separatim a ppositis in
 libello ex parte actoris: qd lata sententia super libello cōtra actorem
 nō obstat exceptio rei iudi. si peteret in quo est articuloz: tunc enī
 quidam sunt directe. ff. de excep. rei iudi. l. eandē. et l. cum mater: fm Jo
 co. de ra. et Ly. in. l. per hanc qd ponit contingere qñq; ex variatione
 rei: vt quia petebam vnam domū modo articulo super agro vel de
 di libellum super domo ex causa: vendit: articulo modo super domo
 ex causa testamenti: ex variatione temporis: vt qz tempore quo egi
 non habebam ius agendi ex causa ex qua egret nunc formo articu
 lum super illo iure superueniente ex causa de nouo tractuz retro nō
 habente. ff. de iudi. nō quemadmodum. et no. de iudi. abbate vt lite
 pendē. dilectus. et dicit. de libel. ob. c. j. de quo per Bar. in. l. eandē.
 §. accedens. ff. de excep. rei iudi. ex variatione persone egi rei ven. pro
 re quam emi a petro. volo articulare qd illam emi a martino non au
 dior vt mibi contrarius. de app. sollicitudinē. iste est oīno nouus arti
 culus. i. impertinens ad causam cognoscitur fm Bar. in. d. l. per hanc
 alio modo quando id qd deducitur in articulo nullo modo est ppo
 tionabile petitiōi nec in petitione includi potest: nec vt includatur
 petitiō emendari potest vt includatur sine datione noui libelli: hic
 est articulus omnino nouus et impertinens super talibus nō admit
 titur ad probandum nec per testes nec instrumenta: quia quis nō ad
 mittitur ad probandum qd probatum non releuat. C. de probatio.
 ad probationem. et de offi. delega. cum contingat: quando autē absq;
 datione noui libelli non concludatur perpenditur ex no. in. l. edita.
 C. de eden. de bis in spe. de teste. §. satis vtiliter: ex parte rei patet exē
 plum quando exceptio omnino est impertinens: et non detrahit in
 ri agendi vt si agenti possessorio articuletur exceptio proprietatis.
 de testi. spo. in literis. Item si primo excepi de pacto preterito vel iu
 ro: nunc volo opponere de iure superuenienti tali casu: que exceptio
 opponi non potest. qd colligitur ex no. ff. de excep. l. j. per Bart. vel
 petebas domum. nunc excipio de pacto de non petendo fundum.
 ¶ Aduerte tamen quod variatio cause ex parte excipientis non fa
 cit articulum semper impertinentē dūmodo cōcludat ad petitiō: vñ
 si primo pposui pactum de nō petendo possum pponere pscriptio
 nem. Item possum proponere exceptionem nō nu. pecu. et hoc qz l3
 actor agendo se restringat ad vnam cām non sic reus excipiendo: qz
 potest pluribus defensionibus vri. de re. iur. regula nullus plurib;
 Item nec variatio persone semper vt si excipere de re tradita a mar
 tino: nunc excipiam de pscriptiōe pro re tradita a gaio: qz cōtra
 rīs possum exceptionibus vri. vt in dicta regula nullus. lib. vi. scdm
 Hostien. hic non obstat de censu. olim. vt ibi nota. posset etiam exem

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

plificari quando non proponeretur exceptio ex diversa causa formalis: sed tantum articulis formaretur: quia tunc hic esset novus articulus non pendente formali propositione cum debeat exceptio proponi in forma. vt. l. i. ff. de flumi. et dicit Bar. in d. l. i. ff. de excep. et plene dixi de iudi. examinata. et hec sufficiant de primo. ¶ Venio ad secundam speciem quam dicitur novus articulus dependens ab antiquis circa hoc attende quod articulus dicitur dependens dupliciter vno modo in respectu ad causam: et dicitur tunc dependens quia quoquomodo concludit ad eam: secundo in respectu ad articulum antiquum et dicitur dependens quia quoquomodo dependet ab articulo antiquo: cognoscitur per hanc regulam: quia novus et dependens dicitur quia in tota vel in parte coadiuvat intentum agentis vel in totum aut in parte illi detrabit. Est tamen ab antiquis deducto quo ad factum separatus per quem patet quod omnis articulus ex parte rei: dummodo ex parte rei sit formata exceptio: si detrabit iurisdictioni dicitur pertinens et similiter ex parte actoris si coadiuvat intentum ordinatum formata replicatione plura possent poni exempla que ad saturitatem possunt videri in spec. de teste. §. satis vtiliter. ver. Illud autem: et per Hosti. in sum. huius tit. in si. pone primo exemplum per decret. cum Joannes. §. de si. infra. reo convento ex vedito ut rem tradat in causa appellationis pbat reus de conditione vel conventionione de re non tradenda exemplum: secundo in reo qui proponit primo se habere tres tutelas ad se excusandum: postea proponit se habere vnam tantum diffusam et laboriosam quod equivalet tribus. ff. de exclu. tu. l. si quis tres. et §. eum qui tertio tu petebas retractationem vendite rei tanquam a te maiorem venditam. prius opponerebam illam a te maiorem venditam: nunc volo probare illam venditam a te maiorem: sed ratam habitam post maiorem etatem. C. si ma. fac. rat. ba. l. si. ¶ Quarto reus opposuit exceptionem non numerate pecunie: nunc vult proponere pactum de non petendo auditur: et quisdam dicant hunc omnino novum et male. vt. no. l. y. in d. l. per hanc. Item si excipit de non numerate pecunie: nunc vult proponere exceptionem doli vel in factum dicitur novus et dependens exemplum ex parte actoris. habebam rem obligatam quam postea obligasti alteri: tunc contra se cumdam ex obligatione innouata succubui: quia sua precessit meam innouatam: nunc volo in causa appellationis probare antiquam: hanc innouatam ab illa descendisse. que precessit obligationem istius tertium possum et obtinebo. ff. qui po. in pig. ba. l. creditor. in princ. potest secundo poni exemplum. per decreta. accedentibus. de primile. vbi actor petens decimas succubuit per privilegium in causa appellationis poterit probare prescriptionem contra privilegium. tertio potest poni exemplum. per l. vlti. C. quando prouo. non est nec. vbi opponit actor de condemnatione expensarum que fieri debebat in causa principali. ¶ Venio ad tertiam speciem quando dicantur antiqui dic quod novum potest differre ab antiquo respectu forme supposita idempritate materie pro maiori parte: sic non sumitur hic sed bene sumitur sic in alia materia cum querimus an lex sit nova vel antiqua quia nova dicitur cum aliquid additur vel detrabitur ad antiquam. l. in ciuile. ff. de iusti. et iure: sic et aliquando dicitur nona species per aliquam additionem vel deductionem. ff. de acqui. re. do. l. adeo. §. cum quis. et de an. et ar. leg. l. sed et si sint. §. perueniamus. Altero modo dicitur res nona quia est alia ab antiqua respectu totalis materie et forme: quia nec de materia antiqua nec forma participat. et sic dicitur novus in proposito: et antiquus dicitur qui in aliquo participat de materia antiqua. detur ergo pro regula ut ad doctrinam concludam. dicta Innoc. hic articulus dicitur antiquus qui in totum vel in parte assumit de materia antiqui articuli expressa vel tacita in primo articulo inclusa prout in primo est supposita necessitati pbande et repetitur in secundo ut subiiciatur necessitati pbandi et eadem ratio: sic dicitur novus qui vel in parte participat de materia antiqua expressa vel in primo articulo inclusa: vel prebendit de materia inclusa in primo put non supponitur necessitati pbandi in antiquo vel repetitur in secundo non subiiciendo necessitati probandi: hoc est rationabile: quia hec nonitas consideratur per respectum ad necessitatem pbandi. potest ratur ergo materia. et in primo et in secundo: ad concludendum antiquum prout non supponitur necessitati probandi cum testes nihil habeant dicere nec in nouo nec in antiquo: put non supponitur necessitati probandi: per hoc non ob. quod additio vel deductio faciunt quod novum: quia illud intelligitur verum altero respectu ad quod. ff. de edic. l. precipimus. §. seruus. ff. de vino tri. et oleo. leg. l. i. §. quoties. et habetur per gl. de elec. generali. l. vi. per archi. eo. ti. auaricie. e. lib. xxv. q. vii. c. i. per archi. xi. di. preceptis. xxv. q. ii. quicunque. de conse. di. ii. l. i. l. i. l. i. per hoc deciditur questio in pbanda prescriptione datur articulus intendit probare quod talis prescriptio legitime: secundo facit articulus intendit quod emit rem a tali hic est antiquus: quia in primo includebatur duo scilicet titulus et possessio tempore continuata. cum erigantur hec ad prescriptionem: si modo deducit titulum repetit partem antiquam materie prout supponebatur necessitati pbandi in primo: sic subiecti necessitati pbandi in secundo. Ad ob. si dicat quod in causa appellationis possit pbari titulus sicut potest in causa restitutionis. §. de resti. in integ. auditis. et dicitur. §. q. procedunt a pari. ff. de mino. l. preses. sed ruid. quod restitutio et appellatio non equiparatur in omnibus: nam non semper

grauatur qui appellat. §. q. vi. sunt quorum: sed ecclesia lesa semper resistitur. de resti. in integ. c. i. non ob. §. e. et tenore: quia locus ibi est extrinsecus a contractu: nec includit sub articulo contractus: quo ad necessitatem probandi: dato quod testes super illo deponant. Ad ob. de si. infra. cum Joannes: quia conditio extranea appositae in contractu: non includit necessarium in articulo contractus: vel articulo supercontrarie: vbi quia sunt conexa: et de predictis: non tamen eadem sunt capitula. Non ob. l. per hanc. C. de tempo. ap. vbi super novis capitulis: que exoritur a primis. i. qui occasione sunt a primis: non tamen sunt de materia primorum: nam non sequitur ex eis oriuntur: ergo in primis comprehenduntur: sicut est videre in conditione appositae venditioni: nam l. conditio oriatur ex venditione: quia conditio fuit causa quare fuit adiecta conditio: non tamen conditio sub venditione comprehendatur: cum multe sint venditiones sine conditione. nec ob. quod secundum hoc nec sub prescriptione titulus: cum multe sint prescriptiones: in quibus non est necessarius titulus: vt no. §. de prescrip. si diligenti: quia regulariter necessarius est titulus: et pendet in de ex natura materie an sit necessarius: et debet intelligi dictum quando est necessarius: nam vbi non est necessarius frustra dubitare: cum probatio tituli nihil releuet: sed in prescriptione inest de necessitate aliquando: nunquam autem conditio inest ex necessitate: sed voluntarie apponitur sic et pactum exortum dicitur a contractu: quia incontinenti apponitur de non agendo: vel de non petendo: et tamen articulus de pacto esset separatus ab ipso articulo. l. si duo prout. §. idem in l. ff. de iur. iur. l. i. eum qui ita. §. i. ff. de ver. ob. et quod ibi no. ad hoc. ff. de contraben. emp. l. pacta. Per hoc decidit questio in primo articulo dicitur intendit probare: fidem facere quod talis vendidit talem rem. secundo quod opponitur quod ille est minor articuletur quod erat maior tempore venditionis vel articuletur quod talis est ingressus monasterium et fecit professionem opponitur quod est minor sit articulus in quo vult probare cum fuisse maiorem tempore: nunquam hic dicitur nonus: videtur quod sit antiquus: quia ut contractus et ingressus iuribus valeret: exigebatur quod esset maior: ergo hic includebat in primo articulo. dic quod est nonus: quia l. participat de materia primi articuli participat non prout supponit necessitati probandi in primo: quia quilibet ad actum presumitur habilis nisi de hoc opponatur: non est necesse quod pbeat. ff. de pba. l. ab ea parte. Item quod non potest imputari parti: si non pbaui id quod presumebatur. Per hoc decidit. Primo facio articulum quod possedi tot annis. Secundo facio secundum articulum quod emi a titio: an hic est nonus. dic quod sic: enim iste sunt partes eiusdem totius. §. prescriptionis quia totum deducitur in vno articulo: quia tamen sic separatim articulat sunt separate partes: vna non est pars alterius merito nonus est: l. dependens et conexus. Per predicta patefecit articulum quod tali anno mense et die emi talem rem a tali: postea facio secundum articulum quod rem quaz emi a tali: tali die fuit condicionalis: an hic articulus dicat non videretur quod antiquus: quia tota materia substantialis primi repetitur in secundo. scilicet contractus: sed tene quod est nonus: quia non repetitur in secundo ut subiiciatur necessitati pbandi: l. in primo continetur ut subiecta necessitati: ideo potest producere testes in quantum volunt eos deponere solum sub condicione. Ex predictis potest decidi alia quod quaz dicit boati. fuisse de facto contra finem vel collationem opponebatur excoicationis iudicis vel executoris succumbens excidens in causa appellationis vult probare quod erat publice excoicatus: an possit et an dicat hic antiquus vel nonus: dicit quod fuit obtentus quod foret antiquus et non posset probatio induci: quia l. in causa appellationis non oppositum possum opponere: non tamen indistincte oppositum potero discrete opponere. nam primum fuit indistincte oppositum opponendo excoicationem et non opponendo publicitatem de re iudi. ad pbandum. dicit Jo. an. quod hic dictum est falsum nisi aliter verificetur: si dicatur testes productos ad probandum excoicationem et non pbalet: nunc ipse velit repetere testes ad pbandam publicam excoicationem vel possit probare excoicationis substantiam quam non pbaui: sed si super hoc non sunt producti testes vel sunt producti et pbarunt non videt Jo. an. quare in causa appellationis non possit pbari qualitatem illius excoicationis sicut qui pbaui se electum probare potest se canonicum electum. §. eo. veniens: qui pbaui rem valere ultra. xx. potest pbari quantum ultra. et §. e. causam. ii. et qui pbaui iniuriam potest pbari eam notoriam: ad hoc quod no. de offi. dele. c. i. lib. vi. ad hoc exempla posita. §. ii. q. ii. fatef quod male facit iudex recipiendo probationes exceptionis que non releuat. de offi. dele. cum contingat fin Jo. an. determinatio sua est vera: quia l. articulus secundum subiectam materiam ut obstat debuerit intelligi de excoicatione publica: tamen articulus non declaratur a natura subiecte materie: sed intelligitur ut ruditer proponitur: ideo si propono de excoicatione pura non qualificata: l. hic vellet subiecta materia ad quod. §. de proba. l. in presentia. vbi articulus quod erat minor annis non intelligitur de minore. xii. §. secundum subiectam materiam sed de minore. xxv. quod not. Ex his deciditur alia dubitatio formatis duobus articulis super principali et super fama: testes deposuerunt super principali dicentes se nihil plus scire: an idem vel alii possint produci super fama de alio: planum quod sic: de eisde an possint repeti Jo. an. i. add. spe. in ti. de teste. §. nunc videtur: ad si. §. sup. ver. illud autem. dicit omni sunt disputasse et tenuisse quod repeti possunt: quia per illa verba in quibus dicunt se

dicunt se nihil plus scire non videt responsum ad articulum fame:
q: super illo non sunt interrogati: et verba generalia illa restringun-
tur ad articulum. Idem si dixerint se tantum scire etc. Et his decidi-
tur si articulus sic generaliter formatus dico qd talis materialiter
consentit in talem: produco testes ad pbandum qd contraxit: non
probant contractu: volo probare qd ratificauit: non possum: q: pri-
mus articulus hoc continebat: erat idem: sed sit diuersus modus pro-
bati: vt no. Jo. an. et Host. de despon. impu. attestations. secus si se-
cisset articulus specialem sup cōtractu: postea vellet articulare super
ratificatiōe: vt dixi. s. **C** Aduerte tñ ad vñ qd vbi non formant
articuli: sed tota causa in cōfesso deducitur: tota petitio habet pro
articulo: ideo publicatis attestationsibus sup causa: sup eadem non
possent produci testes. Idem si articulus certus est formatus: et testis
est iuratus: et depositus interrogatus super tota causa: q: iterato nō
poterit hic testis pducere publicatis attestationsibus: etiā in quātum
deposuit extra articulos específicos: sic dicit hic Inno. et Jo. an. et
Host. Idem puto si alios testes vellet pducere: q: tota causa est pro
articulis: vt hec oīa reducitur que per illa verba dicit Bar. in autē.
qui semel. C. de testi. vbi dicit qd qdam sunt que sub primo capitulo
cōprehendunt expresse. Quedā que non cōprehendunt expresse sub
primo: sed ierāt de necessitate facti: et de necessitate pbatōis. Que-
dā que cōprehendunt sub pmo articulo de necessitate facti: sed non
pbatōis. Quedā que de necessitate nō cōprehendunt in pmo: ha-
bēt tamē se vt qualitas ad factū pmo casu articulus est antiquus: idē
in secundo: sed in tertio et quarto nō in idē verba recidit: et clarior est
doctrina supraposita. **T**ertia species articulorū directe cōtrario-
rū in totū: vel directe cōtradiCTORIORū in parte: vt si vñ ponit dire-
cte cōtrariū: et reliqua parte ponit in totū: vel in parte. vt q: articu-
lari me presentem: tu articulas me absentē: articulan me dominū:
tu articulas me nō dominū: articulan titium furiosum: tu articu-
las titium sane mētis: articulan talē maiore: tu articulas ipsuz mi-
nore: et sic de singulis: de quibus per glo. et Pan. in de. testibus de
testi. cōtradiCTORIIS directo in parte. articulan me in totum domi-
nū: tu articulas me nō pro pte: articulan me tāto tēpore possedisse: et sic de sin-
gulis. **Q**uarta species articulorum est indirecte cōtrariorum: vel
indirecte cōtradiCTORIORū: quia in totum: vel in parte cōtradiCūt: sed nō
directe: sed indirecte: articulan me bonon. cōtraxisse cū tali tali die:
tu articulas me illa die rome fuisse. de contrabend. et cōmit. st. opti-
mam. de testi. ex tenore: patet. i. eo. ex tenore: articulan te sponte re-
nunciasset: tu articulas te metu renunciasse: et sic de singulis. **C** **E**-
nio ad tertiū principale et quero qui articuli: que probatiōes exclu-
dantur ab his terminis. Et prosequor hunc per octo. Primo quid
iuris in instantia principali. Secundo quid iuris in instantia appel-
lationis: vel supplicationis. Tercio quid iuris in instantia nullita-
tis: vel restitutionis. Quarto quid iuris in instantia deyna
principali ad aliam eque principalem. Quinto quid si varietur de
notionali instantia ad iurisdictionem. Sexto quid si varietur de iur-
isdictionali ad quasi penitentialem. **A**ltimo quid si varietur de
nulla instantia ad validam. **A**d primum quero an omnes termi-
ni excludentes pbatōes de quibus dixi: excludantur indifferēter
in instantia principali: et an tales termini excludant omnes species
probandi. **P**rimus terminus est statutio termini ad pbandum:
de isto termino nihil dico: hic sed sufficiat remittere ad not. de pb.
licet causam. vbi hunc plenissime examino: remissiones alias ha-
buit: supra et examini plene: quid de termino ad pbandum et
probatum habendum: et de singulis. dic vt ibi. **S**ecundus termi-
nus est publicatio: hic videndū an publicatio ex se excludat: an pro
pter aliud text. ibi repulsiō ponderant publicationem. i. eo. intima-
uit. c. causam. c. de testib. c. cum venissent. c. ex tenore. et c. cum cam. et
est hic cōmune loqui glo. et doc. in l. per banc. C. de temp. ap. alij tex-
tus ponderant didicere testificata: vel attestationses pncipare: vel
perlegere: vel videre: vel tractare: vel ex disputatione cognoscere in
fra. eo. constitutus. iij. vbi glo. firmat publicationem non ponderan-
dam: sed didicere testificata. ad hoc. i. e. veniens. et c. cum in tua. et c.
vltima. et dicta autenti. de testi. s. quia vero: incipiendo a tes-
tibus. de iure forū. vel codicis non reperio text. excludentem facul-
tatem probandi ex publicatione: quinimmo nec ex percunctatiōe:
vel didicere testificata: immo vsq: ad sententiam poterat quisq: pro-
bare: nec distinguebatur inter alios nonos vel antiquos. l. officiu. s.
ff. de rei vendi. l. exceptionem. C. de proba. et hoc verum quando
nō cōtingebat repetitio eorū dē testiū: vt l. repeti. ff. de l. si qui. C. de
testi. qui dicit idē qd c. pntentia. i. e. ti. imo expresse pmittebat: vt dicit
tex. in l. de testib. C. e. ti. no. in l. p. hāc indistincte pmittebat pbari
nō pbatū: sed p iura nouissima autētiCORū est psum: et nō caullan
dō literā tex. aut. de testi. s. q: vero multi: puidet circa duo. primum
qñ est facta tertia pductio: istud phibet in duob: casib: indistincte
quarta pductiōe. Primus qñ renūciauerit: et edictū accepit: vlti-
mionez. i. aptura testiū: vt q: testes sunt publicati. Scds qñ facta est
tertia pductio sine edicto et publicatiōe: quarta pmittit cū solēni-
tate legali: de qua. i. e. vltima. Scdm principale circa qd puidet

est ibi in ver. illud tñ: qñ vnita tantum facta est pductio: et hoc casu
phibet pductiōe: qñ testificata didicerit ex se: vel per alia: aut per
disputationem: vel testimonia pncipauerit: et nō ponderat hic edi-
ctiōe vel publicatiōe. d. Bar. in aut. qui semel. C. de testi. dicit qd
in dictis testium occurrit duplex publicatio: vna que sumit ad hoc.
scriptura facta de dictis testium sit publica et autētiCA: vt sic faciat fi-
dem. de qua. ff. de re iudi. l. gesta. et l. solam. C. de testi. naz occulta di-
cta testiū nō sunt publica: nec sunt autētiCA facta: vt in. c. causaz que
ij. i. eo. ti. quedā est publicatio que fit ptribus de dictis testiū: et dicit
qd de hac loquitur tex. in. d. s. q: vero multi. ibi edictum accepit:
vel edictiōem accepit: quia glo. dicit. i. aperturam: et dicit quod isti
duo actus cōmuniter simul sunt. Ber. aut. i. eo. constitutus. iij. tes-
net qd non sufficit publicatio: sed exigitur testificata didicere. Idem
Enil. in spe. de teste. s. satis vtiliter. ver. sed quid si publicat: et ver.
sed nunq: videt: dicit tamē qd clemēs defendebat partē vt suffices
ret sola publicatio per tex. s. alleg. Inno. in. c. vltima tertiā distinguit
inter solēne publicationem: et hoc impediāt: et nō solēnez: hoc non
impediāt. Secūdo ibi exigunt qd nedū didicerint: sed percunctaues-
rint: qd notat verbum pncipare. in. d. s. quia vero. de testi. et d. c. vlti-
tra tertiā: vel q: cessat causa: q: licet semel viderit testes: per hoc non
adeft causa finalis: vt possit instrui ad subornandos testes: nisi perfe-
cte percunctauerit. cōsulunt tñ qd q cito videt attestationses esse suas
desistat a lectione earū: et sic nō impediāt a pductiōe: quasi psuma-
tur percunctasse. Jo. an. hic videt velle qd sola publicatio impediāt: et qd
sola nō sit ratio repellēs pductiōe testiū: q: timeat subornatio: q:
si oīo hec esset vera: etiā non publicatis attestationsibus: nec didici-
tis testificatis: non liceret pducere testes: cum semp esset timor sub-
ornationis: sed huic rationi bñ rīdetur qd non est tantus timor cū
magis sit instructus ex visione testium: in quo defecerit: q: cum vi-
det se defecisse magis stimulat ad subornandos testes. Secūdo di-
cit qd cōsequeretur qd si pduxerim testes: et ipsi nihil dixerint publi-
catis attestationsibus: et didicis testificatis: iam liceret testes pdu-
cere: q: hic non instruitur ex visione attestationsum in quo defecerit
vt sic possit subornare testes: posset etiam huic rīderi: q: saltim in-
stigatur plus ad subornandū ex quo deficit ideo ipse dicit: qd vt hec
euitentur alia est ratio: q: equū fuit dare terminū pductiōib: et
metam: q: si primos liceret pducere secundos: ergo post secundos
terminos: et sic in infinitū. publicatio ergo sola excludat. in. c. consti-
tutus. iij. i. eo. ti. hoc limitat aliter: q: putat solā publicatiōe impe-
dire: quādo est facta parte presentē: nolentē: et sic debet intelligi qd
dicit hic: secus si sit facta parte absente: vel inuita: et sic potest intelli-
gi glo. in. c. constitutus: puto qd si facte sunt tres pductiōes tes-
tium: et agitur de excludēda quarta: didicere testificata: vel pncun-
ta: aut disputationibus scire indifferēter excludit quartam: idēz
si testes sunt publicati: vt quia pars receperit edictiōe. i. publica-
tiōe et aperturā: hoc clare dicit. s. quia vero: alio si non didicis: nec
publicatio facta est: admittitur cum solēnitāte legali: vt dicto. s. q:
vero multi. et d. c. vltima tertiā: sed syua tantum est facta pductio
ad veritatem tex. in. s. illud non ponderat publicationem: sed didi-
cere testificata: vt patet ibi: quia si semel produceres testes: aut bis
testificationem tractauerit: aut aduersario hoc faciente ipse dispu-
tationē accepit: et ex hoc didicerit testificata: nō habebit oīo licen-
tiam vlla vltimis vti pductiōe: hoc mihi de publicatione. atten-
ditur autē mentio fit tex. tamē nostri hoc ponderāt: vt. s. allegauit. et
hoc ponderat tex. nouus clem. dicit qd publicatio sumit multiplici-
ter: quedam publicatio que fit a teste de eo qd dicit: vt q: interroga-
tus aperte dicit quid testificatus est: et hec nō impedit pductiōe:
et hec sunt dicta doc. in. c. vltima tertiā. de testi. et hoc q: per vocē vnaz
volatilē nō posset ad subornandū plene instrui. de priuile. cum pso-
ne. lib. vi. Itē quia possibile est testem falsum referri: ad parti cōpla-
cendū. de accu. inquisitiōi. s. si. vel forte nō recordat: et super volatili
verbo nō pōt plene fieri deliberatio: id ad deliberandū libello volue-
runt iura illuz in scriptis offerri. de libe. ob. c. i. In aut. offeratur. C.
de litis cōte. et hoc tene: q: quid sentiat Jo. ij. q. i. in primis: et recitat
doc. de testi. in nomine dñi: qui dicit testes nō examinandos presen-
te parte: vt non excludat a pbatōe: de quo in spe. de teste. s. satis
vtiliter. ver. quid si reo audiente. Idem de publicatione verbali fa-
cta a notario: saluo nisi ipse plene percunctasset: et hoc deliberate ma-
nifestasset. vt no. i. eo. vltima tertiā: ad qd ibi et de testi. s. q: vero ibi p-
se vel alium. Idē de publicatione verbali ptiū: vt q: dicit est proba-
tū. Idē de publicatione que fieret solo verbo indicis dicētis est pro-
batū: vel non est probatū. vt not. in. c. series. i. eo. idem de alia publi-
catione extranei vel partis: nisi plene se instruxerint: et disputationi-
bus super dictis testiū. vt dicto. c. vltima tertiā. et d. s. quia vero Idēz
si publicatio sit solēnis: sed indiscreta: q: ambe partes dicant quod
publicatio non fiat: cum intendant testes pducere. vt no. Jo. an.
in. d. c. series. Idem de solēni facta absente parte: qd intelligo etiā
per contumaciam: vt statiz dicā. Idē si est facta inuita parte. vt no.
Jo. and. in. d. c. constitutus. Relinquitur ergo dubium de facta pre-
sente parte: et de solēni. Jo. and. et Bar. stant qd ista excludat: in hac
puto qd si sit facta post tertiā pductiōe: q: b3 in se psumptione

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

furis: et de iure inclusum didicere testificata indistincte hic repellat: vt in. §. q. vero multi: vsq; ad. ver. illud. Si autē sit post primā: aut se cū dā: puto qd adhuc repellat: nō ex se sed qz habet in se psumptiue inclusum didicere testificata: puto qd ex hoc repellat: si tñ possit clare probare se testificata nō didicisse: vt qz incōtinenti notari se absenta uerit: cū actus post publicationē solēnem: et in causa modico tēpore: qd ille nō potuit recipere testes: puto qd nō repelleretur: idē si probaretur per iuramentum notari: et ipsum qui dixit testificata didicisse. ar. de procur. ex. insinuatōe. solo autē iuramentū partis non credet. z. c. vltra tertiā. §. q. vero nō obstant: qz loquūtur quādo nō est facta publicatio: ad hoc tē. qui pōderāt didicisse testificata: etiā precipue. §. illud: ita equū et rigorosum est dicere publicationem repellere solā: cū etiā ipsum didicere testificata vt repellat sic rigorosum: cū ipediat viā veritatis lucidā. Ad ob. motina Jo. an. qd de hūc esse aliquis finis: qz dico qd alij sunt termini absq; qd hic. ad datur. s. tertia productio cū publicatiōe: quo casu nō admittit absq; solēnitāte legali. Itē subest termini statuitio: subest causē cōclusio: et alia similia: vt dilatiōes ad probandū. ff. de fef. l. i. ij. q. ij. spatium. de dila. c. i. C. de dila. per totū. In dubio tñ vt dixi eo qd apparet publicatio solēnis: presente parte: psumit didicisse testificata: hoc tenet Guil. de mon. laudu. et sic. vbi dicit qd publicatio cū possibilitate didicendi testificata excludit facultatē probandi p testes: ad tē. aut qui ponderāt publicationē. Respō. qd pōderāt: nō quasi publicatio ex se cōcludat: sed qz nisi psumit habere didicere testificata: cū ex tūc sint attestatiōes pibus prompte: apte. Itē p hoc concluditur qd ipsum didicere testificata vere vel psumptiue sufficit absq; publicatiōe psumptiue: idē dicit Bar. in. d. an. si facta esset publicatio nō legitime: qz pte non citata: et contigisset didicisse fore testificata: ipsum didicere testificata ipedit productionē: per hoc ptz qd qñ attestatiōes sunt deposite penes partē apertē: vel sigillatē: sunt redite aperte: vt in. c. vltra tertiā. j. eo. ibi subtrahit zc. in. §. q. vero ad hoc. j. eo. constitutus. j. secus si clausē sunt reddite: vbi ibi: idē si didicerit per aduocatū eius: vel alium pro eo agentem: qui videtur perfecte: vt dicto. §. q. vero. et idē si ex disputatione cū parte hoc perpenderit: vt in dicto. §. q. vero: non tamē puto qd hoc didicerit ex psumptione sententiē: vt quia sententia lata cōtra se absentem velit producere testes in causa appellatiōis: et opponitur qd psumitur ex sententiā quā habuit cōtra se: scis qd testes non probauerint: qz per hoc non perfecte instituitur: quia aliud qd probatio potuit mouere iudicem cum non semper alleget animū suū zc. et quia non perfecte ex hoc instruitur ad subornandos testes. In quantum dixi non posse producere testes publicatis attestatiōibus: et didicisse testificatis: est verum siue didicerit testificata suorum siue aliorū. i. alterius partis: quia non poterit testes producere. vt not. glof. in. aut. de testi. §. si vero: in verbo productionē. in. fi. et tenet spe. in dicto. §. satis vtiliter. ver. qd autem dixi: est verum qd publicatio suorum prohibet in quantum ad iuuandos suos vult producere: aliorum: vel alterius partis: in quantum vellet illos reprobare: et directo vt dicam. j. eo. sic etiam legisse voluerit qz super directo cōtrario nō possint testes produci. ¶ Quero quos articulos excludat: quas probationes: noui omnino articuli excluduntur: non propter publicationē: sed quia sunt impertinentes: et non releuāt probationem: vt in. c. cū cōtingat. de offi. dele. et in. l. ad probationem. C. de prob. Si sunt nouit pertinetes nō repelluntur: nō quia deducibiles: nec etiā ex publicatione: qz non timētur subornationes super nouo articulo super quo non sunt producte probationes: sic cessat subornationis timor: hic credo etiā si testes iurati super certo articulo: super nouo fuerint interrogati: et responderūt: siue etiā non responderūt: qz in quantum deponūt vel interrogātur extra articulos: nihil valet qd agunt: et perinde est ac si tacuissent: et interrogati nō essent: secus si iurassent super tota causa: quia tunc non poterunt recipi super aliquo articulo etiam nouo inclusio impetitione: quia a principio super tota causa et omnibus articulis veritatem dicere debuerunt totam: qz sic iurare censentur. de accu. dilecti et not. glo. hic: quia iurant plenaz dicere veritatem. Si tamen sint data interrogatoriā: et defectu iudicis super toto non interrogantis non deposuerint quid iuris dicaz j. eo. per tuas. Si antiqui sunt super his prohibetur productio: dicit tamen glo. j. eo. cum in tua qd prohibetur productio nisi sit facta protestatio tpe publicatiōis: qd intendit testes producere: vt dicit glo. ibi: que nō placet Jo. an. licet glo. etiam idē senserit. ij. q. ix. tes. ver. Item testibus per. c. presentium. j. eo. tit. qz facile esset parti protestando hec omnia iura eludere: et quia ex hoc non tollit psumptio subornationis: et sic causa repellens productiones: nec proficit protestari contra id ex quo psumitur dolus de psump. c. i. de homi. c. ij. lib. vi. C. ad. l. cor. de feca. l. j. salvo nisi scōm Jo. an. bñ in modis protestatio esset vestita consensu aduerse partis: vt not. in dicto. c. cum in tua. Item hoc est verum. siue testes aliquid deposuerint: siue articulo: siue nihil deposuerint interrogati: siue nō fuerint interrogati culpa partis dūmodo fuerit producti: hoc regulare est. Fallit primo quando adest protestatio conuentionalis vel vestita: vt est dictum. Fallit secundo quando dicta testium sunt nulla. vt in

fra. eo. cum causam. in. fin. vltimē glo. hic ne preat facultas probandi: et hic quomodo cūq; sint nulli: vel ex defectu potestatis recipiēti: vel qz ad receptionem pars non sit citata: et hoc tenet gloss. in cle. testibus: in verbo rite. et. d. de rota sua conclusi. c. lviij. etiam quādo publicati sunt ad instantiam producere volentes: et tenet Paul. de ste. in cle. testibus: et hoc verum quando attestatiōes sunt omnino nulli: secus si aliquę exceptiones elidibiles: secundum Paul. in dicta cle. testibus. Fallit tertio quādo culpa iudicis testes non sunt scōm interrogatoriū interrogati. vel non sunt interrogati vt debent: quia et publicatis attestatiōibus repetuntur: scōm ea que dicam infra. eo. per tuas: scōm Jo. an. andr. hic et spec. in tit. de teste. §. satis vtiliter. ver. vij. si examinatio. Fallit quarto quando de voluntate ptium producuntur testes publicatis attestatiōibus: scōm Jo. an. hic: qz fauore partiū hoc introductū est: ergo huic fauori renunciare possunt: de regula. ad apostolicā. z. c. p. maxime cū hoc nō habeat infallibilem prohibitionē: qd patet ex pmissis: et hoc tenet l. d. j. c. sentata: qd puto in causa vbi tangit p iudiciū partiū: tamē secus sit tangeret publicum: quia iuri illi renunciare non possunt. de fo. cōp. si diligenti. ff. de cōm. qd futurus dolus non possit remitti p actum. l. si vnus. §. illud. ff. de pac. et no. de iur. iurā. quē admodum: qz illud est verū in vero dolo: non in psumpto. Fallit quinto si pnceps expresse per rescriptū hoc concedit. vt no. spec. in titu. de rest. in integ. §. vltimo. ver. quid si in causaz de testi. §. quin vero. ver. illud. in. fi. ibi. nec si diuina hic missio zc. Fallit. vi. quando testes non sunt publicati in iudicio: sed recepti et publicati: ad eternam rei memoriam: scōm formam. c. significauit infra. eo. titu. ad quod. c. veniens. j. eo. maxime si nullus tunc fuit vocatus: nec aliqua solēnitās adhibita: vt in d. c. significauit: et hoc tenet licet aliqui fuerint in opi. quod esset in optione illius: contra quem sunt producti: an illos velit recipere. an non: et stare attestatiōibus: an nō: an velit iterato examiniari p. c. presentata. z. c. veniens. ij. z. c. eo. l. si qd nō placet: quia ad aliud fuerunt tunc inducti: scōm pe. in dicto. §. satis vtiliter. ver. vij. Fallit. vii. quādo p dicit sunt attestatiōes: quo casu si per duntur apud iudicē: vel notarium: vel personā publicam: non poterit pducere secundum aliquos: qz habet regressum cōtra illā psonam ad interesse. C. de ap. ne. causas. C. de testi. sequādo. sed placet spe. qd etiā possit producere: qz periculū est litigare cū iudice: difficile probare interesse: vel saltē prouidebitur sibi ex clausula generali: si p dunt apud eum: contra quē producuntur: illo refartiet expensas: et iterū producuntur. vt. ff. de inoff. testi. nihil. §. si. z. ff. si quis ob. ca. te. qd aut. §. nō simpliciter. Si per dicit sunt penes productum imputet sibi: dare tur materia dicendi se perdidisse: vt possit producere: vt alios possit subornare. ff. de iur. iur. aut pteor. §. i. ad qd infra. c. constitutus. nisi probet se causam sine culpa acta perdidisse: tunc succurritur ex clausula. ff. si quis ex argentarijs. §. si. z. l. si de priuile. cū olim. et hoc tenet spec. in. d. §. satis vtiliter. in. fi. ver. sed qd si testibus. Fallit. viij. qñ vi restitutionis subuenitur aduersus probationes obmissas an possit probare etiā didicisse testificatis: an dari possit restitutio: qz non probatum an didicisse testificata: vel publicatas attestatiōes ratione minoris etatis: aut propter fauorē ecclesiē: de hoc vt plenē per Innoc. et Hostiē. §. de in integ. resti. auditis: et per Bar. in. l. j. §. nunciatio. ff. de no. op. nuncia. dixi in illo. c. auditis. de restitutione aut que datur ex clausula generali. dicit Innoc. in. c. intima nit infra. eo. et idē. Hostiē. quod danda est restitutio. ff. ex q. ca. ma. l. j. maxime pstito a petente iuramento: qd hoc malitiose nō potest. In aut. eo. §. qz vero multi. vbi etiā post cōclusionē admittitur: que plus debet impedire qz sola renunciatio. ad hoc. ff. de eden. si qz ex argentarijs. §. si. z. l. si. licet aliqui dicāt hoc solum permitti p beneficiū restitutionis speciale. de quo. §. de resti. in integ. per totū: et hoc plus placet: scōm Innoc. in. d. c. itimauit. Fallit. ix. an nulli testes sunt producti: licet sit datus articulus. qz tē. maxime in. d. §. qz vero ponderat pductionem: in. §. illud. ¶ De tertia specie articulorum quādo articulus est directo contrarius: vel directo contradictorius. tē. hic. et in cle. j. eo. titu. dicit testes non posse produci: ad hoc infra. c. de testibus. z. c. cum venissent: in. d. §. qz vero multi. in tē. et in glo. dicit scōm Bar. si testes pducunt cōtra primos ad probationem persone tantū possunt: qz hic est nouus articulus: et quādo possint ad hoc testes producere: debeant recipi: dixi. in. c. ex parte. ad. c. e. et not. in. aut. C. eo. et quot vicibus possint reprobari. dicit in. c. l. j. dilectus. j. eo. z. c. psumptum. e. ti. lib. vi. Si testes producuntur ad probationem personarum: et dictorū: simul et idē: qz noui est articulus: vt si testis dicit quod talis possedit iaz sunt. xxx. anni. et ego ad eius reprobatōnem produco testes ad probandū quod non est. xxx. anno. et hoc reddit personam inhabilem: quia non potuit scire que sunt facta iam sunt. xxx. anni. Item reddit eius dictum falsum et bene: secundum Bart. in dicta autenti. qui semel. Si ad reprobatōnem dictorū cum regula est qd publicatis attestatiōibus nō possunt testes produci. Fallit primo qñ allegat falsitas cum occupatione: assignat pro cā: qz tūc sententia nō obstat pductioni fortius

fortius nō obstat publicatio. de primo ptz. s. l. 3. c. m. ff. de re iudi. l. diuus. et dicit Ja. mat. sicut sententia venalis: vt. l. venales. C. qñ puo. nō est nec. et ppter hoc ponitur hic pro regula: qñ vbi nō obstat snia pductioni testiu: nō ob. publicatio ad qñ. f. eo. series. z. c. cum in tua et. c. veniens. Fallit scdo qñ testes qui pducunt sup directo contra rñs: tēdunt ad reprobationē dīctorū testiu reprobatoziorū et contra cōfirmationem primo pbatoziorū: qui primo fuerūt producti: et sic restringit regula: qñ testes producant sup directo cōtrarijs ad reprobandum pbatozios: et id qñ si pbati: et testes mei reprobentur in dictis nō est quid mibi imputet: si confusus de probatione meorum testiu: nō p dūgi testes ad reprobandum reprobatozios ante publicas attestaciones sup reprobatozios: et sic anteq̃ viderim meos reprobatozios: nō admittor: ne mibi pareat facultas pbādi hoc dicere glos. f. c. ex tenore. doc. in. c. series. Inno. f. c. cū clamor: et est casus fm vñū intellectū in. c. cū in tua. f. c. qñ procedit. vbi etiam si tertia pductio veniat ad cōfirmādā pma probationē nō plenā: sed semiplenam: et summaria: ideo si pductio veniat ad roborationē instrū: reprobationē alicuius actionis facte ad instrū: et per serie dīctorū nes: ad reprobationē autē testiu per instrū: vel ex serie dīctorū est planū illam fieri posse. iij. q. iij. testes. ver. f. tē testibus. C. de testi. l. i. testibus. ¶ De quarta autē specie articulorū. f. qñ articuli sunt indirecte cōtrarij. vel indirecte cōtradictorij: cōter doc. z. glo. volūt testes admitti: non obstante publicatione: vel qñ sint didicita testifi cati: et hoc tenet glo. in dicta de testi. et ibi Pau. z. Bar. in. d. a. u. f. qui semel: et tex. videtur tenēdo qñ ibi nulla sit spālitās. f. c. ex tenore: ad qñ de renū. sup. bec. hoc limitat primo verū qñ articulus a primō cipio nō fuit de articulate formatus: et primō de circumstantias: qñ de indirecte cōtraria potuit instrū: volēs pbare indirectā: qñ tūc nō pōt imputare quare testes nō pducit ante: secus si fuit de articula te formatus: qñ potuit indirecte contraria instrū. dictum est Joan. iij. q. iij. testes. ver. f. tē testibus: ad hoc glo. de proba. iuravit. z. c. se riores: dictū Ly. in. d. l. testibus: et exemplū. articulus formet qñ ti tius cū berta cōtrahit tali die: et tali loco: tunc nō l. 3. secus si articu lus sit formatus qñ titius cū berta contrahit simplr: tūc poterit pro ducere testes: bec oia procedūt quādo post publicatas attestaciones: vel didicita testificata: partes pncipales volūt pducere testes: f. an te successores est dubiū: qñ ipsi videntur habere iustā causam ignorā tie: vt in regula si qs in ius. de re. iur. lib. vj. ff. de re. iur. qui in alteri: et puto p trariū: qñ successor p oia succedit in ius eius a quo hz causam ex quo nihil cū eo est gestū. vt not. in. d. regula qui in alteri: et quod nō. in. l. cū filius. f. in hac. ff. de ver. ob. et qñ eo ipso adest presumptio qñ sciant se non pbasse cū vult. non cōtētus pductionis defuncti aliā facere pductionē. Nunquid autē tertius comparēs pro suo inter esse publicatis attestacionib⁹ cū pncipali possit pducere testes. di gi post Inno. de re iudi. cum super. dic vt ibi plene. ¶ Quero quas probationes excludat: dic qñ ista materia pbetur quādo super pbatione testiu repetit pbatio testiu: secus si sup alia pbatione quaz testiu producant testes: vel super pbatione testiu producat proba tio alterius speciei: ad hoc qñ in simili nō. f. c. l. 3. dilectus: vnde nō ex cludit publicatio pbationes iuris cōfessiones: vt. f. de fi. instrū. c. u. 3. Joānes: nec pbationē instrū: et si est probatū p instrū nō exclu ditur pbatio testiu: et qñ in talibus cessat timor subornationis: ad hoc glo. iij. q. iij. f. Item in criminali. ver. si qs testibus: et qñ ibi nō. glo. nec ob. si dicatur qñ etiam pductioni instrū: pōt adesse ti mor subornationis: vt si nō est probatū per testes: pōt subornare no tariū: vt in assumptione instrū: et si suppleat in quo defecerunt tes tes. vel ad reprobationē: vt directo reprobet: et facili⁹ poterit subor nari vnus qñ plures testes: qñ nō timef sit subornatio in notario: cu ius fides publica magistratu qui de sui cōditiōe se dz informare est approbata: et qñ habet officiū de publico: et pro talib⁹ pfumit. l. z. pu re. f. ne passim. ff. de re. eo. de re iudi. sicut. de renū. in pñsentia: testis l. 3. in actu testificandi dicat publicū officiū gerere: ipsam ptatē nō ha bet. de publico: f. 3. a natura: vt dicit Inno. de elec. nihil. f. tē dato qñ ratio pungeret in talib⁹ ad angustādam probationē: nō est exten deda snia. et sufficit qñ non reperit prohibitiū: qñ hoc rigorosus est: tē des ad opīendā apturā veritatis p que dico qñ si pducto instrū: et apparet nō perfecte probare posset producere et testes: et aliud in strū: et ad supplēdū in eo qñ defecisset pmiū instrū: hoc tenēdū: et hoc sufficiat quo ad instātiā pncipalē. et quo ad terminos publica tiōis: et cōclusionis: de alijs autē terminis vt sufficiēt pductionis: re nunciationis: et cōclusionis: non psequor: hic qñ dicam in locis suis.

15 ¶ Tenio ad scdm articulū pncipalem scz qd iuris variata instā tia de pncipali ad appellationē: an licet producere testes: publica tis attestacionib⁹: vel didicitis testificatis: hic est pncipalis pas sus hic examinādos. glo. iuris ciuilis in causa appellationis pmit tunt. tex. iuris canonici faciunt contra: qñ opī. sup hoc tetigi: su pra imediate post glo. hoc fit pro regula qñ in omnibus casibus in quibus dicit articulos nō admitti: vt impertinētes: in causa pnci palis: idē z fortius in causa appellationis. Secūdo qñ in omnibus ca sibus: in quib⁹ licet producere testes: in causa pncipali: vel alias pro bationes. Non ob. publicatiōe: vel didicere testificata. in oibus il

lis: et fortius licet in causa appellationis: relinquere ergo dubitatio: qñ testes repetuntur: vel noniter pducuntur: super articulis antiquis eisdē. quo ad formā vel directo contrarijs: vel cōtradictorij: in qui bus non licet in causa pncipali: in hoc dicit discordia inter leges et canones: vt leges permittūt canones iuris nō. mouent legiste per. l. per hanc. z. l. amplius. C. de tēpo. ap. z. l. eos. z. l. in offerendū. C. de ap. secundo: qñ de iure antiquo nō erat prohibitum testes pducere: ad probandum post didicita testificata: in causa appellationis: vt dictis iurib⁹. Jus autem superueniens debet limitari et intelligi secū dū antiqua iura: ex quo non apparet illud velle corrigere vel agendi non ob. productiōi publicatio: vel didicere testificata: vt. f. c. veniens f. z. c. cum in tua: sed alius est finis producere in causa pncipali: alio in causa appellationis: qñ in pncipali intendo pdenare: vel absolue re: in causa appellationis confirmare. vel infirmare. C. de ap. l. eos. f. igitur et hoc tenet Ly. z. Jac. de are. in. d. l. p hanc: vbi vult qñ leges feruntur in foro suo: et hoc pfirmat: qñ vbi non obstat snia pductio ni: nec obstat publicatio. de proba. l. 3. f. c. series. z. c. cū in tua iūcto. c. latoz. z. c. cōsanguinei. f. de re iudi. z. hanc regulam ponit hic Jo. an. et ponit in spe. de teste. f. satis vtilr: vbi enumerat casus: in quibus non obstante publicatione possunt pducere testes: f. in causa appel lationis non ob. sententia. vt. d. l. per hanc: et qñ est appellatione suspē sa: ergo nō ob. publicatio: vel didicere testificata: hac opī. sonet eq̃ tas: qñ rigor magnus est in serie propter hanc suspitionē subornatio nis impediā via ad aperturā veritatis: absq̃ remedio aliquo: et si dicat poterit sequi qñ omnes subornabunt: certe et poterit sequi qñ nullus subornabit: et contra subornates: et subornatos iura in penis prouident p penas falsi: p canonistis sunt iura ista hic posita. cū fi. et in cle. testibus. de testi. Secundo qñ idēptitas est rationis scz ti moris subornationis immo maior in causa appellationis: qñ ibi ma ius periculū vbi cause. variatio ergo instantie cū non variet causas decidēdi: non variare dz in decisionem indēptitatis iuris in vtroq̃. Tercio qñ sic attestaciones publicate trāseunt valide ad instātiā appellationis: vt super eis possit iudicari. in aut. de bis qui ingre. ad ap. f. illō: vide de renū. in pñsentia. ff. vt cau. post ap. ad. tu. l. j. et quod ibi nō. z. c. de ap. l. i. qui ad ciuilia: et qñ ibi nō. ita debēt transire cū suo vitio: vt sic probationes impediā sicut in pncipali: nam ille actus qui trāsit vtilis: et nō suspēsus: ad causam appellationis vt su per eo aliqd fundetis: trāsit vtilis vt impediā agenda sicut in pnci palis. C. de procura. ita demū vbi lite cōte. sic trāsit vt super ea possit iudicari. C. de tēpo. ap. l. f. z. de ap. c. j. sic trāsit validus vt dilatorie nō possint opponi. vt. d. l. ita demū. termin⁹ aut publicatiōis nō suspē dit quo ad validitatē dīctorū testiu. f. c. causam q̃ igit. Quarto didi cere testificata: et qñ fieri qñ negd habere p infecto. ergo nec valet su spendi appellationē. l. in bello. f. facta. ff. de capti. z. hanc sonet equi tas: qñ cōsiderat boies ruptos in cōcupiscētia obtinendi: tā oculorū qñ supbie vite pronocati: nō dimitterēt qñ subornaret z cōtingeret plures subornare: cum natura nra sit prona: qñ non subornari: et sic plus via apiret ad falsum qñ ad verū: id equū fuit pductionē repelli qñ tū sup hoc sunt opī. de iure ciuili: qñ h. sint leg. p venerabilē. de iura. cal. c. j. de rescrip. sup literis. de proba. qñ cōtra. de testi. Raynutus. et. c. Raynaldus. In foro ciuili sniāda est opī. canonica determina tar: hoc tenet Bar. in. l. p hanc. C. de tēpo. ap. nō ob. l. p hanc et similes qñ debēt intelligi qñ nō sunt didicita testificata: vel qñ producantur alie probationes qñ testiu instrumentorū: et similia. vel qñ producantur testes sup nouis capitulis depēdētib⁹ a primis: vt hic. vt intelli gunf scdm antiqua tpa: scdm qñ nō erat adhuc prohibitū. ¶ Ad ob. qñ variat instātiā: finis: qñ sola variatio instātiē nō pmittit hoc: si nō variat finis: et hic nō variat finis: qñ cōfirmare vel infirmare: in cā ap pellationis egpollet illi cōdenare vel absolvere: vt nō. C. d. ap. l. eos nō ob. l. f. c. de testi. qñ loquit ibi in testib⁹ productis corā arbitro: qñ nō proficiūt in cā appellationis: nisi scdm terminos. c. pñtata. f. eo. id fm di. illā: l. 3. testes producere si ps non vult illos approbare. nō ob. qñ vbi nō obstat snia: et multominus publicatio et in cā appellationis nō ob. snia: ergo nec publicatio. qñ regla procedit qñ cā propter quā nō obstat snia cōcludit ad publicationē: et addicere testificata: secus si nō cōcludat. nā si nō obstat snia propter falsitatē et corruptionem testiu: hic cā cōcludit ad corruptionē testiu et ad publicationē: si nō obstat snia in cā mīmoniali: nō obstat qñ termini rigorosi in tali cā silent: in quātū ipediūt apturā veritatis: et sic nō obstat publicatio et idē esset in quacūq̃ cā in qua snia nutriet peccatū irremissibile per ptē: qñ sicut nō obstatet snia: ita nec publicatio simplr vbi nō ob stat snia: qñ cā est summaria: non obstat et publicatio: qñ et testes sunt summarie recepti: nō proficiūt in plenaria cā: f. vbi solū sentē tia est appellatione suspēsa: ista suspensio cōcludit ad testes: nec ad attestaciones susceptas et publicatas: quin possint in cā appellatio nis produci: sic nec obstat appellatio: quin possit de publicatiōe op poni. ¶ Tenio ad tertium quid iuris si varietur instātiā pncipa lis: ad instātiā nullitatis: an pductis testib⁹ in cā pncipali possint produci testes in instātiā nullitatis: dic qñ nullitas contingere pōt circa ordinatoria iudicia: vt qñ procedit lite nō p test. vt libello non

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

porrector: vel ppter defectum potestatis: hoc nō est dubiū: qz pduc-
tio actoris hec pnt patere: si nō apparēt acta talia pnt pbari per
testes: qz hic est nouus articulus: de pēdēs: qz cōcludit ad causam.
Si tamē esset p̄io detecta nullitas: et publicatē essent attestatiōes:
super p̄batiōib⁹ defect⁹ iurisditiōis: vel libelli nō porrecti: si postea
alie p̄batiōes testium pducere sup eodē. in eadē instātia. nec pos-
sent pducī sup eisdē articu. publicatis attestatiōib⁹. nisi pnt. s. di-
gi in causa appellatiōis. vt in c. cōstitutus. j. e. ti. Si autē nullitas sur-
git ex iniustitia circa merita. tunc si ex patēt iniustitia snia non est
dubiū qz hec nō pōt pbari. nisi ex visione snie. vt de offi. dele. cū con-
tingat. vel si probaret p testes qui viderēt sniam scōm formā. de pui.
cū olim. possent pducī: qz hic est nouus articulus. si sup eo essent
publicatē attestatiōes. super eodē. vel directe cōtrario. non possent
pducī testes: nisi pnt dici in instātia appellatiōis. Si cōtēditur de
nullitate: qz lata est snia p falsos corruptos testes. vel falsos contra
absentem dolo p̄sentis: vt. l. si p̄tor. §. marcellus. de iudi. de re in
di. cum bertoldus: et no. de Rescri. cū dilecta. tūc possunt pducī sup
directe cōtrario ad p̄batiōem fallsum corrupti dixerint. vel ad p̄bati-
dū qz per falsos dolo p̄sentis: qz tūc nō obstat snia ex causa p̄cludēte
ad p̄batiōem. nō obstat ergo publicatio. de pba. l. 3. causam: et per
regulā quā ponunt doc. que pbat. j. c. series. et c. veniens. §. hoc tenēt
omnes canoniste: tenuit et iūco. de mat. et sequit. Bar. in dicta autē.
qui semel. Si tamē pars alia: cui⁹ testes sunt reprobati: vellet alios
producere: posset etiam publicatis attestatiōibus ad finem com-
probādi primā p̄batiōem: vt dixi. s. et no. gl. i. j. c. ex tenore. et Inn. j.
c. cū clamor: ad finē impediēdi infirmationē: ad finē autē vt cōfir-
mur. idē si petita esset corā iudice nullitatis cōfirmari: vt no. de offic.
dele. cū cōtingat. de ap. dilecto. ff. de ap. si exp̄ssim. et c. qñ puo. nō
est ne. l. ij. et l. si vt pponis. C. quō iudex per Bar. idem si non peteret
ipsam cōfirmari tenēdo qz no. Inn. in. d. c. cū contingat. ff. de pbat.
circa: et de resti. spo. ex cōgōne. Si autē cōtenderet sola falsitas: qz nō
fit p viam nullitatis: sed restitutiōis: dicā in sequēti mēbro: pōt quā
doqz dici de nullitate snie: qz tales sunt snie: que non trāseunt in re
iudi. que pnt tractari per viam nullitatis: vt no. glo. de resti. spo. ex
parte: vbi dixi: vt in sentētis censurē: et matrimonialibus: et pecca-
tū irremissibile nutriūt: et teg. videt qd nō ob. publicatiōe pnt testes
pducī. de testi. series. et c. cum in tua. Incōtra. videt teg. de pba. iura-
uit. et c. cōstitutus. iij. j. eo. obmissis opi. de quib⁹ in. c. de in tua: et in
c. series. Jo. an. in. c. series cōcluderet qd publicatis attestatiōibus
non l3 testes pducere stāti cōtra matrimoniu: l3 pducere stāti pro
matrimonio: et hoc fauore matrimonij: qz fauor est ex pte stātis pro
eo: odium stanti cōtra matrimoniu pendet in boca quo surgat hec
potestas pducēdi testes: publicatis attestatiōib⁹: quidā dicūt fauore
re matrimonij hoc opari: et scōm hanc pcederet Jo. an. si hec sola cēt
ratio. Secūdo est qz agi materia peccati: cui nullū vinculū obuiare
pōt. quin veritas detegat: et sic nec publicatio. Tertiā rō: qz snia non
obstat: fort⁹ nec publicatio: et has rōnes oēs tāgit glo. in. c. iurauit.
et. c. series. j. e. ti. due vltime placent: et vltima est cā immediata: pe-
nultima est causa causē: ideo puto qd facultas pducēdi testes super
eisdem: vel directo cōtrarij: regulatur a regulā snie: vt ibi in cā ma-
rimoniali sententia obstat: et transit in rem iudi. ibi obstat publica-
tio: et vbi non obstat: nec obstat publicatio: ad qd declarandum po-
no p cōstanti: qz trāsit in rem iudi. in quacūqz materia pēdet ex ac-
quiescere. sentētia: et acquiescere possit: ideo transit vbi acquiescūt: et
acquiescere possunt: et nō trāst vbi nō acquiescūt: nec acquiescere pnt
vt in. c. qd ad consultationem de re iudi. et l. ab eo. C. quomodo et qñ
iudi. Quādo autē acquiescere possint et qñ non: ppenditur ex hoc: qz vi-
tium snie est per partes remissibile: acquiescere pnt: vbi non est per
partes remissibile acquiescere non pnt: hoc pbat gl. de re iud. latoz in
gl. si. hoc posito pono aliquos casus. Primus qñ est qd de cōtraben-
do: lata est snia cōtra m̄rimoniu: ne cōtrahat ppter cōsanguinitas:
tem vult qz pducere testes ad pbandū nō cōsanguinitatem: nō po-
test: qz qd nō cōtrahāt etiā nō cōsanguinei est remissibile a partib⁹:
et pnt iustificare sniaz: obstat ergo publicatio: ad qz de spō. p̄te rea
sic loquit. c. iurauit: hec vera nisi postea actu cōtradixissent: qz nō ob-
stātē sentētia possent produci testes super non impedimento: et hic
supuenit noua causa nō obstat sentētia: qz variat causa: et variat⁹
pcedendi modus de plenario ad summarium: et hoc respectu non
fuit vitiū remissibile si postea cōtrahat ad primū. j. c. veniens. §. et cū
in tua. Secūdo casus qñ questio de cōtrahendo: et lata est snia p ma-
rimonio cōtrahēdo: et nunc allegat cōsanguinitas: et tūc non obstat
snia: qz vitiū cōsanguinitatis non est per partes remissibile: merito
vbi nō obstat snia nō obstat publicatio quin testes valeāt pducī.
Tertius casus est qñ lata est snia sup matrimonio cōtracto: et nulla
allegat cōsanguinitas: sed solū est dubiū de cōtractu: et qz ptes pnt
cōtrahere: l3 nō distrabere: vitiū est snie p partes remissibile: id ad p-
bandū non cōtractū: nō pnt pducī testes: qz ptes pnt cōsentire con-
tractui. Quartus casus est: qñ est dubiū de cōtractu: lata est snia cō-
tra matrimoniu: et ptes volunt pducere testes p materia certē tunc
non obstat: qz partes nō possunt sua voluntate dissoluere matrimo-
niū contractū: vt in. c. super eo. de eo qui cog. cōsang. nec adhuc non

obstat snia et sic nec publicatio. Quintus casus quādo lata est snia
pro materia cōtracto et partes volunt pducere testes ad pbandū cō-
sanguinitatem: et possunt nō obstatē publicatiōem: qz vitiū consan-
guinitatis nō est per ptes remissibile: hec oia vera qñ sup matrimo-
niali disputat de vinculo matrimonij. Si autē disputatio fieret sup
extrinsecis ad vinculū: vt qz cōtenderet de nullitate: et snia ē lata su-
per nullitate: et postea testes pducere circa nullitatem: publicatis
attestatiōib⁹: sup eisdē: vel directo cōtrarij: nō admitterēt testes:
etiā in matrimoniali: qz hic ptes disputant super rigore: qz cūz hec
stat qz snia sit nulla: et tamen sit instā: merito rigoroſi termini exclu-
dentes admittuntur cōtra partes. Vbi autē cōtēdit de vinculo qz
tangit materia peccati: pcedit fm equitatem: sic debet intelligi. c.
cōstitutus. iij. j. e. vt ibi no. Jo. an. Vbi autē variat de principali ad
causam restitutiōis: si specialiter detur restitutio aduersus publica-
tionē: vel publicatiōis effectus: vel privilegio etatis: vel ex clausula
gñali: remisi. s. aut petis resti aduersus sniam: an in causa restitutiōis
possint pducī testes: si petitur privilegio minoris etatis: ex quo nō
petitur aduersus p̄batiōem obmissam: non pnt produci testes: si pe-
titur ex clausula generali: qz lata est snia in absente legitima causa:
adhuc non potest pducere testes: si causa restitutiōis non concludit
ad receptionē testiū: probatiōem obmissam. Si petit restitutio ex
eo qz lata est snia per falsos testes: quo casu non est nulla: sed daf re-
stitutio: vt not. ff. de re iudi. l. diuus: et dixi. de proba. l. 3. causam: de ex-
cep. cum venerabilis: an tunc data restitutio admittat p̄batiōem pro
parte pducētis: planum qz non sup eisdē articulis: pro pte volētis
p̄bare cōtrariū indirecta p̄batiō admittit: put dixi. s. directa autē
non: vt in de. testib⁹. de testi. non ob. si dicat non obstat snia data
restitutione: ergo nō ob. publicatio: qz illud verū qñ non obstat sen-
tētia mero iure: secus si petita restitutio: nec pōt restitui aduersus
obmissam p̄batiōem: qz sibi imputari pōt quare ante non p̄bavit
testes falsos: et hoc tenet iūco. de mat. et Bar. in dicta autē. qui semel: et
archi. iij. q. iij. §. item in criminali forte non esset peccatū dicere qd
super directo contrarij admittantur p̄batiōes: ad pbandū testes
falsos ad finē exceptiōis cōtra sniam: in qua nō est necessaria snia. ff.
de excep. cū venerabilis: qz si nō obstat snia: nō obstat publicatio: p iā
dicta: et idem quādo lata est snia cōtra minore: et falsa p̄batiō: qz
est nulla. C. si ex fal. infr. l. ij. ¶ Tenio ad quartum: quid iuris va-
riata instantia de vna ad alia: an possint testes produci: si in prima
instantia nondum sunt attestatiōes publicatē: testes nō p̄bant: vt
in. c. cū causam. j. eo. et dixi Bar. in autē. qui semel: et in. l. ij. iudi. sol.
ad hoc. C. de re iudi. l. gesta: ideo possunt alij testes pducī: nisi pars
cōtra quā sit cōtenta vt publicent: vt in. d. c. cū causam. nō ob. qd no.
Inn. j. c. albricus: vbi dicit valere dicta testiū non publicata inter
easdem personas: qz ibi loquit de alia publicatione. s. vt iudicis au-
toritate describant: et autēcentur: qñ non erant autēte scripta:
vt ibi dixi: l3 aliter Bar. intellexit in. l. ij. iudi. fo. vel valent in eadē
instātia: in alia est in electione an velit qd publicent: an velit nonos
pducere: ex quo non sunt publicati. Si sunt publicati in alia instan-
tia de arbitrarij ad iurisdictionalē mutata: an obstat publicatio: dic
inter easdē psonas non obstat publicatio: vt qz nō valēt testes: vt. C.
res inter alios ac. per totum: et qz nō obstat sentētia: ergo nec publi-
catio: si inter easdem personas et alterat de summaria ad plenariā:
non obstat publicatio: qz nec obstat sentētia. j. c. veniens. §. et c. cum
in tua: saluo nisi testes in prima sui summaria essent plenarie rece-
pti. vt no. Butri. in. l. ab hostibus. §. sed qd simpliciter. ff. ex qui. ca.
ma. quādo autē sunt recepti in plenariā: publicat non possent tes-
tes produci: sicut nec in causa appellatiōis: quādo in tali cā pducē-
rent qd obstat exceptio rei iudi. vt lata foret snia: per iā dicta. Illū
quid autē in eadē instantia variata persona: vt qz tertius cōparens
pro suo interesse vult pducere testes: publicatis attestatiōib⁹: cum
principali obstat exceptio: vt nō possit pducī: dixi plene vbi tangit
Inno. de re iudi. cū super: qz vbi obstat snia tertio: quo ad plenū
iudiciū obstat publicatio: dūmodo fuerit prius publicatiō:
alias si fuisset absens: idē: qz ex quo petit pductionē non cōtēt⁹ de
pductione ipsius principalis: iam cōstat cum didicisse testificata: et
idem per omnia vbi sententia noceret tertio in alia instantia: pro-
pter connexitatē in casibus. c. quāvis. de re iudica. et l. sepe. ff. eodez.
¶ Ad quintum si variatur instantia de aliqua ad quasi penitētia
lem: et ad viam denunciationis euangelice: in casibus in quibus cō-
tra sententiā auditur via denunciationis: ppter peccatū: de quibus
per Bar. in extrana. ad reprimendā: et dixi in. c. nouit. de iud. in illis
etiā publicatis attestatiōib⁹ recipientur testes: qz illa tractat fm
purā equitatē: ad qd no. p. l. dōst. de despon. ipn. attestatiōes: et po-
nit etiā dōst. in. c. latoz super glo. i. de re iudi. ¶ Ad vltimū quan-
do variat instantia de nulla ad aliquā: dic qd si nullitas nō cōcludit
ad attestatiōes in alia instātia: ex quo sunt publicatē nō pnt pducē-
re testes iter easdē psonas: si nullitas cōcludit ad attestatiōem pote-
rūt semp testes pducī: neqz pereat facultas p̄batiōis: qz publicatio est
nulla: vel inanis. ex quo non valent attestatiōes: approbati tñ pnt
per partes: et si approbent non possunt pducī testes: vt not. in. c. cū
causaz infra. et in. c. albricus. et c. veniens. et qd ibi no. et in. c. p̄ntata.

¶ Restat

20 **¶** Restat ultimo expedire glo. ij. z vlti. op. qd non liceat plures testes repetere contra eundem. x. q. iij. §. Itē in criminali. ff. e. produci. Sol. contraria loquitur in criminali qz qui semel tulit testimonium contra aliquē in criminali: presumit eius inimicus ideo repellitur a testificando in criminali hic in ciuili procedit: hoc quādo testes in ciuili recipiuntur in diuersis articulis in eodem articulo super quo de posuit an possit repeti non infuso glo. tangit de proba. licet causam dicam. j. c. cum causam cum clamor. z. c. per tuas: vbi plenissime z in c. cum Joannes heremita. Item de testi. co. preterea. **¶** Glo. vlti. querit de forma iuramenti testium. Dicit glo. qd iurabunt qd totā veritatem dicent iudici: vel cui cōmiserit quā nouerit de re illa super qua iurant. iij. q. ix. hortamur. Ja. an. e. tit. §. i. Item qd nullā interseret falsitatem. iij. q. ix. iura. z qd pro vtraqz parte dicent veritatem quam scient. xi. q. v. non sane: z qd dicent omnia siue sint interrogati siue nō. ar. j. de accu. cū dilectis. Item qd nec precio nec amore vel timore vel odio seu pro alio cōmodo testimonium dicent. §. c. quoties j. c. licet ex quadā. §. testes: z dicit Jo. an. qd debet iurare tactis euāgelij: an presumatur tetigisse: remittit Jo. an. ad spe. ti. de teste. §. si quis. ver. vno. vbi dicit qd presumit tactura tantū qd transfert onus probandi in negantem eo qd talis habet coartationem loci: z temporis pabilis. no. j. c. ex tenore. de quo de elec. bone super. j. gl. Jo. alle. decre. bone. j. §. porro de elec. de renū. in pñtia. ff. de pactis §. quod fere. C. ne vxo. pro ma. l. ij. addunt ad hoc rigore presumptionis surgere ex persona notarij. vt in spe. de teste. §. j. ver. sed quid in predictis. Secundo ex persona iudicis: qui ad talia debet aduertere. de testi. fraternitatis. in fi. z. c. tam literis. Itē pñtia partis: que tacēdo videt factū approbasse cū phibere potuisset ad qd de pñm. nōne. z qd no. Janno. de offi. dele. cum in iure: per hoc nō ob. de elec. vt circa z quod ibi not. in. iij. glo. lib. vi. in fi. Nec obstat. ca. tue. vbi exigitur expressa remissio qz hic non remittit iuramentū sed remittitur tactura: siue qua iuramentū obligat ad pñm vt no. x. q. j. in summa ad hoc qd no. in qōne de teste nō iurato: qui dixit falsum sup regula non est sine culpa. dere. iur. lib. vi. z hoc verū qd apparet de iuramento testis. Si vero nō apparet nisi qd dicit talis testis iuratus deponit tunc illud nō sufficit qd illa assertio est de preterito nec p ea apparet pñtia iudicis vel pñtia pñtia quā nec dicit de quibus cōstare debet. c. ti. c. ij. de pba. quoniam. no. ff. de vote. pñ. l. teopompus. qz respō. pñtia est in dicta regula nō est sine istud pñtia qd ista est solēntas intrinseca sacramenti scz qd tactis scripturis de quo dicit vt in cle. de hereti. c. j. §. porro in glo. ij. lib. vi. z qd sic iuratis est solēntas extrinseca ad testem. Nō ob. qd renunciare debet pñm ex quo potuit intercedere tempore testimonij: z est talis cui pōt per pñtes renunciari: vt no. in. l. j. C. de fi. in iura. z in. baste rei. ff. lib. x. q. solēntas precedētis citationis per hoc nō apparet que necessarii dicit pñtia actū iuramenti nō tamen pñtia solēntas actus enunciat pñm qd est gesta a perito z a iudice z notario z pñte pte qd videt sentire Jo. and. etiā qd solēntas est extrinseca qd bene no. qz his tribus cōcurrentibus pñmatur. **¶** Ultimo pono hic vñ. q. quā ponit Jo. an. boatis. ni. pars hz iudicem suspectum in principali: videt se succubere ex persona iudicis licet iustitiam foueat vult vel non pñt ipsum recusa re quid melius est sibi an qd pñducat probationes an qd expectet in causa appellatiōis. dicit qd primo videt qd expediat differre ppter euitandos sumptus in pñtiōe z pñducit attestatiōem. Itē ne in struat aduersarius. Itē vt citius ereat manū illius iudicis. Itē ne in alio fiat malitia in examinatione testij. Itē qd si male examinatur postea in causa appellatiōis excludet. Incōtrariū videt ppter difficultatē probandi in causa appellatiōis. Item propter condemnationem expensarum que fiet in principali quia non probatum. Itē euidentius conuincet iudicis solēnta contra quē alias agi nō posset ex circūstantijs predictis arbitretur aduocatus qd magis expediat: z putat Jo. an. qd si nō timet calūniā in examinatione tutius est pñducere zc. z bec sufficiant de hac repetitione.

- 1 Testis iurans testimonium nō dicere cōpellitur testificari ante publicationem nu. 4.
- 2 Iurans non prestare auxilium alicui intelligitur de iniusto sed non de iniusto nu. 4.
- 3 Testes an admittantur indistincte post publicationem.

1 **¶** **I**n iuramentum. **¶** Qui iurauit testimonium nō dicere testificari cōpellit si attestatiōes publicate nō sunt. In prima partis cōquestio. In secūda pñtia. scōa ibi. Jō. q. qd nō obstat iuramento de nō testificādo cōtra aliquē ex acto ab eo contra quē cōpellit testis contra illum testificari. **¶** Mo. ij. duos terminos cōcludēs facultatem probandi per testes scz renūtiatio z publicatio. Et no. qd in tertio rīdeat solam publicationē. **¶** Mo. iij. tales iuramento astrictos admitti ad testificandū demum necessitate instante. z sic vbi per alios non potest probari. **¶** **¶** Oppo. qd hoc iuramentum excludat eum a testificando quia iuramentum est seruandū. de iure iuran. cum contingat. Sol. iuramentum de non testificando: de non

dando auxilium vel cōsiliū contra cum intelligitur de non iniusto auxilio vel cōsilio. nō de iniusto. de iure iurā petitiō. de his que fi. a ma. par. ca. c. ij. de excess. prela. grane. **¶** **¶** Quero an indistincte post publicationem nō admittantur testes. dicit hic Janno. z ad osti. qd regulariter repelluntur indistincte post publicationē quādo publicatio ne facta nō supponitur aliquod impedimentū ante publicationem ex quo potuit impediri testij productio supposito aut impedimento dicunt qd audif post ex clausula. generali petita restitutione: si qua mihi iusta causa zc. ff. ex qui. ca. ma. l. j. in fi. z idēz post renūtiatiōē vt no. j. c. cum venissent maxime prestito a petēte iuramento qd maliciose nō peti. in aut. e. ti. §. qz. z ideo multi. z. j. c. vltra tertiā: z ibi dicit qd etiam vltra cōclusionē admittit que debet plus impedire quā simplex renūtiatio: ad idē. ff. de eden. si quis ex argētarijs. §. si. z. l. se. aliqui dicunt hoc solū pñmitti per beneficiū restitutionis in inte. speciale: de quo. §. de in inte. resti. per totū sed primum dictum plus eis placet qd ergo hic dicitur licet scōm viāz iurisdictionis vel qd hic dicit de publicatione z renūtiatiōe respicit qd dicit z alios si fuerit ne cesse. **¶** **¶** Oppo. qd debeat hic repellī a testificādo qui iurauit qz ex quo pōt debet seruare iuramentū absqz pñiudicio salutis eterne. de iure iurā. cum contingat. Sol. due sunt lec. vna. in fi. qd cōpellantur ad testificandū nō super eo in quo principaliter pñducuntur contra eum cui iurauit sed ad detegendum solū hoc qd sic iurauit quia hoc nō excludit iuramentū. j. titu. pñ. pñuenit: z hoc tenuit lau. Tan. z Lin. qui dicebant iuramentum seruandū ex quo sine interitu salutis eterne potest seruari qz ibi poterat aliquando subueniri ei cuius testes fuerant corrupti. alt. xij. q. iij. §. vlti. sed nō placet bec opti. gl. z merito secundū doc. quia secundū hunc frustra papa ponderauit publicationem z renūtiatiōē super principali cum talis non excluderet facultatem producendi testes super hoc vt separato articulo. §. c. fraternitatis. Sol. intelligit glo. qd etiam producatur testes super hoc in quo principaliter iurauit nō testificari: z hoc in odium illius qui voluit subtrahere probationes parti aduerse qui debet ex hoc sentire auctoritate iudicis in se clisam. iij. q. vij. §. tria cum fi. ad quod de testi. co. c. j. §. c. constitutus. ij. lxxvj. disti. florentinū: z vide j. q. j. quicunqz. Secundo qd tale iuramentum fuit illicitum. vnde nō potest seruari sine peccato mortali. cum celare veritatem sit peccatū mortale. xi. q. iij. quisquis. j. de fal. capi. j. z denunciādi sunt illo iuramento non teneri. j. co. constitutus. ad quod expressum. j. de accusa. olim. Et per hoc concludit glo. quod temerarium iuramentum nō repellit quem a testimonio: qz nec repellit a promotione. j. de iure iur. sicut. glo. tenent doc. qz ipse qui astringit. non potest obicere temeritate iuramenti cum fuerit particeps: scōm Hoff. nā dicit Janno. qd excipiens facile repellit replicationē poli. de adul. c. pe. z vlti fatetur tamen qd alias iudex repellit testes notorie inhabiles vel indignos ar. ff. de testi. l. quos prohibet de excep. exceptionez. z hanc opti. glo. tenet: alias Hoff. dicitur tamen qd iurando peccauit mortaliter: si intendebat celare veritatem dato qd per alios veritas non posset haberi alias non secundum Hoff.

- 1 **¶** Publicatio vel renunciatio non pñiudicat volenti testes pñducere in alio.
- 2 **¶** Privilegium censetur suspectum de falsitate eo qd cōtinet aliquid obuium rationi z iuri. nu. 6.
- 3 **¶** Publicatione in causa facta possunt produci instrumenta.
- 4 **¶** Publicatione facta possunt testes produci in causa appellatiōis super nouis articulis.
- 5 **¶** Testes possunt audiri etia facta publicatione super articulis ante ius super quibus auditi non fuerunt.

1 **¶** **A**usam. **¶** Publicatio vel renunciatio in vno capitulo nō pñiudicat volenti testes pñducere in alio. b. d. cōmunis diuisor scōa ibi. Iudicibus. **¶** Mo. j. duos terminos excludēs facultatē pñdi etiā per testes renūtiatio z publicatio. **¶** Mo. ij. qd nō valet privilegium ad pñiudicium litis impetratū ex quo causa est alteri delegata z sic quo ad nullitatē privilegij lis dicitur pñdere a tpe cōmissiōis cause quia intelligitur delegata secundū terminos iuris cōpetentis scōm tempus cōmissiōis. de rescrip. c. fi. **¶** Mo. iij. iudicem in quantum possit ante omnia ad cōcordiā debere laborare z illo deficiente debet teneri ad iustitiam. vide qd dixi. §. de mu. peti. c. i. **¶** **¶** Mo. iij. qd eo qd privilegium continet aliquid obuium rōni z iuri suspectus est de falsitate: ideo nō est ei obteperandum immo pñtia pñtans vt de falsitate suspecta: transmittēda est ad sedē apñcā: ad hoc de rescrip. ex parte cū cōcor. z. j. pars volebat producere testes super nouis capitulis dubitatū fuit z papa cōsultus an possent. **¶** **¶** Oppo. qd nō ob. publicatione possint produci instrumenta. j. de fi. in iura. cū dilectis. Sol. dicit qd hz producere instrumenta publicatis attestatiōibus: z bec nō fuit causa impediens sed qz erant surrepticia instrumenta: qz nec de primis nec de processu fecerāt mētionem: z aduerte qz satis dicit processus quo ad hoc qd causa est delegata. **¶** **¶** Oppo. qz ex quo erant publicate attestatiōes nō possent recipi testes: vt. §. c. pñori. ecc

vide in Spe. de h. instru. §. instruētū. ver. Itē qd est domesticus de hoc. iij. q. v. cōsanguinei. xxv. q. vi. in sum. Jo. h. q. iij. in sum. iij. q. iij. §. Itē qui falso. glo. est clara. Antonius de Butrio.

- 1 Testes duo requiruntur in cā indei ad cōvincendū xpianum.
- 2 Testes quot debeāt esse in testamentis vel codicillis.
- 3 Testi unico creditur quando nō tangit p̄iudiciū alterius z quo modo facit p̄sumptionem.

¶ Scet vniuersis. Cōtendens nō potest probare min⁹ q̄ p̄ duos testes fideles z honestos facit quatuor. p̄mittere cām dīcti: p̄ponit dīctū ibi mādām qd probat autoritate: ibi ita soluit obstaculū ibi qd l3. Cō. j. qd regulariter nō sufficit vñ testis ad plenā probationem. Cō. iij. qd nō potest xpianus a iudicio p̄iudici per pauciores duob⁹. Cō. iij. qd alique caus. sunt que exigunt plures duob⁹ testibus. Mo. illud in ore duorū zc. glo. sunt clare. Cō. glo. ij. de quo in spe. e. ti. §. i. ver. Item iudeus. Cō. iij. qd glo. ij. que declarat quot testes. de iure ciuili exigantur in testamento z quot in codicillis vide de testa. relatum zc. cū esset. Inquā tum glo. dicit qd debēt testes esse puberes subaudi z mares. Insti. de testa. §. p̄nt. Inquā tum glo. dicit de casu. ij. q. iij. p̄sul. dicit dōst. qd illud loquitur de suspectis vt ibi dicit gratianus. in. §. se. vel loquitur de rigore iuris qui seruādas nō est. de hoc in sum. ij. q. iij. p̄sul. ius. de regu. iur. pluralis. lib. vj. z in spe. loco. j. all. Cō. iij. qd aliquādo stetur dicto vñus. de conse. di. iij. cū itaq; cū se. Sol. quādo tangit p̄iudiciū alterius nō statuit dicto vñus secus vbi nō tangitur alterius p̄iudiciū facit tñ vñus testis p̄sumptionem z quandoq; probationē si testator hoc dixit vt patet de dote p̄le. l. theopompus: de hoc in. c. veniens. lxxvi. di. tanta: vide glo. j. c. nū. per. vide in spe. e. ti. §. restat. ver. hic tamen fallit quorū. x. hic posuit dōstien. z pe. xviij. Antonius de Butrio.

- 1 Testes domestici z familiares non sunt idonei. nu. 7. z qui dicā tur domestici. nu. 8.
- 2 z Matrimoniu p̄tē impediri cōsanguinitate vel affinitate superueniente copula q̄tūcūq; fornicaria.
- 3 Testis de familia admittit ad dirimendū matrimoniū cōtractum z qui dicantur testes familiares. nu. 8.
- 4 Testes quales esse debeant vt dicantur integri.
- 5 Matrimoniu non dissoluit superueniens affinitas.
- 6 Matrimoniu quo modo p̄sumatur cōtractum in facie sancte matris ecclesie ex quo vir et mulier simul habitauerūt per septēniū

¶ Miteris. Cōtendens nō sunt idonei testes quos actor de sua familia producit. h. d. Cōmū nis diuisio. scda ibi. Respondeamus. Cō. iij. qd cōsanguinitas vel affinitas superueniens copula quātūcūq; fornicaria enumerat impedimētūz habile ad matrimoniū impediendū. Et nō qd copula dicat late puta illa cū qua solū sp̄salia contrahit. Cō. iij. qd nō admittitur etiam in causa matrimoniali: z copula testimoniu de familia ad dirimendū cōtū. Cō. iij. qd quales debēt esse testes vt dicantur integri. Cō. bonū teg. ad cognoscendū quando testis est integer ita qd debeat admittitur qui nō debeat: qz si est talis qui verisimiliter p̄o aliquo p̄sumatur deierare: nō est integer testis si est talis qui p̄o nullo p̄sumat deierare est integer testis quo nō bene. vide qd cōfessionis p̄iugis cōtra matrimoniū vel assertionis nō credit. Cō. iij. qd affinitas superueniens nō soluat matrimoniū. de eo qui dū. in ma. discretionē. et. c. pe. z vltimo. Sol. not. iter litera dicit qd cognouisse ante q̄ illā duceret: et sic ante q̄ traheret matrimoniū aliter nō est dubiū. Cō. iij. qd si non septēniū cohabitasset vel legitime. i. in facie ecclesie Scisset dic qd l3 ista faciāt plus p̄sumi p̄o matrimonio ita qd lucidiores exigant in oppositū probationes tñ si nō per septēniū vel si nō solēnter dū modo consistet de cōtractu sufficit. de frigi. c. j. Sol. dicit qd allegabat de cōtractu de frigi. c. j. glo. dicit qd allegabat primum genus affinitatis. in tertio gradu: qd habet prohibitionē vsq; ad quartū gradū: vt de cōsa. z affi. nō debet. Cō. iij. qd an domestici vel familiares admittantur ad testificandū. glo. dicit qd nō. Cō. iij. qd qui dicantur familiares ita qd repellī possint a testificādo dic illi de quibus legif. C. de his qui ad eccle. confu. l. vlt. §. si. z alij iuribus que allegat glo. Cō. iij. qd de c. super prudentia. iij. q. ij. dicit gl. qd domestici qui dam sunt quibus imperari potest rōne dominice vel patrie p̄tatis: tales indistincte repelluntur quidam sunt familiares qui etiam possunt satis dīcti domestici vt cōsanguinei coloni ascriptici mercenarii liberti serui z habitantes in domo z sunt tales quibus imperari nō potest illi admittuntur vt probent magis z minus cum distinctione affectionis vt dicit dō. iij. q. v. in sum. debet etiam attendi qualitas z personarū honestas z nisi honeste sint nullatenus eis credat: vt hic z. c. licet. Cō. iij. qd de hoc z quid si desit esse domesticus. Quid de agnato: cognato: coninge: socero: vasallo z alij circa hoc. vide in specu. de teste. §. primo. vers. Item excipitur quod est domesticus. et vers. se. Antonius de Butrio.

- 1 Testes possunt produci donec publicate sint attestaciones vel renunciatum sit in causa.
- 2 Delegata potestas quo casu nō extinguitur morte delegatis. nu. 6.
- 3 Publicatio renūciatio z conclusio in causa in quibus impediatur testimonium receptionem.
- 4 An renunciatio in causa facta liceat testes producere an vero impediatur siue agatur de productione: sienda in causa principali siue appellationis.
- 5 Sententia vbi mandatur auctoritate pape confirmari quem effectū habeat.
- 7 Jurisdictio etiam delegata ex quo potest prorogari quomodo non expirat morte delegantis.
- 8 An renunciatio in causa excludatur quis indistincte producere testes.

¶ Imvenissent. Cōtendens nō sunt publicate vel eis renūciatum sit produci possunt testes postea vero non super eodem capitulo super alio vero sic hoc dicit quo ad capitulum. Sunt due partes. In prima partis cōquestio. In scda dat iudices ibi mandamus quibus tria mādāt scdm ibi questiones. tertiu ibi. sed que. Cō. iij. qd morte delegantis nō extinguitur ipso iure potestas delegata z ex hoc concluditur quod talis potestas est prorogabilis z quod litigans corā tali iudice scienter videtur remittere exceptionem sibi competentes adeo qd post primū actum per quem in iudicem p̄senserit non habet potestatem ab illo per exceptionem recedendi. Cō. iij. qd duos terminos excludentes facultatem probandi per testes. scz renunciatio z publicatio z pondera: qd hic sola ponderatur publicatio. Et nō qd renunciatio z publicatio impedit receptionem testimonium solum respectu articuloz super quibus facta est renunciatio vel publicatio in eo respectu diuersorū ibi causamq; super diuersis articulis super vna fuit lata sententia: sup alij producti testes: renunciatur super alijs: super alijs non renūtiatum licet essent producti testes: z in aliquibus non producti. Cō. iij. qd apertum qd super eodem articulo publicatis attestacionibus nō solum producenti est adempta facultas probandi testes: sed etiam alteri p̄ti super eodem. c. secus super alio z sic super directe contrario articulo admittuntur testes ad hoc cle. testibus de testi. Cō. iij. qd an post renūciationē liceat testes producere z an indistincte impediatur siue agatur de productione facienda in causa principali: siue in causa appellationis dic scdm Inno. si renunciatio determinat ad certū articulum z agitur de productione facienda in alio absq; dubio potest z in eadē z in diuersa z in instantia appellationis z in principali si queritur an productio fieri possit super articulo in quo sp̄ali ter est renūciatū in eadē instantia planum qd nō potest vt hic in re cōmuni. An autē ex clausula generali per viam restitutionis subsistente causa dīcti. §. c. intimauit. In instantia autē appellationis ad huc ex quo renunciatio est determinata ad certū articulū nō poterit testes produci in causa appellationis. §. c. constitutus. §. si. z quātum ad hoc nulla vel modica videt dīa inter causam principalem: z causam appellationis. Si renunciatio est generalis in causa principali z appellationis super nouis pendētib⁹ ex primis testes produci possunt. §. c. fraternitatis super antiquis etiā potest fieri productio secundū Inno. in instantia appellationis z hoc quia renūciatio generalis vel etiā cōclusio non extendit ad causam appellationis: que est alia a prima qz nec creduntur partes hic intellexisse alias si hoc intendunt z expresse exprimerent nos renūtiamus z concludimus facto z iuri: in hac lite ita qd in causa principali z appellationis nihil deinceps possit produci potest dici qd talis renunciatio tunc p̄iudicet scdm Inno. alle. dōst. de tempo. ap. l. si. ad si. ff. de fer. l. j. de regulari. statum⁹ z dicit qd hec glo. Inno. facit p̄o opi. sua de qua §. c. fraternitatis scz qd in causa appellationis nouum capitulū ponere possunt etiā per antiquos testes z antiquū p̄ nouos. Cō. iij. qd cum glo. j. de effectu qd mandetur sententia auctoritate pape confirmari dic qd magnus qz per inde est ac si a papa sit confirmata. l. i. §. sed neq; C. de vete. iure enu. Cō. iij. qd cōsensus partium nihil operetur ad validitatē processus habitū post mortem delegantis: qz morte delegantis est extincta iurisdictio. de offi. deleg. gratum. z. c. relatum: ergo consensus nō potest. de offi. deleg. significantibus. de iur. om. iudi. l. p̄latorum. Sol. glo. hic p̄supponit qd morte delegantis ipso iure expirat iurisdictio z hoc tenendo oportet qd intelligatur qd ante mortē celestini iam ceptum erat negocium z hoc p̄iudicet iurisdictio nō expirat morte z si dicatur quare ergo allegabat processum inualidū z ideo ponderatur partes litigasse. Dic secundū glo. qz p̄tendebatur processus inualidus p̄teritu cuiusdā appellationis interposite postquā iudices processerant sed aduersa pars dicebat illi forte renūtiatum z pondera: quia vt dicatur renūciatū ponderat tria qd egerit vel qd responderit vel qd produxit. Cō. iij. qd iurisdictio nō expirat ipso iure z sic possit prorogari tenet dōst. p̄b. z Inno. hic z. §. de offi. deleg. gratum. z. c. licet z Inno. z Bar. in questione venerabili queritur vtrum morte ad hoc qz tempus date

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

est inspiciendum: et illo tempore aderat iurisditio. de rescrip. eam te
Seco qz per solā presentationē imprimatur iurisditio. de ap. sup. eo.
ij. z adeo firmantur qd nō valet rescriptū per primū imperatū. de re
scrip. ceterū. Itē qz super psonis nō delegatis statim habet iurisditio
tionem. s. de rescrip. pastoralis. §. i. per que dicit iurisditio taliz
per cōsensum posse progari vt hic: de quo dic vt per eū. de offi. dele.
fane. z dicit. eo. ti. §. 2. s. hoc nō placet. Post. qz hec iurisditio est ex
tincta ipso iure per mortē delegantis: sic progari nō pōt: per iura
z rationes allegatas in glo. nō ob. de offi. dele. in sum. z de ap. solū
citadinem: qz ibi indices habebāt iurisditio: licet per exceptionē
possit elidī: ideo procedēs corā illis: videtur exceptioni tacite renun
ciare: z per cōsequēs iurisditio illorū ratificare: z solidare: hic per
mortem ipso iure est extincta iurisditio: ergo zc. vt in iuribus: alle.
in glo. propter que Post. tenet opi. glo. quā tennit Inno. de offi. de
leg. licet z Huil. in spe. de legato. §. restat. ver. quid si delegato. z ver.
Item mortuo: z facit ad hoc. s. de offi. dele. c. si. §. officium. li. vi. z sic
dicit Joan. an. de facto cōsultū bononit: dum questio esset de facto.
Item tenuit But. in l. eius qui in pronincia. ff. si cer. peta. z Bar. in
l. z qz: per illā. l. que dicit mandatū solui. de hoc de offi. dele. c. si. ver. si.
officium. lib. vi. z per Archi. vij. q. i. petisse. xvij. q. vi. dudum: si ples
nissime per Huil. de offi. dele. si a subdelegato. lib. vi. ibi Archidia.
tenet opi. Innocen. per dictam decreta. si a subdelegato: que dicit ex
ceptionem opponi debere: dicit hic l. de. tenere in summa. de
offi. dele. §. qualiter. ver. vel recessum. tene primam opi. quam tenet
De. ff. de iur. om. indi. l. i. qz delegatus non habet habitum iurisditio
tionis: sed solum exercitium relatum z fundatum super fundamēto
iurisditiois delegantis: extinguitur ergo extincto habitu iurisditio
tionis in delegatē. l. i. §. si. ff. de offi. eius cui man. est iurisditio. per que
concludit qd iurisditiois exercitium etiam attentatum eo mortuo
ignozanter: est ipso iure nullū: de quo. de offi. dele. gratū. ¶ Quero
an quis per renūciationē excludat ex toto vltimus pducere testes
sine fuerint testes producti: siue nō. Glof. dicit qd indistincte non est
licitum alios testes producere: siue aliquos producerit: siue non nec
amplius auditur producēs: qz cuilibet licet renūciare iuri pro se in
trodūto: alleg. iura: placet hoc doc. nisi esset talis cui cōpeteret be
neficiū restitutionis: vt in minore: vel ecclesia: vt. s. de in inte. rest.
auditis fm Tan. z ibi dedi remissionē. Joan. an.

1. Salitas priorum testium potest publicatis attestacionibus in
causa matrimoniali probari z super eodem articulo possunt alij tes
tes produci.
2. Ad consanguinitatis probationem reprobandā sufficit reprobare
vnum gradum probatū duobus tantum testibus. nu. 6.
3. Consuetudo per quā impeditur via detegendi veritatem non valet
vbi ex eius occultatione concluditur peccatū manifestum.
4. Impedimēti remotio respectu certe z determinate cause non tollit
impedimentum respectu alterius.
5. Testes qui primo deposuerunt per quot alios testes possunt illi re
probari.
7. Testes probāt deponēdo pro parte vbi ē vnū cōponitur ex partis
bus si sunt sup partibus cōtestes licet non sint super toto.
8. Instrumenti verba narrative vel enūciatiue prolata quam proba
tionem faciant etiam in consanguinitate probanda.
9. Testes quomodo possunt produci etiā publicatis attestacionibus
ad salitatem actus detegendam.

Series. ¶ Publicatis attestacionibus potest falsa
tas priorum testium in causa matrimoniali
li comprobari: z super eodem capitulo possunt alij testes
produci. Cōmunis est diuisio. scōa ibi. Presenti. ¶ Ho.
primo qd vbi agitur ad solutionem matrimonij: matrimonium dis
citur accusare: z sic sapit naturam criminalis: et hoc propter crimen
quod ibi pretenditur: peccatū: vt in simul copulentur cōsanguinei.
¶ Ho. secundo sufficere deponentes super consanguinitate in tem
pore a secundo gradu obmisso stipite. ¶ Ho. iij. ad reprobandam
probationem consanguinitatis sufficere reprobare vnum gradum
probatum fm Innocen. not. Vincen. s. de restitu. spoliato. literas.
¶ Ho. iij. hic argu. qd publicatis attestacionibus admittitur pro
batio directe contraria: et super directo contrario articulo quando
non offertur nuda probatio testiū sed instrumentū: qz ex quo habet cō
sonantiā instrumenti presumitur veritas in testibus consonantibus
instrumento: cessat subornatio: z presumptio subornationis: dum
modo instrumentū aliquid probet: z scōm hoc non esset hic aliqua
specialitas in matrimonio quod no. ¶ Ho. v. arg. consuetudinem
non valere per quā impeditur via ad detegendā veritatem: ex cuius
occultatione manifestum concluditur peccatum: etiam per partes
irremissibile: qz illa est irrationabilis. ¶ Ho. vi. quod in causa ma
rimoniali cōtra ius etiā consuetudine in certum publicatis attesta
tionibz: admitti debēt testes super eodē z directe cōtrario articulo.
¶ Ho. vij. qd remotio impedimēti respectu certe z determinate cau
se nō tollit impedimētū respectu alterius ad qd de prebē. si motu pro

prior: qd ibi no. z no. in. c. statuti. de rescrip. §. i. lib. vi. cū si. valet tñ
consuetudo per quā publicatis attestacionibus possunt produci testes
no. Jo. an. in addi. spe. in titu. de excep. §. dicto. ver. sed nūquid pu
blicitas. ¶ Quero per quot testes reprobentur alij testes: qui pri
mo deposuerunt. dic scōm Vin. qd si agitur de reprobatiōe quo ad
personas. duo testes possunt reprobare mille quia mille quo ad in
habilitatem persone nō contradicūt duobus: z si etiam responderēt
interrogati se habiles plus statur duobus qz mille in facto suo testi
ficantibus z singularibus de hoc. i. c. cum in tua sed si volo reproba
re dicta oportet qd reprobantes superent reprobatos ideo si proba
tor quatuor gradū nō sufficit reprobare per duos z sic quis est pos
tior contradictor dictorū qz personarū z ex hoc datur vna regula ad
reprobationē persone z dictorū assignat aliā vt quia testes possunt
post publicatas attestaciones reprobari in personis s. nō in dictis
non ob. hec decre. vt. i. dicitur. z decre. ex tenore. vt ibi no. per hoc di
cit mirum spe. in ti. de teste. §. quali. ver. sed opponit: qd pponi pos
test exceptio peremptoria z probari post publicatas attestaciones:
quādo illa non negat sed supponit probatū per testes vt qz proba
to mutuo propono exceptionē pacti de nō petendo si autem negat:
vt qz probato mutuo negat mutuatiū hec nō est admittendā post pu
blicitas attestaciones nisi probetur per instrumenta vel nisi alleg
tur falsitas cū correptione vel nisi indirete vel it probare de hoc dic
tur dicit de dolo finem z secundū hoc intellige glo. in l. i. c. sen. re. non
pos. qd no. gl. in. cle. i. de testi. ¶ Ho. i. colligit notabile in tex. col
lectum. dicit Jo. an. qd putat qd cōsanguinitas possit per duos tes
tes probari a latere mulierum z per alios duos a latere viri: z quod
duo testes possunt probare vnu gradū alij duo scōm. ¶ Ho. qd vbi
vnum cōponitur ex partibus testes probant deponendo per partes
si sunt super partibus cōtestes licet nō sint super toto cōtestes de
quo dicam. i. e. licet ex quadā. de accen. super bis. ¶ Ho. qd
non possit cōsanguinitas probari per instrumentū qz de ea non pos
test attestari notarius vt nō perceptibili aliquo sensu. Sol. dicit glo.
qd dicere super consanguinitate non potest produci instrumentum
probās contra cōsanguinitatē sed dicit indirete qz forte in aliquo cō
tractu conficitur instrumentum in quo narratur qd. b. z eius filia ta
lis promiserunt aliquid vel appellabantur in instrumento patris
z nepos z neptis instrumentū autem post aperturam testium ante
renūciationē potest produci ex quo nō est renūciatiū vel cōclusū
hoc nō placet Bar. doc. nō improbat nisi forte esset probatio de anti
quo qz talibus verbis narratiuis instrumentū ob aliud cōfectū plena
non dat fides vt no. de suc. ab inte. c. si. de dona. l. ex hac scriptura: de
cen. cū olim z de priuile. si papa. lib. vi. vel nisi dicas qd hoc instru
mentū non producebatur ad plenam probationē: sed ad iunandam
probationē faciendā per testes z ad tollendā suspitionem suborna
tionis instrumento cōcordante dictis testium licet nō faciat proba
tionem plenā sed satis dici potest vt dicit notando dicta doc. qd per
instrumentū potest probari directe aliquid conferens ad probatio
nē cōsanguinitatis vt si de natalibus alicuius est factum instrumen
tū vt qd natus est de tali z ex qua illam suscepit z quo anno: z die
illa nata fuit scōm Post. alt. C. de inge. ma. l. pe. ff. qd me. causa. isti
quidē. §. i. sed nō video quō scribet notarius si nō fuit presens actui
partus qd satis erit verēdum nisi scriberet actus circūferentes ad
hoc vt. i. c. preterea vel dicta testium hic attestantiū z esset tunc in
strumentum de auditu. ¶ Ho. qd cōsuetudo nō esset iuri cōtra
ria immo cōsona. s. c. fraternitatis. Sol. licet regula hanc qd publi
catis attestacionibus possunt produci testes hoc nō procedit quādo
testes redarguunt de falso qz possunt testes produci publicatis atte
stacionibus. ipsa ergo cōsuetudo erat cōtra ius ratio potest esse du
plex vna quia non ob. tunc sentētia: vt pater. s. de proba. licet. l. de
so. non placet als semp super directo contrario possunt produci tes
tes nec addūt regulariter nisi allegetur falsitas cum corruptione
vt no. glo. de proba. licet. z in cle. testibus. de testi. Secunda rationē
assignat glo. qd hic articulus est nouus in quantum arguit falsitatē
priorū testiū hec est falsa quia immo idem si esset antiquus ex quo est
directe cōtrarius vt dicta cle. testibus: z. s. c. cum venissent ibi. ab al
terutra. Ideo scōm Vin. dicit qd hec cōsuetudo nō est diuisa sed cōso
na iuri z dicit qd hec decre. nō tenet dicit Jo. an. qd hec dixit olim:
non in nouo apparatu. quo tempore hec decre. nōdum erat reducta
ad volumē decre. tūc poterat. de si. instru. pastoralis. Tertia so. est qz
speciale est in causa matrimonij: vt publicatis attestacionibz possint
recipi testes z regula est incontra. z ideo contra hoc ius speciale in
causa matrimoniali erat hec consuetudo licet cōsona esset iuri cō
muni tamen non est rationabilis z nutrit peccatum assignat glof.
duas causas. Primam fauore matrimonij. Secundam qz in causa
matrimoniali sententia non transit in rem indi. z sicut non ob. sentē
tia producti multominus publicatio. Tertia z hec est causa ratio
ne qz publicatio in quantum impedit productionem z iura ad ape
riendam veritatem fouet peccatum per partes irremissibile: ideo nō
impedit hec so. est vera. Unde dicit Post. hic qd quicquid alij scri
bant z seruent. de quo iustus in dex non habet iurare. de elec. cūz can
sam de mente iuris est qd in causa matrimoniali publicatis attesta
tionibus

tionibus super eisdem articulis etiam in eadem instantia licet testes producere per rationem glo. quia si licet potest sententia ferri post publicatas attestaciones. Item per rationem glo. quia de falso potest queri post sententiam. §. titu. i. licet. Jo. an. hoc sequitur et dicit casus apertum. §. cum in tua et erit fauore matrimonii scdm Jo. an. quia cum in alijs super directo contrarijs ad probandum falsitatem priorum testium non liceret producere testes publicatis attestacionibus regulariter nunc potuerit produci: patet primum ex no. de proba. l. 3. et in cle. testibus. de testi. poterit in causa matrimoniali. et intelligit hec vera in eo qui stat pro matrimonio sed hoc non placet. Cal. nec mibit glo. de consangu. et affi. c. i. q. etiam si stat contra matrimonium et allegat consanguinitatem indispensablem auditur tamen licet hic esset fouere peccatum et quia sententia non transsit in rem iudi. concludendum aliqua ex predictis dic hic si queritur an publicatis attestacionibus possint produci testes. dic quodam est publicatio verbalis: vt quia dicit iudex probatum est sed non dicit quomodo ita qd bene posset periclitari et hoc non impedit productionem quia non esset solus: ad hoc qd no. §. c. vltra tertiam et hoc tenet Inno. Quedam est publicatio que fit presenti ex dictis testium vt qd consuetudo est patet qd audiant testes partis et talis adhuc non impedit vt non solus nis scdm Alin. b. c. et no. §. c. vltra tertiam quicquid senserit Jo. q. i. in primis et no. de testi. in nomine domini. Quedam est publicatio facta per iudicem in discretis partibus presentibus et eis contradicentibus et inuitis: et nimium accelerata et hec adhuc non impedit vt hic ad hoc qd no. Buil. in spe. de teste. §. satis vtiliter. ver. xvj. Si publicatio est discreta et testes producantur super corruptione admittit: vt in c. causam. Si vult probare directe contrarium sine corruptio. ne. si articuli non fuerint distincti positi ita qd de modo directe vel indirecte probandi non potuit instrui nisi per depositiones: adhuc poterit producere testes vt patet ex no. §. c. ex tenore: et dicit hic Jo. an. et no. §. de proba. iurauit. et no. Jo. iij. q. iij. testibus. ver. testes: et paulus in cle. testibus de testi. Si potuit instrui si vult probatis coadiuuare per instrumentum: adhuc admittitur etiam si instrumentum non plene probet quia presumptio instrumenti tollit presumptionem subornationis vt hic est casus. Si per testes tunc non potest nec super eodem nec super directo contrario. Fallit in causa matrimoniali: vt hic in qua super directo contrario potest et super eodem super quo directo produxit testes et non probauit qd dico in quantum producit ad practicum de probatione qua stante falsa nutrietur peccatum: per partes irremissibile vt no. de proba. iurauit. et dicam plenius in capitulo fraternitatis.

Anto. de But.

- 1 Coitus seu copula carnalis probatur per secundum conueniens testimonium de visu et quo redditur causa.
- 2 Fame probatio et auditus valet iunctis alijs adminiculis et que possunt dici adminicula. nu. 6.
- 3 Probatio que perfecta dicatur.
- 4 Testimonium de auditu in non perceptibilibus immediate sensu visus: vel auditus: facit tantum presumptionem.
- 5 Testis non dicitur sufficiens locus criminis aduersus cōsociū.
- 6 Testis de auditu et fama in causa matrimonij separandi non probat sufficienter licet secus in contrahendo.
- 7 Testimonium de auditu auditus non probat nisi transierit in famam ad impediendum matrimonium contrahendum. nu. 9.
- 8 Testimonium fame: cum vno teste de visu immediate deponente an valeat.
- 9 Testis dictis deponentium de auditu etiam auditus non per certam scientiam an credatur etiam in probanda copula ad finem preiudicij.

- 1 **R**eterea. ¶ Carnalis copula comprobatur per de visu. Item testimonio auditus qd adminicula et fama coadiuuat. h. d. c. omnis diuisio. secunda ibi. Rndemus. ¶ No. i. qd copula probatur ex sufficienti testimonio per qd ex visu redditur causa. ¶ No. ij. qd non vitiatur dictum testis: si dicat se scire id qd deponit non per certam scientiam sed per auditum et famam: et alia adminicula et sic ubi non possunt haberi probationes certe probatio fame et testimonium de auditu v3 iunctis alijs adminiculis. ¶ No. iij. quando fama iunctis adminiculis probet quando ita aggrauant animum iudicis qd faciunt eum violenter qd asserunt presumere et sic ex violenta presumptione iudicat. §. de presump. asserit.
- 2 ¶ No. iij. quod dicatur perfecta probatio qd quando est ad applicandam animam iudicatis ad aliquid credendum vel hinc et immobiliter presumendum et oportet qd sit animus circumspectus qd arbitraria iudicant legitime arbitraria prout applicantur ad animum bene organizati ita qd presumptio non sit temeraria unde dicit hic Docti. notandum: qd in arbitrarijs non est eundem ad quocumq. simplices iudicem: sed ad circumspectum discretum et expertum. Inexpertus enim pauca cognoscit de peni. omnis. §. titu. i. licet. verbi. ex premissis. §. c. in tua.
- 4 ¶ No. in non perceptibilibus immediate sensu visus vel auditus:

testimonium de visu vel auditu non probat plene sed presumptionem inducit que iuncta fama probat. ¶ Oppo. qd non valeat dictum istorum asserentium se confiteri si non viderunt quia ex hoc non potuerunt habere certam scientiam: et sic falsum deponunt. Dicit glo. qd aliquid potest sciri per immediata signa et hic dicitur stricte cōscius etiam potest sciri per mediata aliquid concludentia testi presumptione et talis etiam potest dici late cōscius qd scire dicimur qd vehementer presumitur vt quando hoc audiunt vel habet alia adminicula quia viderunt solum cum sola nudum cum nuda sed non viderunt actus carnalis commisionis ideo dicit de visu nihil affirmant. Alii dicunt illos cōscios qui ipsos intromiserunt in domibus suis ad coitum: et sic erant cōscij: sed non placet Docti. qd tales vt criminis participes: non essent vt testes admittendi. In aut. de leno. coll. n. §. c. personas et c. veniens. ¶ Oppo. qd non probetur copula ex testimonio de auditu nec ex fama qd testimonium auditus regulariter non probat. §. c. veniens nec testimonium fame: vt §. c. veniens. Glo. hic all. pro et contra. Glo. dicit qd si agitur de matrimonio separando iam contracto non probat fama nec auditus nec etiam vterq. vt in contrario qd in talibus exigitur perfecta probatio. Si agitur de matrimonio contra bendo tunc sola fama et testimonium auditus sufficerent quia ibi agitur de leui preiudicio et hic est casus secundum vnum intellectum. Non ob. verbum accusatur quia exponi debet accusatur. i. denuntiatur quia matrimonium contrahendum non accusatur sed denuntiatur. de despon. impu. ad dissoluendum et hic dicit glo. satis planum: vel dicit secundum alios accusatur. i. per accusationem impeditur secū Alin. secundo intelligit glo. quando proponitur adulterium vel copula ad finem repellendi ab accusatione adulterij: qd tunc agatur de modico preiudicio sufficiunt tales probationes ad probandam exceptionem adulterij: contrariū procedit quando agitur ad plenū preiudicium. Tertio glo. dicit de re. posse intelligi etiam quando accusatur mulier de adulterio et ad hunc finem deducitur copula: quia sufficiunt tales probationes dic si queritur an sola fama probet copulam dic qd non nec sufficit nisi ad finem repellendi contrahendum: vt in iurib. all. in glo. qd fama regulariter non probat in his que sunt pleni preiudicij. ¶ Si queritur an solum testimonium de auditu audiens sufficiat dic vt ibidem qd non prodest nec etiam forte prodesset: nisi transisset in famam ad impediendum contrahendum de quo. in c. super eo de eo qui cog. consangu. vgo. ¶ Si queritur an valeat testimonium fame: cum vno teste de visu immediate deponente: adhuc dicendum quod non nisi alia adminicula inueniantur secundum Docti. qui dicit quod si fama consonat dicto vnus et intercedat alia adminicula: certa et probabilia sufficiens est probatio. ff. eo. l. iij. §. i. et secundo. et hoc maxime in antiquis factis: de quibus non est memoria: et in delictis que sunt occulte: de quibus testes haberi non possunt: finaliter dicit hec fore arbitraria. ¶ Si queritur an dictis testimonio deponentium de auditu: sed nihil per certam scientiam: credatur in probanda copula ad finem pleni preiudicij. Si testes deponant de auditu auditus non creditur: si deponant de auditu pro priquo: vt dicit glo. in principio. vt quia forte testes distabant tamen pariter a committentibus: audiendo ipsos commiseri: sed non videbant: sic secundum Joannē and. impediunt asseribus: vel coartant: sic temporis obscuritate percipiebant: non per sensum visus: sed auditus: et hoc sufficit: cum violenter presumptio: et fama: ad qd. ff. de aqua plu. ar. l. ij. §. 3. dem labeo per glo. dicit Jo. an. qd talis probatio proficit ad quātum finem de copula agatur: siue ad matrimonium dirimendum: siue alio quocumq. et hoc qd per sensum visus non est probabilis copula: licet enim viderit virū supra mulierē: tū forte ille erat frigidus vel maleficiatus: vel illa arcta erat: vel pro tunc non potuit coire: licet aliter viri potēs: et in talib. non bene capessētibus sensu proprio visus: et immediate: sup ipsos: admittitur testimonium de auditu circumstantium: ex quibus violenter presumatur: adiuvantibus alijs adminiculis. videlicet ex quo non potest haberi certa probatio sufficit illa ex qua id violenter presumatur: sicut in paternitate: et filiatione. §. c. per tuas. j. qui si. sint legi. transiisse. als superflua foret iura: que de impedimento affinitatis tractant: tene igitur qd dictū est sumando ad quemcūq. finem agatur: fm Jo. an. et hoc approbat lapus sua conclusionē. l. v. et dicit plus qd notorie probabitur copula in loco moniali: si attestentur moniales: et firmiter asserant omnes illam fuisse corruptam: adminicula autem concludentia: et coadiuuantia: sunt colloquium: nutus: visus: tactus: auditus: locus: missio: nuntiorum: et iocalium: cohabitatio: amplexus: osculū: et similia: leuioza tamē sufficiunt adminicula: in impediendo matrimonio. §. c. ij. sed requiritur efficaciora. §. ti. i. cum causam. dicit tamē talia arbitraria: ipe igitur circumspectus: et discretus iudex videat: an probatio facta per testes vel alio modo sufficiat: vel non: vt hic. j. c. in nostra ff. eo. l. iij.

Antonius de Butrio.

- 1 Testis etiam iudex solus et tunc magne autoritatis solus in testamentis vel contractibus non probat secus in papa.
- 2 Literis et scriptis iudicem licet aliqua fides adhibeatur non tamen tanta quin possit dictis duorum testium reprobari. nu. 7.

ecc. iij

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

- 3 Assertioni solius pape creditur plene vt probatio in contrarium admittatur.
- 4 Iudicis scriptura adminiculata subscriptione duorum aut trium testium quomodo non videtur posse duorum vel trium testimonio reprobare. nume. 7.
- 5 Testis vnici magne autoritatis vt pape dicto plene creditur.
- 6 Instrumentum publicum quot testibus potest reprobare. nu. 8.
- 8 Literis et episcopi q̄tuncq; adminiculo testium valatis quomodo non tanta fides adhibetur quin possint dictis testibus reprobare.
- 9 Iudicis assertioni quando credatur etiam de his que coram eo gesta sunt. nume. seq.
- 10 Testi arbitro vel arbitratori an credatur de causa compromissi coram eo agitata.
- 11 Notarius tāq; testis productus quando possit pbare acta p̄ ea gesta.
- 12 Aduocat⁹ vti testis quomodo probat acta in quib⁹ fuit aduocat⁹.
- 13 Testis an possit esse procurator in causa quam procurauit.

¶ In manobis. ¶ Anus iudicis verbo nō creditur scriptura vero eius per testes reprobare potest: hoc fallit in papa. Sunt due partes. scda ibi. Meq. ¶ Mo. primo qd scōz regulas vtriusq; intrio: sōt vni iudici nō credit: quātecūq; sit autoritatis: siue in testa mātis: siue in cōtractibus questio agitur: qz vox vnus qd ad eci tum plene pbationis: scōm vtrūq; ius: vox est nullius. ¶ Et qd ad eci qd literis et scriptis iudiciū fides adhibetur: nō tamen tanta quin possit duorū vel triū testium testimonio reprobare. Et quo inferi pri mo: qd publicū instrumentū pōt reprobare testimonio duorū vel triū. Scōdo est argumentū qd scripture iudicis in contractib⁹ et alijs fides adhibetur: etiam absq; subscriptione testium: testium licet nō tan ta quin possit duorū vel triū testimonio reprobare. ¶ Mo. iij. qd soli pape de eo qd asserit fides plena adhibet: et sic est casus in quo solius vnus testimonio creditur. Itē qd cōtra id qd asserit papa probatio in cōtrarium nō admittitur: et sic nō potest duorum vel triū testimo nio reprobare. ¶ Mo. iij. quod scriptura iudicis adminiculata sub scriptione duorū vel triū testium non videtur posse duorū vel triū testimonio reprobare. qd intelligo quādo adminiculat⁹ subscriptio ne testium: et de positione actuali: vt digi. s. c. tertio: dicam. j. de fi. in stru. cū Joānes heremita. ¶ Oppo. qd dicto vnus credatur. c. j. q. i. quicūq; sol. dic qd hodie illud est correctum in hac parte. vij. q. ij. per totum: sicut illud de quo. s. de iudi. nonit. vers. nec illud: vel scōz Inno. illud loquitur de summo ep̄o. vt hic in fi. et in cle. j. de proba. et hoc dicit glo. in d. c. quicūq; quo ad primā so. s. qd hoc sit reuocātū. ¶ Et Oppo. qd nō reprobatur instrumentū dicto duorū vel triū. vt no. j. de fi. in stru. cum Joānes. ¶ Hostiē. qui fuit in opi. qd instrumē tum dicto duorū vel triū reprobatur. Respon. ad hanc decre. vt in telligatur quādo instrumentum non est publicū: vel quando de con suetudine non facit fides. de fi. in stru. cum dilectus: vel quando sunt testes de descriptis in instrumēto: vt not. in d. c. cum Joānes: et s. de proba. tertio: fm̄ Hostiē. per hanc decre. reprobatur Hostiē. opi. que habet in credēdo: vel non credendo testimonio iudicis: fore differe ntiam inter iudicialia: et extrajudicialia: qz bicequiparat testamē tum contractibus et extra contractus: vt in iudicijs: de quo. s. de pro ba. post cessionem. ¶ Ultimo per tex. in fi. dicit Joā. an. qd verbo non admittitur probatio in contrarium. de probatio. in clem. lite ris: ita non admittitur probatio contra dictum: quod est notabile. ¶ Venio ad materiam capituli: decre. dicit tria vel quatuor. ¶ Pri mum quod vni vt iudici non creditur. Secundū quod creditur scri pto etiam sine adminiculo testium. Tertium quod non creditur in strumēto sine adminiculo testium: quin dicto duorum vel triū te stium possit reprobare: et sic cum adminiculo: non reprobatur dicto duorum vel triū: tertio dicit quod pape verbo et scripto creditur ita qd non potest reprobare. ¶ Oppo. qd scripture iudicis creditur et fiat. s. de probatio. c. post cessionem. c. j. q. iij. cure. Glof. non sol. sed remittit: ad no. s. d. c. post cessionem: text. iste non dicit quod nō credatur scripto iudicis: immo dicit credit sine adminiculis: sed nō in tantum quod nō possit reprobare: per duos vel tres testes. Unde ad contra. Respon. quod decreta. hec concordat: quia vult stari scri pto iudicis: licet non sit tante virtutis: quin quando nō est admini culat⁹: possit reprobare per duos testes: vnde licet obuiant iura: que dicunt scripto iudicis non credit. j. capitulo. quoniam contra falsam: solunt quidam decreta. in hoc procedere secundum iura antiqua: secundum que index poterat scribere acta: et credebatur scripture sine subscriptione: vel inscriptione testium: dummodo cōstaret suā esse scripturam: vel in dubio fieret de hoc fides per testes: vel com parationem literarum: nam scripture solius tabellionis et ipsi ta bellioni creditur. C. de fal. si quis decurio. de donatio. in donatis. in aut. de fide instru. s. si vero neq; coll. vi. fortius credendū iudici: sed hodie est cōtra: vt. d. c. quoniam cōtra falsam secundū Inno. Sol. dicit Inno. qd etiam scōm antiqua tempora non credebatur scripture iudi cis absq; adminiculo testium per literam que vult hic adminiculaz

testium. Ad cōtra. ergo dicit qd nō creditur verbo iudicis vel scripto non adminiculato vt ibi et hic sed adminiculato subscriptioe testiū sic: vt hic. Nec ob. qd dicitur de scriptura tabellionis qz in hoc est dif ferentia inter scripturā iudicis et tabellionis vt tabellioni credatur sine subscriptione et non iudici de actis et est causa qz tabellio hic ha bet ex publico officio: vt sibi credatur iudex nō et si publicum habeat officiu in iudicādo nō inscribendo aliter testificari videtur de facto proprio scōm Inno. all. C. e. l. omnibus qd fortificat Hostiē. qz sicut est absurdum tabellionē indicare sic et iudicem scribere sit ergo quili bet suis terminis p̄tentus nec alterius vsurpet officium de sepul. c. j. per que. dicit Inno. qd scriptura iudicis et alia forensia instrumen ta. p̄tuate scripture censent ideo per se nō faciunt fidē nisi aliter pro bemus esse vera vel per comparationē literarum vel per testes vel alio modo. C. de proba. instrumenta et duabus se. potest dicere quod inquantū hec decre. dicit credit scripto iudicis sine adminiculo testiū cōcordat ei qd no. s. de proba. post cessionē et ad. c. quoniam cōtra dic qd loquitur in actis et in his que sunt magni p̄iudici: et sic debet re stringi decre. ad casus in quibus digi literas probare cū sigillo bici extra iudicialibus que sunt leuis p̄iudici. Inquantum eget admini culo testium nō eget ad finē vt nō possit per duos vel tres testes re probare. Secūdo proponit hic qd scripture iudicis cū subscriptione bus testiū credatur et qd plus est instantū qd nō admittat probatio nem in p̄tra primo obuiat qd scripture iudicis etiam cū subscriptio ne nō creditur cū hoc non appareat iure cautū et qz sp̄aliter hoc offi cium et p̄tra iura naturalia vt vni credat⁹ est attributum notario vt in aut. de tabel. s. i. Sol. dicit hic Inno. qd inquantū hec decre. dicit cre di scripture iudicis intelligenda est de notario qui alieni index ap paretur qz si intellexisset proprie de indice loquutus foret in singuli si cut in singulari de indice p̄miserat. nam apud benenentū vbi dicit gitor decre. notarij vocantur indices: et conuerso indices notarij. Hostiē. hic non placet qz licet secundum euz tabelliones vocent indi ces nūq; tamen indices qui habent ex officio indicare vocantur tabel liones et qz non est verisimile qd papa de notarijs loquatur et qd a p̄ pria significatione vocabuli recedat propter particulare vsum con suetudinis loci ad quem dirigit decre. vnde intelligit literam de iudi cibus qui habent ex officio indicare et magis qui maiores sunt: vt episcopi qz non est verisimile qd de instrumentis tabellionū dubi taretur sed forte coram consilijs super actis coram ipsis vel super testamento vel contractu: producebatur in testem vel producebant litere ab ipso sigillate et de his duobus querebatur et de his respōdet vel dic qd in ciuitate benenenti sunt. x. indices de quorū dictis et scri ptis querebatur. Tene qd inquantū litere sunt sigillate et subscripte re subscriptione testium creditur literis episcopi vt hic est clarus casus. et de fi. in stru. c. fi. secundum hostiē. qd puto verum inquantum de ficit vsum tabellionū vt patet ex no. per glo. in c. post cessionem. Idē inquantum non deficit vsum tabellionum in loco. si scribat super his que sunt sui officij: et sic potest hoc. c. intelligi. et c. j. de fi. in stru. Inquā tum autem extra officium suum scriberet est dubiū: tex. hic facit qz etiam credatur prout dicit in testamentis et contractibus et facit de fi. in stru. c. ij. vbi tale instrumentum appellatur publicum et hoc t3 doc. de proba. post cessionem ex quo concludi videtur qd valeret in strumēto cum testibus subscriptione etiam inter extraneos: nam dicitur qd creditur instrumēto in causis siue super t. tamētis siue su per contractibus agitis hic puto vbi deficit vsum tabellionum: et vbi non deficit non credo qd extra ea que sunt sui officij credatur illi vt instrumēto publico sed creditur vt instrumēto p̄iurato: dicam de fi. in strumēto. cap. j. ad hoc quod dicimus episcopum non posse vel iudicem gerere vicem notarij stipulando nisi in his que sunt sui officij: vt no. Jaco. de are. in. l. i. ff. de iust. et in. et in. l. nō quasi. ff. rem pu. fal. so. et qd digi in probe. grego. et qd no. de vfu. q̄q. lib. vi. et no. ff. de vfu. l. gais nam extra officij suum est vt p̄iuratus. Non ob. qd dicit litera super testamentis et c. quia hic non scripsit instrumentū super contractu vel testamento sed super questione et lite que erat su per contractu et instrumēto et sic super actis. ¶ Oppo. qd literis episcopi quantumcūq; testium adminiculo adminiculatis non ad hibeatur fides quin possint testimonio duorum vel triū testium reprobare de fi. in stru. cum Joānes: vbi potest instrumentum notarij cuius est proprium officium ergo et iudicis dic qd litera potest dupli citer intelligi vno modo vt exponatur in adminiculo. i. subscriptio ne vel inscriptione. C. qui po. in pi. ba. scripturas et tunc erit sensus li tere qd inquantū non sunt sic adminiculate possunt reprobare per tes tes duos aut tres. Inquantum sunt adminiculate tunc non repro bantur per duos testes sed exiguntur plures et secundū hoc erit hic casus pro glo. de proba. tertio. et pro opi. Inno. que dicunt qd saltem quatuor exiguntur ad reprobandum instrumenta sed nō placet hic intellectus per ea que digi. in d. c. iij. et in c. cum Joānes heremita. Ad hanc decre. Respon. aliter secundo intelligendo vt recitat hic Hostiē. vt exponatur adminiculo. i. adiutorio vine depositionis. q. d. scriptura iudicis reprobatur per duos aut tres testes si non ha bet adminiculum testium id est adiutorium depositionis vine pro in strumēto. q. d. qd si testes vni venirent actu ad deponendum pro

instrumento

instrumento tunc saltem essent duo et autoritas notarii et sic non sufficerent duo vel tres sed quatuor exigerent et hoc placet. Et bis cessant difficultates quas tetigit glo. in verbo scriptum et in verbo testimonium. in antepenu. et penul. glo. nam prima glo. presupponit textum vellet quod instrumentum iudicis administratum potest reprobari per duos vel tres testes cui obuiat dicta. de pb. c. iij. facit gl. differentiam inter instrumentum notarii et iudicis ut iudicis possit reprobari administratum per duos vel tres. non notarii: et in hoc plus habeat instrumentum notarii administratum sed hoc non est intentio littere. dic ergo si instrumentum iudicis non est administratum ubi probat et quando probat possit reprobari per duos vel tres testes ut hic ne hic supponit quod probet sed in quantum probet dicit quod potest reprobari per duos aut tres testes. Si est administratum dic quod non potest reprobari per duos aut tres testes quod intelligit ut dicit. de q. si sola subscriptio non habet locum tex. Si administratum et introitio vine vocis procedit ut non possit reprobari per duos aut tres testes quod plures exiguntur quam sint deponentes pro instrumento cum notario vel iudice: nec est differentia inter instrumentum iudicis et notarii: quicquid sentit glo. et sic sicut notarius computatur in numero testium sic et iudex nec creditur suo instrumento sed hic cessant que supponit glo. pe. quod textus vellet quod in quantum scriptura iudicis non est administrata possit reprobari per testes hoc bene supponit glo. et est verum quod tunc per duos vel tres reprobat. Secundo supponit tex. vellet quod ubi est subscripta non possit reprobari per testes cui opponit de eo quod dicitur de publico instrumento quod reprobat per testes ut. de fi. instr. cum iohannes. Sed responde quod glo. presumit unum quod textus. non dicit: dicit enim quod non possit reprobari per testes indefinitum: sed dicit quod non potest reprobari per testes duos vel tres et in hoc bene in quantum administratur et vna voce secus si tantum sunt subscripti ut dicit. de hoc tene quicquid inuolunt gl. et oppo. quod verbo iudicis creditur. de ele. cum dilecti. de acu. cum dilectus. Glo. dicit quod si unus est iudex illi non creditur quia vox unius vox nullius ut. de c. licet. Si sunt plures in causa in qua sunt iudices et in instantia non admittuntur nec creditur eis nisi quatenus constat legitimis documentis. i. ti. j. quoniam. In causa appellationis et in alia instantia si recipiuntur ut testes: et iurati. Glo. hic dicit quod creditur eis in defectum aliarum probationum in quantum velint deponere quod credatur super principali est secus quia nullo modo creditur alii. h. q. v. statuendum hanc partem quod non creditur eis principaliter sed in subsidium tenet glo. in verbo et si tres. de elec. cum dilectus. et Jo. mo. j. eo. romana. lib. vi. Accur. in. l. i. ff. de testi. tenet quod in distincte non possit iudex esse testis: per. ca. statuendum. Glo. in. l. ob carmen. h. q. ff. de testi. tenet quod in causa in qua non fuit iudex potest esse testis: non reperitur prohibitus: in causa in qua est iudex non potest per. ca. statuendum: in causa in qua fuit sed non est verum. azo. in sum tenuit quod possit in sum. i. de excess. prela. contra. et hoc vltimum tenet gl. et Glo. in. l. ne in arbitris. C. de arbit. tenet quod in actibus in quibus exigitur scriptura quis non potest esse testis ut. d. l. ne in arbitris In actibus in quibus exigitur scriptura si est unus non possit esse testis si sunt plures: possit esse testis quia non sunt prohibiti. ff. de testi. l. iij. dic quod azo. tenuit contra sed primis placet et idem dicit per omnia in arbitris gratianus. h. q. v. j. querit ubi format. q. concludit iudicem non posse esse testem ut. d. c. statuendum. glo. xvij. di. de consiliis dicit iudicem ut instructorem: posse attestari de gestis coram se: ut. d. c. de consiliis ad hoc de rescrip. olim et quod ibi no. Jo. an. glo. h. q. v. statuendum dicit quod ut instructor potest attestari. xvij. di. c. v. ut testis super actis potest sed quidam contra: super iustitia non potest quia cum semper vellet tenere sententiam: est presumptio contra eum quod non diceret pro utraque parte: tenetur. iij. q. v. non fane dicit ut de elec. cum dilecti de proba. quoniam contra. de excess. prela. inter dilectos Concludunt quod coram se produci non possit in testes coram alijs possunt plures non si unus tantum et hoc tenet spe. in ti. de teste. h. q. opponitur ver. Item quod fuit et hic sequitur archi. post illud. h. q. v. statuendum. Nec ob. c. statuendum. ubi dicit plures non admittendos in causa appellationis quia dicit illud procedere quando vult testificari coram se non placet so. p. illud. c. vel illud est correctum opi. non placet Cal. hic quod non reperitur correctus ergo de. de ele. cum expediat. lib. vi. Jo. bu. in. l. ob causam. h. q. ff. de testi. But. de suz in. l. i. ff. si mes. fal. mo. di. et Barto. in locis prealle. tenent quod coram se non potest ut in iuribus preall. coram alio. tenent distinguendum: an sint plures vel minus: ut. de q. dicit Inno. dicit quod queritur an iudices possunt recipi non ut attestentur sed ut interpretentur et declarant verba dubia que habent alium et alium intellectum et possunt trahi ad bonum et malum ut excusent quo ad hoc possunt adiri et sic intelligit de arbit. c. h. ubi ponit hec verba et maxime si excusatio surgat et intellectus ex assignatione cause sententie ad quam ut assignet pnt ar. ctari nulla dicere debent et dicendo preiudicant maxime cum in talibus ipsi melius sint informati et quod de motu actuum alius non sic bene est informatus. Si in quantum producant ut attestentur de facto suo admittuntur et si attestentur contra illa que egerunt. q. q. et hoc eorum aggrauat turpitudine eis creditur: ut sit cum sint contra preterquam fovere presumunt creditur eis et est speciale in officialibus iudicibus et arbitris et quod

buscungis alijs aliquid ex officio suo facientibus ut eis credat prout agitur de irratione facti proprii: ad illud irritandum testificantur: ut hic. et. de elec. cum dilecti et hic ut creditor quod saltim duo vel plures: nam vni non crederetur. Ultimo residet quod ut testes etiam si sunt plures recipi non possunt. C. de asse. l. nemo. ff. de testi. l. h. q. v. statuendum sed ut informatores sic et in quantum non teneantur factum suum eis credidit. In quantum aut teneant: quod sepe factum suum tunc et ex gratia loquuntur. ff. de iudi. cum qui: iudex ex varijs circumstantijs habebit eligere quid credat. ff. de custo. reo. l. diuus. de accu. inquis. tionis. h. q. pe. ptz hoc in no. de arbit. c. h. et concluditur pro regula: quod non possunt regulariter iudex: arbiter: assessor: qui equiparantur: ut. d. c. statuendum esse testes: ut in. c. statuendum que verificatur his casibus qui sunt. vij. quos ponit. d. an. fed. quippos recitare non arbitror: multum tunc esset prolixum propterea dimitto. Primus qui in eadem instantia in qua est iudex vult esse testis: et in hoc concordant omnes quod non potest in talibus que sunt contentiose iurisdictionis fungit vice diversorum iudicis: et testis: de verbo. sig. forus nec potest esse examinator: exceptor et examinatus. de insti. ad nostraz et ad hoc de testi. romana. lib. vi. Secundus quando producit ad testificandum pro actu a se gesto: ut pro iustitia sine vel pro validitate alicuius interio: ntorie: non creditur ei: ut in glo. hic. et. d. c. statuendum: quod presumit quod vellet suam sententiam iurare. C. de asse. l. h. de testi. romana: dicit Inno. de inte. resti. c. h. Tertio quando vult attestari de gestis coram se ut iudex: quod repellitur de proba. quoniam contra falsam. Quarto qui vult attestari de gestis coram se ut testis. et est unus solus: quod ei soli non creditur: quod vox unius et. ut. de c. licet et. c. licet et. c. vniens: sentit tamen Cal. quod semiplene probet: quod puto cum distinet sequentis casus. Quintus quando is a quo appellatur vult testificari contra appellationem: quod ex hoc ut pronocatus presumit suspectus: ut de offi. dele. suspicionis: et per hoc repellitur. dicit Spec. in ti. de teste. h. q. ver. quid si appellatur a iudice. Sextus qui sunt plures qui volunt attestari de gestis coram se: et hic est dubium: dicit quod si attestet in actu coram se gesto: ex cuius vera gestione non potest ascribi laus: vel vituperium: vel attestet de actu non gesto coram se: ex cuius gestione potest ascribi laus vel vituperium: hic non sunt integri testes: quod presumit fouere id in quo testificantur: ut diximus in prin. In aut. de testa. h. q. si vero odiosus: et not. de testi. romana. li. vi. et hic dicit Jo. an. in addi. Spe. in ti. de teste. h. q. opponit. ver. Item ad ministratores puto tamen quod in subsidium admittuntur: attenta tamen qualitate persone: ar. eius quod no. glo. de elec. dilecti et hic de dolo cum dilecti de prob. tertio loco: et. c. vniens. quanta tamen fides tali adhibeatur: ut dicit arbitrari puto. ff. de testi. l. i. Casus autem in quibus tales non repelluntur: sunt. Primus quando fuit iudex in vna causa: et producit in causa separata: licet inter easdem personas: hic non reperitur prohibitus. Item ut eo quod habet dignitatem iudicis ex hoc inhabilitatis: ut no. glo. in. d. l. ob carmen. h. q. i. Scdus quando in causa fuit iudex: non indicauit: ut quod remotis propter officium testificandi vel aliam causam. i. c. dilecto. Idem si ex quacumque alia causa remoueat aut in gressus iudicis: vel postea: agat testificari de negotio principali: non de gestis ab eo: vel coram se: ideo dicit Jo. Cal. quod remotus propter officium testificandi: sine ante lite conte. sine possit: poterit testificari: dum modo sit remotus ante tempus testificationis: vel de positionis: ut ff. de testi. l. ob carmen. h. q. ad hoc. quod no. f. c. insuper. Tertius qui vult in alia instantia testificari: non de gestis a se vel coram se: ut iudex: sed alia extra iudicium vult testificari de facto: vel contractu: super quolibet pendet: prout illud fuit gestum inter partes: ad hoc. l. ob carmen. h. q. ff. de testi. Quartus casus quando vult attestari de gestis coram se ut declarato potest. xvij. di. de consiliis et ibi Jo. et in. c. statuendum Jo. an. de rescrip. olim: quanta autem fides sit adhibenda si a papa est deputatus: stabitur verbo suo sicut in teste et quod hoc est ex officio. de testi. co. preterea: et in nuncio de ap. cum parati. de hoc not. de proba. post cessionem. Quintus quando requiritur ut simplex instructor est: puto quale quale fides adhibenda: possent tamen esse tales: totus quod plena fides adhiberet: quod relinquo arbitrio iudicantis: ut dicit Inno. in. d. ca. h. de restitu. in inte. q. q. interrogatus ut simplex instructor: non est plena fides adhibenda quia sepe tunc facta sua. ff. de iudi. cum qui. de acu. inquis. tionis. h. q. Sextus casus quando requiritur iudex ut interpretator verbi dubij: ut excusator eius quod in dubio presumitur et adhuc creditur ut dicit Inno. in. d. c. h. de resti. in inte. et dicit. Septimus casus quando iudex attestatur contra factum suum quod verisimiliter defendere posset idem ut quia attestatur contra interlocutoriam contra se lata et creditur ei: ut. d. c. h. ad hoc quod no. de aduocato per gl. et Jo. an. de testi. romana. li. vi. si tamen detegeret in hoc turpitudinem aliquam tunc non creditur ad plenum sed quantitas fidei est in arbitrio iudicantis ut dicit Inno. in. d. c. h. ad hoc quod no. de eo qui cog. consangu. vgo. super eo: ubi attestatus fortificatur ex eo quod quis attestatur contra id quod intendit vel intendere debet ad hoc. de proba. ex capitulo. Octauus casus quando attestatur super actu a se gesto vel coram se non pro iustitia: vel validitate et hoc. quod obmissus sic actus ei non potest vituperium ascribi vel laus quod intercesserit et adhuc valet eius testimonium ut semiplene probet si est unus si duo plene arg. eius quod no. Jo. an. in eee iij

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

o. ver. quid si ad eius instructionem ad hoc de excep. prela. inter dilectos; de offi. dele. cum olim: quid dicitur in arbitratore probatur in. §. arbitratore. l. si societatem. ff. pro socio 2 dicit in. c. quintanalis: dicit quod statuer de actis dicto arbitratore quia non ardet ad acta conficienda: quod credo ubi coram alio deponat: sed de eo quod est arbitrat? idem quod in arbitro vel iudice. ¶ Ex his deciditur quid de notario actore. Joan. an. dicit quod admittitur ad testificandum in alia instantia. quinimmo 2 ipse iungitur iudici vt no. 2 dicit de proba. quoniam contra falsas 2 no. de testi. romana. lib. vi. in nouella: quod credo ubi asserit notarius serogatus quia nunc producit vt notarius si producit in testem eius dicto solus no creditur ad plenam probationem 2 vide idem tunc dicendum quod in iudice. §. inquantus potest ad aptari. ¶ Ex his deciditur quid de aduocato. Cy. ponit in. l. quoniam. C. de testi. glo. ff. de testi. l. si. archi. de testi. romana. lib. vi. spe. in ti. de teste. §. opponitur. ver. quid si aduersarius glo. in. l. si. dicit quod si aduocatus non assumpsit patrocinium potest esse testis si assumpsit 2 conuenit de salario sed non prestat admittitur quia non reperitur cautum si assumpsit 2 prestat partibus consentientibus admittitur idem si pars contra quas patrocinatus est consentit. Si is pro quo patrocinatus est producit repellitur 2 suspectus presumitur: vt. l. si. ff. de asser. glo. idem de testi. romana. lib. vi. plus dicens quod si aduocatus producat in testem pro vna partium potest pro vtraque testificari quod est notabile. §. ca. de testibus. ex quo habes quod si suspectus vni parti si ab illa producat potest pro alia testificari: vt videlicet testimonium eius nihil boni dicit Joan. an. in addi. spe. in titu. de teste. §. opponitur. ver. Item quod fuit dicit quod omnia concludendo si aduocatus est salariatus vt aduocet potest pro quocunque testificari. ff. c. l. 1. 2 no. in spe. in loco prealle. Si conuenit de salario: 2 patrocinium non prestat potest testificari licet aduocatus dici possit. ff. de varijs 2 extraor. cog. l. aduocatus quia ius relict aduocatus cum limitatione si patrocinium prestat vt. d. c. romana. Si suscepit officium aduocationis 2 admittitur ab vtraque parte potest testificari 2 in presentia. Si ab altera tantum quod dictum est superius potest ab vtraque parte testificari: vt dicit glo. in. d. c. romana: 2 no. in spe. loco preall. ver. quod si aduocatus durante aduocatione quia repellitur Si in causa in qua fuit aduocatus dicit idem propter suspicionem affectionis cause dicit tamen spe. in loco preall. quod in subsidium alijs deficientibus admittitur. C. de repudijs. l. ex consensu. §. c. veniens: hec vera quando producit in causa 2 articulo in quo fuit aduocatus: si in alio separato articulo vel separata causa potest dicit spe. in loco preall. vnde dicit quod aduocatus in questione possessionis potest testificari in causa proprietatis: all. ver. Item quod deposuit. in. si. ad hoc quod no. Jo. an. de procuratore in. c. romana. de testi. lib. vi. ¶ In procuratore an in causa admittatur in testes glo. in. l. si. ff. de testi. dicit quod procurator potest esse testis quia de calum. non iurat: sic causa non est propria. all. in. au. de testi. §. quia vero. ver. sui vero glo. cōtra. ff. de iure h. l. de ferre. §. idem de cunctis: hic in procuratore iudicij: procurator vero negotiorum bene admittitur secundum Dinu. Alii distinguunt an velit testificari durante officio: an illo finito: vt Primo casu non possit. Secundo sic Cy. indistincte tenet eam non admitti. vt l. in omnibus. C. eo. titu. Ja. bu. vt recitat Joan. and. in addi. spe. in titu. de teste. §. opponitur. ver. Item quod fuit de procura. fertur magis repellendus quod tutorem quia officium procuratoris est voluntarium quod non est tutoris facit quod potest vt presens in iudicio interrogari. ff. de procurato. l. non solum: 2 dicta. l. de ferre. §. idem de cunctis dicit si querit an in causa in qua fuit vel est procurator possit esse testis dicit dicit §. in aduocato. Si in causa in qua fuit procurator: sed non est vt quia interrogati de gestis in alia causa in qua fuit procurator vel de gestis per se in procuratore ad negocia si aliquid commodum pecuniarium vel damnum ei resultat circa id: de quo deponit non crederem vt si attestetur se soluisse pecuniam debitori: quod consequitur ex hoc liberationem ab actione mandati vel ius agendi ubi soluit de proprio de hoc. §. q. iiij. nullus. C. de teste. l. nullus. 2 l. idoneus: idem si ex eo quod attestatur si fuit obmissum potest ascribi laus eo quod obmissum: vt dicit Joānes and. in titu. de teste. §. opponitur. ver. si. quid si administrator ad hoc simile de profeneta in subsidium tamen admittitur de elec. cum dilecti. de proba. tertio. §. c. veniens quando autem ad eum non pertinet commodum vel incommodum in causa in qua fuit vel hodie est vtraque parte volente: admittitur: altera vero nolente non: si admittitur ad instantiam eius cui est suspectus poterit pro vtraque testificari: vt no. Joan. and. de teste. romana. libro. sexto 2 dicit §. in aduocato: 2 no. §. capitulo. in super: tenent tamen domini de rota sua conclusi. cxiij. quod si procurator esse reuocatus lite pendente: 2 postea producat in testem quod non valet eius dictum: quia presumit vt deponeret in causa reuocatur sic fra. 2 dicit 2c. de rescrip. sedes ad hoc ratio in. ca. romana. de testi. licet faciant in contra. no. §. c. in super: de sollicitatione autem tenent quod non possit esse testis: sicut nec procurator quia maiorem videtur habere affectionem ad causam quam procurator. fatent quod sicut familiaris procurator deputatur per eum ad sollicitandas causas: quod potest esse testis: quia socius socij 2c. ff. pro socio. l. nam socius. lxxij. distin

ctio. nam legitur maxime in leuibus: 2 preambulis: puta ad probandum diligentiam procuratoris: signa: sigilla: 2 similia. 2 hic ponunt sua conclusio. clig. de administratoribus autem alijs vide Cy. in. l. quoniam. C. de testi. Barto. in dicto capitu. quid si administrator: ubi ponit bona verba: 2 ibi quasi per omnia quod in procuratore ideo de regula predic. executoris testamenti ad testificationem super simulatione cuiusdam instrumenti: quia in subsidium: 2 tales simulationes communiter sunt occulte: ita quod alij quāq non informantur. §. de restitutio. spoliato. ex conquestione. de testi. co. capi. vlti. j. capitu. veniens. et capitu. preterea. §. eodem et hoc pro modo sufficiant de aduocato: 2 procuratore: vide Joan. iiij. q. iiij. §. Item si res. verficu. Item testis.

- 1 Testis qui super exceptionibus iurauit super principali non creditur actore tamen petente si lis est contestata etiam super principali iurare 2 deponere compellitur. nu. 10.
- 2 Testis non compellitur deponere pro vtraque parte respectu articuli omnino diuersi licet secus respectu eodem vel conexi.
- 3 Testis non iurati depositio non valet super articulo ad quod restrictum est iuramentum.
- 4 Testis super articulo dilatorie productus non compellitur iurare super principali pendente dilatoria.
- 5 Testis super vno articulo tantum productus non compellitur iurare super alio vel toto nisi parte petente secus si super toto negotio producat.
- 6 Testis quomodo potest produci etiam post publicationem super articulo super quo non fuit facta examinatio vel articulo nouo etiam a principali dependenti. nu. 13.
- 7 Testis an possit deponere 2 testimonium reddere per literas suas.
- 8 Testes producens super vno articulo non potest illos postea reprobare.
- 9 Renunciatum in causa 2 productionibus quando dicatur.
- 11 Libellus ineptus dicitur aptus quando testes super eo producti recipiuntur.
- 12 Productio quando sufficienter dicatur facta.
- 14 Testium productio quando sit exclusiua.
- 15 Exceptio quibus casibus impediatur litis contestationem.

De testibus. ¶ Testis qui super exceptionibus iurauit super principali non creditur actore tamen petente: si lis est contestata: etiam super principali iurare: 2 deponere compellitur. In prima decisa consultatio. In secunda responsio. ibi consultationum. ¶ Testis bimbris: secundum membrum prosequitur. ibi si vero. ¶ Item primo quod non compelluntur testes producti super dilatoria iurare: vel deponere super peremptoria: vt pote omnino diuersa ab illa: 2 super negotio principali: sic illud quod dicitur testes debere dicere pro vtraque parte: et compelli iurare: est verum respectu eodem vel conexi articuli: non respectu omnino diuersi. ¶ Item secundo quod non valet testis depositio: super articulo vel negotio principali: super quo non est iuratus ubi iuramentum est ad articulum restrictum. ¶ Item tertio quod ubi testis producit super peremptoria: 2 super illa causa tum iurat: non valet eius dictum super negotio principali: nisi 2 super illo iuret: sic iuramentum ad peremptoria: non se extendit ad principale. ¶ Item quarto quod hic iurans debere dicere in articulo dilatorie: non ardetur iurare 2 deponere super articulo negotij principalis: quia dilatoria ordinatur ad excludendam cognitionem principalis: nec interim illa pendente potest procedi: de iudi. ex hibita iurans tamen super peremptoria: compellitur iurare super negotio principali. et testificari: 2 hoc quia super vtraque potest procedere: debet dicere super conexis ad illam: quod not. ¶ Item tres terminos excludentes facultatem probandi per testes: sufficiens productio testium: renunciatio: et publicatio: ponderat quia attestatus attendit publicationem. ¶ Item Oppo. quod non compellatur testis productus super vno articulo deponere super alio: contra secundam partem. C. qui legi. perso. l. momentane. Sol. non compellitur super toto deponere: nisi a parte petatur: quando est productus super peremptoria: nec etiam iurare compellitur: secus si super toto negotio: vel simpliciter producat: quia etiam parte non petente debet deponere super toto articulo: de priuile. quia circa cum concord. dan. suis. ¶ Item Oppo. quod semper publicatis attestatiombus: super alio articulo liceat producere testes. §. eodem fraternitatis. §. j. Si sunt producti super peremptoria: 2 publicate sunt attestatiōes in principali: et super certo articulo: super illo non possunt produci testes: super alio: super quo non sunt producti testes: vel publicate attestatiōes: poterunt produci testes: vt in contrario. Si autem publicatio est facta: super toto negotio: totum negotium habetur pro articulo: vt non possint produci super toto: publicatis attestatiōibus: quando testes iurarunt super toto: 2 idem si simpliciter sunt producti: 2 simpliciter iurarunt: 2 deposuerunt. Sed si simpliciter iurarunt: aut super toto: 2 producti sunt simpliciter: aut super toto: sed de

posuerunt

posuerunt tantum: super certis illi habentur pro articulis super quibus deponerunt alii non habentur pro articulis: quo minus deponere possint. ad hoc. C. de transacti. l. pen. C. de iudi. l. licet. Quod si prius testes deponunt: et postea iurant: an valebit dictum. **Hoffre.** in summa huius tituli. ante finem dicit. **Albe. gall.** tenet testimonium non valere: quia prius debet iurare. **ij. q. iij. §. item in criminali. verfic.** Item iurandi. C. eodem iurandi. §. eodem fraternitatis. **Ber. brigie.** in. q. aliquis productus fuit: dicit quod hic non est talis ordo. qui videtur: quod valet testimonium: si tamen alii est bonae fame: dicit tamen quod **Tan.** dicit contrarium: tamen secundum eum tutius est quod post iuramentum de novo deponat cum opi. **Bar. brigie.** concol. **Hoffre.** in summa huius tituli. §. super quibus. verfic. sed quid si testis **Sul.** nihil approbat. ubi tractat in spec. de teste. §. sequitur. in. **Archidia.** in hoc tenet non valere testimonium per hoc. **ibi** super quo deponerent non iurati. ut ipse no. **ij. q. iij. testes: verfic.** Item iurandi. Idem tenet. **xxij. q. i. omen pacis. alleg. ij. q. i. in primis. ij. q. iij. nullaz. ij. q. ix. boctamur: hoc verius credo.** quia iuramentum est de substantia testimonii. **¶** Quero an testis possit deponere testimonium suum per literas. **Hoffre.** dicit quod non: idem **Albe. gall.** in titu. de teste. verfic. penul. quia index considerare debet vocem: constantiam: et trepidationem. ff. de questio. l. de minore. §. ij. v. q. ij. relatum. **ij. q. ix. testes. Bar. idem. ff. de dote prelega. l. theopompus.** dicit tamen quod nisi petatur ut viva voce deponat: ex hac causa non improbat testis: quia valet testimonium: quia index etiam postquam testis deposuit: potest petere: ut testimonium reddatur in scriptis. l. discret. C. qui testamen. face. poss. hoc vera in illo qui loqui potest. secus in muto. de quo in spec. de teste. §. nunc tractandum. §. quid de muto. vide **tex. de accusa. inquisitiōis. ij. q. ix. testes: et per Archidia. v. q. ij. relatum.** **¶** Quero an petens testes super peremptoria: ab alia parte productos: super negotio principali interrogari possit: postea illos reprobare: dicit **Hoffre.** quod non licet non fuerit principalis productus: quia reprobatio est odiosa. hoc verum secundum eum. nisi ex vi protestationis. **ij. c. ij. ¶** Quero quādo dicatur renuntiatio productionibus: ita quod testes non possint produci: dicit quando est renuntiatio ab utraque parte: quia pars que non renuntiavit: testes producere potest inde dicit quod cauti advocati partem renuntiare non permittunt: nisi adversarius renuntiet. **¶** **Oppo.** cum gl. z videtur quod hoc quod dicitur quod producti ad testificandum super dilatoria: arcentur ad testificandum super principali: si iuramentum se extendat ad negotium principale: dicit secundum glo. si postea petatur: ut deponant super principali non arcentur: et si deponant non valet testimonium quia deponunt non iurati: in hoc non puto differentiam inter dilatoriam et peremptoriam dum modo peremptoria sit articulus per se a principali separatus: quia sic deponerent non iurati: et ad hoc: quia si testes iurant super possessione: et postea producantur super proprietate non valet testimonium: quia deponunt non iurati. ad quod de causa posses. pastoria. **lis.** Si producti fuerint super dilatoria: et petitur ut interrogentur et iurent super principali cum inducantur ad probandas dilatorias. **glof.** dicit quod non arcentur ad deponendum nec compellunt iurare: et in hoc est differentia inter peremptoriam et dilatoriam: quia in peremptoria productus compellitur iurare et deponere super negotio principali cum dicere compellatur pro utraque parte ut hic in secunda parte assignat **glo. causam.** quare in dilatoria productus non compellatur probare in principali: quia lite non contestata. quo tempore proponitur exceptio dilatoria: unde non possunt testes iurare super principali: quia lite non contestata. recipi non debet ut lite non contestata. **q. m. z p totū. no. bene** quia hic ampliat titulus. ut lite non contestata. ut inquantū dicit testes non recipi ante lite contestata. hoc est verum nedom ad totalem receptionem: sed nec ad receptionem ad iuramentum: inquantum dicit compellendum testem super peremptoria productum iurare super principali: et deponere: secus in dilatoria istud est verum in dilatoria indici: secus in dilatoria solutionis: quia illa equiparatur peremptorie cum possit probari post lite contestata. C. de probationibus. exceptionem. idem putat **Hoffre.** in dilatoria. ubi proponitur post lite contestata. ut de offic. delega. infinuante. quod non placet **Jo. an.** per decre. exhibita. de indic. **Hoffre.** hic sentit idem: quia dilatoria ut emergentes sic non contingunt causam sicut peremptoria: prima ratio plus placet: per que puto quod non admittuntur vel compelluntur iurare in exceptionibus litis finite super principali: inquantum opponeretur ad processum. **¶** Ex his decidit domini de **Rota** sua conclusionem. **cij.** quod valet receptio testimonii super articulis expresse non admissis in materia attentatorum: et in qualibet beneficii dū tamen sint de iure dantis articulos: quia eo ipso quod testes recipiuntur articuli admittuntur saltem tacite. ut no. in **clmē. sepe. de verb. significatione.** in **clmē. per hoc.** dicit **Specu.** in titu. de teste. §. ij. verfic. quid ergo. in **xxij. co.** quod si testis deponit iuratus super utraque causa deponit extra articulos partium quod valet eius dictum: quia super tota causa debet dicere veritatem indefinitam: et plenam de omnibus que pro utraque parte scit. C. de episcopo. et cler. aut. sed index. nec refert an dicat veritatem a se: an dicat interrogatus. ff. quemad. test.

aperi. l. si in duobus. §. si. quia datus articulos non videtur renuntiare: si testis deponat super generalitate cause. ff. de public. l. secunda. **¶** Quero quando dicatur sufficiens productio facta. dicit **glof.** quando trina: quia quarta datur cum solennitate legali. §. c. in catu. **lis. j. c. ultra tertiam.** **¶** **Oppo.** quod non admittantur testes super peremptoria: quia publicatis attestacionibus super principali non admittuntur testes. ut in. c. fraternitatis. **Sol. glo.** dicit quod publicatis attestacionibus super principali admittatur super peremptoria: quia nomen est articulus sed dependens a principali. ut dicto. c. fraternitatis. puta si probata debito: opponitur exceptio pacti precriptionis vel rei indicat: nam talis probatio admittitur quasi sententia: quia vnus dicit illum sane mentis alter excipit illum furiosum quia tunc non admittitur ut dicit de dolo finem. et per **Archidia.** de hereti. ut filij. lib. vi. qui alleg. **clmē. de testi. Et not.** in **Specu.** de teste. §. qualiter. ver. sed opponitur. de hoc in **Specu.** de exceptio. §. dicto. verfic. sed nunquid attestacionibus. Dicit tamen **glo.** quod etiam potest proponi exceptio peremptoria ante publicatas attestaciones in principali: sed istud reputat opponentem antequam sit probatum: quia si adversarius non probavit non indiget aliqua exceptio: nisi probavit tunc deum potest uti sua exceptione dat simile in te ste qui reprobari debet: potest post publicationem. **ij. c. presentiz. z. c. ex parte. a. §. eodem.** quia dicit **glof.** illam exceptionem quādoque peremptoriam. no. **glo.** in dicto. c. ex parte. a. z. j. de exc. c. j. Inquantum dicit exceptionem non posse proponi post publicatas attestaciones quando directo principali intentioni contradicit. **glof.** dicit hoc verum ubi velint probare testes falsum dixisse: sed de hoc dicit **glof.** de proba. licet causam. et no. de testi. in **clmē. de testibus.** quia non admittitur probando directo: sed indirecto sic vel per instrumentū vel per ipsosmet testes productos. ut not. **Specu.** in titu. de teste. §. qualiter. ver. sed oppone. quod intellige ut dicit de testi. fraternitatis. **¶** Deinde **glo.** colligit tres terminos in quibus impeditur productio testimonii inquantum dicit de productione si intelligatur. i. dilacione quartus terminus datur quādo producit inefficacitā multitudinem testimonii: **fin.** **Hoffre.** j. c. cum causam. z. c. significauerunt. **¶** Deinde **glo.** ponit casus ubi exceptio impedit lit. contestata. dicit in **h. bodie. lib. vj. in. c. j. vt lit. non conte. dic** ut ibi habetur et an tunc arcentur super illis producti deponere in principali dicit. §.

Publicatio testimonii non fit ad petitionem tertij et facta excludit partem a testimonii productione. nu. 3.
Privilegiū z iuris possibilis est concursus.
Publicatio presumitur facta testibus apud partem depositis et est fienda altera etiam parte petente l. vna contradicente. nu. 7.
Possessorio agens si proponat se canonicè institutum non frustra proponit sed caute ne videatur incumbere nude possessioni tanquā predo.
Testium etiam inter alios receptorum dicta publicare licet consensu utriusque partis et valet productio illorum etiam in alia causa ad pre iudicium eius qui illos produxit.
Testes non potest producere etiam ante publicationē realem qui reperitur habere penes se testimonii attestaciones.

Institutus. **¶** Publicatio attestacionū non fit ad petitionem tertij: et pars apud quam sunt depositæ attestaciones non potest eas producere ulterius. **Prima** narrat factum. **Secunda** interloquitur et interloquendo committit. **ibi** nos autem. **¶** **Mo. j.** aliquando possibilem concursum: et iuris et privilegij. **¶** **Mo. ij. res** gulam ad petitionem alicuius non debet fieri apertura attestacionū: ad quē non trahit effectus testimonij. **¶** **Uel no.** quod ubi ad petitionē actoris testes sunt recepti ad petitionē solius successoris non sunt publicandi ut in productione testimonii preiudicat actori. **¶** **Et** hic argu. quod agitata cum cōferente vel eligente non possint vel noceant ei cui est facta collatio vel cōferendi. **¶** **Mo. ij. eo** quod testes sunt penes partē depositi talis actus habetur per publicationē ut alterius non liceat testes producere et sic est presumptio quod attestaciones fuerint percunctate. **¶** **Mo. iij.** quod partes possunt petere publicationes attestacionū que sunt recepte in eadē causa: et ad petitionē vnus partis sunt aperiende: l. alia cōtradicente. de quo. §. c. cam. et p. **Bartho. ff. in di. fol. l. ij.** **¶** **Oppo.** quod agendo possessorio frustra dicat se canonicè institutum de restit. spo. in literis. dicit **hic** **Jo. an.** quod dicit se canonicè institutum ne videatur nude possessioni incumbere tanquā predo. sicut. §. de fo. cōpe. sed pone ago. et per hoc videtur **tex.** hic quod cogatur colorare possessionem: etiam ubi agit per viam attentati. de quo dicit **glof.** de re institutione spoliatorum. in literis. **¶** **Oppo.** quod licet publicas re attestaciones inter alios receptas: quia aliquando prosunt: ut patet. C. de arbi. l. presentata. et quod ibi not. C. eodem. l. fin. C. de fide. l. si. **Solu.** intellige hic quando ambe partes non cōsentiant: nam si

ambe consentirent posset fieri publicatio fm dñstien. vt in contrarijs puto quod nec etiam cōsentientibus ad p̄iudiciū illius: qui illos produxit in alia causa quo minus posset producere testes: z sic posset hic intelligi. ¶ Glo. in verbo eboracen. prosequitur casum dicit ibi in alio die siue sit alius ratione cause siue ratione persone siue rei fm dñstien. ¶ ¶ Oppo. quo ex quo attestaciones non sunt publicate liceat testes producere. s. c. fraternitatis. Solu. hec decr. addit ad illam ex eadem presumptione quod dato quod attestaciones non sint publicate: si tamen sint deposite penes alteram partem nō poterit ille producere testes: quia presumitur attestaciones percunctasse: scdm glo. nam vt dicit Innocen. attestaciones iste quandoq; deponuntur penes partes: quia melius illas custodiunt. Inquantum glo. dicit quod non potest producere testes: quando sunt deposite hoc est verum quando sunt deposite aperte vel clausae: z sunt redite aperte secus si sint deposite clausae fm dñstien. Tan. z Vincen. dicit glo. si attestaciones forent deposite penes iudices posset alios testes producere. Alij scdm glo. respondent ad contra. quia hic facerunt publicate: quod dicit depositis subaudi. z publicatis. Inno. intelligit hic de depositione facta apud iudices: z dicit quod inquantum repellitur a productione repellitur si velit producere eosdem testes: sed si nollet producere antiquos sed novos dicit quod posset vt in contra. Et hoc quia repetitio eiusdem testis etiam ante publicationem est inhibita: vt vidisti. de probatio. z no. s. eo. cum clamor. z patet. s. de testi. cog. preterea. hec vera si erant attestaciones: alias dicitur quod poterunt etiam iidem testes reproducere. alleg. s. c. cum causam. nam cum perdit sunt attestaciones subueniendum est probationibus. C. de hereti. quoniam multi. in fi. z vt lit. non contesta. quoniam in patri. fatetur quod si testes ab alio fuerunt produci: vt ab auctore suo quod tunc poterit producere: z sic debet intelligi ibi alioquin: z hic vult glo. ibi alioquin vel dicit alioquin. i. si nō fuerit deposite vel si fuerunt deposite: z non didicit testificata.

- 1 ¶ Testes non possunt reprobari vel obijci publicatis attestacionibus. Fallit qñ notitia superuenit vel p̄testatus est de obijciendo z an dicta p̄testatio videatur contra ius tanq̄ ex malitia subornandi deducta vbi a principio non exprimuntur cause. nu. 8.
- 2 Iuramento asserentis statim in his que a constantia dependent.
- 3 Obijci an liceat perpetuo contra probationes z quomodo obijciens non admittitur absq; iuramento.
- 4 De obijciendo cōtra testes p̄testatus an requiratur quod causas incontinenti specifiet.
- 5 Obijcere nitens contra testiū publicatorum personas et cum iuramento per qđ asserit se non malitiose facere non excusatur quin hoc malitiose censeatur facere.
- 6 Testes quomodo quis non potest obijcere quos in sua causa produxit.
- 7 Instrumentum per me productum quare nō possum reprobare sed bene testes.
- 8 Iuramento alicuius quibus casibus stetur.
- 9 Iuramentum de malitia vel calumnia an possit iterari.
- 10 Testium dicta qđ quis didicerit quō poterit probari.
- 11 Testem obijcere si p̄testator an videat eius dictum in mei fauorem reprobare.

De Resentium. ¶ Publicatis attestacionibus non opponit in personas testiū tres casus excipit: scdm determinat partes patient. ¶ Mo. i. regulam qđ post didicita testificata z publicatas attestaciones non licet opponere in personas testiū. Et no. causam quare repellitur: quia presumitur malitiose opponere qua purgata per iuramentū admittitur. Fallit quādo notitia exceptio nis superuenit: quando fuit p̄testatus de opponendo: z est causa quia p̄testatio excludit malitiam: z habes duos casus in quibus lapsus termini ad opponendum nō precludit viam opponendi qñ ius de quo opponitur superuenit de nouo z quando ab initio est p̄testatus z hoc vltimum est verum: quando per p̄testationem cessat causa termini iuris: alio non manet p̄testatio: quia non pendet a potestate p̄testatis terminum impedire. ¶ ¶ Mo. ij. q. in his que pendet a constantia statim iuramento asserentis ad hoc. de sen. excom. si vero. z de homi. significasti. qđ negatiua p̄batur per iuramentum. ¶ Mo. iij. q. vbi quis p̄testatur de opponendo contra testem de facili non creditur testi. pro eo testificanti. ¶ ¶ Oppo. q. perpetuo possit opponi contra probationes. de presumpt. illud. C. de edic. di. adri. tol. l. fi. So. dicit Inno. qđ cōtra testes potest opponi vsq; ad terminum de quo hic contra instrumēta potest opponi vsq; ad conclusionem. de fide instru. cum dilectus. z in iuribus prealleg. ¶ ¶ Oppo. q. dato quod pro eo testetur nihilominus absq; iuramento non admittatur ad reprobandum testes. j. c. presentium. libro. vi. Sol. hic generale illud loquitur. de eo qui vult reprobare testes super aliorum probatione inductos quare plus presumitur cōtra eos

z idem vbiq; iudex productionem suspectum habet ex aliquo casu. etiam cum p̄testatione admittitur ita demum si iuret ibi: scdm Innocen. ¶ ¶ Oppo. qđ non sufficit p̄testari de opponendo in personas: nisi specificet causas ex quibus vult reprobare. j. de exceptio. pastoralis. Sol. in propositionibus exceptionum dilatoria rum procedit quod ibi in productionibus testiū ad reprobandos testes procedit quod hic: quia sufficit. dicit tamen Innocen. quod si cet sufficiat sola p̄testatio prudenter facit ante publicationem: si faciat eum exprimere quod obijcere intendit super qua reprobatio ne testes sunt admittendi ante apertionem testiū super principa li productum de quorum reprobatone agitur. s. titulo. i. licet. j. c. presentium. lib. vi. fm Innocen. de quo. s. eodem titu. c. ex parte. a. ¶ ¶ Oppo. quod non sit admittenda hec p̄testatio quod licet post publicationem producere testes: quia p̄testatio contra ius non re lenat p̄testantem. de confit. cum. s. de appellacioni. sollicitudinem. Solu. dicit Innocen. quod hec p̄testatio non inuat: nisi quādo partes cōsenserint p̄testationi: quia illa est contra ius: vel nisi alia subit iusta causa p̄testandi puto quod absq; consensu in net p̄testatio hoc casu: quia causa repellendi testes quia presumi tur quod ex malitia opponat contra testes: quod facit animo subornandi: sed ex quo a principio hic p̄testatus videtur quod ab initio habebit causam: z qđ nouiter ad hoc nō impellitur z sic cessat causa propter quā ius non admittit eum post terminum p̄testatio er go inuat: quia tollit causam iuris in repellendo. alias procedit contrarium. ¶ ¶ Quid si hic opponens cōtra personā testiū post publicationem iuret se malitiose hoc nō facere an excusetur si non probat a condēnatione expensarum: dicit Jo. and. qđ videtur qđ sic. de quo in Spec. eo. titu. s. j. ver. quid si admissus. ibi Specu. dicit eum non damnandum. alleg. de procu. ex infirmatione. z quia litera non dicit hic eum condēnandum: quia in hoc grauatur qđ inrat. in alio releuetur. arg. ff. de iureiuran. cum qui. puto quod condemnatur: qz talia iuramenta non excusant. vt dicit. s. de dolo finem. Item qz nō condemnatur in expensis propter hoc: quia aduersarius grauatur in probando. z sic non ob. l. eum qui. ff. de iureiuran. ¶ ¶ Oppo. cum glo. quod indifferenter non liceat opponere contra testes a quacunaq; partium. iij. q. iij. si quis testibus. Glo. dicit qđ materia hec procedit quando testes reprobandi a persona contra quā testes produ cuntur: quia qui producit testes contra personas eorum opponere non possunt in personas nec in sua causa: nec in alia nisi ex noua causa in dicta eorum bene opponere potest: si ex serie dictorum sibi contradicunt vel quod falsum dicunt siue pro se siue in causa siue in dicta siue contra se ratio quia eum produco aliquem in testem eius personam approbo: nam cognoscere debeo z possum antequā producam: sed ante non cognosco quid dicturi sint testes quā deponāt z presumere debeo quod bene dicent huic obuiat qđ litera dicit hic in fi. quia videtur quod sicut reprobandi personam reprobare videtur dicta: nec pro eo dicta teneant ita z approbando personam approbare videtur dicta: z sic reprobare nō possit: sed aliud est in repro batione persone: quia illa inhabili constituta quicquid dixerunt est reprobatum: sed approbando personam possum putare ipsam dicere verum: z licet possit dicere falsum ipsum approbo tanquam dice ret verum: z sic non approbo falsum: quia plus tollit negatio q̄ pos nat affirmatio. vt not. s. de consuetu. cum dilectus. ad hoc quia pos sum reprobare sententiam eius quā impetrauit: licet non personam. vt not. s. de offic. delega. super questionum. s. verum. in vltima glo. Inquantum glo. dicit me nō reprobare testem quem produxi hoc est verum eo qđ produxi: licet nō eo sim vsus: quia nō alio potui fm Guil. in spec. eo. tit. s. sepe testes. ver. sed quid si cum. z ad materiā facit qđ ibi. no. z ver. se. vsq; ad fi. s. Ja. de ra. z de. tenent idem si vti noluit quia semper subest eadem ratio ne reprobet qđ approbanit. vt not. s. c. si quis. hec vera etiam si is contra quem est testis producat eum acceptauerit: quia si postea velit eum reprobare nō pōt: qz pro eo testificatus est: z eo eget secus si nō eget. vt no. Jo. an. in addi. spe. in titu. de teste. s. sepe. ver. sed quid si cum. secus dicit post Jo. an. de bel. in ver. seq. si testem quem contra te produxi semel. non reprobas sei quem reprobare poteris: quia si iterato produco cōtra te in alia causa potest ipsum reprobare. C. de pac. si accusationem. ff. de excu. tu. l. sed z reprobatis. ad hoc de excu. tu. l. voluntario. z qđ no. de rescript. dilectus filius. j. z. C. de his qui spon. ma. sube. l. i. lib. x. fm Ja. Bald. z Jo. an. in prealleg. s. inquantū dicit qđ nec in alia instantia reprobare pōt. idem no. Inno. j. de excep. cum venerabilis. z ibi Jo. an. in glos. quasi dicat. ver. super hoc. z ver. item ibi in nouella. dicit qđ testem productū pro me nec in eadē causa nec in alia causa: nec contra eadem personā: nec cōtra diuersam producentē: qz approbatio est psonalis mihi obuiat a quocūq; etiā in quacūq; causa psona produca tur. Idem velle videt in iudice. alleg. iij. q. viij. cuius in agendo. Idē tenet Jo. an. licet Gu. de suza tenet cōtra. super. l. si quis. bic alleg. qz res inter alios acta z c. alleg. Jo. an. pro Inno. qz lex impersona liter loquitur. z alleg. l. iij. s. hec pena. ff. qđ quisq; iur. z dicit quod Ja. Bal. hoc tenet in l. i. s. sed si agant. ff. qđ quisq; iuris. z hoc pō nit in addi. spe. in ti. de teste. s. sepe. ver. qđ si cū. q. dicit Inno. vera. vt nō possit

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

- 1 Testibus equalibus stantibus in coram dictis si sint equalis auctoritatis statur maiori numero alias preualeat paucorum auctoritas et quod ubi numerus multum excedit. nu. 11.
- 2 Testium probatio preponderat probationi alterius tribus hic ex pressis.
- 3 Testium auctoritas multitudini prefertur. Fallit ubi numerus multum excedit. nu. 11.
- 4 Testis sibi contradicens licet alias non probet si sit ad concordiam re ducibilis quomodo probet.
- 5 Testes si contradicant sibi adinuicem non probant nisi alterius di gnitas pronocet iudicem ad iuramentum parti deferendum vel nisi possint eorum contrarietates concordari.
- 6 Testis unus contradicens pluribus non impedit probationem et si contradicat duobus tantum an operetur quod facta tantum videat semiplena probatio.
- 7 Testes plures si contradicant pluribus quibus sit standum.
- 8 Testibus ab eadem seu diuersa parte productis sibi tamen contrariantibus quibus iudex gratificare debeat.
- 9 Testes qui instrumentum contradicunt an probent contra instrumentum.
- 10 Testes deponentes super matrimonio contracto vel contrahendo si sint equalis pro quo sententia matrimonii sit ferenda. Etorem si duo petant et equaliter probant quomodo iudex proce dere debeat.

In nostra. Et si testes a diuersis producti de ponentes sint equalis honestatis sta tur maiori numero: alii preualere poterit paucorum aucto ritas. Et premitit factum et diffinitionis causas. scilicet ibi.

1 Adamus dat mandatum bimembre. scilicet ibi. fin vero. Et si tria in quibus probatio testium alterius probationi preponderat. Primo ex multitudine testium. Secundo ex testium qualitate. Tercio ex verisimili tudine negotii: et circa negotium asserti. Et si. finem probationis in plene motu animi iudicis non ad credendum: sed firmandum sic foret at testatur. Et si. qd. ut auctoritas testium multitudinis preferat de esse tanta: ut numero preponderet quanta aut exigatur ut prepo de ret hoc est arbitrarium. Et si. ad glo. que primo loquitur quod testes si bi contradicunt: et sic contradicatio est inter testes et testes. Secundo quando est contradicatio inter testes et instrumenta. Tercio attingit dubitabi le dubium. Et si. ad primam partem glo. ipsam prosequor per casus.

4 Et si. primus qui unus et idem testis contradicit sibi ipsi glo. dicit quod non probat. iij. q. ix. pura. xxiij. q. vij. qd. aut. cu. si. Et si. aduerte qd. glo. dicit hic in distincte testi contradicenti sibi non credi. et ratio legis in pluribus testibus distinguit an contrarietas sit reducibilis ad concor diam an non per quod videt velle quod in uno teste non distinguatur an ille sit reducibilis ad concordiam an non: sed in hoc die plene ut dicit in. d. c. cum tu. hec dicit glo. vera. nisi testis incontinenti se corripit. i. titu. primo. preterea. de quo dicam ibi per que dicit glo. quod si testis pro parte dicat falsum: quod in nullo valeat dictum eius. ix. dist. si ad sacras. iij. q. iij. q. qui falso. vel si variat. de causa pos. cu. ecclesia. iij. q. ix. pu ra. Et si. scilicet casus que ponunt doc. est quod duo sunt testes et unus al teri contradicit dicunt doct. quod neutrius valet dictum nisi alterius sit dignitas quod pronocet iudicem ad iuramentum deferendum. C. de reg. iur. l. in bonis dei. et an tunc ubi contrarietas est concordabilis concor dari possint ad effectum probandi vel alium effectum. dic ut dicit in d. c. cu. tu. Et si. Tertius casus est quando unus testis contradicit plu ribus: et tunc dicit gl. quod contrarietas unius nihil releuat: quia eius vox est vox nullius contra duos. xxiij. q. ij. admonere. cum si. Jo. an. remittit. de iure iur. c. si. in ult. q. et per l. in. l. in bonis dei. C. de iure iuran. in. l. i. C. de procura. an si unus contradicat duobus saltem hic detrahat semiplene in hoc ad hoc no. hec decre. quia sicut plena non prejudicat pleniori ita nec semiplena plene. Et si. Quartus casus qui plures testes contradicunt pluribus quidam dicunt quod si oes sunt ex eadem parte contrarietas vitiat testimonium sicut in contrarietati bus scripturarum. i. de si. in stru. imputari: secus si contrarietas est inter diuersos testes. glo. dicit quod reiecta hac differentia: quia non pot im putari producenti testes cum ignoret dicta eorum: quia siue ab ea dem siue aduersa parte producantur. Primo iudex concordabit contra rietatem si poterit. i. de verbo. sig. nihil. cum si. Si contrarietas est manifesta et non concordabilis stabitur numero nisi ex altera tanta sit dignitas quod numero preualeat: vel nisi altera pars testium verisimi liora dicat ut hic. iij. q. iij. si testes. cum si. et ibi hic gl. dicit autem hic Jo. and. testes verisimiliora dicere quando dicunt consonantia iuri communi: et alij non. ut dicit. de proba. licet causam. et not. de prescri. auditio. Et si. Quintus casus quando testes siue ab eadem parte siue aduersa producti sibi contradicunt: et sunt equalis fm glo. quod intel ligo quando numerus et dignitas paucorum equipollet numero alio rum. xix. dist. in canonicis. tunc profertur sententia pro reo si ap paret quis sit reus nisi in quatuor casibus: fauorabilibus quos expri mit glo. alios ponit Specu. in. s. j. alleg. ante si. Si vero non appa ret. quis sit reus: tunc ex quo sunt omnes equalis diuidetur res si est

diuisibilis: si est indiuisibilis pot iudex gratificare cui vult. i. de pa rochi. ca. si episcopus vel forte res diuidetur. In quantum glo. dicit sit iudicandum in re indiuisibili: dic hoc verum siue sit indiuisibilis naturaliter ut equus bos: et similia. vel iure prohibente ut duo secu dum. qui sint vir et vxor. C. commu. vtrius. iudi. l. possessionem. scdm Vincen. qui dicit quod nisi sit talis casus in quo iudex possit gratifi care adiudicabit rem vel coniugem vni: et immediate prech condem nabit alterum. C. comunia vtrius. iudi. dicta. l. possessionem. et insti. de acti. s. quedam. Et si. Venio ad secundam partem quando testes contradicunt instrumentum et prosequor casus primus quando contra dicunt instrumentum in quo sunt descripti dicit glo. quod preualent testes instrumentum. de probationibus. tertio. cum si. sed de hoc die plene: ut per Innocen. i. de fide instrum. cum iohannes. Secundus quando contradicunt instrumentum: et non sunt descripti in instrumen to. de hoc remittit. de probationi. tertio. et dicit. de fide instrumen. cu iohannes. hanc glo. habes. in. c. testes. alleg. in glo. et vide in Specu. eodem titulo. s. postquam. et Hostien. in summa. eodem titu. s. que diuersitates. Et si. Ultimo glo. querit. duo petunt eadem in vxorem et equaliter probant de matrimonio: cui debetur: quidam quod ei cui consentit. alleg. i. q. vltima. sancimus. facit de rescrip. c. pen. ul. lib. vi. Si non vult consentire dabitur meliori et ditioni si equa sunt omnia: forte dirimetur per iura predicta. et xxi. distinct. clerico. in princi. ar gnendo. de spirituali ad carnale. dubitat glo. quid si postquam sunt producti ab vna parte alij producantur ad reprobandos illos: dicit glo. quod videtur stari secundis quocumque sint primi si veniunt ad probandum indirecte contrarium. i. c. ex tenore. et c. series. sed dicit glo. quod illa iura sunt intelligenda quando secundi sunt meliores et plures si equalis essent numero recurreretur ad dignitatem: alias staretur potius primis: quia potius presumitur subornatio in secu dis hoc verum si essent producti secundi post publicatas attestatio nes in primis hoc tene: licet Hostien. dixerit per duos testes posse reprobari centum per. c. ex tenore. licet dicat hic arbitrarium. Jo. a. lxxij. distin. clerici dicit stabitur si sunt equalis pro reo. in instrum tis directo contrariis. dicit Specu. attendendum et preferendum in strumentum quod a fide digniori producit vel prescriptum dicit: ceteris paribus preualebit instrumentum quod continet absolutio nem altero continente obligationem. in Specu. de instru. edi. s. in strumentum. ver. sed pone. Et si. Oppo. quod testibus contrariantibus debent credi per Archidia. contra. tex. hic. s. eodem. cum tu. So. ibi poterat concordia fieri reducendo ad concordiam per multiplicatio nem hic non. Et si. Oppo. quod standum sit numero et non dignita ti. ut de electio. ecclesia nostra. Solu. hic procedit quando numerus modicum excedit standum est dignitati si multum standum est nu mero in qua aut quantitate numerus preferatur auctoritati. Et si. cit glo. hoc arbitrarium. dicit glo. hic contra tex. quia tex. dicit non habito respectu ad multitudinem stabitur dignitati. et tex. dicit au toritatem preferendam multitudini: nam possent esse ex vna parte c. ribaldi. et duo tales ex alia quod potius staretur eis. debet etiam iudex considerare personas producentes hoc tene obmissis quibusdam superfluitatibus. Jo. et Pby. quas hic recitat Jo. an.

- 1 Testis esse potest femina vel laicus ad probandum impedi mentum electi tam laici quam clerici cui irregularitas ex defectu biga mie opponitur. nu. 3.
- 2 Probatio est in causa admissibilis post conclusionem immo et post relationem quando non stetit per probare volentem.
- 4 Testes impediens ne producantur spectat ad iudicem compelle re.
- 5 Jurisdictionem impediens potest cohercere executor.
- 6 Electio cassatur etiam post confirmationem ubi constat de vitio electi.
- 7 Falsum committit qui sub nomine capituli literas destinat ubi pars maior non consensit et quomodo hoc dicatur possibile ad proban dum. numero. 19.
- 8 Testimonium de auditu quo probat sufficienter. nu. 12.
- 9 Testes post publicationem in causa possunt recipi super articulo se parato vel nouo.
- 10 Falsarius beneficio suspenditur.
- 11 Suspenditur quis beneficio propter malam delicti famam donec purgatus fuerit.
- 13 Iuramentum necessarium an possit deferri in causa criminali ciuili ter mota.
- 14 Testes quando dicantur tales quibus fides non sit prestanda.
- 15 Bigamus esse censetur qui cum vidua contrahit secunda carnali copu la ut irregularis dicatur.
- 16 Testis esse non potest femina in criminalibus. Fallit si intententur ciuilitur.
- 17 Testes non admittuntur laici contra clericos criminaliter accusatos fallit si ciuilitur.
- 18 Testes an compellantur ad testificandum in odiosis exceptionibus. Cum literis

In literis. **C** Ad probandum impedimē-
tum electi tam laici quam clerici
z femine admittuntur. b. d. Primo ponit quid probaue-
runt testes contra electum. Secundo super articulum bi-
gamie mandat laicos z feminas recipi impedientes excommunica-
ri ea non probata purgatione iudici: z ea prestita ad recipiendam
consecrationem terminum assignari bigamia vero probata: vel pur-
gatione non prestita mandat illum amoveri z postea alium eligi. Ter-
tia ibi. archipresbyterum ponit penam archipresbyteri z sacriste.
C Nota. i. quod literis delegatorum creditur: vel saltem iurant aliam
probationem. **C** Nota. ii. quod regulariter testimonium auditus
non est sufficiens probatio. **C** Nota. iii. quod fama regulariter ple-
ne non probat dixit. s. eodem. veniens. **C** Nota. iiij. quod non valet
testimonium quando testes sunt singulares. **C** Nota. v. quod post
conclusionem in causa admittitur probatio: imo post relationem
quando non sit per probare volentem quando probando ante in-
iuste fuit repulsus. vide glo. de restitutione spolia. ex conquisitione.
C Nota. vi. quod laici z femine admittuntur ad testificandum co-
tra electum cui irregularitas ex defectu bigamie opponitur. **C** Nota.
vii. quod ad iudicem coram quo questio agitur: vel qui habet tes-
tes recipere spectat compellere illos qui impediunt quominus tes-
tes producantur: z sic executor habet potestatem cohercendi iuris-
dictionem impedientes. de quo. de offi. deleg. ex literis. z. c. h. **C** Nota.
viii. quod propter famam defectus imponitur purgatio seu iudici-
tur sicut per infamiam delicti sic z propter defectum infirmitatis. vt
patet. vii. q. i. c. h. ad primum. de purg. ca. accedens. **C** Nota. ix. qd
post confirmationem si constat de vitio persone cassatur electio: et
amovetur quis a dignitate. **C** Nota. x. falsum committere destinan-
tem literas sub nomine capituli si ipsum totum: vel maior pars non
consentit: sed minor pars capituli. **C** Nota. xi. negatiam coactatā
ad factum certarum personarum probabilem. **C** Nota. xij. penam
falsarii: quia suspenditur ab officio z beneficio. **C** Nota. xiii. quod va-
leat testimonium de auditu. j. de excess. prelati. quā sic de consue. c. h.
Solu. dicunt doct. testimonium de auditu ab aliquo alio qui in ali-
quo sensu percepit non valet vt hic: in fi. quia testes debet deponere
per proprium sensum: z non per sensum alterius z de sensu imme-
diato nō de sensu quo precepit mediāte sensu alterius. S3 testimonium
de auditu proprio in re perceptibili auditu qñ testificabitur eo qd im-
mediate percepit sensu auditus bene v3 vt in cōtrario: nam possum tes-
tificari me audivisse clericum de delicto gloriātem ad hoc qd not.
supra eodem. preterea. Item gl. xxi. q. v. hic videtur que dicit quod
testimonium de auditu non est testimonium auditus proprii: sed alie-
ni dicit tamen quod de auditu alterius testimonium valet cum ad-
miniculis. vt in gloss. Sic quod in re perceptibili de visu valet testi-
monium de auditu etiam sine visu dummodo persone note habeā-
tur. vt not. glo. in summa. s. idem labo. de aqua quot. z est. z no.
in capi. preterea. s. eodem titulo. de consuetu. c. secundo. Si res est
perceptibilis plene vtroq; sensu: vt sensu visus z auditus: tunc non
sufficit solus sensus auditus si constat eum non vidisse: vt in subtra-
ctione anuli: in datione pecunie: in ingressu possessionis: quia tunc
oportet quod testificetur per vtrumq; sensum. vt dicit Archi. nullo.
c. hoc videtur. puto tamen si deponat per vnum sensum: vt quia di-
cat se vidisse probet vbi exigitur auditus: quia videre est communis
sensus ad omnia vt dicam. j. eodem. z not. Specu. in titulo de teste.
s. primo. vers. item quod non prohibet vbi ad hoc allegat multa iu-
ra. ad hoc quod not. de consuetu. c. secundo. z ibi alleg. Specu. mul-
ta iura ad hoc: sed si dicat se audivisse vbi exigitur visus adhuc suffi-
ciens est testimonium: quia auditus non excludit visum: immo in-
cludit nisi aliud constet: z sic probat text. de success. ab intest. c. fin. vbi
autem actus est perceptibilis proprio sensu: vult testificari de sensu
auditus: vel quod alio sensu percepit tunc dicendum est quod regu-
lariter non valet sine adminiculis cum adminiculis: an valeat dicā
cum gloss. not. quod sic. z. s. eodem. preterea. sine adminiculis testi-
monium non probat. Fallit in casibus quos ponit Archi. in dicto
c. hoc videtur. Primus in consanguinitate z affinitate probanda. j.
eodem. licet ex quadam. quod dicit vt ibi. xxxv. questione sexta. paren-
tela. Fallit quando agitur de fraude commissa ab herede. in aut. de
heredi. z falsi. s. si vero absunt. Item vbi factum est antiquum. ff. de
aqua pluvia. arcen. in summa. ff. de aqua quot. z est. l. hoc iure. s.
ductus aque. ff. de probationibus. si arbitri. de quo. de rescript. au-
ditis. z dicit Archidia. quod alios casus non inuenit: alios plures
ponit Specu. in titulo de teste. s. primo. Item quod non prohi-
bet sed multi sunt reducibiles ad id quod est dictum de proprio au-
ditu. de hoc. xxi. questione sexta. s. is qui. **C** Nota. xiv. quod nec post
publicas attestaciones nec post terminum ad probandum: nec post
conclusionem in causa poterunt hic produci testes: qz hec omnia ob-
niabant. Sol. dicit Inno. qd publicatio super vno articulo specifi-
co nō impedit pductionem super separato: sic nouo vt hic. z. s. eo.
causam z hic: qz qua rōne generaliter de oibus excipi pōt: nō obstan-
te publicatione sic gñaliter poterūt oppositē exceptiones pbari p te-
stes: z quolibet alio genere probandi: de excep. c. venerabilis: z hoc

planum: quādo petitio est generalis vel vniuersalis: z super vno arti-
culo est facta publicatio: nihilominus fieri poterit examinatio: et
publicatio super alio ab illo separato. C. de iudi. l. ij. idem videtur et
singularibus petitionibus. dummodo articuli sint diuisi: sic. s. cod.
causam: per hoc non obstat publicatio: sed termini statutio: z con-
clusio: bene obstat: nisi quia per appellationem ipsius electi frustrato-
riam sunt impeditus: hic in producendo ante terminum statutum
ad probandum: z ante conclusionē in causa. Idem posset etiam dici
de publicatione: nunc per hoc pereat facultas probandi: fm Inno.
cen. z Hostien. **C** Oppo. qd fatue intimassent hi oppositiones fa-
ctas de conscientia capituli: quia vnus solus se opponere poterat:
de accus. super his. j. cod. olim cum simi. Sol. fatue hoc fecerunt. vel
hoc fecerūt: vt a capitulo possent recuperare expensas. de elec. vt pre-
terite: vel hoc fecerunt vt facilius mouerent papam. **C** Nota. xv. qd
falsarii non sint suspensi sed suspendendi: de fal. ad falsarios. Sol.
dicit ibi beneficio suspendatis: z postea denunciatis: quia tales non
sunt suspensi sed suspendendi: z hec suspensio aliter fieri non debuit
set: nisi papa mandasset: quia ad hoc nō fuerat actum. de or. cog. ca-
pitu. j. sed papa punit crimina vnde cūq; clareant. xxiij. q. iij. ecce.
de quo de confes. cap. ij. de elec. per inquisitionem: scdm Hostienem:
11 **C** Nota. quod non sint hi suspensi donec gratia mereantur: sed
donec se purgent. ij. q. v. presbyter si. z cap. si mala fama. Solu. hic lo-
quitur in suspensio propter delictum: contrariū in suspensio propter
malam famam delicti: quo casu suspenditur donec se purget: nisi de-
lictum sit enorme: de purga. canon. ca. cum inter: ad primum. lxxij.
distinc. eos: scdm Vincen. **C** Ultimo per literam patet episcopum
se posse purgare per non episcopos: quia hec materia arbitraria est:
et in numero z in dignitate compurgandorum: ad hoc de purga. ca.
noni. cum in iuuentute. de symo. in sinuatum. debent tamen esse bo-
ne fame: vt litera dicit: z ultra hic probare debent notam conuersa-
tionem ipsius. j. de purg. cano. constitutus. **C** Nota. xvi. cum glo. qd
credatur testimonio de auditu: cum fama non faciat plenam z per-
fectam probationem. vt hic qd patet qz inducitur purgatio: sed testi-
monium de auditu cum fama: bene inducunt violentāz presumptio-
nem: vt. d. c. preterea. xxiij. q. i. dicit. Sic testimonium de auditu pro-
prio: in his que subiiciuntur sensui auditus creditur plene: vt Inno.
et alijs corporalibus: que per sensum percipiuntur. auditus: vt. s. de
consue. c. ij. j. eo. cum causam. Si res vere non subiicitur auditui pro-
prio: sed actus aliquis propinquus testificando: ex quo illud presu-
mitur: tunc testimonium proprio auditus cum aliquibus adminicu-
lis adhuc iuuat: quia presumptionem violentam inducit ex qua iu-
dicatur. s. c. preterea. testimonia antez auditus ab alio qui videt vel
auduit non probant vt hic etiam iuncta fama. dicit tamen Hosti-
en. hic quod fama cum vno teste vel alijs argumentis probant. vt. s. e.
c. veniens. z dicit Joan. hic expressum quod per duos probatur fa-
ma. ij. questio. j. s. inter. in. j. glo. z dicit de accus. inquisitionis. super
ultima glo. **C** Nota. xvii. quod ex quo actor hic habet presumptionē
pro se debuerit sententiarum delato iuramento in supplementum pro-
bationis. vt patet. j. de iur. iuran. c. h. Glo. dicit quod in civili civili-
ter mota deferatur ad arbitrium iudicis considerata qualitate perso-
narum in criminalibus non deferatur: siue criminaliter siue civiliter
de crimine agatur vt hic: hoc de iuramento necessario. Iuramen-
tum antez purgationis bene deferatur reo infamato: vt hic habetur
secundum glo. Abbas dicit quod nō est differentia inter civiles cau-
sas z criminales: nam in vtraq; debet deferri melius informato de
negotio in civili autem non potest esse sic informatus actor: vt reus
ideo iuramentum deferatur alteri eorum: secundum arbitrium iudi-
cantis: in criminali autem solus reus de crimine plene est informa-
tus ideo illi tantum indicitur iuramentum purgationis: z idem in
defectu bigamie: quia debuit hic esse melius informatus an contra-
gerit fm Abbas Hostiē. dicit quod si agatur civiliter de crimine ad
solam pecuniariam condemnationem quod debet deferri sacramē-
tum necessarium. secus si agatur ad aliam penam sed de hoc plenius
dicitur. j. de iur. iuran. c. fin. **C** Nota. xviii. quod non repellantur testes:
quia soli. vt. j. eodem cum causam. Solu. soli repelluntur quādo nō
habent cōtestes z sic sunt singulares vel soli. i. nudt: quia causam sui
dicti non allegant. iij. q. tertia. sola. fm Ab. **C** Nota. xix. quando di-
cantur tales qui non possint probare ea que deponunt: dic quia for-
te sunt criminosi: vel male opinionis vnde illis non creditur. ij. qd.
septima. testes. Hostien. dicit quod sunt criminosi vel infames
quia quod licet istorum repellat a testimonio. s. titulo. j. licet. s. cod.
ex parte Hostien. criminosi enim licet non repellantur ab excipien-
do repelluntur tamen a testimonio etiam super exceptione: licet ali-
qui contradicant vt sicut ad excipendum ita ad exceptionem pro-
bandam criminosi admittantur z hic repelluntur: quia conspirato-
res: vel inimici vel aduersarii in hac causa: sed prius dictum placet
15 Innocen. z bene. **C** Nota. xx. quod contractus cum vidua non indu-
cit irregularitatem. xxi. questione sexta. valentino. Solu. dicit quod
contractus cum vidua z corrupta: alias non obest excipitur etiā qd
causa cognouerit. de biga. c. debitum. Abbas dicit idem si fuisset vir
go si cum ea cōtraxisset in socijs qd est falsum. vt no. de biga. nuper.

- 16 de de. coning. sane. ij. ¶ Opp. q non admittatur mulier ad tes-
tificandum in crimine. xxxij. q. v. mulierem. Gl. dicit qd contrariū
procedit quando agitur criminaliter: hic quando ciuilitur sicut dis-
ferunt hic quo ad constitutionem procuratoris. de accus. super his.
et dicit Joan. quod ad probandam infamiam. cōtra clericum admit-
tuntur laici et femine. de quo remittit Jo. and. de accu. cum. p. super
fi. vltimo glo. ¶ Opp. glo. q laici non admittantur ad testificā-
17 dum contra clericos. s. eodem de cetero. Sol. non admittantur vbi
agitur criminaliter secus si agitur ciuilitur. ¶ Opp. q non com-
pellantur testes ad testificādu in odiosis exceptionibus. de testi-
co. dilectorū. So. hic non dicit testes compelli: sed cōpelli impeden-
18 tes de hoc tamen dicit. vt. d. c. dilectorū. Comp. q accusato non in-
dicatur purgatio nisi infamia precedat. vi. q. vlti. actor. Sic qd liceat
hic videatur purgationē indici eo qd accusatus tamen intelligendū
qd precesserit infamia: vt patet. s. in litera q non indicitur nisi pre-
19 cedat infamia. ¶ Opp. q nō possit pbari literas non destinatas
sub nomine capituli: cū in ratione cause quilibet habeat reddere cau-
sam desere: fuerunt singulares. s. de elec. cum dilecti. dicit glo. quod
hoc bene pōt constare probando absentiam: et factū tempore cōtem-
to in literis. de his que s. a. prela. quanto. i. c. ex tenore. Item quādo
reddunt causam de nō actu in cōi vbi factū limitatur ad certas pso-
nas in cōi agitatū cuius pūatū pbari agitur vel negotio vt a po-
sonis in cōmuni cōgregatis: vt quia asserunt quotiēs in capitulo
de hoc habet mentio cōmuni voce contrarium concludebatur vel nulla
de hoc fuit habita mentio. s. de proba. tertio. cum s. l. dōsti. dicit qd
potuit hoc directe et indirecte constare vel s. l. dōsti. vbi queritur
de conscientia credatur singulis: quia solipsi sunt attestari de eorū
conscientia: qd hoc non capit contestem. vt patet de homi. significas-
sti. contra procedit quando agitur de probatione rei que subiicitur
pluribus testibus: sed non placet hoc Jo. an. quia hic non quereba-
tur de conscientia singulorum sed capituli vel maioris partis: vt hic
patet secundum cum. Intro. debet.

- 1 **T**estes recipiuntur in causa libertatis etiam contra contumacem lite non contestata.
- 2 Ad sententiam audiendam citatus simpliciter non censetur peremptio nisi aliud exprimat.
- 3 Citatio vel iudicis notitio in presentem habet vicem peremptorii.
- 4 Ad sententiam audiendam citandus est contumax.
- 5 In ecclesie causa an possit particularis de ecclesia agere.
- 6 Agens nomine ecclesie an debeat agere nomine proprio vel ecclesie.
- 7 Agens nomine ecclesie qui tamen est de ecclesia an teneatur se et ecclesiam defendere.
- 8 Sententia lata contra particularem ecclesie etiam nomine ecclesie agentem an preiudicat ipsi ecclesie.
- 9 Testes validi ordinarii possunt recipi lite etiam non contestata in quacunque causa.
- 10 Sententia missio in possessionem est interlocutoria.
- 11 Agere quo casu quis potest lite etiam non contestata ut sententia inde sequi possit.

1 **Amolim.** In causa libertatis contra con-
tumacem etiam lite non conte. reci-
piuntur testes pars huius de se narrat factum. scilicet ibi.
audiamus dat iudices quibus committit receptionem
testium: et puidet quid per eos agendum res contumace. ¶ Mo. i. pa-
ticularem de ecclesia agere posse pro iuribus ecclesie: maxime quā-
do de principali iure subiectionis ecclesie dubitatur. ¶ Mo. ii. suffi-
cere locum esse tantum procuratori: licet non sit tutus parti principa-
li iurisdictione quādo quis artatur: et artari potest ad comparandum
per procuratorem. ¶ Mo. iiij. testes recipi in loco testium vel partiū
litigantium et non trahi ad locum iudicis: est argu. fm Abb. testes
non cogendos venire extra prouinciam licet sit in prouincia. ¶ Mot.
iiij. q. super causa status ecclesie partibus presentibus non procede-
re ad sententiam diffinitiuam lite non conte. partibus autem absen-
tibus sic. ¶ Mo. v. delegatos vt causam instructā transmittant sta-
tuere posse partibus peremptorium ad sententiam audiendam. Et
no. arg. qd sola statutio termini ad audiendam sententiā nō habet
pro preemptione nisi aliud exprimat ad hoc qd no. Inno. in c. ad
petitionem. de accu. ¶ Mo. vi. q. statutio termini et monitio iudi-
cis in presentem habeat vicem preceptorij. vt patet de offi. deleg.
consuluit. et ibi no. et in l. ij. C. quomodo et quando iud. non tamē ha-
bet bec statutio termini in absentē nisi aliter exprimat. ¶ Mo. viij.
v. contumacem iterato citandum ad sententiam audiendam. de offi.
deleg. consuluit. de quo. de do. et contu. cum qui lib. vj. in Specu. de
cita. §. viso. ver. item licet. ¶ Mo. intellectū facti. Glo. ponit casum
lib. osti. dicebat quod vacante sede ad Benesi. archiepiscopus cantuar-
rensis. volebat concedere beneficia vacantia ad collationem ad Benesi.
spectantia presentatos institueret custodias vacantium ecclesiarū
habere sicut in illis partibus est moris. Archiep. se opposuit dicens

illam ecclesiam metropolim vt dicit glo. Item quod predicta ecclesia erat libera abiectione seruitutis: quod Archiep. illo iure fuerat vsque sede vacante quare non ad archiepiscopum: sed ad ipsum spectabat predicta. Item scdm eum possibile est qd Archiep. asserbat qd vacante ecclesia ad senem spectabat ad ipsum custodiam episcopatus: & ecclesiarum suarum & qd habebat iurisdictionem episcopalem in omnibus egeret: & sic erat quasi vt rex reus & actor. quasi vt possi. adiuuare intentantes de quibus papa mandat in forma inquisitionis inquiri: scdm hec omnia sunt plana. ¶ Oppo. qd Archiep. agere non potuerit pro ecclesia vel enim nō vacabat ecclesia absq; mandato capiti & episcopi. de rescript. doceri. aut vacabat & tunc nō potest hec causa tractari vacante sede. ne sede vacā. per totum. ¶ Glo. soluit stando cōtrarior hec est exceptio legitima quā papa hic reuertitur: contra eum potest opponi qd non habeat mandatū. ¶ Glo. cōcludit ptra & nō stat in ista. qd quilibet de ecclesia pro defensione & tuitione iuri ecclesie admittitur etiā contra voluntatē agere. de his que fi. a ma. par. ca. c. i. & c. non liceat. xij. q. ij. vnde licet alis. cōiuncta persona admittatur contra voluntatē contuncte hic tamen admittitur ad agendum quin ad hoc tenetur quilibet particularis de ecclesia. Non ob. si dicatur quare ergo bec exceptio legitima reuertatur hic contra archidia. qd alia legitima inhabilem concludens personam ad agendum vt est exceptio ex cōmunicationis. vel alia consimilis vt spoliatiois fm Innoc. & Hosti. vel reuertat exceptionem peremptoriam litis finite que repellit quem ab agendo vt rei indicat vel altera que obstat agenti. ¶ Pro intellectu glo. & que scribuntur hic plura sunt videnda. Primo an in causa ecclesie agat particularis de ecclesia. Secundo vbi agere potest an agat nomine ppiouel ecclesie. Tertio an vbi agitur teneatur se vel ecclesiam defendere. Quarto an sententia lata contra particularem de ecclesia preiudicat ecclesie. Sic si particularis de ecclesia vult agere pro iuribus ecclesie vacante ecclesia non potest. ne se. vac. c. i. & per totum. maxime cum sede vacante non currat prescriptio de prescript. auditis. z. c. de quarta. & sic non imminet periculum si subditus non agit: hic ergo non vacabat ecclesia sed negligens erat episcopus fm Innoc. & coniecta erat negligencia episcopi ex trina monitione Archiep. de supplen. neg. prela. c. ij. hecve ra nisi iuribus ecclesie sint annexa iura particularia archidiaconi. quibus preiudicatur. vt. s. secundum casum Hostien. quādoq; vult agere pro rebus male alienatis episcopo vinenter: sic non vacante ecclesia & secundum omnes quilibet particularis de ecclesia agere potest de re. eccle. non alie. si quis presbyterorum. xij. q. secunda. non liceat enim simi. ibi enim specialiter & ex causa conceditur singularibus clericis ecclesie cuius bona sunt alienata: vt quilibet admittatur suo nomine agens sicut in actione populari: non agent nomine ecclesie: licet agant ad eius commodum & sic intelligitur. c. quia propter. al. leg. in glo. cum capitulis alijs. idem per omnia dicit lapsus sua alle. l. ij. quando agitur pro re ab ecclesia ablata: quia res inuasa per alios quando etiam satis dicitur male alienata: pro ea vt pro male alienata agi potest. vt not. Specula. in titulu. de rescriptis. presentata. s. ratione forme. versu. item quod in rescripto. ad hoc quod not. Jo. an. & post Innocen. de re. eccle. non alie. episcopi. quandoq; vult agere pro particularis de ecclesia super rebus & iuribus alijs ecclesie non male alienatis quidam dicunt quos recitat Innocen. eum non audiendum absq; mandato restringentes iura que permittunt agere particulares de ecclesia agere ad male alienata tantum: tu dic quod si uolunt venire per modum denuntiationis inquisitionis: vel accusationis possunt: quia tales vie agendi sunt publice nam poterunt denuntiare dilapidantes vel aliter ecclesias ledentes. xvi. questione sexta. filijs ac nepotibus. xciij. distinctione. illud autem. Nec obstat hoc. c. per ea que dicuntur cum vltima glossa. Si uolunt venire per viam exceptionis & defensionis tanquam rei prelitis cautionibus debitis adhibere possunt. vt not. glossa. de procuratoribus. c. primo. que in hoc est plana glo. si uult venire particularis de ecclesia principaliter agendo: & si pretendat particulare proprium interesse vel sui particularis beneficii auditur agendo & defendendo: vt patet in casu quem ponit Hostien. super prima glo. si non pretendat particulare interesse sed commune ecclesie in vna parte. Innocentius sentit secundum quosdam eum non posse agere in alia parte sentit contra. dicit si prela. & capitulum non sunt negligentes agere non potest: & dicuntur negligentes secundum Hostien. quando ter moniti non defendūt. de supplen. da negligentia prelatorum. c. primo. secundum Innocentium sunt negligentes quomodo cūq; aliter consistet: & de hoc habet superior coram quo causa vtritur summarie informare: & hoc sequitur Lapsus sua alle. l. ij. dicens de negligentia satis constare eo quod nō prosequitur iura ecclesie. Non obstat quod ignoret poterint: quia illa non presumitur in his que quis indagare tenetur. not. de elect. innotuit. de crimine falsi. ad falsariozum. & patet ex not. de regulis iuris. ignorantia. nec presumitur prelati ignorare que canonici sciūt. Si sunt negligentes in prosequenda iustitia ecclesie: tunc licet fuerit opinio particularis de ecclesia admittitur ad agendum: sed non nomine proprio. immo ecclesie: & petet ipsam restitu. vel pro ipsa iudicari. de restitui. in integrum. c. ij. & iij. & c. & literis. non obstat. qd

ob. qd non possit quis agere nomine alieno absq mandato. de p. cura. c. i. quia tales de ecclesia habent mandatū agendi pro iuribus predictis a iuribus. alleg. in glo. z nō sunt p. curatores: sed p. curantes sic admittitur pater vt legitimus administrator in bonis autenticis fili. C. de bo. que lib. l. cū oportet. z l. cum non solū. z sicut cōiuncta persona que sine mandato admittitur. s. de rescrip. nōnū l. de procura. sed ad hoc. ff. indi. fol. l. iij. in quibus casibus agit quis nomine alterius sine mādato eius plus tamen est hic q̄ in persona cōiuncta. vt dixit glo. q̄ agit contra mandatū. vt hic. q̄ punitur als non agens. de elec. generali. lib. vj. Non ob. l. pomponius. s. si. q̄ ibi agebat pro iure priuato alterius hic publico z cōmuni. Non ob. l. si quis. ff. qui z a quib. quia ibi fauor libertatis in ea reuocanda exigit consensum omnium patronorū. hic fauor ecclesie in ea defendenda admittit alterum. dicit tamen Hostiē. qd in hoc casu z similibus tū tū est qd hoc significat caplo vel prelato antequā admittatur ad agendum Archi. vel alius ne postea veniens alleget ignorantia vel preuentionem z litē sopitam suscitet de nouo: quia magis idoneus in talibus eligendus est: quia nec eps. super talibus litigat: ad hoc omnia facit qd no. j. ¶ C. de iur. in vna parte dicit qd agere debet nomine p. p. q̄ a iure ei tribuitur ius agēdi sed loqui tur solum in casu quando agit pro re male alienata. Unde dicit qd admittitur suo noie agens sicut in actione populari: ex quo ei a iure permittitur potestas agendi. in alia glo. dicit qd agit nomine ecclesie: nomine ipsius conficiet: formabit libellū. arg. de testi. in inte. c. ij. z iij. z c. cum ex literis. z qd not. de dila. litere. defendit lapus libellum. vbi agit nomine ecclesie quocūq casu agit sua alleg. l. qd al legat: quia habet mandatū a iure: pro alio agit ex mādato agit nomine illius ergo. ad hoc alleg. dictū Spec. in tit. de procura. s. ij. ver. quid si. vbi dicit qd canonicus agens contra aliquem pro re male alienata succedit loco totius capituli: quia succedit loco alicuius ecclesie eodem iure vtitur: sic dicit ibi Jo. an. doc. bono. d. determi nasse. ad hoc quia sicut prelatus agit nomine ecclesie. vt no. de dila. litere. z de libel. obla. c. i. ergo z canonicus agens vt subrogatus loco prelati. vt lite pend. ecclesie. ad hoc quod no. de rescrip. constitutus. alleg. no. per Jnno. de proba. ex literis. de causa pos. cum super. z in dubio agendo agere censetur nomine ecclesie. ad hoc not. in d. c. lite re. adducit no. de rescrip. edoceri. z de proba. ex literis. In canonico qui agendo pro iuribus prebende agit aut nomine ecclesie: aut noie prebende dat expressam notam doc. in c. cū teneamur. de appel. vbi agit canonicus p. ecclesia agit vel defendit nomine ecclesie: inducit etiam no. Jnno. de causa pos. cum super. z de testi. spolia. in literis. in glo. mag. vbi prelatus agēs pro rebus ecclesie agit nomine ecclesie. Non obstat quod canonicus non agit nisi negligente ecclesia: z si agit nomine ecclesie ecclesia non negligit: sed aut prelatus aut capi tulum et tunc ecclesia finitur materialiter non vt capitulum. hec cō clusio mihi placet nisi ageret ratione alicuius proprii interesse sin gularis de impositione casus Hosti. quia tunc nomine saltem sue di gnitatis agere deberet: nomine etiam ecclesie: tenet hic aperte Jn no. vbi dicit qd cum ille cuius interest singulariter agit suo nomine conficit libellum. dicit tamen Jnno. in precedenti ca su cantum esse non exprimere cuius nomine agit: iudicem prudenter agere si ad hoc ipsum non compellat. ¶ C. de iur. ad tertium an vbi agit tenea tur se z ecclesiam defendere. Vincen. dicit quod agens negligentib⁹ alijs pro libertate ecclesie: vel vbi repetit male alienata si reconueniatur non tenetur defendere nec etiam satisfacere cum hoc concedatur ei: socijs etiam iniuris. ff. de re mili. l. ij. z punitur si taceat aliquan do. de electio. in generali. lib. vj. de re. eccle. non alie. hac consultiss. mar: forte abstinere agere si cogetur satisfacere vel defendere. ff. de indi. l. ij. s. sed z si idem. Enil. in Specu. de reconuen. s. ij. ver. penul. z in Specu. de procurato. s. secundo. versu. quid si canonicus. z dic quod illo casu potest constituere procuratorem. ante litem contestat. quod sequitur Paul. in cle. j. de rescript. hec vera puto in quantum reconueniatur nomine proprio maxime tenetur de opi. quod agere debeat nomine ecclesie: sed si reconueniatur nomine ecclesie: oportet quod ab eo vel alio ecclesia defendatur. arg. de testi. spolia. frequēs. libro sexto. alias prompta foret fraus impediendi reconuentionem ecclesie contra doct. de diuor. poiro. ¶ C. de iur. ad quartum an sententia lata contra particularem de ecclesia preiudicat. dicit Jnno. quod sic: adeo quod vno agente z succumbente aliter nomine ecclesie ve niens repellitur etiam si esset procurator ab episcopo z capitulo le gitime constitutus. ff. de accusa. si cui. s. hysdem. ff. de iureiuran. cum qui. s. in popularibus. nisi forsan secundas priorem agere ignoras set: vel de collusione prioris doceret. vt not. de accus. de his. de collu. c. primo. z not. glo. de electionibus. dilecti. hec vbi prius agens pro sequitur publicum interesse nomine ecclesie: succumbat ex hoc non repellitur alius agens nomine ecclesie vel procurator z alius est: z ad aliud agit. ff. de except. rei iudica. l. cum queritur cum duobus. l. seq. z quia res inter alios acta zc. de donationi. inter. hoc etiam sequitur Hostien. propter que dicit quod tutius est quando agit particula ris de ecclesia quod hoc significetur capitulo: ne postea valeat petē

dere ignorantiam vel collusionem vbi autem plures occurrerent ad agendum: si tertius solus interesset singulariter ille prefertur alias magis idoneus est eligendus. ff. de popu. actio. ff. l. iij. z iij. per predi cta dicunt domini de Rota: sua cōclusio. ex gr. quod monachus po test agere pro abbate capto: z incarcerato vt liberetur a carceribus: z restituatur ad regimen abbacie. sicut potest agere pro electione ab bat. de rescriptis. cum dilecta. de consuetu. cum dilectus. de re iud. di. ad probandum. multo fortius pro iam cōfirmato z instituto. Jē quia agitur pro male alienatis fortius pro abbate z alienatione per sone. xij. questione prima. precipimus. ad hoc quod not. Archidia. xxiij. distinctione. nicena. z Jnnocen. de re iudi. cum. J. z. A. tutius tamen dicit esse quod monachus agat de licentia episcopi: per que dicunt quod debet habere expensas a monasterio premissa aliquali cognitione z examinabitur: secundum quantitatem valoris bono rum z reddituum monasterij. de accusa. ex parte. z c. olim. de electio. vt preterite. z c. cum non deceat. libro sexto. Nunquid autem deca nus z capitulum possint agere z constituere procuratorem pro sin gulis beneficiatis in ecclesia: domini de Rota dicunt quod non sua conclusio. ccc. xxi. quia hoc soli prelato est permissum. de iudi. cū de putati. z hic in clemen. j. de rescript. ad hoc. de prescrip. auditis. z ibi tangunt an pro eis possint beneficium absolutionis ab excommu nicatione petere: tenet quod non hoc puto in quantum tangeret preiudicium solius canonici: vel intulati vt quia disputaretur. de titulo aut obuentionibus temporalibus: vel vbi esset questio inter prebendam vel titulum z titulum: quia si vni periret applicaretur alteri: z vtrilibet haberet ecclesia. vt not. s. de probationibus. ex literis. sed si tangeret preiudicium ecclesie: vt quia ageretur de pos sessionibus prebendarum non videtur quoniam negligente canoni co z prelato quilibet etiam vicinus de ecclesia audiretur prosequi in prebenda vtilitatem ecclesie: quia quod deperit prebende depe rit ecclesie que tenet nomine ecclesie. vt no. in d. c. in literis. ¶ C. Op. quod non potuerunt recipi testes lite non contest. vt lite non conte. quoniam. s. j. Solu. decre. habet duplicem lec. vna quod hic solum testes validitatem recipiantur: z secundū istum intelles ctum dic quod regulariter lite non contest. nō recipiuntur testes. fal lit qd testium subest periculi vt hic. z vt lite non conte. qm. s. j. Non ob. litera dum dicit maxime senex: qd scdm antiqua tēpora litera ma xime nō erat in text. z dato qd hodie sit subaudi intelligendo magi me pro tantū. ¶ Secda qd etiā recipiantur hic testes de quorum pe riculo nō tenetur: sic dicitio maxime slet proprie. hūc intellectū glo. subdiuidit in duos. Primus qd hic recipiunt testes ad finē procedē di ad sententiā interlocutoriā: vt missionis in possef. Ad cōtra. non proceditur ad receptionē testiū ad finē diffinitiuē: lite non conte. sed bene recipiuntur testes ad finē procedendi ad sententiā interlocuto riam: vt missionis in possessionē: vt lite non conte. quoniam. s. qd si su per. z. s. in alijs. ¶ C. de iur. hanc glo. qd sententiā missionis in possessio nem est interlocutoria. de quo in Spe. de primo: z secundo decre. s. j. z in patrised glo. non tenet istā duplici causa. Prima qz appellatio ne sententiē in dubio intelligit de diffinitiuā: ex quo aliud non expri mitur: si nolisset loqui de interlocutoria hoc expresseisset quod no. Secunda qz hic agitur de receptione testiū: z non exigitur receptio testiū ad actū missionis in reali: immo summam aliter negotiūz examina: qd not. qz non requiruntur testes in summa aramina tione: per quam proceditur ad receptionē testiū de quo vt lite nō cō te. quoniam. s. in alijs: z. s. qd si sup. Tertiū scdm doc. qz nō est veris mile qd Papa sibi reseruauerit interlocutoriā: ideo intelligit qd de cre. loquitur quando agitur ad receptionē testiū ad finē diffinitiuē ut promulgāder: ad cōtrariū dicit speciale fore in causa status eccle sie: in qua proceditur ad diffinitiuā: lite nō cōte. vt sic speciale fauore libertatis ecclesie sicut quādo agitur de electione prelati: vel de ma trimonio carnali: vt lite non conte. quoniam. s. ij. z est ar. ad hoc. C. de inge. ma. l. diffamari: hanc tenet Host. z Host. z dicit qd hoc opatur periculū animarū. ¶ Tertius intellectus est: qd hoc operatur mo dus agendi: agebat enim hic Archi. contra episcopū diffamantem monasteriū cōdictione ex. l. diffamari: quo casu potest pcedi ad sen tentiā z receptionē testiū lit. nō conte. vt. C. de inge. ma. l. diffamari: vnde ei prefigitur terminus per quem agat: alioquin diffinitiuē pre cipietur ei ne ulterius inquietet ecclesiā. C. de inge. ma. l. diffamari. Sed contra hanc lec. est quia non est verisimile quod diffamaret ecc lesiam. ¶ Quartus intellectus quem ponit hic Jnnocentius qd Papa hic procedebat per viam inquisitionis: et sic potuit esse et te stes lite non contesta. recipere: et diffinitiuā sententiā promul gare: vt lite non contestata. quoniam. s. sunt z alij: et sic pro iuribus inferiorum ecclesiarum supplet et agit ex officio. de instit. cum ve nissent: z not. de iureiurando ad nostram: sed huic obuiat litera ibi ab agendo: et ibi quos archidia. zc. Item quia hic erant partes: ex quo procuratores admitterebantur. Item quia mandatur lis conte stari: per quod non videtur quod fuerit inquisitio: sed ipsi respon dent predicta procedere: quando solus superior ex officio proce dit: nullo prosequente: ad solum clamorem infamie: tunc enim so la fama facit partem vnam: que nec per exceptionem potest re

pelli nec procuratorem constituere nec litem contestari: sed ubi quis in
 quisitionem impetrat: specialiter prosequitur et maxime ubi agit
 de iure uni dando vel accrescendo: et alteri subtrahendo: et in tali ca
 su certum est quod impetrans et prosequens inquisitionem parte accusatio
 nis sustinet: est contra quem procedis: vel de cuius preiudicio agis
 partes rei: he partes possunt procuratores constituere libellum offer
 re et litem contestari: et reus contra actorem excipere ut hic secus si in
 modum inquisitionis de criminibus ageret. **¶** Inno. **¶** Post. remittit
 ad no. j. eo. cum clamor. potest etiam intelligi quando agit de reuoca
 tione alicuius attentati contra contradictionem capituli: vel singula
 ris de capitulo: ut quod antequam contractus iniretur per episcopum ad preiudi
 cium ecclesie contra dicitur canonicus singularis ne contractus iniretur
 nam inquantum ad reuocationem illius poterit contractus reuocari quia
 cumque citra appellationem et litem contra. j. de his que fi. a. ma. par. ca. c. j.
 2. j. q. i. si quis cum clerico. quo casu etiam audientes est patronus. xvi.
 q. j. constitutum. **¶** Inno. **¶** Et post. istum casum in quo agitur lite
 non contra et adde ad illos quos ponit glo. in c. qm. Et no. quod ex codi
 cione etiam extra iudiciali inducitur ius agendi per viam attenta
 ti: sed **¶** Post. dicit planam decre. ponendo casum secundum intellectum
 quem posui super. j. glo. post. cum.

- 1 **F**alsitas priorum testium potest publicatis testibus indirecte
probari.
- 2 **I**n matrimonium presumptum transit copula subsequens sponsa-
lia iurata.
- 3 **E**xceptionem proponens aduersus actoris intentionē vñ illā negare
non auit facere proposita actoris.
- 4 **N**egativa coartata quomodo possit probari vbi absentia pponit.
- 5 **M**atrimonium l3 contrahi nequeat tēporibus feratis vt septima
na paschali &c. tamen sponsalia contracta tenent.
- 6 **T**estis sine tempore dictum an teneat.
- 7 **T**urpitudinem suam allegans non auditur.
- 8 **F**allit vbi anime periculum vertitur etiam in causa liberali.
- 9 **P**ublicatis testibus non admittitur probatio super eisdem articu-
lis vel super eisdem indirecte vbi de falsitate arguitur.
- 9 **A**bsentia probata quando admittatur probatio de presentia.

Et enore. Et publicatis attestatiōibus indi-
recte. Sunt due partes. In prima iudicii cōsultatio. In
secūda pape responsio. ibi. nos inquisitioni. Primo po-
nit causę delegationem. Secūdo mulieris petitiōē viri negatiōē
exceptionem 3 allegationē mulieris replicatiōem: viri duplicatiō-
nem: iudicii dubitatiōem. Et No. i. q. copula subsequens spon-
lia maxime iurata transit in matrimonium presūptum. Et No. ii.
practicam excipienda vti q. excipiendo nō fateatur: vt prius neget
intentionem: et in quantum appareat pponat exceptionē illam eis-
dem. de quo dicā. de excep. c. venerabilis. Et No. iij. negatiuum
probabilem quando affirmatum qd negatur est tertio tēpore et loco
determinandum: tunc potest probari indirecte. Et No. iij. pra-
cticam probandi negatiuum cōartatā: quia si probatur titium cum
tali die et loco contraxisse probatur contrarium per probationē abs-
sentie a loco in quo dicitur cōtraxisse. Et No. v. q. publicatis attesta-
tionibus super iudicem contrario articulo admittitur pbatio ptes-
tes: tunc nulla est specialitas in materia. Et No. vi. q. vbi publica-
tio excludat facultatem probandi per testes exigitur qd soleniter sit
facta dicam in c. fraternitatis. 2. no. 3. c. series. Et Opp. q. septima
na paschali nō potuerit cōtrahi matrimoniu. vt de fer. capellanus.
Sol. nō debuit contrahi matrimoniu nisi sponsalia contracta tenent
vt ibi. nec etiam ibi sponsalia de futuro ventantur. Inducitur hec de
cre. ad. q. de volente excusare illum contra quē probatum est homici-
cidium vt si probetur qd tali die occidit: dicant testes qd tota die
fuerunt secum qua dicitur homicidiū cōmissum: et qd illud non po-
tuisse cōmittere quoniam vidissent. de quo. lxxi. dist. cleri. ad hoc
qd no. in a. de here. 2. fal. 6. si vero absunt in glo. no. testimonium.
ad qd. C. de contra. 2. c. mit. stipn. l. optima. in fi. dicit Jo. and. qd in
casu tex. et proposito: oportet qd testes se multum restringant ita qd
probatio concludat: vt dicant qd viderunt eum continue in provin-
cia cōmorantem: ita qd eadem die et nocte vel inter intervalli tēpo-
ris quo eum videre deserunt non potuisse inisse vel factū fecisse ali-
ter non probarent. facit ad hoc qd no. glo. in l. pantonius. 6. si. ff. de
acquir. here. Et Quero an valeat testimonium sine tempore. dicit
hic Jo. an. qd de cūstantijs omnibus testes sunt interrogandi. i.
eo. cū causam. plerūq. tamen cōmittitur in his frigus: qd testes inter-
rogati de tempore dicūt se nō recordari: nihilominus v3 testimoniu
j. titu. iij. cum iohannes. vel Soffr. j. eo. cum causam. ff. de arbi. fi. arbi-
ter. fi. q. viij. libello. i. nisi vbi probatio temporis est necessariavt hic
cum si. dicit tamen Hostien. similiter presumendū contra testes qui
omnes sic Respon. 2. dicunt sic pmeditati sermone. ff. eo. l. iij. di-
cit tamen hic arbitrarij remittens. 3. eo. p. terecia. Idem no. in spec.
de teste. 3. tamen de interrogato ijs super. vt. Et no. in add. gl. iij.
quia alie sunt clare instruit proponentem exceptionē ex tex. vt non

videatur confiteri vt ponat intentionem conditionaliter primo ne
gando z inquantū appareat zc. Abbas dicit qđ quādo tales pte-
tiones occurrunt tutum est respondere soli petitiōi z nō narratio-
ni. f. quando narrata sunt vera ex aliqua causa petitiō non pcedit
vt hic. dicit tamen Jo. an. quod parum proderit: quia postea super
singulis articulis narratorum diuisis per positiones est respondē-
dum: vnde dicit Hosti. qđ cum veritas nullo modo sit negāda. xxij.
q. ij. primum de crimi. fal. c. j. non est tutum tale consilium. dicit etiā
quod is qui dicit non confiteor non sufficiens respondet pōt enim
esse quod non confiteor z tamen verum est vnde replicetur non con-
fiteris sed nunquid negas. Responso enim debet esse certa. ff. de cō-
fessis. l. certum. nec etiā sufficere videtur si dicit dubito vel nō sum
bene memor cuz de proprio facto queritur. de rescriptis ab exco-
to. nisi forte factum sit antiquū valde. ff. de testa. hac cōsultissima. s.
at cum humana fragilitatis. z qđ nō. de proba. tertio. vide nō. de iura-
cali. cū causam. in glo. j. ¶ Qppo. qđ hic non debuerit audire qua-
si allegans turpitudinem suam qđ contraxisset cum alia. j. de dona.
inter. glo. dicit qđ fallit vbi est anime periculum etiā in causa libe-
rali. not. glo. idem nō. de presump. Tertio. de re iudic. latoz. deinde
glo. dubitat an cōtrahens cū secunda viuente prima postea mortua
8 prima possit scōam habere in vxorē z bene decidit. ¶ Qppo. qđ nō
admittatur pbatio testium sup alio articulo publicatis attestatio-
nibus. de testi. fraternitatis. ¶ Glo. dicit qđ super eodē nō admit-
tuntur testes: sed super alio articulo sic: bñ enim primo probauerit
contractum mulier probando absentia loco cōtractus pducit tes-
tes super alio qđ super primo probato. ¶ Sed obuiat: qđ saltem hic
est indirecte contrariū quo casu nō admittunt ad probandū per tes-
tes: qđ timetur subornatio. Hosti. dicit qđ hic ideo admittitur pro-
batio indirecta: qđ ex hoc arguebatur falsitas quo casu admittuntur
testes post publicatas attestaciones: qđ etiā post sententiā de falsita-
te queri potest. vt. s. de proba. licet causam. C. de transac. si ex falsis.
z dicit qđ hic nō fuit dubitabile. de rescrip. c. contingat. hoc nō plas-
cet: qđ nisi allegetur falsitas cū corruptione nō videt quis admitti ad
pbandū contrariū vt ibi nō. ¶ Tertia so. qđ hoc est speciale in cau-
sa matrimoniali qđ nō est verū. Nec ob. qđ dicit licentia inficit ad p-
bandum illum articulū quasi ad aliū nō admittitur quasi de illo sit
regula: qđ de illo tantū querebatur fm Hosti. ¶ Quarta so. nō admit-
titur quis super directo contrario articulo ad probandū per testes:
sed super indirecte cōtrario articulo admittitur duobz casibus tm̃.
Primus qđ de modo pbandi indirecte contrariū nō fuit instructū
ex articulo primo: qđ fuit articulus datus in consulo absqz determi-
natione tēporis vel loci: vnde cum nō potuerit instrui ex articuloz
nunc instruitur ex dictis testium: qđ nō potuit iputari ei quare ante
non probauerit vnde ne pareat facultas probandi indirectā pote-
rit probare post didicita testificata: vt hic ideo si articulus fuisset ex-
plicitē: de articulatē datus cū determinatione tēporis z loci nō fuisset
admissus ad probandū etiā in directo contrarium si ergo ad pro-
bandum directo cōtrarium indistincte non admittitur ad proban-
dum indirecto cōtrarium admittitur duobus casibus. de primo est
dictum. Scōs quando tēpore dati articuli protestatus est aduersa-
rius qđ intendit probare contrariū quod ptestatio iuuat cū vt possit
ea possit indirecte contrariū probare. nō. Jo. iij. q. iij. si quis testibz.
z. j. e. cū in tua. ad hoc qđ nō. j. e. cum clamor. Sed qđ de ptestatione
dicit pcedere pōt si protestatio est cōventionalis. i. qđ aduersarius
consentiat. s. co. fraternitatis. in vlti. q. z. nō. j. e. presentata. Sed si
nō est cōventionalis als non iuuat. vt in cle. testibus. de testi. de
quo etiā nō. ibi. z hoc idem nō. Jo. an. in addi. Spec. in tit. de teste.
s. iam de interrogatorijs. ver. item quoniam debet. qđ posui. s. de pro-
batio. iurauit. plus dicit Jo. an. in tit. de teste. s. sepe. ad prin. ver. de
falsitate. qđ etiā directo contraria probatio per testes probari pote-
rit post publicatas attestaciones: quando articulus est confusus vt
quia opposui instrumentum falsum: postea probō qđ notari? erat
mortuus ante confectionē instrumenti directo contrarium qđ viue-
bat modo poterit probari: quia de hoc ante nō potuit instrui: vnde
dicit ibi Jo. an. quod non debite specificatus articulus admittit p-
bationem directe contrarium sic z vltra debite specificatus repellit
indirectā vt hic nec sunt vera: licet Vinc. pertinaciter tenuerit post
publicatas attestaciones nō admitti etiā indirectā probationē. vt
recitat Jo. an. in addi. Spec. de teste. s. sepe. ver. porro. ¶ Ad istum
tex. Respon. quod hic mulier voluit incōtinēti probare. i. ante pu-
blicationem: sed hic tex. dicit contrarium fundamentū Vinc. est: qđ
sicut indirecta probatione timetur subornatio. ita in indirecta: sed
dicit Jo. an. ad hoc respondendum vt dixi. s. c. fraternitatis. ad hoc
quia sicut ego qui produxi testes non possum postquam didici testi-
ficata probare presentia sic nec tu absentiam: sed Jo. an. primum ne-
gat: vt hic sequitur in glo. sed quicquid sentiant Jo. and. modica aut
nulla erit differentia inter directam z indirectam tenendo quod. s.
dixi. ¶ Querit glo. quid si mulier probauit absentiam nunquid
postea liceat viro probare presentiam. Dicit gloss. quod sic: sic ad-
mittitur super directo cōtrario articulo quod not. quia limitat cle.
testibus. quod licet producere testes ad probandum publicatis at-
testationibus

testationibus: quando vltima probatio venit ad confirmandam primam reprobationem: hoc quod non potest interim imputari parti. si ante publicatas attestaciones reprobaucit reprobatos: confidens de prima probatione ad quod. i. e. cum in tua. et idem dicit Inno. j. eo. cum clamor. et no. glo. s. de proba. iuravit. et dixi. s. c. fraternitas. Glo. tenuit Tan. et Hosti. dicit tamen quod bonus vir et discretus iudex debet discrete examinare istos vltimos testes reprobatos: reprobatos: vt si qua latet falsitas ipsam apprehendat. i. e. cum causam. fm Hostien. Anto. de but.

- 1 Dilatio quarta si sine causa denegatur dari: potest appellari.
- 2 Petitorio pendente potest accumulari possessorium et suspendi petitorium vsq; ad testium receptionem et quomodo hoc sit tolerabile. numero. 7.
- 3 Ad appellationis iustificationem sufficit sola petitio iure cōi falsita nisi aliter iustificetur reiectio.
- 4 Appellationis tempus currit a die interlocutorie promulgate et est tempus decendij.
- 5 Appellanti nō sufficit quod doceat se appellasse sed arctatur probare se in fra. x. dies appellasse.
- 6 Dilatione quarta legali quis licite pōt excludi propter effrenatas testium multitudinem productam.
- 7 Possideres licet non possit eodem instanti in solidum a pluribus tamen potest probatio contendit pluribus simul possessionem preterentibus.
- 8 Appellare non potest a grauamine futuro et sic ante sententiam.
- 9 Possessorium et petitorium potest simul tamen per ordinem terminari.
- 10 Possessorium quomodo potest cum petitorio accumulari facta li quidatione cause.
- 11 Possessorio finito an indistincte admittatur processus super petitorio. nu. 19.
- 12 Appellatio an sit licita si iudex me grauauit per sententiam interlocutoriam qui post mibi assignat dilationem petitam et per me acceptam.
- 13 Interdictum possessorium an transeat ad vniuersalem vel singularem successorem.
- 14 Sententia interlocutoria quomodo dicatur transire in rē indicatā.
- 15 Testium productionem primam et secundam an iudex propter multitudinem effrenatam possit denegare.
- 16 Appellatione interiecta an debeat causa appellari indistincte remitti ad iudicem a quo.
- 17 Liquida quando dicitur causa.

Significauerunt. **C** Si sine causa denegatur quarta dilatio petita cum sollemnitate legali potest appellari. h. d. in prima appellantis decisa narratio. In secunda appellantis comissio. scōa ibi. Adandamus quatenus. **C** No. i. qd pendente petitorio etiam vsq; ad receptionem testium potest accumulari possessorium et suspendi petitorium. **C** No. ij. qd vbi petitio est iure cōmuni fulcita et probata ad iustificationem appellationis sufficit sola petitio et petitionis reiectio: nisi aliter iustificetur reiectio. **No. iij. qd** tempus appellationis interponende currit a die interlocutorie promulgate: et est tempus decendij. **C** No. iij. nō sufficere appellante docere se appellasse: sed arctatur probare se. i. x. dies appellasse. vide de ap. c. i. et c. romana. s. si vero. lib. vi. et de re iudi. cum super. in spe. de instru. ed. s. nunc dicamus. ver. sed pone. **C** No. v. casum in quo licite denegatur quarta cum sollemnitate legali quādo. f. repellitur propter ineffrenatā multitudinem testium productā. **C** Et no. vnum alia binam terminum repellentem facultatem probandi per testes: quarta productio et ineffrenata multitudo testium producta. **C** No. tex. declarantem qualiter et quomodo accumulatio possessioni suspensua petitorio primitus intentati suspendat: quod suspendit donec durat examinatio possessorij quo ad actum autē terminandi distinguitur: an tātum sit processum in petitorio quod liqueat de eo: et nō suspenditur petitorium quo ad actum terminandi: immo simul decidatur: an nō constet de petitorio et preterit pronuntiatione possessorij: dilatata pronuntiatione in petitorio: sic suspendit etiam quo ad actum terminandi. **C** No. qd accumulatio suspensua potest h. i. vsq; ad conclusionem in causa: etiam si post liquet de causa. de quo de causa pos. pastoralis. et cum indistincte loquatur textus dico procedere: siue liqueat pro actore siue pro reo: sed dic vt dixi in dicto. c. pastoralis. et eo. titu. cum dilectus. **C** No. tex. declarantem quid fieri debeat de petitorio suspensio: finita causa possessionis suspendente: quia si constat de retro: vtrūq; determinatur: et postea habetur recursus ad petitorium vt decidatur. **C** No. qd ius agendi possessorio competens predecessori transit ad vniuersalem successorem. **C** No. qd a grauamine illato etiam in iudicio possessorio appellatur. de quo de re situ. spol. cum ad sedem. **C** Oppo. qd ab vtraque parte non poterint testes probare possessionem: quia duo non possunt eandem rē in solidum possidere. s. de proba. licet causam. dic qd pro parte mo-

nialium testes fuerunt producti ad probandam possessionem et electionem quod est necesse. de offi. delega. consultationibus. de testi. spo. ex parte. Et parte monachorum producti sunt testes quod ipsi contine possederunt per. xl. annos. vt sic per violentam possessionem excluderent fm Hostie. nam in solidum ambo eodez respectu possidere non poterant vt in cōtrario fm Hostien. **C** Opp. qd decre. dicat male in duobus. Primo in eo quod dicit sola petitione ea reiecta iustificari appellationem absq; quod aliter probetur veritas cause petiti: contra id. de ap. interposita. Secundo in eo quod aggrauat iudicē in denegatione petitionis assignando causam denegationis. vt in. c. sicut. de re iudi. **C** Dic ad primum quod quādoq; petens quartam dilationem illam petit simpliciter. et tunc non iustificatur appellatio nisi aliud ostendatur: immo eo ipso iniusta est interlocutoria: quod petitio quartę productionis simplex habet ius contra se ex quo aliter non iustificatur. Sed si petat quartam productionem cum sollemnitate legalitunc hec petitio iure fulcitur et est iuris communi fundata: iudeo denegans male facit: eo autem sic petente ad hoc vt iustificetur interlocutoria et consequenter tollatur appellatio: oportet secūdam aliquos quod duo agat iudex. Primum quod exprimat aliquā causam per quam iustificetur interlocutoria: etiam iustificetur appellatio et non sufficit iustam causam subesse nisi allegetur ad impediedam appellationem: quod petitio est secundum ius et denegatio cōtra ius nisi aliter iustificetur. Secundo quod summam assignat causam quia ex quo petitio est iure fulcita et iusta: et de negotio iniusta: nisi aliter iustificetur ex allegatione cause. Item eo quod allegat causam et aliter non examinat repellēdo illius examinationem adhuc aggrauat partem: ideo iustificatur appellatio: quod facit contra ius: quod cum cause cognitione dāda est vel denegāda. s. e. in causis. et sic est grauamen. vbi cause cognitio non precedit secundum istos recitat Inno. cen. qd alij contra Hostien. dicunt quod primi subtilius dicunt secundum secūdi verius et iustius secundum eum. Nam aut data petitio ne et illa denegata nulla subest cā: ex qua tamen non constat ipsam non subesse non retractabitur attentatum anteq̃ cōstet causam nō subesse: immo ante hoc examinari debet: et constat non subesse cām posita non retractabitur quicquid est attentatum: quia vt tanq̃ attentata retractentur oportet discuti de cā appellationis coram iudice ad quem vt patet et no. de appel. cum cām. et c. vt debitus. s. cum autem. et verbi. cum minus rationabilis. et se. in si. forsan appellans se obtulit paratum: iudice a quo denegante nullam cām subesse denegationis. vt. d. c. interposita. Huc causa subest et vera vt quia producta est multitudo: et sufficit illam subesse: sufficit autem iudicem denegātem scire causam subesse: licet hoc non exprimat in denegatione: quia non arctatur ad exprimendā causam motus sui: nec ad cognoscendam. de re iudi. sicut. et ideo processus habitus per iudicē a quo non retractabitur ex quo subest causa iusta denegationis in veritate: licet non exprimat: postea iudex ad quem habebit de hoc cognoscere: et constituto in veritate causam subesse fiet remissio ad iudicem a quo: quia non iustificata appellatione fit remissio ad eum parte in expensis condemnata. de appel. vt debitus. Non obf. quod petitio fit iure fulcita: quando subest causa denegandi: nec aliquod ius arctat eum exprimere: nec expressam cognoscere. Et firmat hoc quia hec causa de facili examinari non posset sine iuris offensione: nec exprimi nisi essent producti vltra. xl. testes infra. c. proximo. Si enim exprimat sed denegare propter multitudinem in effrenatas hic non potest nisi pars plene probauerit voluntatem suam quod facere non debet iudex. C. de fal. l. vbi alia prosequitur non vtilia: vide si iudex vult tute agere et excludere causam appellandi: bene facit declarare partem in repulsionem: si quod petit dilationem quartam simpliciter pōt dicere hec dilatio tibi non est danda nisi petas ipsam cum sollemnitate legali. quod est talis et talis: tunc forte pars repellatur ab appellando et priuabit sollemnitate: et si dicatur iudex ergo instruit partem. dic quod hoc facere potest in his que sunt iuris: quod supplere potest circa ea que sunt iuris. Si tamen hoc non exprimat ex hoc nō plus iustificabitur appellatio: quia de negotio est iur. fulcita. Si petat quartam dilationem cum sollemnitate legali: sunt ad huc non potest iudex causam assignare: de illo cognoscere: si est dubia: si est certa vt patens ex actis nulla est necessaria examinatio: vt si repellat propter ineffrenatam multitudinem: sed dico quod nihil exprimat sufficit ipsa in veritate subesse: nec plus iustificabitur appellatio: fuisse tamen tutius exprimere: quia forte retraxisset partem ab appellando in causa appellationis aggrauabitur iudex ostendere causam: quia petitio est iure fulcita: et denegatio a iure cōsequenter improbata. **C** Quid si appellasset ante sententiam: sic petimus vt decre. quartam dilationem cum sollemnitate legali: et nobis illam denegaueritis appellamus. dicit Innocen. quod appellatio non tenet: est necesse iterum ab interlocutoria appellari: quia iudicialiter non appellatur a grauamine futuro: sed a preterito vlt saltem presentem. de appel. consulti. ij. et c. ex parte. i. et c. vt debitus et c. cum cessante. et c. dilecto. de quo ibi: in. c. super eo super vltima glo. **C** Quod si denegata quarta dilatione petita cum sollemnitate legali: monachi appellent petimus reuocari grauamen: si non re-

nocaueritis appellamus. dicit Inno. qd talis appellatio est iusta: quia non fit a futuro grauiamen sed presente. de ap. ex parte. j. z. c. c. cessante. de sup. negli. prela. c. ij. Non ob. qd dicatur appellatum a futuro grauiamine: per verbum nisi renoueritis quod extensum est ff. ad tertul. l. filij iure. z. futurum subiunctum in modi: qd renouatio que petitur. z. que est de futuro no est grauiamen: sed reuocatio grauiamini: sed grauiamen fuit precedens denegatio fm Innocen. z. qd verbum illud fuit appositum ad cautelam z. reuerentiam iudicis qui renouationem grauiaminis de iure facere poterat per se ipsuz vt dicta de creta. cum cessante. ad hoc. l. que dicit ea que dubitationis tollende causa z. c. ff. mād. l. qui mutuiam. de hoc in specu. de ap. §. qualiter. verficu. in summa. z. de app. romana. §. si vero. lib. vi. ¶ Quid si denegata est quarta dilatio cum solennitate assignata cā. puta propter ineffrenatam multitudinem zc. an si postea appareat multitudinem non fuisse ineffrenatam iudex ad quem possit renouare interlocutoriam. Hostien. ponderat qd refrenare numeri ponitur in voluntate iudicis: ibi dum dicit voluerit in effrenatum zc. per que apparet quod hic submittit eius voluntati et non necessarie examinationi: dicit tamen quod hoc submittit censetur rationabili voluntati. Si enim superior inuenit eum irrationabiliter arbitratur: quia productio necessaria erat: quam dicit superfluum ipsius iniustum arbitrium et processum renouabit: ad quod. §. eo. preterea. z. quod not. glof. de 10 accu. inquisitionis. ¶ Ppo. quod simul non terminentur possessorum et petitorum: licet de vtroq. constet. de causa possessi. cum dilectus. Solu. terminabitur simul per ordinem. tamen de quo ibi.

11 ¶ Ppo. qd no debuerit admitti accumulatio possessorij iam facta liquidatione cause in petitorio: quia liquidum dicitur demum post conclusionem: et post conclusionem no admittitur accumulatio. vt patet de causa possess. pastoralis. Solu. dicit Inno. qd post conclusionem potest accumulari possessorium: ad finem vt vtrunq. terminetur vt hic. no ad finem vt primum suspendatur: in hoc no placet: quia nec accumulatio vt procedatur permittitur vt ibi: ideo dicit qd hic accumulatio fuit facta ante conclusionem in causa qua facta processum fuit in possessorio et circa petitorium postea pars declarauit se nihil velle producere: ideo tunc vtrunq. terminat. ¶ Quo an indistincte finito possessorio admittatur processus super petitorio: quidam dicunt qd no nisi moniales que accumulauerunt possessorium hic noluerunt: ideo subaudiunt ad tex. ibi vel si moniales noluerint: dummodo hoc velint monachis: hoc est verum. de quo

13 dic vt dixi. §. de causa poss. pastoralis. ¶ Quero quid si iudex me grauiat per suam sententiam interlocutoriam: postea assignat mihi aliquam diem ad aliquem articulum expediendum accepto dilationem: an postq. acceptam potero appellare. dicit Hostien. quod sic: si sum infra. x. dies: quia ex hoc no video: cōsentire: cū inuitus faciam ex quo nōdum appellauim. ff. de verbo. oblig. inter stipu. nec ob. §. de eo qui mit. in posses. cum venissent. de offi. deleg. gratum. de re iudi. qd ad consultationem. C. de re iudi. ad solutionem: quia illa loquuntur quando actus expeditur iam appellatione pendente. qd tunc agere aliquid coram iudice repugnat app. pendē. vel quando actus qui sic intendit ad executionem indicat: ex quo iudicatum videtur approbari hic quādo actus qui geritur aperte in vita z. appellatio ne nondum pen. quo casu arctatur adhuc parere iudici: ex quo non appellauit. nec actus tendit ad executionem indicat: ita qd videatur approbari. Cautius est tamen fm Hostien. qd sic dicat: domine iudex grāuasti me per talem interlocutoriam quare diem istā mihi reperio: saluo iure appellandi. j. x. dies super quo an mihi expediat appellare volo deliberare. argu. C. de excep. si quidem. §. eo. pre

14 sentium. z. §. de ordi. cogni. c. ff. ¶ Glo. j. tangit an interdictū trāseat ad vniuersalem successorem z. competat cōtra successorem singularem: vel successorij vniuersali: que sunt expedita. §. de restit. spo. sepe: cum ad sedem. de successore autem illius qui habuit tertiam: vt de in specu. eo. titu. §. qualiter. verfi. sed pone. de iure autem excipie di an trāseat ad singularem successorem. vide de restit. spo. §. j. verfi.

15 ¶ Item nunquid in. x. col. Sequentes glo. sunt clare vsq. ad glof. in verfi. j. x. c. illa est clara: in quantum dicit interlocutoriam trāfire in rem iudi. dic illud verum quo ad partem non quo ad iudicem. de ap. cum cessante. de tempore ad supplicandum. glo. remittit. doc. re mittunt. §. de in integ. restit. ex literis. ¶ Querit sequens glo. an propter ineffrenatam multitudinem: iudex possit denegare primā z. secundam pductionem. dicit glo. qd ppter ineffrenatam multitudinem impediuntur anteriores productiones hoc est nouum ius ratio tamen antiqua est: quia talia sunt in arbitrio iudicis. ff. de testi. l. j. in fi. z. licet decre. loquatur de quarta pductione. Idem tamen est de secunda z. tertia: ex quo eadem subest causa. ad hoc allegat doct. §. e. c. de testibus. assignat glo. causam in qua productio impeditur. quando infra certum tempus causa est determinanda: quia tunc iudex potest amputare dilationes ad probandum. de offi. delega. con

17 sultit. ¶ Ppo. qd dato qd no probauerit iam deficient in iustitia appellationis: concluditur ergo appellatio iniusta: debeat ergo fieri condemnatio in expensis: hic bene est factum: vltra hoc debent partes remitti ad iudicem a quo. de app. interposita dicit hic

qd priores iudices retulerunt negotium domino pape appellatione interposita pbat principium. cā ibi vero significarunt. vnde in relationis no appellationis se spoliauerunt iurisdictione: secus si non retulissent: ad hoc. de offi. leg. c. licet. vel dic qd iudices detulerunt appellationi. de ap. cum appellationibus. lib. vi. doc. dicunt qd he soli. sunt necessarie tenendo expositionem precedentis glo. qd defecerint in probatione probandi sic appellasse. j. x. dies ex causa premissa: sed secundum veritatem hic non defecerunt in probatione appellationis: sed in probatione principalis negotij: ad quod debebat testes produci: vnde dato qd non esset sibi efficax productio: ex quo testes no pbauerunt: stante tamen dubio non debuerunt repellere a pducendo igitur ex grauiamine iustificatur appellatio: licet no ex iustitia. §. c. ex parte. §. fin. vero. ¶ Querit etiam gl. quando dicatur liquere. dicit glo. qd liquere dicitur quando est renuntiatum: z. conclusum. als. cum adhuc possint pducere testes nōdum liquere dicitur de elec. dudum. de fi. instr. dilectus. ¶ Host. istam glo. qd dicimus probationem fore liquidam: qd liquidum est per testes: quando iam est renuntiatum z. conclusum in causa: ita quod animo aliquid opponi non potest. vt no. d. de rota sua conclusio. cccclxxj. dixi de restit. spoli. in literis. z. facit qd no. de ap. cum speciali. Non ob. si dicatur si erat in causa conclusum: quomodo accumulatur possessorium. de cā posses. pastoralis. intelligit qd erat in cā conclusum: nunc tempore sententie. non tempore quo fuit accumulatum possessorij. vt dixi super litera. ¶ Querit glo. pone qd accumulatio possessorij: et illo expedito pro monialibus: postea sit prosecutio in petitorio: et sententia fertur pro monachis: quis erit effectus istarum sententiarum quo ad fructus. dicit glo. qd inspicit debet modus accumulandi possessorij: quādoq. accumulatur possessorium renuntiatio petitorio secundum qd fieri oportet secundum opi. legistarum: tunc neutra pars poterit habere regressum ad instantiam petitorij: tunc moniales obtinebunt condemnationem omnium fructuum a tempore spoliationis: z. monachi de fructibus nihil habebunt nisi ita to agant: quādoq. accumulatum est possessorium suspensio petitorij: nō facta renuntiatione: tunc dicit qd monachi poterunt redire ad petitorij: et quia lite cōte. equeat omnes possessores. z. sic quālibet partem cōstituit in mala fide oportebit qd fiat condemnatio de fructibus monachis: si obtineant a tempore cōtestate litis in petitorio: et sic lucrabuntur: z. moniales fructus a tempore deiectionis vsq. ad tempus lit. contestat. in petitorio: imputet sibi moniales que no sunt vsq. cōsilio legis. ff. de rei ven. l. is qui desinavit: sed prius sunt ingressi lite super petitorio: ex hoc no. qd sicut litis cōtestata. constituit in mala fide possessorem ad commodum petentis: ita constituit in mala fide petentem ad commodum possessoris: z. hoc operatur negotio possidentis sicut petitio nisi dicatur secundū gl. qd no inspicitur tempus prime cōtestationis litis: sed reuerfionis ad iudicium petitorium: qd in primo iudicio moniales agebant et nunc in psecutione post expeditionem possessorij erunt conuenientes: sed no placet glo. quia durat prima lit. cōtest. z. eius effectus: ex quo no est renuntiatum primo iudicio. z. id qd est vltimo dictum procederet si esset petitorio renuntiatum. glo. diceret verum: in quantum monachi probarent ita qd veniret declaratoria pro monachis qd z. facere debent reassumendo antiquam instantiam: qd effectus sententie est vt transeat onus probandi ad aduersarios spoliates vt dixi. de cā posses. pastoralis. z. forte quod z. tunc moniales no obtinebunt effectum cōdemnationis a tempore deiectionis vsq. ad tempus lit. cōte. quia illos si haberent restituere tenerentur tanq. extantes: numerato no debent illos obtinere ex quo cōstat de petitorio. Si vero obtineant sententiam: qd no probassent moniales: sed tunc obtinere non debent. vt dixi de cā posses. pastoralis: tunc omnes fructus moniales obtinerent. de hoc etiā decre. grauis. de restit. spoliato. cōclusionem glo. tenent domini de rota sua cōclusio. cccclxxvj. etiā in cā beneficiarij vt a tempore lit. cōtest. per se fiat condemnatio restitutionis fructuum. alleg. glo. ca. cum super. de causa posses. quasi illos iniuste perceperint: qd temperant verum nisi habuerint pbabilem causam litigandi per quam excusetur a condemnatione expensarum: quo casu dicunt qd extantes restituere tenentur ppter quāz causam pbabilem litigandi excusabitur a cōsumptis: tenent domini de rota: sua cōclusio. cccclxxj. qd is contra quem est actum petitorio: postea suspensum per possessorium ab eodem intentatum no auditur volens redire ad instantiam petitorij ante qd satisfaciatur de fructibus et expensis. z. tenent ibi qd in casu cōuerso: qd si fertur sententia absolutoria in possessorio pro possidente: z. spoliante: z. ptra spoliatum in expensis cōdemnatur: qd si velit spoliatus intentare petitorium suspensum no tenetur ante huiusmodi inchoationem: vel reassumptionem satisfacere possidenti: qui vigore executionis sententie potest illas petere si velit: nihilominus in petitorio procedatur potest: qd hoc qd dictum est supra pcedit in odium spoliantis vt no audiat nisi presens integre restituatur agens qd no est nisi de fructibus z. expensis sit integraliter satisfactum. de or. cog. c. ff. et fi. z. in alio

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

fit una commissio: tunc probatorij & reprobatorij simul admittuntur
ut hic. 2. de pba. licet causam. Un. dicit hic testes regulariter non ad-
mittendos: & exceptio. incontinenti admittendas: q. exceptio qua
documq. opponitur est admittenda nisi ius expresse dicat illam non
admittendam fm. Un. 2. Joan. and. Goff. dicit qd si exceptio repel-
lat testem statim est admittenda: si non repellat sed aliquantulum detra-
bat testimonio & reddat illud suspectum non est admittenda exceptio
sed reservatur in tempus disputationis: & idem no. de excep. c. i. Jo-
an. and. remittit ad. c. ex parte. ade. s. co. titu. 2. ibi dicit. Innocen. au-
tem hic distinguit: an probationes essent parate an non. Quod si tes-
tes examinauit iudex non sigillatim. Glo. hic tenet qd non valet exa-
minatio. i. e. venerabilis. 2. de accu. inquisitionis. de elec. quia ppter.
2. C. de testi. nullum. Idem Huil. in spe. s. nunc certandum. in prin.
2. ver. sed pone p. duci in actu examinationis bene potest extitisse ad-
hiberi: licet non bene possunt extrinseci adhiberi testes. patet. s. co. 2.
duo religiosi adhibentur in examinatione heretici. vide de hereti.
16 ut officium. lib. vi. ¶ Quero an testes habeant respondere de cau-
sa scientie. Glo. qd si interrogantur: si non interrogantur non res-
pondent sufficientem causam: non valet dictum testis. de re iudi. sicut cū
si. idem no. ij. q. i. in primis. de rescrip. si quando. 2. in. c. solite. hic all.
accur. C. de testi. l. ij. Huil. in spe. de teste. s. i. ver. Item qd interro-
gatur. 2. ver. sed quid si causam. Inno. 2. l. doctien. hic bec vera quā-
do testis non fuit interrogatus a iudice: nec petitus interrogari aper-
te. dicit tamen Jo. an. in titu. de teste. s. i. ver. sed quid si causam: qd
iudex non interrogans tenetur parti ad interesse. C. eo. si quando.
de offi. p. re. p. re. l. i. si quis qd alij restringunt quādo interuenit do-
lus vel notabilis negligentia. ad hoc. c. titu. per tuas. in fi. putat ta-
men qd in his duobus casibus 2. talem in foro penitentiali teneat
iudex parti contra quam deposuit testis non expresse causa: quia ex-
17 effectum petitio interesse contra iudicem: nisi reus efficeretur. ¶ Sed
si iudex non interrogauit tamen poterit interrogare: quia pars de-
dit interrogatoria 2. non fuit interrogatus secundum modum articu-
lorum. ut debet. j. c. ij. lib. vi. Si pars petijt interrogari de cā sciētie:
2. interrogatus non fuit: non valebit dictum eius: sed iterato poterit
repeti ut interrogetur. j. c. per tuas. 2. qd ibi no. super. j. glo. Experiē-
tia enim docet testes aliqui asserere multoties. cuius scire causam
sufficientem non reddunt: ppter hoc cautum est consilium qd pars
dicat in interrogatorio interrogari saltem de causa scientie 2. petat
illos examinari: 2. in actis redigi. ut si obmittatur hic interrogatio:
non nocet testimonium parti. qd vsq. hodie non vidit factum ad hoc
qd no. spe. in titu. de teste. s. i. tam de interrogatorio. ver. Item cau-
18 te facit. ¶ Nunquid autem indifferenter arctet testes ad assignandā
causam dicti certificandi vel sciendi. dic illam reddere tenetur: et si
non reddat non valet dictum. ut dicit hic glo. qd est verum quo ad ple-
nam probationem. 2. etiam quo ad semiplenam probationem scdm
spe. in titu. de teste. s. i. ver. Item qd interrogatus. qd est notabile
sic causa debet esse differens a dicto. alio non esset legitima. ut no. in. l.
j. ff. de offi. procur. hoc limitat verum hic Inno. nisi dictum habeat
in se annexam causam: quia aliam causam reddere non tenetur: quia
eo qd dicit qd vidit satis habet dictum annexam causam. Est tamē
tunc utile queri de aliquibus circumstantiis. vbi cras tu quando vi-
disti: et qui erat tecum 2. de cōsimilibus: 2. tunc non erunt cause: s. cir-
cūstantie ad causam 2. veritatem indagandam: bec procedunt siue
interrogetur a iudice: siue a parte petatur interrogari ut est dictu. 2.
Si interrogatur de causa dicti ad se relati vel facti: sic de causa non
debet scire: sed de causa monente factum: 2. de illa non arctatur respō-
dere. ut in. c. sicut. de re iudi. vnde dicit spe. qd de causa tali interro-
gari debet: licet respōdere non teneatur. ut in spe. de teste. s. i. ver. sicut.
Item interrogatus nisi contra falsum presumatur sine causa: quia ut
tunc tollatur presumptio debet respondere super hoc. Si vero non
interrogetur de causa. dicit hic qd non habet respōdere de causa de re
iudi. sicut. vbi idem no. glo. ij. C. de testi. l. ij. all. quia testis non debet
esse verborum. de preci. impera. offe. l. i. C. de ap. ampliore. s. in re-
futatorio. cum si. Inno. hoc limitat quando testis deponit per ver-
ba facti: sed si deponat per verba iuris ut dictum suum valeat d. as-
signare causas facti ex quibus ius colligatur: licet non interrogetur:
quia habet respōdere per verba facti 2. non per verba iuris quia ius
non cadit immediate in sensum testis: nec ipsius est illud examinare
sed iudicis: vnde debet dicere est dominus quia emit: 2. sic de alijs cau-
sis facti: ex quibus ius presumitur: alium casu extrahunt aliqui ex
dictis Inno. j. de accu. cum oporteat in glo. mag. ver. 2. debet subij-
cere causas quando quis deponit de infamia alicuius: sed illa dicta
intelligo quādo de causa interrogatur: quia intentus est ibi Inno.
declarare causas quibus cōcluditur infamia non arctare testes ad
exprimendum aliter quam alias debeat. Sed est dubium per quas
causas sciendi debeat testis respondere ut probet: dic qd cause scien-
di sunt sicut in quolibet sunt. v. sensus prout percipiat de. v. sensib.
cuiuslibet anime sensitivae. ij. qd. ix. testes. secundum ergo naturam
actus vel facti prout est sensibile secundum eius naturam in sensu et
perceptione debet causam testis reddere et sensato proportionare:

nam si proportionatur sensui visus debet deponere de visu: ideo si
est questio an aliquis tenuerit vel non: vel res sit alba: vel nigra. de-
bet deponere de sensu visus: 2. potest respondere testimonium: ego
vidi qd de facto tenebat talem rem: nec est hic necesse vel utile queri
causam scientie: quia iam dixit eaz quando dixit qd vidit: quia nul-
la causa potest esse dicti sui nisi qd vidit: vtile tamen est querere de
alijs circumstantiis: vbi cras tu quando vidisti 2. qui erant tecum
2. de cōsimilibus: secus si dixit talis tenuit talem rem de facto: mo-
do dixit vidi: bonum est tunc querere causam dicti ab eo bonum est
eius testimonium. C. de testi. testimonium: vtile est tamē tunc ab eo
querere causam sui testimonij: quia si dicit ego scio quia nullus du-
bitat: vel scio qd omnes dicunt non valet eius testimonium: q. suffi-
cientem non reddit causam sui testimonij: si tamen non queratur de
causa valet eius testimonium per que. s. dicta sunt. Si res vel factu
subijcitur sensui auditus: debet causam reddere per sensum auditu:
vnde si queritur an cantet alte vel basse: bene vel male reddet causaz
quia audiri. Idem si queratur de materia de qua quis cōsonat: est
debet respondere per sensus visus vel quomodo scis qd talis talem
rem obligauit: si testificando subijcitur sensui gustus debet deponere
de sensu illo. Si queritur an res sit dulcis vel amara debet respon-
dere quia gustauit: huius enim non est nisi vna causa. Si testificando
subijcitur sensui odoratus debet queri causa de illo sensui: nam si que-
ritur an sit boni odoris vel fetidi: non potest alia causa reddi nisi qd
odoratus fuit. Similiter si testificando subijcitur sensui tactus vel pal-
patus debet causam reddere de illo sensu: vnde si queritur an res sit
suavis vel aspera: debet respondere scio quia tetigi eaz: potest tamē
iudex idem querere de alijs circumstantiis: quomodo scis qd sit mas-
li odoris: an ibi essent alie res vicine: de quibus posset venire odor
malus vel an esset plenus vino vel cibor: vnde potius ex se exbalat ma-
lum odore quam ex speciebus haberet: hoc est idem in alijs: si ob-
mittantur. nam minus valet testimonium per hoc dicit Innocen.
quod si materia super qua testificando non subijcitur sensui sensitivus
no testis: sed rationabili tantum: ita qd rationi non presentetur per
sensum sensitivum: qd non valet eius testimonium: nec de hoc inter-
rogandus est. vnde si queratur an talis sit dominus talis rei: vel an sit
iracundus vel ebriosus non tenetur respondere: quia aliquo sensu
corporis talia capere non potest: sed oculis mentis illud apprehen-
dit: nam ratio ex his que apprehendit sensu corporis potest iudica-
re eum ebriosum iracundum: sed oculis mentis et rationis hoc ap-
prehendit 2. iudicare per rationem et mentem non est officium testis
sed iudicis nisi causam assignet. ideo in talibus est cōclusio: quod si
causas non assignet per iudicium rationis non probat: testis quia est
dominus: quia ex actis collegi qd erat ebriosus. Si autem causas as-
signet facti ex quibus cōcluditur menti qd intendit: tunc probat:
va si dicit scio qd est dominus: quia sui presens vbi emit lanā: de qua
fecit pannum: tunc valet testimonium non ratione partis quia dicit
eum dominum qd videre non potuit nec iudicare: sed ratione par-
tis secundum quia assignauit causam sui iudicij: per que cōcludit tes-
tem attestari posse de his que percipit aliquo ex sensibus corporis:
absq. discursu rationis 2. iudicium rationis. Itē potest attestari de his
que consistunt in iudicio rationis: si illa capere potest aliquo medio
facti subiecto alicui ex sensibus corporis: licet sensus corporis iunct
enim iudicio rationis: 2. non est malum: qd si testis ex his que appre-
hendit sensu corporis: sed bene de illis iudicat ex sensu rationis. qd
iudex concordet cum eo: si sufficiens assignat causas per quas cō-
cluditur dictum. videtur tamē quod sufficit ad probandum domi-
nium: si testis dicat vidisse illum se gerere pro domino talis rei tan-
to tempore qd prescripserit qd probet vtile dominium: hic non di-
cat causam: quia non queritur ab eo quia gerere se pro domino tan-
to tempore plus est facti quam iuris: similiter si dicat aliquem iracu-
dum vel ebriosum: hoc est iudicium rationis plus quam sensus 2. sic
non probat: hoc puto nisi aliam causam facti alleget: ut quia vidit
eum intolerabiliter bibere: 2. postea submittit qd vidit eum vacillā-
ter ire in itinere 2. in verbis habentem linguam non expeditam. In-
quantum dicit testimonium valere: quando sensibile est factu 2. sen-
su corporis: si iunctur iudicio rationis illud procedit 2. fortius quan-
do factum subijcitur equaliter 2. sensui corporis: 2. sensui rationis si-
cut si dico talis tali tempore possedit: tamen 2. possessio aliquid iuris
habet. de concess. p. re. cum nostris: tamen hoc dictum intelligitur
possidebat 2. tenebat: ut in dubio eius dictum referatur ad factum:
2. sic est communis intelligentia huius verbi. arg. j. de spon. ex literis:
aut ergo est apprehensibile ex toto: 2. principaliter sensu corporis acce-
dente 2. confirmant sensu rationis: 2. valet testimonium: si assignatur
causa talis apprehensionis: aut est apprehensibilis 2. sensu rationis
principaliter licet in cognitione eius possit transire per sensum cor-
poris 2. valet testimonium. 2. in dubio censetur se retulisse ad sensum
corporis: maxime quando ille sensus est communis. idem no. Joā.
and. de fi. instr. c. 3. Joannes. aut substantia est apprehensibilis sen-
su corporis: licet moderatio 2. excessus sit in quantitate determina-
bilis sensu rōnis: 2. adhuc valet dictu vnde cautius apprehenditur
sensu corporis: cautius bonus vel malus apprehenditur sensu cōi-
valebit re-

valeret testimonium quod audiret quod bene cantabat vel male: sic est de inspirationibus corporis: an quis sit frigidus vel non: an aliqua sit arcta vel non: quia talia apprehenduntur ex iudicio rationis sic et testificantibus peritis in arte: nam aliqui sunt in talibus peritiores aliis tamen sufficit videri frigidum vel arctam: quod apprehenditur sensu corporis: licet quantitas intellectus surgit a iudicio rationis: unde aliquis in auditu habet perfectionem auditum alterius mediante iterationis intellectu et perfectione visum alterius mediante intellectuationis rationis: ratio in quantum perfectit censum non tollit apprehensionem per sensum: sed sensum perfectione reddit in apprehensione sensu corporis: et sic apprehendit per eum: hinc est quod magis in visu creditur de visu a proximo quam a remoto: magis de auditu a proximo quam a remoto: quia perfectior tunc est sensus sicut et ratio innat sensum: non abstrahit iam a sensu: iudicium autem certum quod illud immediate non apprehenditur solo sensu corporis: ideo non valet dictum scio ipsum esse dominum. ff. de interro. acti. l. plerumque. Sed est dubium si res proportionatur duplici sensui: an sufficit teste causam assignare in altero tunc videtur quod utroque sensu reddi debet. de consue. c. ii. ff. q. v. in omnibus. c. ii. ff. q. i. casus contra. de luc. ab. inte. c. ii. et hoc est verum in quantum proportionatur utriusque sensui distributive: quia sic per visum sicut per auditum capi potest: ideo si requirit copulatione utriusque sensum et deponit per visum. ideo in confessione et professione potest dicere scio quod vidi et potest dicere scio quia audiui. Sed si est subiecta res sensui visus et auditus copulative et coniunctim: tunc deponere de solo auditu non probat ut dixi. c. tam literis. et no. archi. c. ii. q. v. hic videtur ut in testificatione de visu donationis et traditionis. Si autem est proportionabilis sensui auditus tantum: et deponat de visu: vel alio sensu. Jo. ii. q. ix. nihilominus. et c. testes. dicit quod valet dictum quod sensus visus est communis quo ad omnes sensus: quod audio: video: de quo plene et pulchre per spe. in spe. de teste. §. opponit. ver. sic. ite. quod non prohibet. ad hoc tunc. v. q. vii. beati. inter ceteros. tamē sensus validior et perfectior est sensus visus: quia sic de facili non fallitur ceteris. q. i. nec. aliqui. c. ii. q. ii. qd. ante. per hoc arguitur quod probatio visus probationi auditus ceteris paribus preferatur quod not. per hoc patet: an possit testificari de contractu. dicit spe. quod sic in tit. de teste. §. i. ver. sed nunquid cecus: ut Jo. ii. q. ix. testes. dum tamen habet notas voces. ad hoc quod no. in l. i. §. idem labeo. ff. de aqua plu. arcen. et de consue. c. ii. Et quid si duo attestentur: et non sint cōtestes in sensu percipiendi: quia unus per auditum: alter per visum: ut mutus et cecus. ita probet Jo. qd. sic. ii. q. ix. §. de his. et est casus. de luc. ab. inte. c. ii. q. i. non exigitur quod sint cōtestes in causa percipiendi cum quilibet testis in hac causa sit singularis quocumque deponat causa. p. ii. testis non sit aliena. ut not. Barto. in l. i. ff. quemadmodum. testa. aper. c. i. Anquid autem in causis debeant esse cōtestes. vide Innoc. de accu. qualiter et quando. ii. et an possit testificari. de his que non vident sed indubitanter novit sic esse. vide l. d. osti. de iura. calu. causam. ii. q. ix. testes. vide de hac materia. glo. in spe. de teste. §. nunc tractanda ver. ut aut. et ver. se. cum suis remis. ob. que predicta ut plurimum decise Jo. an. et quæ spectant ad materiam. hec pcedunt in teste: ubi bium est de notario quibus sensibus attestetur scribendo instrumentum. spec. in titu. de instru. edi. §. restat. ver. sed quomodo: dicit quod attestabitur de duobus tantum. de sensu visus et auditus: et ibidem Jo. an. in addi. per que dicit quod aliqui sensus cōveniunt testi ut hic. not. notario per que dicit quod notarius qui gustavit rem fetidam vel amarā de hoc non potest cōficere instrumentum. de dicto eius quod gustavit fatetur tamē quod sua assertio innaret dictum asserentis: ut si diceret tale vinum fuit dulce ut mihi dixit talis in presentia talium: et ego gustavi et sic erat: et hec assertio multum innuat: ad hoc quod dicit Innoc. de vacillatione testis. §. de proba. quoniam contra falsam: per que dicit ibi Jo. an. qd. ad dictum interpretis mediatoris non potest cōficere instrumentum inter duos diversarum linguarum de contractu: et possit de verbis interpretis: et enim per dictum interpretis contrahētis diversarum linguarum contrahere possunt. de verb. ob. li. i. in fi. de spon. ex literis. tamē contractus non cadit in sensum notarii vel testium non potest cōficere instrumentum. nisi de dicto interpretis. Si tamen notarius et testis alterius linguam intelligerent per aliqua signa iuncta cum verbis interpretis: posset contractus intelligi. et de illo cōfici instrumentum ut si grecus expofuit equum venalem interpres pro latino offert certum pretium: et finaliter cōcordat et latinus pretium sibi numerat et ille tradit sibi equum: satis per hoc intelligitur contractus venditionis: quomodo autem testes diversę lingue testificentur. no. in l. i. in fi. ff. de verbo. obli. et qualiter examinentur. c. i. Quæro an habeat testis interrogatus de qualitate per sone respondere de ea per quam detegitur inhabilis ad testificandum glo. hic concludit quod si interrogatus de honestate sua respondere habet. ii. q. ii. §. solam. c. ii. q. ii. §. habes. in aut. de testi. §. et dudu ii. q. ii. §. i. Si interrogatur an sit criminofus: an habeat respondere. argu. quod sic: quia iste sunt circumstantie ex quibus redditur nullum testimonium: ideo deo respondere debet ut hic. c. l. ii. iii. q. ii. si testis. ad hoc: quia testes et ordinandus equiparantur. ii. q. vii. ipi apostoli. li. et c. testes: sed ordinandus respondere compellitur: ergo et testes

l. distin. ex penitentibus. c. ii. distin. c. ii. In contra. arguitur: quia nemo cogitur se prodere. de pe. di. j. non tibi dico glo. concludit quod interrogetur de his que habemus. ii. q. ii. si testes. et c. l. ii. qd. respondere tenetur. de alijs autem: nec de consuetudine nec de iure respondere tenetur. Jo. ii. q. vii. querendum dicit quod debet respondere an sit habilis ad testificandum in genere. ff. de questio. l. i. §. questio ne. Recitat alios dicere quod etiam potest querere an sit liber vel servus. Inno. de elec. dudum. dicit quod de crimine interrogatus respondere non cogitur: nisi penitentiam egit: si non egit penitentiam respondere cogitur: hoc quia primo casu non repellitur a testificatione propter crimen. de testi. testimonium. Dicit si queritur an debeat iudex ex se inquirere de habilitate: vel inhabilitate testis: an sit habilis ad testificandum dic quod sic: quando est ignotus vel suspectus ut no. Jo. an. in dicto. c. querendum. Inno. de accu. inquisitionis: et queret ab alijs ut ibi dicit Inno. et summam in fine solennitate. ii. q. vii. terminationes sequi. et c. querendum. Si est notus non habet inquirere: quia de quolibet noto presumendum est bonum: nisi aliud probetur. de presumptione. et no. Innoc. et Jo. an. in loco prealleg. Si queritur an iudex debeat interrogare testem. Si queritur an possit interrogare in genere: an possit esse testis: possit interrogare. ut no. tat Jo. an. in d. c. querendum. Si queritur an possit interrogare de his que habentur in l. ii. ff. co. et in c. si testes. ii. q. ii. Glo. dicit hic quod interrogari potest: an sit decurio vel plebanus: an honestus: an inculpate vite: an sit notatus vel reprehensibilis: an locuplex: an egenus an lucri causa faciat. et an inimicus vel amicus: dic de alijs inhabilitatibus a crimine potest interrogare et respondere tenetur: hec est conclusio spe. in spe. de teste. §. iam de interrogatis ad fi. ver. porro ubi enumerat multas interrogationes ad quas respondere tenetur postea ponit clausulam quod ad omnes que reddunt inhabiles. Si non interrogetur de crimine: an de illo postea specificiter interrogetur dubitat. Inter ceteras autem assignat vnam ut interrogetur an verba mala habuerit cum aliqua ex partibus. Item de sua etate. Item an peccet vel pretio sic testificetur: an causa lucri vel damni: an sit inimicus vel amicus: an alteram partem magis diligat: et quam vellet obtinere. Item addit de honestate: sic practicitur: puto etiam in interrogare an sit dives vel pauper: dicit tamē quod hic respondere non tenetur: nisi sit evidēs paupertas. l. ii. C. quando et qui. quar. pars de. ibi Jo. an. and. post. Sui. de suza. cōcludit quod potest interrogare: et respondere tenetur ad omnia que suam turpitudinem non detegant: sed ad illa que suam turpitudinem detegunt respondere non tenentur. ut crimen: infamia: et communicatio: et similia: secus de paupertate dicit tamen spe. quod licet testis non teneatur respondere pars cōpel litur: quia iuramentum calumnie ad hoc eum astringit cui iuret non onerare aduersarium. C. de iuramen. calum. aut. in hoc sacramento. Igitur de sua et testis infamia respondere tenetur de crimine autem potest interrogari et in genere: et in specie: fm l. d. osti. hic. et Innoc. de accu. inquisitionis. Si queritur an interrogare teneatur. Respons detur si crimē est occultum non arctatur respondere: si est publicum et famosum secundum quosdam arctatur respondere: sed non placet hoc Innoc. §. de confes. c. ii. ubi dicit indistincte eum non arctari respondere: siue sit famosum siue publicum: siue notorium siue occultum. Fallit fm l. d. osti. quando queritur de facto principaliter in iudicio in quo particeps fuit et sic interrogatur de facto suo: sup. eo super quo respondere tenetur. de elec. per inquisitionem: et c. ii. de confes. et hic tenet Ainc. de testi. testimonium: sed hoc non placet Inno. in d. c. ii. nec finaliter in hoc persistit l. d. osti. hic. Non obstat si dicatur quod ubi contra aliquem agitur accusando vel inquirendo vel excipiendo contra iudicandum quod respondere tenetur positioni criminofe: quod publice sit convictus vel deprehensus in delicto. vel confessus vel infamatus: et si non ponatur in positione publice cogetur respondere: quia si potest ei indicari purgatio in qua oportet per suum iuramentum et compurgatorium purgare: negare se commississe vel fati. ii. q. v. presbyter. multo fortius poterit indicari. ut verbo simplici respondeat postquam enim precise non compellatur causative ut habeatur pro confesso vel suspendatur: quia vanum videtur non purgare se simplici verbo qui se purgare debet: cum multis iuramento: quia illud procedit quando agitur contra eum directo: hic quando excipitur contra testem: que oppositio plus est contra partem quam contra testes: et quia de hoc non agitur: nec super hoc iuravit: nec etiam sic prodere debet. ii. q. i. in primis. Item quia contra istum non agitur ut denūtiatur boni testimonij: sed ut repellatur a testimonio vel accusatione: propter primū tantum indicatur purgatio. j. de purga. ca. ex tenore. nec ob. c. ii. de confes. quia ibi Respondet quia noluit non quia cogentur: sic potest responderi ad c. per inquisitionem. de elec. de accu. inquisitioni. non ob. iura all. in glo. in quantum dicunt de accusatione: quia aliud in accusatione: aliud in teste ratione iam dicta. Item nec iura illa debent testem cogere respondere vel accusatorem. Non obstat iura in quantum dicunt de ordinando: quia nec ordinandus debet omnia sua crimina confiteri: de quo dic ut de electione. dudum. conco. c. inquisitionem. de accu. patet. l. distin. ex penitenti. l. tamen illa que ordinis exceptionem habet. Item licet in

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

pluribus sit similitudo: nō tamē in omnibus nec in hoc cum in ordi
natione hoc speciale statutum ē propter periculum anime. Tercio
est dubium an si iudice quāvis de facto interrogāte: testis respōdeat
sibi preiudicetur vt repellatur. videtur qđ sic per dictum. c. cum sup.
de cōf. 2. de electio. per inquisitionem. In cōtra. videtur ei non re
cēdum: quia super hoc nō iuravit. 3. de testi. c. de testibus. dicit In
noc. in. c. inquisitionis qđ creditur ei nō vt testi. vel iurato: v3 tamē
quia in hoc magis est ei credēdum tāquam melius informato: qñi
de se melius nouit veritatē quam alter: vel fecundo vt not. Innocē.
in. c. cum super. cum dicto. c. inquisitionis. qđ ei creditur tanquā te
stis: quia testis qui iuravit super principali dicere veritatem: nō dici
tur iurasse super omnibus appetitiss: sicut est istud qđ respondeat
an sic interroget testes. 3. de offi. delega. preterea. ff. de iurif. om. iud.
l. ij. nam cum iudex debeat ab alijs inquirere an sit liber: an bone sa
mere multa alia circa personam testis vt in iuribus all. in glos. licet
testis nō teneatur respondere: tamē si respondit tanquam hic sit de
accessorijis testimonijs. v3 testimoniū vt hic. in. c. ij. de cōf. 2. dicto. c.
inquisitionis. vel inquantū testis attestat inter alios testes. 7. exigi
tur qđ sit iuratus: inquantū cōtra se dictū eius nō est testimonium:
sed cōfessio: que nō exigit formam iuramētis: sic ei preiudicat: et sic
potest intelligi Innoc. in dicto. c. inquisitionis. ad si. glo. ad hoc qđ
ipse no. in. c. venis. ff. de hac materia habetur. ff. qđ. vj. querendum.
viij. q. iij. artal. dus. per Innocē. vbi etiam dicit quid de ordinato. et
accusante. de ele. dñd. 2. de cōf. c. ij. de accu. inquisitionis. in spe. de
positi. 6. septimo. vers. xij. in spe. de teste. §. iam de interrogatorijs.
ad finem vers. sed nūquid. ¶ Quero an exigitur qđ testes cogno
scant litigantes pro quibus 2 cōtra quos testificantur: an exigitur
quod cognoscant contrahētes. glo. dicit qđ sic. alias nō videtur qđ
congrue testificari possint. in an. co. titu. glo. i. in an. de fide instru
men. 2. cau. circa princip. etiam si nominatim nō cognoscant sed sic si
presētiatur. dicit gl. qđ partes sunt testibus exhibēde vt eas cogno
scant: in eadem forma 2. ff. ad exhibē. l. sed 2. si quis. §. in l. 2. hoc fre
quenter fit precipue vbi factum est suspectum. Joā. and. remittit ad
no. per fe. in co. titu. §. i. ver. testium autē. ante prin. ver. Item qđ nō
prohibet. Vbi dicit qđ si queritur an debeant testes descripti in in
strumēto cognoscere partes. dic qđ saltem vnus cognoscere debet
statutum est de hoc hic: si queritur an debeant cognoscere partes in
ter quas testificantur dic qđ glo. dicit qđ sic vt hic. 2. l. iij. §. i. ff. de te
sti. dic qđ si is qđ deponit deponit sup facto ab vtraq; parte opz qđ
cognoscat vtraq; partes a qua actus est factus. vt dicta. l. iij. §. i. no
ta glo. immo in personali etiam exigit qđ cognoscat vtraq; partem
in reali secus hic vera quo ad testes qui deponūt super principali:
nam si deponerēt super etate alienius incidētis in personali suffice
ret qđ cognosceret personam illam de cuius etate dubitatur. Si au
tem nō respiciat factum alienius partis nō est necesse qđ cognoscat
aliquem: vt si peto quanto plus valuit frumētum a tempore moris:
super tali extimatione deponere possunt testes personas non co
gnoscētes: de quo per Joā. iij. q. iij. Item in criminali. Si ergo fa
ctum applicatur ad personas ambas vel qualitas: vel id super quo
deponitur: oportet quod omnis cognoscat: si ad alterum vt illum:
22 si ad neutrum nō oportet vt cognoscat. ¶ Quero quare exigitur
qđ testes interrogētur de tempore. dicit glo. quia si discrepant: siue
in loco: siue in tempore: nō probant. iij. q. ix. nihilominus. Inquan
tum glo. dicit diuersitatem in tempore annullare dictum testis. dic
si actus est iterabilis: diuersitas in tempore cōcludit diuersos actus
ideo testes nō contradicunt: si actus nō est iterabilis: si discordāt in
tempore cōcluditur cōtrarietas de quo. iij. q. ix. nihilominus. Item
quid autem qđ de tempore deponant: an sit de substantia ad validi
tatem testimonij communiter cōcluditur qđ de qualitate temporis
an esset nubilosum vel serenum: non est necesse qđ deponatur: saluo
nisi propter suspicionem: hic interrogatio fieret ad cautelam vt di
cit glo. hic: si de tempore. c. de quota temporis. vt qua dicit: quo an
no: si tempus est de substantia eius de quo agitur: oportet qđ de tē
pore deponant: si nō est de substantia tunc oportet cōsiderari quod
nō est necesse qđ deponant de tempore. Si tamen de tempore inter
rogentur: si discordent: si ambo vel omnes determinent certum tem
pus nō probant: quia vel singulares sunt: si actus est multiplicabi
lis vel contradicunt: si actus nō est iterabilis. Si respondēt de tem
pore minus determinato: alter non determinat certum tempus: qđ
dicit qđ fuit tali die vel alia: tunc reductur ad concordiam: vt di
cit Innocē. i. de accusa. qualiter. ff. Si tamen omnes de tempore in
terrogati nihil respondeant est suspitio contra testes vbi perfecte
probant. vt dicit. 3. co. ex tenore. 2. no. in spec. de teste. §. iam de inter
rogatorijs. versic. Item queritur. de hoc per Archiep. iij. q. ix. nihilo
minus. 2. dicto. §. de interrogatorijs. versic. Item de tempore. 2. ver.
se. ff. e. l. ob carmen in glo. ff. Est tamē aduertēdum qđ testes plus ve
rissimiliter recordantur de loco quam de tempore: quia tempus de
facili labitur a memoria. vt dicit Innocē. in dicto. c. qualiter. 2. spe.
in loco prealleg. Item 2. vt ibi dicit Joā. and. in addi. in loco preal
leg. Idem est dicendum vt propter suspensiones etiam possint inter
rogari de die et hora. 2. si vnus testis deponat de hora: alter de die: 3.

non de hora ad concordantiam sunt reducendi. vt no. in locis preal-
lega. per hoc est expeditus vnus modus intelligendi vt ex tempore
id est temporis circumstantia: quo factum testificatus est cognoscat
fidem testis: potest etiam exponi vt ex tempore allegetur fides id est
ex mora testificandi: nam si tarder cogitando respondet suspitio est
qđ non dicat verum subornatus. iij. q. ij. §. Item testibus. r. c. confi-
derandum. vbi illud no. per bec dicit Joan. v. q. v. §. sed r aliud. qđ si
testis nimum cito respondet. est suspectus: si tardet in response
etiam est suspectus. debet ergo eliaci medium. l. dist. non tunc.

- 23 quo. v. q. vili qui per Pau. ¶ Quero quid si propter impedimē-
tum partis testis non potest in iudicio veritatem dicere. dicit gl.
quod videtur qd̄ debeat haberi pro producto contra illum qui facit
illum impedire: consentit: quia si vellet prohibere ne tali modo im-
peditur. bene posset. j. c. constitutus. iij. q. vii. §. si quis autem. In cō-
tra. arguit glo. j. q. iij. quia presulatus. Hostien. dicit quod si p̄n-
cipalis vel alius: eo mandante: hoc facit: habetur pro product. arg. ff.
si quis tanti. l. ij. Idem si fiat per alium amicum principaliter: ipso
principali tacente: dissimulante. arg. de simo. veniens. z. ca. a. no-
bis: secus si hoc fiat ab inimico vel etiam amico: ipso sine fraude cō-
tradcente vt ibi: dicto. c. q. presulatus. ff. qui ex cau. in posses. ca. l.
penulti. z. adde qd̄ dicitur. j. c. constitutus. j. Idem tenet. c. y. in l. p.
uidendum. C. de postu. post Ricar. de mali. alleg. C. de probati. l. i.
de possessione: per que dicit quod si aliquis nihil subtrahit proba-
tionem: testes corumpendo: ff. cum eis hac de causa inimicitias
contrahendo causam perdit. ff. de iure fisci. l. iij. §. j. z. c. constitutus
z. c. intimant. z. de testi. co. peruenit. z. ff. de questioni. l. ij. §. seruus.
24 ¶ Quero quando dicatur multitudo ineffrenata. Gl. dicit quod
quando sunt. xl. Glo. dicit attendi debere qualitatem z. quantitātē
causę: secundum illam arbitrabitur iudex. per hoc Añ. reprehens-
dit dicentes hunc numerum ordinarium a iure statutum cuiuslibet
producenti testes nisi enim iudex moderetur: producat quor vult:
facta moderatione producat quos melius scire credat per decre. vi-
cit Joan. qd̄ per clausulam quidam alij: quidam dicunt posse conue-
nire. xl. sed dicit quod non bene adaptatur: quia facilius examinan-
tur multi testes quam conueniantur plures rei: vel quam vna causa
25 expediat. idem Añc. ¶ Oppo. quod non possit habere ratas
attestationes in alio iudicio. j. co. presentata. Solu. dicit glo. quod
forte poterit habere ratas secundum distinc. illius. c. vt si cōcordant
habeant: si non concordant z. mortui sunt testes: compellitur habere
ratas. alias non: led videtur quod non sit necesse qd̄ habeant ra-
tas: quia valent attestationes inter easdem personas. j. eo. cum cau-
sam. Secundo intelligunt aliqui qd̄ altero respectu nō valebant at-
testationes: quia forte fuerunt he attestationes recepte ab arbitris
vel forte fuerunt delegatis: nō valuit receptio. quia processerunt
dno: siue tertio delegato collegę: vel alter eorum fuerat recusatus se-
cundū Añc. Tu dic qd̄ contrarium loquitur de publicatis. hic de
non publicatis: quo casu standum est dicto gloss. quicquid fenserit
Barto. in l. ij. ff. iudica. fol. Dixi. §. eo. causam. z. dicam. j. c. albius
secundum hoc ratificare possunt attestationes: que non valent: non
solum per expressum consensum vt hic: sed etiam tacitum fm̄ Inno-
cen. alleg. iij. q. iij. si quis testibus. j. c. tuis. z. c. presentata. z. c. consti-
tutus. z. infra. c. significanti. in glo. dicit verum hoc no. secus dicit in
lit. conte. z. in alijs que sunt de substantia iudicij. quia talia non pos-
sunt ratificari. vt no. de libel. ob. c. j. de lit. contesta. c. j. de offi. deleg.
de causis. z. c. prudentiam. §. secta. Attestationes autem vires sumunt
ex pactis partium: ita quod si ab alternatiua opponatur quod in
hoc iudicio producte nō sunt: talem exceptionem tollit replicatio
peccati vt patet in iuribus preallega. ff. de re iudi. l. i. connenerit. ff.
de no. ope. nun. l. i. §. z. post operis. ad hoc qd̄ no. de pac. c. i. z. iij. Ex
hoc inferit quod quamuis ille cui est commissā receptio testium: non
possit ipsam de iure alteri committere: cum sit sibi certum z. nudum
officium commissum: consensu tamē partium etiam tacito talis cō-
missio ratificari potest: dummodo non obstat error iuris vel facti vt
patet ex premis. z. in eo qd̄ no. §. de offi. delega. quoniam. z. j. de re
iudi. cum bertoldus. j. c. veniens. quidam tamen fm̄ Inno. dicunt
z. forte bene qd̄ consensus partium tacitus non sufficit: quia quādo
presumuntur tacite consentire presumitur qd̄ iudex magis ratione
sue iurisdictionis hoc faciat quam qd̄ velit se ex pacto obligare. In-
dex autem ratione solius sue iurisdictionis facere potest: dummodo
saltem tacite consentiant. arg. de offic. delega. prudentiam. §. secta.
6 fm̄ Inno. z. Hosti. ¶ Quero an ante publicationē attestationū
possint testes fidem repeti. Lau. et Joan. dicunt qd̄ repeti possunt.
vt addant: quia forte tunc omnia non habebant in memoria. In au-
ten. c. §. quia vero multi. ff. de qd̄. l. repeti. possunt etiam repetit vt cor-
rigant errorem secundum cosed hoc non placet gloss. quia hoc de-
bet facere incontinenti non ex intervallo. j. ritu. j. pretere. z. xxxv.
7 q. vi. de parentela. ¶ Querit glo. quid si testis primo ductus in iu-
dicio. z. secundo ante publicatas attestationes reprobat: dicit cō-
trarium eius qd̄ primo testificatus est. dicit glo. qd̄ non valet dictū
suum nec creditur ei. arg. j. c. eo. cum in tua. nisi forte ita esset qd̄ prio-
res attestationes nō valuisent: puta ab eo recepte qui nullā habebat
iurisdictionem:

iurisdictionem: et que potius pro non scriptis debent haberi: nec debent publicari: sed potius incidi. De hoc. i. c. in tua. et i. c. se. in gl. pe. et in specu. eo. titu. g. i. ver. quid si idem testis. et se. ubi idem ad literam dicit. et facit finis huius glo. ad. q. de illo qui coram non iudice: qui tamen putabatur iudex falsum deposuit ad qd facit qd no. in regula no est sine culpa. de regu. iur. lib. vi. ibi Joan. and. dicit eum de falso teneri qui deposuit no iuratus: ex quo sua extrinseca. alias extrinseca forma deposuit ut testis. per. l. si quis legatum. in prin. ff. de fal. secus si non in forma testimonij deposuit: quia tunc no punitur de falso: ut si priuatum hic dicit extra iudiciu tabellioni. Si hoc tunc dicit ad preiudiciu alterius tenetur ciuilitur illi. ff. de fal. l. falsus. §. si quis in persona m. Bar. idem tenet in. d. l. si quis legatum: quia testimonium habet formam testimonij eo qd deposuit in iudicio: licet non iuratus: cum iuramentum no sit de forma qd patet: quia potest remitti a partibus. per que dicit qd si testis extra articulu deposuit: quia tunc vitiatur testimonium: eo quia deponere videtur non iuratus adhuc punitur de falso. Et predictis patet decidendum qd quando deponit coram incompetenti iudice: quia tunc perinde est ac si extra iudiciu deponeret qd non punitur de falso. ut dicit gl. 29 et bene: quia nullitas concernit substantiam testimonij. Dicit tamen spe. in titu. de teste. §. i. ver. Item qd aliquid addidit de suo: qd si testis in dicto suo aliquam annexit falsitatem etiam scienter nihilominus valet eius depositio dummodo falsitas illa non tangat substantiam vel circumstantias negotij super quo deponit: ut si dicat contrahentem esse aliud de quam sit vel alterius esse affines quam sit officium enim testis non consistit in his: quia nil facit: unde sit contrahens: vel quorum sit affinis: et in similibus dicit Joan. and. puta si interrogat cuius capelle sit dicens in qua conficiatur instrumentum sicut accidit de sua: notarius scripsit causa in parochia sancti proculi cum sit in parochia sancti Jacobi. Joan. and. ibi remittit. de testi. fraternitatis. et bec sufficiant.

- 1 Testes super eodem capitulo quomodo producere licet ubi variatur modus agendi.
- 2 Ad appellationis prosecutionem no admittitur quis mandato. Sententie executionem potest tertius impedire pro suo interesse et quomodo executor debet ex officio inquirere an sua interfit. nu. 10.
- 4 Probatio in iudicio summario facta quomodo non prodest in plenario.
- 5 Testes producti in iudicio et recepti no possunt reprobari nisi tempore productionis vel receptionis obijcere volens sit protestatus de obijciendo.
- 6 Testis esse non potest excommunicatus: et qd de suspensio.
- 7 Sententie executione no potest impediri per procuratorem nisi legitime doceat de sua potestate.
- 8 Exceptio tua non interest an possit opponi post litem contestatam.
- 9 Electioni vel confirmationi se opponens an arctetur probare sua interesse.
- 11 Sententie executionem ubi tertius nititur pro suo interesse impedire qualiter summari poterit probare suum interesse.
- 12 Testes producti respectu vnus cause an probet iam examinati respectu alterius etiam inter easdem personas et eodem iudicio.
- 13 Testibus productis in causa principali datur parti optio an velit illos approbare vel non.
- 14 Sententia lata quando noceat tertio ut aduersus eam no competat exceptio.
- 15 Absolutio no requiritur excommunicato iniuste sed sufficit relaxatio vel renouatio sententie.
- 16 Testificari quare compellantur illi qui sunt de capitulo in causa ecclesie.
- 17 Testis quomodo potest dici sufficienter probare licet sit excommunicatus tamen ad cautelam testimonij absolutus et inde in executione suam reincadat.

Eniens. Testationibus super eodem capitulo testes producere licet et sunt tres partes. Prima ponit ordinem processus et disputationem partiu super receptione testimonij. In secunda papa interloquitur. ibi nos igitur. In tertia causam committit. ibi quo circa mandamus quatenus. Nota. i. qd sententia potest pro parte executioni mandari. et no. practiam super executione sententie. Et nota. ii. qd ad prosecutionem appellationis no admittitur quis nisi habeat sufficientem madatum. Et nota. iii. tertium pro suo interesse comparentem appellatione pendente a principali interposita posse impedire executionem sententie si doceat de suo interesse. Et nota. iiii. practiam admittendi comparentem pro suo interesse: quia ante omnia est discipandum an sua interfit unde oportet qd incontinenti doceat de suo interesse: quando se opponit executioni sententie: et summarim examinari debet interesse quo autem ad modum procedendi oportet qd probet aut per testes aut per instrumenta: debet iudex interloqui sua interesse et se opponere posse. Et nota. v. quod plena probatio in summario iudicio:

non prodest in plenario contra Butri. l. ab hostibus. §. sed qd simpliciter. ff. ex quibus cau. ma. Et nota. vi. qd publicatio attestacionum in summario iudicio no nocet quin testes possint produci in plenario: hoc quia non obstat sententia: no obstat ergo publicatio. Et nota. vii. quod attestaciones recepte in summario iudicio non possunt in plenario nisi a partibus approbentur: quod attestaciones recepte in summario possunt in plenario iudicio ut profint et no ceant approbari. Et nota. viii. qd tertio pro suo interesse comparentem et executionem sententie impediens app. pen. cum eo lis est contestanda: debet fieri tam super electione vel iure competenti quaz super sententia. Et nota. ix. qd publicatis attestacionibus in iudicio summario non possunt testes recipi in plenario nisi attestaciones a partibus approbentur. Et nota. x. quod approbatis attestacionibus in summario receptis partes in personas vel dicta opponere non possunt nisi protestentur. Et nota. xi. tex. qui in repulsiore probandi per testes ponderat discere testificata: licet communiter textus ponderent publicationem. Et nota. xii. arg. pro et contra quod veris attestacionibus in summario iudicio receptis illas approbare videtur in plenario: ex quo videtur eis in plenario. Et nota. xiii. qd illa que in capitulo aguntur ceter ignota sint extrinsecus de capitulo: quia occulte aguntur. Et nota. xiiii. qd ad cautelam excommunicati absolendi sunt propter munus testificandi: et videtur quod excommunicatus repellitur ab officio testificandi: quid de suspensio vide hostie. §. de accu. olim. in prin. de excep. apostolice. et in specu. eo. titu. §. i. vericu. quid si de suspensio. et coll. legam expediendo tex. et glo. per partes. Primo circa petitionem archi. super hac prima parte. doc. nihil scribunt vsq ad gl. Venio ad secundam vsq ad versi. cum autem. vsq ad versi. p. subdia. Et oppo. qd debuerit admitti procuratores: quia recte opponebant sententiam non mandari executioni. ut pote appellatione suspensam: quia ex hoc suspensio dicitur executio. C. si ex fal. infra. l. vlti. Solu. faciendum: sed fuerunt repulsi ex altero capite: quia non erant legitime constituti: quia constituti ab excommunicato: ut patet ex antiqua: non placet hoc Innocen. quia excommunicatus potest esse in iudicio appellando: et se defendendo. de excep. cum inter. §. de iudi. intellegim. opponebat ergo quod procuratores erant excommunicati: vel illegitime constituti. vel fm hostien non faciebant fidem de mandato: nec cauebant vel negabatur instrumentum procuracionis manu publica effectum ut patet ex integra secundum quod dicit glo. Venio ad oppositionem tertij. in vericu. p. subdia. vsq ad vericu. lite igitur. Et oppo. quod non fuerit necessaria aliqua interlocutio ex quo non negabatur sua interesse. Solu. dic qd immo opponebatur: hoc comprehendebatur subdecisa: quia opponebatur quod sua non intererat: cum non esset clericus nec canonicus: nec decanus electus fm Abb. Et nota. autem exceptio tua non interest: possit opponi post lit. co. testa. de hoc per Inno. de accu. super his. et §. c. ex parte ade. in. i. gl. Et oppo. qd no arctetur opponens se electioni probare sua interesse: quia quilibet de populo admittitur. ut de accu. super his. Sol. dicit Inno. si quis se opponit electioni vel confirmationi: an arctetur ad probandum sua interesse opi. sunt de quibus. de electi. ut circa. lib. vi. et dicto. c. super his. de accu. et si teneatur opi. quod no sit necesse docere de suo interesse: tunc ad contrarium responde qd hic non opposuit se electioni: sed sententie contra quam quis non admittitur nisi doceat de suo interesse. Et oppo. quod non impediat comparens pro suo interesse executionem sententie nisi appellet ut de re iudi. cum super. Solu. dicit Inno. quod hic non dicitur qd impediat executioni sententie: licet admittatur ad prosecutionem causa: sed dic quod licet non dicatur expresse: satis tamen hoc videtur dictum tacite. ut ex quo constat quod sua interest: non mandetur sententia executioni: sed retardetur: quia per sententiam no debet fieri preiudiciu absenti et ignoranti. ff. de mino. l. etiam. §. si. C. res inter alios ac. in rubro et nigro. Ad contra. respondet Inno. quod ibi lata fuit sententia presente tertio: et sciente: ideo nisi appellet non impedit executionem: quia sententia ei preiudicat siue lata fuit etiam ignoranter: sed certe ibi nec sententia preiudicabatur quo ad proprietatem ut litera dicit: quia non habuit potestatem subiectus rem deducendi in iudicio ad preiudiciu domini: ideo si dicit hoc speciale in beneficijs ut se opponens impediatur: quia in eorum electione est opponere se ad illam impediendam. ff. de re iudi. a di. no pio. §. super rebus. et §. rerum secundum Inno. Hostie. remittit. de in integrum restit. suscitata. et per Joan. and. de re iudi. c. si tu dic cum Inno. aliquo addito: quando tertius apparens pro suo interesse appellat a sententia quod potest: propter solum preiudiciu executionis ut impediatur executionem. ut dicto. c. cum super. et quomodo tunc prosequatur appellationem habebitur in dicto. c. cum super. quandoq tertius comparens prosequitur appellationem per principalem interpositam: et adhuc impedit executionem: ut hic: hic enim prosequatur appellationem quod patet: quia hic fuit facta lit. contest. super ipsa sententia et pronuntiatum super principali et incidenti scz sententia. modus autem procedendi datur tunc per hac decre. qd habebit summarie docere de suo interesse: ut legit

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

met personam tam ad impedendum executionem quam ad psequendum iudicium: siquidem intenderet solum impedimentum executionis sententie sufficeret qd paret de iure suo summarie quo ad modum pbandi: sed quo ad pbationes oportet qd sint plene: sed si ultra hoc intendit vt pnuntietur super iure suo: qd pnuntietur super sententia vel nullitate: oportet qd cum eo super vtracqz lris cōtestetur: sit ergo cautus simili pnuntiationi qd hic petat: litem cōtestetur: qnqz tertius comparens p suo interesse nō suspendit sniam: nec suspensa psequitur nullitatem: nec quo ad se nec quo ad illum cōtra quem est lata: vt qd dicit cōstat illam latam cōtra eum qui habuit potestatem se deducendi in iudicio ad sui preiudicium eo sciente vt in casibus. l. sepe. ff. de re iudi. z in. c. pe. de re iudi. z tunc comparens nō pro suo interesse nō impedit executionem sententie scdm doct. hic quādoqz cōparens cōtra sniam pro suo interesse nō contendit illam suspensam nō suspendit illam nec illam cōtendit nullaz ex persona eius cōtra quam est lata cum dicit sententiam sibi nō preiudicare: vt quia lata cōtra alium eo ignorante vel eo sciente: quando non est talis persona que possit rem deducere in modum ad preiudicium suū vt si mihi subditus vel colonus agitur de re meade re iudi. cū super z. C. si per vim vel alio mō. l. si. tunc recurrendum est ad verba Inno. cen. de quibus facit festum. Bart. in. l. a diuo pio: tunc si petit executionem in alio quam super quo est pnuntiatum vt quia lata sententia super quantitate insolutum capitur res quam alius pretendit ad se spectaret: comparens impedit executionem. quia oportet qd tunc fiat super hoc summaria cognitio. vt. l. a diuo pio. §. i. ff. de re iudi. pōt ergo pars docere de iure suo: executionem impedire. Si autē petitur executio super re super qua est pnuntiatum: res est vacana quia adhuc tertius comparens impedit executionem: quia sua iterum est qd res remaneat vacans vt ante erat: nec grauetur onere probandi: quia nō est cui caueat de re restituenda euincenti. Si res est ab illo possessa cōtra quem agitur: tunc aduertendum ad modum cōparendi: si compareat vt principalis agens z petens ab illo qui possedit non impeditur executio: quia hoc nō intendit: sed sit executio pro primo obtinēte: ille cantidē prestat possidenti de re restituenda secundo cōparenti in casuz victorie: hic est casus in. l. si is a quo ff. de rei ven. Si comparet per viam exceptionis cōtra sniam admittitur: adhuc nō impedit executionem et causa suo iure discutitur: sed prestabitur cautio per petentem executionem de re restituenda in casum finalis victorie. vt dicta. l. si is a quo. ratio quia ex quo res est possessa: sua magis nō interest qd possideat primus: vel qd possideat secundus. Si res nō est possessa ab illo cōtra quem obtenta est sententia: sed ab illo qui comparet pro suo interesse: tūc fiat executio ad preiudicium tantum eius cōtra quem agitur z exceptum censet preiudicium tertij. de re iudi. cum super. z no. Inno. c. vt lite nō conte. quoniam. §. qd si super ad qd. j. de restitu. spo. olim. j. C. No. banc theoricam quam etiam repetit Inno. de re iudi. cum super sine preiudicium nisi appellet quis: et tunc impeditur etiam quo ad subiectum. vt in. c. cū super. C. Quero ad declarationem: quia exigitur comparentem p suo interesse fundare intentum summarie qualis erit hec summaria pbatio. dic qd erit hoc in arbitrio iudicantis. Inno. cen. dicit qd vt admittatur ad discutiendum ius debet summarie probare: sic qd interest eius hoc discutere: nec queritur quo ad hoc vt admittatur qd pbet se canonice electum: sed electum tantum vt no. de re iudi. c. ij. in glo. qd licet petens cōformationem habeat probare se canonice electum. de elec. cum in cunctis: quo ad tempus autē erit summaria. z dicit Inno. qd hoc erit arbitrium vt vsqz ad octo dies vel plures. nec expectare qd requirat testes de vltimō. de resti. spolia. literas. ad si. dicit Barto. qd summarie est quando nō exigit plus de tempore quam exigeret executio: si plus nō dicitur summaria. ff. vt in pos. lega. si is a quo. ibi Bart. z in. l. a diuo pio. ff. de re iudi. c. ij. §. si super rebus: debet tamen quo ad pbationis speciem esse plena: quia nō sufficit iuramentum: licet quo probandi modum sit summaria: patet hoc quia pbat per testes vel instrumenta. Si huius partis sunt literales excepta glo. in verbo admittere. C. Oppo. qd profunt testes recepti ex quo inter easdem personas sunt recepti. §. eo. causam. Solu. nō pstant: quia ob aliud pbandum fuerunt recepti: ptiē ad aliud mō agitur: quia primo ad legitimandam personam: nunc ad finem obtinendi sententiam super iure z interesse: dicit tamen gl. qd licet ad aliud fuissent recepti partes possunt illos approbare. alleg. glo. l. si. C. e. idem Hostien. secundum quem patet: quod partes minus sufficētibus pbationibus se submittere possunt. de quo. j. c. primo. C. Venio ad versic. litere igitur. op. qd detur optio illi cōtra quem testes pducuntur: an illos velit approbare: nō producenti. j. de testi. presentata. z. §. c. proximo. Solu. contra procedit quando sunt testes recepti super principali: lit. cōtesta. hic non super principali: sed summario: quia primo casu tenet mero iure receptio: quo ad sententiam ferendam diffinitiuam: secundo non: nam hic inquirebatur in primo summarie: quo casu lenior exigitur probatio quam in secundo: per que dicebat hic Pet. et Abb. qd si tunc voluisset reprobare testes nō potuisset quo ad personas vlt dicta. C. de edi. diui adria. tollē. l. si. de re iudi. cum bertoldus. no. bene. z. hoc

etiam probat tex. hic: quod in sumario iudicio ad legitimandam personam nō admittitur receptio testium reproboria quod bene no. C. Oppo. qd bona fuit allegatio: qd hic vsus sit vt eos vere possit repellere. iij. q. ij. si quis testibus. xij. distin. si romano: rum. So. lu. ad validitatem attestatorum nō sufficit consensus vnus: quia est necesse tunc venire cōsensum ambarum partiū: vel secundo vsus est nō ad plenam: sed ad semiplenam pbationem: talis vsus non sufficit vt videantur approbare in pleno iudicio vt sic postea nō liceat producere testes vel forte dicebat falsus: quia. p. subdia. in principali de illis attestatoribus nihil allegat. C. Venio versic. nos igitur: per hanc literam patet qd in emergenti est pronuntiandum. de quo. de ordi. cogni. c. i. de tertio autem comparente pro suo interesse: an possit producere testes super articulis publicatis quod nota. hic Vincen. dicit Joan. and. qd ponit specu. in titu. de teste. §. satis. vtiliter versic. quid si aīna: hoc satis puto expeditum per not. j. de re iudi. cum super. C. Ad glo. oppo. quod non sit necesse quod. p. pducatur cōtra sententiam testes: quia sententia non extendit preiudicium ad euz: quia res inter alios zc. de fide instrum. inter dilectos. Dicit glo. quod immo disputabatur hic: an sententia ei preiudicauerit: quia si primo ius agendi sibi competat: permittit sequentem agere sibi preiudicium fecit: quia tacite videtur suo iuri renuntiare. de re iudi. quamvis. z de his que sunt a maio. parte. capit. ex ore. Si ergo nō contradixit cum sciuit: sententia sibi preiudicat: scus si nō sciuit. glo. allegat iura. nam videtur quod sententia lata p iure Archidia. cum nō sit separatam a iure ipsius: quod aliquid preiudicat: ideo cum venerit ab alio habeat causam nisi dicatur quod sententia fuit lata cum eligentibus que preiudicat electo: quia ex quo pronuntiat alius canonice electus: hic excluditur cum duo insolidum. zc. de preben. dilecto. et. c. tunc: potest etiam dici quod hic testes admittuntur: quia hic nolebat quod ius suum discerneretur. igitur oportet quod illud probet: quia contra. hīdem vel alij testes nō sunt admittendi ad testificandum publicatis attestatoribus. argu. §. c. fraternitatis. Dicit glo. quare hoc sit ad hoc. l. si. C. e. supra. e. causam. Item vel hi testes repetuntur vt dicant illud idem quod primo dixerunt z supernacue inducuntur. de electi. in genesi. si vt dicant contrarium: ex hoc puniendi sunt tanquam perituri: nec eis debet cre di supra eo. sicut. C. de non numerata pecu. l. generaliter. dic si indicium primo agitatum in quo examinati sunt testes: sic se habet cum secundo: quod ex sententia lata in primo: obstat exceptio rei indicata in secundo. tunc obstat publicatio: nec testes repetuntur: si sic se habent quod non obstat publicatio: nec obstat si variantur persone sicut est cum vnus coheres pro parte sui debiti egit: vel contra eum actum est nihilominus alius coheres agat et contra eum ageret. ff. de appella. a sententia. §. ab exco. re vt quia in primo egit archidiaconus. de parte hereditatis non obstat publicatio. Idem si variatur finis agendi: vt quia primo agebatur ad repellendum alium quem ab agendo vel ad probandum agentis interesse. Secundo ad ducitur in principali vt agentis res petite adiudicentur: quia tunc non obstat sententia ex quo ad aliud agitur. C. ad. l. i. de vi. publi. l. si quis a se fundum. de electio. cum dilectus. de purga. ca. cum dilectus. si non obstat sententia non obstat et publicatio secundum Inno. cen. ad hoc. quod dicimus in materiali secundum Hostien. qz vbi non obstat sententia. non obstat publicatio supra eo. series. ad hoc quod no. de probatio. licet. non obstat. quod si repetuntur: aut vt idē dicit: aut vt oppositum dicit Inno. quod non inducuntur vt idem vel contrarium dicant: sed vt simpliciter veritatez dicant pro vtracqz parte: et vtracqz pars producant capitula: super quibus vult eos interrogari: testes dicant suū testimonium super illaz: ab vtracqz parte poterit dictum redargui: et persona. dicit tamen glo. hic. et Inno. cen. quod si contradicant non obstante diuerso modo agendi. qd preiudicabit sibi quod dictum inficiatur vbi contrarietatem excusat: puta qz alter in primo: alter in secundo: et in sensu alio intellegit. C. de non numerata pecunia. l. generaliter. non obstat. si dicatur sicut valeant prime attestaciones ad reprobandas secundas. ita debent valere ad probandam in secundo iudicio: dic quod non probant in secundo: quia adhuc non fuerunt inducte in primo: qz tunc non ad hoc: sed ad aliud agebatur: et necesse est quod incipiat eam antequam instruat. C. Ad reprobandam autem eorum testium sufficientes sunt: quia per eas notorium iuris est: testes fore perituros: et falsos: ideo a testimonio repelluntur. vt supra eodem: sed tūc ultra probatio in sumario non est notoria. dic ergo saluando Inno. cen. quod dictum testis quo ad se sumitur pro confessione: ideo contra se notorium inducitur: etiam in sumario: quia confessio non leditur ex summarietate iudicis. vt not. in capitulo cum dilectus. de ordine cogni. secundum Inno. cen. alij testificantur. de offic. ordi. c. C. Venio ad versiculi quia no. oppo. quod gesta in capitulo possunt ab alijs probari. de offi. ordina. vt iusta. Solu. dic quod hic dicit quod raro interfunt alij quam canonici. Si tamen interessent idem esset. §. de offi. ordi. vt iusta. Idem de alijs non canonicis habentibus vocem in electione. de electio. scriptum. z capitulo confutatus. C. Oppono quod non debeant absolui: sed sufficit relatare vel

zare vel suspendere. de appel. dilectus. de senten. exco. sacro. de accu. cum olim. Solu. dicit Joan. an. qd exco. ex quo ligat exigit ab solutionem nec sufficit relaxatio vel renocatio: contra illos qui de facto illas relaxant vel renocant: sed sit absolutio ad tempus ad hoc de appel. ad bec quoniam et quod no. eo. ti. dilectis. et c. preterea. Ad contra. respon. quod loquatur de sententia exco. cationis nulla vel iniusta quo casu iudex cognoscens errorem potest illam reuocare: hic quando est iusta. Non ob. c. olim: quia ibi de relaxatione. dicit et respicit sententias suspensionum secundum hosti. ad hoc quod no. de his que vi me. ve causa si. c. j. lib. vi. ¶ Et glo. ultima in princip. l. teralis est. colligit causam quare compellantur illi de capitulo testificari contra ecclesiam: quia que in capitulo sunt de facili per alios vestiantur: secus in aduocatione et procuratore. de postu. c. si. et hoc ideo qd officium istorum est voluntarium nisi ex causa cogent. de qua in sum. de postu. secundum hosti. ¶ Et oppo. quod hoc absolutio non debeat dari: qd non debet quis absolui nisi peniteat. de eo qui du. in ma. significasti. So. dicit glo. quod si non contenditur nullitas exco. non absoluitur. Si contendit nullitas non absoluitur hic nullitas contendebatur: quia dicebant se post appellationem exco. cationem: alii fuisset remittenda absolutio ad exco. cationem. de offi. ord. ad reprimum: sed vel secundo absoluitur ad cautelam testis in subsidium quando aliter testificari non potest nec aliter potest probari alii non absoluitur dicunt tamen doct. quod absoluitur ab inferiori nisi sit talis exco. catio que suo superiori sit reservata vt pape: qd tunc ad cautelam non absoluitur: sed is cui est reservata vel fuit gratio sa promissio secundum Inno. hosti. dicit quod quicquid dicat glo. consuetudo est ecclesie tales indifferenter absoluerunt pro munere testificandi ita quod probato testimonio statim reincident in exco. cationem et ita facit etiam de ambasciatoribus qui quam cito de curia exeunt reincident et dicit tales absolutiones potius iterabiles: et quo ad boiem et quo ad deum cum nec illi peniteant nec ex eo venia petant nec conerantur quare dicit de rigore iuris tales absolutiones non faciendas. xi. qd. ij. cum aliqui quod etiam repetit. j. de exceptione. ad apostolicam puto quod sicut excommunicatio potest ferri ad tempus ita et potest absolutio et quod de iure tollatur vinculum excommunicationis licet non vinculum peccati ex quo non datur penitentia nec ob. quod non penitens non absoluitur: nam illis verum a vinculo peccati a vinculo excommunicationis absolui potest non penitens: quia inuitis aliquando absoluitur vt no. de sententia excommunicationis. c. j. lib. vi. quod quid sentit. Salde. de re script. ab exco. cato absolui tamen non debet nisi vi causa subest propter manus testificandi. Antonius de But.

- 1 Testis etiam religiosus non admittitur absq. iuramento nisi a partibus remittatur.
- 2 Assertio non plene probat absq. iuramento.
- 3 Pacto si concludatur quod stetur dicto alicuius an requiratur tale dictum esse iuratum.
- 4 Iuramenti sola oblatio an habeatur p. iuramento si testis offert iuramentum et non defertur.
- 5 Testis si appareat deposuisse nec apparet an iurauerit an iurat? presumatur.
- 6 Testis an possit aliter asserere vt dicat veritatem quam per iuramentum.
- 7 Testis quare possit qnq. sine iuramento testificari.
- 8 Iuramentum necessarium in aliquo actu ubi a partibus remittitur an videatur remissum iudicis autoritate.
- 9 Iuramentum in causa matrimoniali non potest a partibus remitti.
- 10 Iuramentum cal. an possit remitti vel obmitti.

¶ De his questionibus. ¶ Religiosus non admittitur absq. iuramento nisi a partibus remittatur. h. d. Ponit dictu a quo casum excipit ibi nisi. ¶ Mo. ta. j. quod monachi et conuersi in causis ecclesie admittuntur ad testificandum. ¶ Mo. ij. quod repelluntur absq. iuramento. ¶ Mo. iij. q. iuramentum de testificanda veritate non est de solennitate substantiali testimonij quod patet qd potest a parte remitti. ¶ Oppo. qd non present monachi iuramentum testificando. vt. s. de iureiuran. c. j. Solu. hec erat causa dubitandi: quia videbatur quod non deberent iurare: quia inde debent prestare iuramenta. Item quia eis debetur reuerentia: sic videtur quod non arcentur ad prestandum iuramentum. ff. de iureiurando. l. i. iurandum. et l. ad personas: secundum An. ratio decidendi ne veritas occultetur et ppter pindium partis: qd non tenet credere nisi velit. Nunquid autem arcentur ad iurandum coram seculari ad testificandum dici. s. eo. cum nunci? et aliud. in. c. si qui testium. co. titu. ¶ Et oppo. quod simplici assertioni credatur. s. de dolo. cum olim. de electio. cum inter. R. no. glo. de priuileg. cum olim. Solu. quo ad presumptionem aliquando credit assertioni sine iuramento: sed quo ad plenam probationem no. vt hic. ¶ Et An. autem si testator vel contrahentes de aliquo relicto mandant vel volunt stari dicto alicuius debeat esse iuratus vide p. Barto. in. l. theopompus. de dote preleg. et vide quod scripsi. s. eodem. c.

- 4 veniens. et de dolo finem. ¶ Quid si testis offert iuramentum et non defertur an sola oblatio habeatur pro iuramento quo ad finem vt valeat testimonium. But. et Barto. quod non in. l. videamus. s. de ferre. ff. de in litem iuran. Item tale iuramentum non potest deferre notarius nisi deferat presente iudice vt. l. si procurator. presentis. ff. de verborum obliga. secundum Barto. in. d. l. videamus. s. de ferre.
- 5 ¶ Quid si apparet testis deposuisse nec apparet an iurauerit an presumatur iuratus specu. in titu. de teste. s. sequitur. verficu. quid si in actis ponit. et Joan. andr. ibi concludunt quod si apparet in actis talis testis iuratus deposuit quod presumitur iuratus si hoc est factum presente parte et iudice et hoc operatur pntia partis iudicis et notarij. Item quia solennitas enuntiata presente parte presumitur vt. l. optimam. de contraben. et committen. stipu. Item quia talis est solennitas que potest intercedere secundum tempus depositio nis vt patet. in. l. h. C. de iure haste. rei fisco. lib. x. et hoc tenet Barto. in. l. theopompus. ff. de do. preleg. secus si iuramentum non apparet in actis tantum quia illa assertio est de preterito et quia non apparet presentia iudicis vel partis. Idem Barto. quia etiam dato qd presumetur iuratus non presumetur presentia partis nisi aliud intercederet secundum eum. Nunquid autem si dicatur quod presentem parte et iudice iuravit an presumatur iurasse vt debet. s. tractus et non offerens iuramentum dicit ibi specu. quod sic: quia omnia presumuntur solenniter acta et secundum communem cursum. s. de renunc. in presentia. de electio. bone. ff. de pac. iurisgen. s. qd fere. C. ne vxor pro mari. l. h. Si autem apparet testem deposuisse et non apparet de iuramento tunc secus est: quia iuratus non presumitur ex quo solennitas non enuntiatur: quia hec est extrinseca non intrinseca forma: vt no. ff. de verb. ob. l. sciendum. ff. de publica. l. quecuq. cu. si. ¶ Quo ro an alter possit asserere vt dicat veritatem quam per iuramentum: dic quod sic vt per baptismum: per fidem christi: per christi iudicium: per veram obedientiam te adiuro vt dicas veritatem. xxxv. q. vi. si duo sint si adiuret tu dices veritatem de eo quod sapis sicut te deus adiunct et quod illud sit et in illo sic te deus adiunct et ille sanctorum reliquie. ea. q. episcopus in synodo. Idem si asserat hic fide sua assertionem: vt quia dicat in fide mea sic est. s. quod metus. causa. ad aures. archid. xxi. questione. j. in summa ad hoc de iureiurando et si christus. de arbit. cum tempore: idem si dicat in periculo anime sue. de frigi. fraternitatis. no. j. de iureiuran. et si christus et not. archi. xxi. q. v. iuramenti ubi tenebat an periurus qui venit extra talia iuramenta sit priuandus sicut violaret iuramentum formale ad hoc. quod not. archidiacono. de sepultu. c. primo. lib. vi. ad hoc quod not. specu. in specu. de iureiuran. s. i. verficu. in summa. vnde dicit specu. qd sic est periurus violans fidem simplicem sicut iuramentum. de fide iusso. c. ij. et dicto. c. ad aures in specu. de arbit. s. fina. verficu. sed pone quod compromissum. xv. col. idem in arbitratore vt dicat veritatem per patrem et filium et spiritum sanctum. infra de appellatio. constitutis: vt no. ibi Joan. andr. et archidia. ij. questione. v. si quis presbyter glo. j. colligit notabilia. ¶ Querit glo. de ratione quare sine iuramento potest testificari testis cum consensu partium glo. dicit quia etiam potest totum relinquere verbo partis. C. de fideius. l. fin. dic de hoc vt dixi de dolo finem et no. de do. preleg. l. theopompus. et l. fina. ff. de prelo. stip. ¶ Et oppo. quia remitti non possit a partibus: quia concernit fauorem iudicis vt publicus vt veritas eratur glo. dicit quod remittitur iudicis autoritate per partes: quia principaliter in fauorem partis prestatur. ¶ Querit glo. an tale iuramentum de consensu partium possit remitti vt in causa matrimoniali. Glo. arguit. quod non: quia non statur eorum confessioni: de eo qui cogno. consangu. vxoris. super eo hec vera quando agitur de contractu: secus si de contrahendo: quia in coniungendo possunt sibi remittere de clan. desponsa. c. secundo. hoc tenet Tan. et Vinc. ad quod de despon. impu. attestaciones: et de fideiusso. constitutis: et de spon. sicut. ¶ Et glo. subsequenter mouet dubium an iuramentum calum. possit remitti vel obmitti recitat opiniones. Prima opi. videtur approbare hodie. eod. titu. c. j. lib. sexto. et in no. glo. que vult quod illud non potest fieri per consuetudinem nec per pactum ad hoc de consue. c. ij. lib. vi. et C. de re. decurionum super rubrica. et in. l. secunda. C. que sit lon. consuetudo.
- 1 Delegatus in testem necessarius remouetur a iudicando et alius subrogatur etiam si sit impetratus per propositum nu. 7.
- 2 Iudicem potest pars petere ab officio iudicandi remoueri propter necessitatem officij testificandi et hoc in subsidium quando aliter non potest probari etiam si duos testes habeat ipse petens. nu. 8.
- 3 Appellandi causa ubi exprimitur alternativae etiam in parte iniusta valet appellatio ppter partem iustam.
- 4 Conferendi ius ad beneficia quomodo potest semina etiam layca habere.
- 5 Debende qualiter possint esse sacerdotes.
- 6 Iudicem petens remoueri et alterum subrogari an indistincte sit audiendus.
- 7 Iudex ubi potest remoueri ab officio iudicandi eo qd necessari? est pti in testem an procedat in ca criminali.

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

- 10 Iudex debet indistincte remoueri a iudicando ubi est parti in teste necessarius lz ipsa pars plures habuerit testes si in fraudem fuit ab altera parte procuratus.
- 11 Delegatis pluribus simul in vna causa cum clausula quod si non oserit potest vnus sine alio procedere.
- 12 Falsum dicens iudex maior coram iudice inferiore cum quid possit per inferiorem puniri.
- 14 Iudex aperte impetratus in fraudem que volebat mihi aduocatum an possit renouari.
- 15 Iudex aduocatus cui secreta mee cause reuelauit impetratus a parte mea non possum petere quod renouetur.
- 16 Teste iudicem remotum propter officium testificandi per me tamen impetratum an possum obsecrare.
- 17 Iudex subrogatus quantum tempus habeat ad cognoscendum de causa.
- 18 Relatio verbum ad quas sententias possit referri.

- 1 **Flecto.** ¶ Delegatus necessarius in testem remouetur a iudicando alius subrogatur ibi ne igitur. ¶ Mo. j. argumentum ad feminam in dignitate positam posse spectare ius conferendi prebendas etiam sacerdotales. ¶ Secundo no. quod potest pars petere iudicem remoueri ab officio iudicandi propter necessitatem officii testificandi: sed hoc petere debet ante litem contestatam per quod videtur a contrario quod post litem contestatam hoc petere non possit quia ex hac parte litem aliquod ius acquirit iudex in instantia. ¶ Et no. quod remouetur de iure in subsidium quando aliter non potest perfecte probare. ¶ Mo. iij. quod ubi causa appellandi ex primis alternatiue etiam in parte iniusta: vnde appellatio propter partem iustam: nam si iudices hic dati erant sine clausula iniusta erat pars quod prederent altero excluso. de offici. deleg. causam. ¶ Nota quod suspensio cadit in potestate conferendi iura spiritualia: et videtur quod illa facta post appellationem est nulla. ¶ Oppo. quod comitissa vt femina laica non possit pretendere ius conferendi. de elec. massana. 2. c. sacrosancta. Sol. dicit quod habebat ex privilegio pape. de excess. si. prela. cum dilecta. de iure pa. nobis. l. iij. dist. ad tuas. 2. c. in synodo. c. vi. q. vii. in summa. c. dif. imperium. in spec. de preben. in fi. et quod no. de preben. is. cui. lib. vi. ¶ Vel dicit quod hic habebat ius presentationis ad prebendas non ad principalem platuram. nec ob. c. nobis. de iure patro. ¶ Oppo. quod rite processit suspendendo 3. contumacem: ex quo non procedi poterat ad missionem de dolo. cum qui li. vi. So. contra. procedit quando hoc fecisset in contumacem. Sed hic non erat contumax cum appellasset ex legitima causa. ¶ Oppo. quod non debet iustificata appellatione ad eos fieri remissio. de ap. interposita. §. i. Solu. hoc facit voluntas partium que sic noluerunt. §. q. vi. si q. eps. ab. dicit quod hic fuit propter dubium huiusmodi casus nondum a iure determinati ad hoc quod no. sup. gloss. si. ¶ Potes dicere quod hic nouus additur iudex vnde propter mixturam ad primus fit remissio no. tamen primam solu. quod. c. interposita procedit quando appellatio iustificatur ex legitima causa et certa: secus quando est causa dubia que pro tunc approbatur a papa. ¶ Quero qualiter prebende poterat esse sacerdotales. dicit Jo. an. forte erat omnis sacerdotum annexum certis prebendis. de preben. significatum et perpetuo forte erat annexum tpaliter sibi certum tempus vacationis vt si annexat omnis sacerdotum eis que primo vocabatur vt no. j. de concess. preben. propositum fuit. 2. c. ei cui. lib. vi. et istas prebendas contulerat propositum et comitis sa resistebat vel conuerso. ¶ Quero an indistincte sit audiendus debet aliqua cognitio verisimilis conjecture per quam presumat necessarius et quod de re illa veritatem sciat. Sicut enim ad recipiendos testes nulla dilatio datur sine cause cognitione. iij. q. iij. spaciunt. no. §. c. in causis fortius desiderat cause cognitio in hoc casu in quo quale iudicium vbi fieri parti habet iudicem gratum. ¶ Itē quod potest ex hoc granari propter expensas factas. ¶ Itē grauato in expensis si vix esset testis iudex. An propter officium testificandi possit peti subrogatio. ¶ Do. dicit quod sic. ¶ Quod si hic fuisset impetratus per propositum alio: an non postea petere renouari. dicit Jo. an. quod si deum tamen ignoraret ipsum sibi necessariū in testibus. et facit quod no. sup. j. gl. ¶ Itē si fuisset corruptus ab aduersario perceptoris propositi ad tales iudices impetrandum. ¶ Ad glo. op. quod non potuerit hic subrogatio peti que propter hoc debuit peti ante ingressum iudicij. de offici. delega. in finibus. Solu. propter hoc glo. exponit hic ante litem contestatam. i. cum protestatione quod non intendebat litem contestari: alio non potuisset petere subrogationem nisi de nouo factum ad eius notitiam deuenisset. §. eo. c. presentium secundum Host. dicit tamen quod hec protestatio non fuit necessaria: quia per hec verba non respondebatur petitioni vel narrationi. ¶ Querit glo. quid si habet duos preter istum: an subrogatio locum haberet. videtur quod non: quia non deficit probatio. Glo. determinat contra. quod non semper testes habet in memoria id de quo testificantur et sic veritas occultaretur et probandi copia posset deficere. §. vt lit. non conte. qm. Si autem plures haberet tunc

- non fiet remotio. §. c. de testibus. in fi. Idem Innoc. et Hostien.
- 9 ¶ Quero an in causa criminali procederet hec subrogatio et remotio propter officium testificandi. videtur quod non: quia non committuntur testes in criminali vt in c. dilectorum. de testibus. co. de terminant contra: quia licet cogi non possent tamen precibus possent induci: sed si omnino nollet testificari non debet remoueri et maxime si dicat se nescire: quia qui ei credit et fidei committit vt dicat testimonium in principali ei credere debet cum iuret se vestire. C. de testi. l. pe. iij. q. iij. si quis testibus. 2. j. de dona. inter vi. 2. vgo. per nostras.
- 10 ¶ Quid si in fraudem pars procurasset vt causa committeretur tali informato de facto: vt non posset testificari. dicit quod adhuc remouetur etiam si haberet plures ne fraudi sibi prodesset forte tamen videtur alios ydiotas vel posset repellere secundum doc. ¶ Oppo. quod male petitur quod procederet eo excluso. de offici. delega. causam. dicit quod hec petitio esset iusta quando haberet clausulam quod si non omnes 2. c. vt bicet esset hoc impedimentum iuris secundum Innoc. et Hostien.
- ¶ Quero de ratione. dicit gloss. quia male fecerunt repellere petitionem: quod etiam preter testimonium dicere dicit. iij. q. iij. §. Item in criminalibus copia probandi non est arctanda. ¶ Item quod dicit ubi iudex maior attestando coram minori iudice si ibi falsum dicit possit puniri vnde de in specu. de teste. §. i. verum. quid si is qui. ¶ Quero quid si impetras illum qui nolebat esse meus aduocatus in hac causa an propter hoc renouatur. dicit glo. quod no. cum possumus habere alium aduocatum nisi dolo hoc faceres vt mihi subtrahas aduocatum. iij. q. viij. §. si quis hec vera secundum Jo. an. maxime si erat generalis aduocatus ecclesie collato sibi beneficio ab ecclesia. de iurciuran. breui.
- 14 ¶ Quero quid si aduocato reuelauit secreta cause mee pars cum impetrat in iudicem an propter hoc potero petere ipsum renouari. dicit glo. quod non sufficit quod remouetur: quod reuelatio secretorum cause non facit eum suspectum cum non habeat iudicare iudex secundum conscientiam sed secundum informationem iudicalem. iij. q. viij. iudicet. vbi de hoc 2. de offici. or. c. j. hec vera nisi aduocatus iam publicasset intentum suum: quia sola reuelatio secreti non facit eum suspectum vt no. Innoc. de officio ordina. irrefragabili. per. l. preter. ff. de iurif. om. iudic. de hoc in spec. delega. §. superest. verfic. Item si fuerit aduocatus. in. v. col. 2. de offici. or. c. j. de appel. postremo. 2. in spec. de aduoca. §. i. ver. Item quod fuit. ¶ Quod si iudex qui petit in testibus statim committit vices suas nihil sibi reseruando an hic potest esse testis coram delegato. Jo. an. dicit quod non: quia fungitur delegatus vice delegantis: et idem est iudicare per alium quam per se: licet modo non sit iudex sufficit quod fuit vt non possit esse testis. iij. q. iij. statuendum. Gloss. dicit quod possit non ob. c. statuendum: quia illud loquitur de iudice qui cognouit de causa ad hoc hec decretalis plus dicit quod si ordinarius peteretur in testem coram suo officiali cogere testem sicari glossa tenet Hostienensis ad hoc de officio delegati iudex. libro sexto. per hoc. dicit abbas quod si impetraui mihi iudicem confans guineum qui recusatus est quod bene potero ipsum producere in testem: quia licet remouetur a iudicando non a testificando. de presumptio. literas per hoc dicit Vincen. quod iudex cui est commissum causam vnueritas qui commisit articulum vnum potest esse testis. argumen. ff. de iurisdictione omnium iudicum. l. est receptum.
- 16 ¶ Quero an remoto iudice propter officium testificandi possit impetrari in iudicem ipsum repellere a testificando obsecrando alio quam inhabilitatem in personam. Glo. dicit quod non in personam: quia ipsius approbatur in dicta secus. iij. questione tertia. §. si quis testibus. 2. iij. questione tertia. offeratur. xxxij. questione quinta hoc rendum. Idem Innocentius et Hostien. de hoc per Innocentium et exceptio. cum venerabilis. ibi dicit hoc verum quando causa repellens concludit ad officium testificandi non ad officium indicandi: quia si est illius nature que non repellit ipsum vt iudicem non videtur approbare impetrando. ideo si impetravit quem criminofum qui potest esse iudex posset postea ipse vt criminofum repellere a testificando secundum Innocentium ibi dixi supra eodem presentium. Joannes andre. remittit de his questionibus ad specu. eodem titu.
- 17 §. primo. verficu. quid si impetres. iij. seq. ¶ Gloss. penultima querit quantum tempus hanc subrogatus iudex. respondet et est clara.
- 18 ¶ Glo. in verbo relata est clausula not. eam quia verbum relatio refertur ad sententias nullas. vide docto. §. eodem veniens quod me. causa. c. quinto. libro. vi. Jo. an. dicit Hostien. dicere quod hic verbum relatio refertur ad sententiam aliquam quia antequam hec decreta emanasset casus nondum erat in iure decus et scribatur iudicibus appellatione remota: vnde processus tenuit mero iure: sed debuit retractari per superioris officium. de appellatione. pastoralis secundum Hostien.

Antonius de Butrio.

- 1 ¶ Testes pnt recipi et publicari citata parte ne probationis copia pereat ad perpetuam rei memoriam.
- 2 Ad testium depositionis actum non sunt partes citande sed tamen ad iuramentum.
- 3 Patroni an videantur sibi aliquod ius retinere in ecclesia pbeuerba quod nihil iuris 2c.

Iudex

- 4 Ad testium receptionem quare debeat vocari pars.
- 5 Testes ad futuram rei memoriam in quo differant a testibus ordinare audiendis et qui sint publicandi.
- 6 Testium receptio an possit fieri sine ab actore sine a reo testes producantur.
- 7 Testium publicatio et transcriptio quare fiat ad publica monumenta.
- 8 Probatio an possit fieri in qui instrumenta non habet alio modo quam per testes.
- 9 Testium publicatio ut valeat denuntiari quomodo debeat pars.
- 10 Probatio ad eternam rei memoriam an noceat alijs quam vocatis.

Significavit. **C**um sit probatio copia per reat citato aduersario recipiuntur et publicantur testes quos reus inducit et sunt due partes. In prima petitio. In secunda iudicio datio.

CNota. i. quod fundatores ecclesie possunt infundationis actum remittere omne ius patronatus. **C**Nota. ii. quod ex rei petitione possunt examinari testes ad perpetuam rei memoriam ne pereat copia probandi. **C**Nota tertio requisitum in examinatione testium ad perpetuam rei memoriam: ut fiat nuntiatio fundatoribus: vel eorum heredibus. Et nota ut de omni solemnitate publicationis conficiatur instrumentum. **C**Nota. iiii. argumen. quod partes sunt vocande ad actum iuramenti in examinatione testium: non ad actum de positionis. vide. **S**.eo. in omni. **C**Opp. quod non sit necessaria hec provisio: quia per illos testes per quos probantur ius patronatus per illos probabitur quod ecclesia fuit libere fundata. Solum dicit **D**ostien. quod forte multi sciunt de fundatione et pauci de liberatione: quia pauci audierunt hec verba. Item forte patroni de fundatione habebant instrumentum. caute ergo fecit presbyter qui sibi: ecclesie fecit provideri. **C**Quero an patroni per hec verba quod nihil iuris et videantur aliquid ius retinere saltem presentandi quodam dicunt quod sic si ecclesia collegiata non erat: si erat collegiata: per hoc non perdunt ius consensum prebendi. de iure patronatus. nobis. **C**cap. cum terra sed solum releuabitur dos per hoc ab omni onere quod imponi poterat. de conditio. appo. verum **J**oan. **C**Un. tenent contrarium dicentes quod per hoc perdunt ius presentandi et requirendi aliud seruitium et postulandi auxilium. de dona. pastoralis. Si tamen bona dilapidantur agere possunt. arg. **xvi. q. i. constitutum. de re. eccl. non alie. si quis presbyterorum. ff. de no. op. nunc. l. nam in reipublice. Generali autem renuntiatione doli non remittitur. ff. de libe. leg. ab hereditate habent ius patronatus. l. filij sed hoc non est verum in hoc iure patronatus ut not. **J**. de iure patr. de iure et ius sepulture. **ff. de relig. et sumpt. fu. l. quod pater et opera que consistunt in faciendo debentur extraneis heredibus. C. de in ius voc. l. ij. C. de obsequi. ab here. prestan. l. libertos: si prelat. moritur ius probandi erit in collegio: si collegiata est ecclesia: alio episcopus scopus providebit. **S**. de elec. c. i. de condi. et demon. l. omnis ad hoc.****

Cde iure patro. c. vno. lib. vi. in prin. **C**Quero ad quid vocentur isti ad testes recipiendos: dic quod vocantur ut intersint receptioni et iuramento testium. ut. **S**.eo. c. ij. et ut faciant interrogatoria. **J. c. ij. lib. vi. et etiam si velint mouere questionem super hoc an fuerit liberatio data ecclesie: quod ad hoc audientur: unde si vellet statim mouere questionem super iure patronatus differatur receptio testium post lit. co. testa. nisi essent senes et valitudinarii secundum **Uin.** **C**Quero cum glo. de differetis inter hanc publicationem et illam de qua ut lit. no. con. te. quoniam. **S. i. Dicit glo. quod multiplex est differentia hic enim omnes testes recipiuntur indifferenter tam iuvenes quam senes: ibi tantum illi de quorum morte timetur. Idem hic **J**no. Item hic statim publicantur ibi non publicantur statim sed assignant. **S**nil. tenet quod glo. dicit. de publicatione tenet contra in specu. e. ti. **S. nunc tractemus. ver. als. autem. dicens quod cum fauore partis fiat hec productio non debet sic impediri pars in productione aliorum testium. In qua tum glo. dicit consignatur intelligi. i. sub sigillis clauduntur donec fuerit lis contestata. et tunc publicantur et non prius. Secunda quia ibi non valent post annum nisi. **J. annum vel agant vel denuntient: hic sic: quia valent perpetuo tanquam autenticum instrumentum: quod eorum dicta sunt fundata in publica forma. C. de re ind. l. gesta. Pre contra illos potest obfieri in personis hic non: si appareat instrumentum denuntiationis: sed hoc non placet glo. unde **Hoff. in sum. ut lit. non contest. ante medium. et Dost. S. eo. titu. post prin. enumerando has differentias non ponunt istum. fm. Egi. potest esseratio in penam eius: qui citatur ut veniat videre iurare testes et non venit statutum est quod recipiatur. **S. eo. c. ij. Alia ergo pena imponi non potest ab illo qui potestatem non habet mater condendi sic no. de elec. bone. **J. in glo. f. bene facit ut lite non conte. accedens ubi receptis testibus propter cotumaciam partis nihilominus citatur ut veniat obiecturus in personis vel dictis. de quo dic ut ibi. Item dicit **J**no. quod in illa de qua ibi fit solennior summaria cognitio ut ibi quam in ista. Alia differentia patet ex his que sequuntur. **C**Quero an hec testium receptio possit fieri sine ab actore sine a reo testes producantur. **Glo. dicit quod videtur sibi quod remedium huius publicationis secundum aliquos****************

competat solum reo: et non actori: et est ratio quia in potestate est actoris an agat: sed non est in potestate rei an agat vel conueniatur merito sibi prouidendum: et actori imputandum si non agit. Idem tenet hic **J**no. dicens remedium decre. huius competere possessori iure alicuius quod dicit sanm: sed si dubitat ne mortuis his qui sunt huius iuris consensu et veritatem noscunt postea sibi moueatur questio: et deficientibus sibi testibus de facili possint in lite succumbere: et alij obtinere iustum ergo fuit quod hic statutum est: als de facili potuisset ius possessoribus perire: deficiente facultate probandi tamen ipsi non possent ius quod possident ab alijs vendicare. de ind. examina. ta: nec alios donec eis placeret cogere ad agendum. C. ut nemo inuitus in rubroz nigro. ad hoc. **J. c. albricus per hoc videtur quod si talis possessor habeat actionem puta ut posside. vel confessionem vel aliam competentem cum deficiat huius provisionis ratio deficiet et effectus huius publicationis. de ap. cum cessante devoto. magne ad si. fatetur quod suspensio alius prouidendi modus. de quo no. ut lite non conte. **qm. f. i. hinc determinationi obuiat. ff. ad. l. acqui. l. in lege acquia si deletum In aut. co. ti. f. et hic no. **Glo. rident dupliciter ad. l. in lege acquia si deletum. Primo quod ibi non fit publicatio. de qua agitur hic sed testes recipiuntur et consignantur usque ad euentum conditionis sed hoc non placet glo. quia ibi sequitur condemnatio: et differatur exactio: ideo gloss. dicit secundo et bene quod hoc remedium etiam competit actori quando non est in eius facultate an agat: sed tunc proceditur secundum formam illius. l. ad aut. co. ti. f. quia vero. **Glo. respon. quod ibi non publicantur sed consignantur et tunc exponetur. ibi publicantur. i. publica manu scribantur vel si vis potes intel ligere illum tex. in casu huius decre. et tunc exponere publicantur proprie. Non ob. quod etiam reus possit agere ut patet in gloss. seq. et patet ex not. ff. de fideius. l. si contendat. et not. ff. de dam. infec. l. si finita f. eleganter et sic non videtur competere hic remedium extraordinarium. ff. de minor. l. in cause. **Dostien. dicit quod hoc habet locumz uterque potest agere: vel fauore ecclesie audiat presbyter cui non expectat litigare vel ad hoc citantur patroni ut hic ut aliquid possint rationabile opponere plus sibi placet primum tu dic quod hoc illud est extraordinarium remedium que inuicem se non tollunt. ff. ad. l. acqui. l. de pecoribus unde dicit **Bar. in aut. si quis. C. de testi. quod quandoque petuntur testes examinari ex parte actoris: et si actor statim potest agere non competit hoc remedium nisi in casu. c. qm. f. i. quandoque timetur de morte testium: ut dicta l. l. acqui. ff. ad. l. acqui. et dicitur dubitari de morte quando imminet aliquis de casibus positus in. l. ij. ff. de dona. causa mor. si non potest statim agere tunc si est possibile ius agendi superuenire testibus non examinatione tunc ad hoc non fit examinatio statim et indistincte: sed demum si timetur de absentia vel morte ut dicta l. in l. acquia. sed alium intellectum secundum **Barto. glo. tamen sentit hic quod habeat locum examinatione de qua hic: et tex. l. in lege acquia. loquitur indistincte: et credo quod hoc sit verius et tutius et tenet **Joannes andre. in additio. specu. in titulo. de teste. f. nunc tractemus. veric. xxvii. in additio. que incipit et hinc contra statum et Innocen. ut lite non contesta. quonia. f. primo. Si vero non potest superuenire facultas agendi ante examinationem testium tunc examinabuntur et publicabuntur ante litem contesta. etiam si non dubitetur de morte testium vel absentia. C. de testa. publicati. de bono. pos. secundum tabu. l. i. f. quemad. testa. aperi. l. ij. Scientes enim quod bonorum possessio secundum tabu. vel secundum nuncupationem non daretur nisi ille ostenderet indici qualiter ille fecerit testamentum merito ante omnia debent testes examinari. ut. d. l. ij. de bono. pos. secundum tabu. Quandoque petuntur examinari in casu quo quis potest esse actor et reus tunc dicit idem indistincte ut possit peti examinatio et publicatio allegat tex. hic. **J. eo. c. albricus. Nam hic loquitur in iuribus in corporalibus: quia quod est in possessione iuris potest agere quando non possidet sicut quando possidet. ff. si serui. ven. l. si forte. f. sciendum et no. de ind. examina. ta. de causa pos. cum ecclesia: quod quando potest agere et recipere non est sibi imputandum quare non agat: et cum aduersarij possit agere cui et imputari potest cur non agat et per hec dicit hic **J**no. quod attestations recepte secundum formam huius decre. non videntur valere si is qui illos produxit contra alium agat: sed valent demum quando alius agit contra eum ut ex premissis patet: secus ubi recipiuntur testes secundum formam. c. qm. f. i. que et ante litem contesta. aperiunt de consensu partium que et non solum profunt in illa instantia iudicii: sed etiam sunt valitute ad eternam rei memoriam inter easdem partes tunc et possunt sine agat ille: qui testes produxit sine agatur contra eum: quod tunc ad istam formam conuertitur forma illius decre. fatetur quod si aperiantur altera parte nesciente quod non valent nisi et postea consensus partis ignorantis accederet quod pedit quando receptio testium tenet: puta quia ex ea sunt recepte: in calu a iure concessio: si sunt recepte lite non contesta. extra hos casus permisos: quod tunc sunt nulle ipso iure. Ideo quantuncumque partes consentiant autenticationi et publicationi eorum non possunt ratificari ad eternam rei memoriam. C. de iura. calum. l. ij. f. sed quod veremur et no. **S. de electio. auditis. y. ap. se vero: licet aliqui contradicant secundum **J**no. quod magis placet **Dostien.**********************

qui etiam remittit ad no. 3. eo. cum causam. super fine glo. que incipit
7 quia si. ¶ Quero cum glo. ar. quod quare fiat hec publicatio et tra-
scriptio ad publica monumenta. Dicit glo. qd ad cautelam futuro-
rum: idem glo. s. dicunt Inno. et Host. qd debet esse scriptum au-
tenticum ut per manum publicam vel sigillum publici. s. ti. h. c. h. de
sen. excō. c. j. lib. vi. dicit etiam quod et testes sufficerent. de sen. excō.
sacro: sed non esset sic tutū remedium: qd alio nec ipsorum morte time-
ri posset sicut et principalium quos recipi mandat et si dicit nonne
potest antiquari probatio instrumenti. Item quid si post centū an-
nos negetur tabellio qui confecit instrumentū. dicit Host. qd pro-
uidebitur primo casu per secundam publicationem et renouationē.
de cōfir. vii. vel inuti. cum dilecta. de privile. cum olim. In secundo
foran extabunt plura instrumenta eiusdem manus per quorū compa-
rationem poterit roborari. C. de fi. instrumētorum. l. cōparationes.
de quo. j. ti. h. c. i. vel presumitur Illos qui tādiu tacerūt de frigi.
c. j. de quodici. in. c. h. j. e. ¶ No. hoc dictum. s. positū post Innoc.
qd testes pnt interesse examinationi et probabunt examinationem
factam et dicta eorū et sic valebit hoc casu testimonium de auditu ius-
diciis aut cōmunitate. ¶ Quero an sit alius mod⁹ providendi his
8 qui in ista nō habent. Glo. dicit quod sic: qd poterūt petere ut fiat in-
strumentū. C. de fi. instrum. l. plures. C. de libe. cā sicut datam. de quo i
spe. de instrum. cau. s. post qd. ver. quid si debitor. de quo per Bar. in. l.
si finita. s. eleganter. ff. de dam. infect. vbi tractat an et qd reus agere
possit et quō et quando sit faciendum instrumentum de exceptione:
9 vel actione. ¶ Ultima glo. colligit necessariam denunciationem
ut valeat hec publicatio: sed est dubium vbi debeat fieri doct. dicit
quod sufficit quod fiat ad domum si absens est. de cle. non resi. ex tue
3. de eo qui mit. in pos. c. si. fm Host. Inno. dicit quod si absens est si
potest fieri sine periculo expectabitur donec presens sit et sibi princi-
paliter denunciatur. ff. que sen. sine ap. rescin. l. i. s. Item cum ex eo. et
dicit quod iura que dicunt citationem posse fieri ad domum ponūt
casus speciales. si autem est periculum in expectando receptionem
test. pcederet secundum formam. c. qm. vt lite. nō contest. Remittit
10 ad no. in. d. c. si. et per ibi dicta quod primam dictam procedit in ma-
litiōse secundum in non malitiōse. ¶ Ultimo est dubitatio an p-
batio hec ad eternam rei memoriā noceat alijs qd vocatis. dicit Jo.
and. in addi. specu. in titu. de teste. s. nūc tractemus super ver. xxxv.
et dicit Innocen. hoc velle hic ut not. in gloss. dicit hic Inno. versic.
vbi no. et in decre. albricus. in gloss. quid si. versic. alij vero alleg. C. de
dona. l. in donationibus. ff. de iureiuran. l. sed et si possessori. in fi. euz
l. seq. Dyn. suo consilio. v. dicit quod hoc est verum quādo receptio
fuit facta post translationem iuris in alium: scilicet si ante vnde dicit
quod testes recepti ad eternam rei memoriā super obligatiōe bo-
norum puta inter pacem facientes si par frangeretur: si ante produ-
ctionem et probationem illam alter paciscentiū vendiderat aliqua
bona et emptores non fuerunt vocati illa non nocebit eis: sed oportet
tebite eos de nouo probare. Si vero post illam fiat venditio cum il-
la probatio iam afferat venditorum: et ei nocuerit nocebit etiam em-
ptor. alleg. C. de pigno. l. preses. ff. de pig. l. si superatus. s. fina. ff. de
exce. rei iudic. l. si mater. s. si secundum Jo. an. Inquantū Jo. and.
vult probationem non extendi ad alias personas: si loquamur in ca-
sibus vbi non extenderetur sententia est planum si in casibus vbi ex-
tenderetur sententia: vt in casibus. c. quāvis si illis ignorantibus: q
successerunt est facta receptio adhuc est certum si illis scientibus: s
contumace illo contra quem sunt recepti adhuc est planum per. l. p-
ses. C. de pigno. per pap. s. meminisse. ff. de inoffic. testa. sed receptio
est facta contra nō contumacem tunc est magis dubiū vt in ea sit ali-
qd speciale. Ex hoc habes qd speciale est in hac receptione vt nō p-
sit nec noceat illis casibus nisi inquantū est facta ante ius translatū
et idem dicit de confessione et hoc qd tales non sunt omnino integre
probationes et integraliter recepte. Antonius de But.

- 1 Testibus publicatis nouum capitulum potest probari etiam per testes antiquos.
- 2 Libello alternatio si duo petantur an sufficiat alterum probare.
- 3 Probatio sufficit quod sit certa respectu principaliter petiti si sit in certa respectu eius quod est in facultate soluendi.
- 4 Agens rescissione pectus tanq̄ deceptus ultra dimidiam iusti pēij quō d3 probare valorem rei.
- 5 Contrahentibus quāvis liceat se decipere intelligitur in modico nō autem immoderate.

In causam. ¶ Post publicatas attesta-
tiones nouum capitulum p-
bari potest etiam per testes antiquos et pars hui⁹ de emp.
et ven. c. pe. In prima parte decisa petitio. In secūda cau-
se commissio ibi cum igitur. ¶ Pro declaratione facta monasterio
agebat ad rescissionem contractus: quia fuerat deceptus ultra dimi-
diam iusti pēij et probata hac deceptione non erat necesse aliud p-
bari: si emptores voluissent rescindi contractum restituendo rem: et
recuperando pretium: sed quia emptores dicebant se iustum pēij

supplere: ideo fuit necessaria probatio veri pēij. de qua sequitur.
¶ Nota. i. quod vbi duo alternatiue petuntur in eodem libello suf-
ficit alterum probare: vt quando vnum est in principaliter petito:
alterum in facultate soluendi et sufficit petitionem probationē esse
certam in principali petito quando electio est rei: nec ante electionē
rei arctatur actor ad certificandum illud quod est in facultate soluē-
3 di: sed sufficit illud certificare eo eligente. ¶ Nota. ii. quod proba-
tio vt procedat sufficit quod sit certa respectu principaliter petiti: li-
cet sit incerta respectu eius quod est in facultate soluendi et sic vlti-
tra libellantis intentum. ¶ Nota. iii. quod articulus dicitur nouus
quo ad facultatem probandi per testes post publicatas attestatio-
nes quando materia tota antiqui articuli repetitur in secundo arti-
culo vt addatur aliqua determinatio prout prima materia repetit
in secundo articulo vt non subiciatur necessitati probandi et maxi-
me quando ex additione articulus probatur ad alium finem quam
primo produceretur sic separatus finis concluditur. ¶ Nota. quā-
to quod indeterminatum a determinato differre dicuntur vt substā-
tia a qualitate. ¶ Glo. j. literalis Secunda dubitat quomodo fuit
4 possibile probare excessum sine quantitate valent. dicit glo. quia
dum res esset vendita per. x. testes dicebat quod valebat multiplex
de. xx. sed non tarabant quantum plus de. xx. et illud plus debet pro-
bari. Sed contra hoc oppo. gloss. quod idem testes nō debuerint ad
mitti ad probandum: quia vel interrogati fuerint quāto plus res
valebat et non responderunt non sunt admittendi. Glof. dicit quod
potest intelligi quod non fuerint interrogati de quantitate excess-
sus et sic non arctantur respondere: vel dicit gloss. dato quod tūc fue-
rint interrogati et responderint se vestire licet valent se modo scire
quantitatem valoris non vitiat testimonium: quia modo pote-
runt scire quod ante nesciebant et informare conscientiam suam ex
alijs argumentis: nec pro hoc est sibi contrarius. Ex quo nota quod
vbi factum habet causam manentem et non momentaneam quis po-
test ex diuersitate temporis scire quod aliquando nescierint: vnde te-
stis deponens se scire quod nesciuit alio non est contrarius. Item vt
litera dicit non impeditur productio testimonii: quia articulus sit idē:
quia poterunt primo respondisse rem valere ultra. xx. modo depo-
nunt de certa quantitate quod valet. xxiij. vel. xxy. dicit Joan. and.
simile promisi tibi dare equum valore. x. floren. si sit maioris pēij
promisi vendere agis vt donec: satis est mihi probare quod valet
plus q. x. et licet quantitatem non exprimam aboluam si agis ex par-
te secunda quia vis vt vendam tunc per illos et alios testes potero
probare verum pretium: sic in proposito. Primo potero probare va-
lorem vltra. Secundo quantitatis excessum et facilius est prima pro-
batio quam secunda: nam si vendidissim librum meum pro. x. inue-
nirem multos testes qui deponerent quod valet vltra. xy. sed pau-
cos inuenirem qui determinarent quantum vltra. xx. ¶ Querit gl.
de practica probandi valorem rei. Glo. ponit duas practicas et est cla-
ra. dic de hoc vt. x. q. ij. hoc ius autem perpetua. per Barto. in. d. l.
precia ad. l. fal. et in. l. ij. C. de rescin. vendi. et dicit de empt. et ven. c. cum
5 dilecti vbi ponam quod hic dicit Calde. ¶ Oppo. quod liceat cō-
trahentibus se decipere. ff. de minoribus. l. in cause. s. in precio. Glo.
dicit quod licet dummodo non immoderate: sed in modico: dic vt
dicit de emptione et venditione dilecti.

- 1 Snia pōt testibus probari qui dicte snie interfuerunt vbi per scripturam de sententia non apparet.
- 2 Capitulum sede vacante succedit in potestate cognoscendi de causa matrimoniali. nn. 4.
- 3 Sententia etiam sine scriptis prolata valet in cā matrimonij.
- 4 Publicare que scripture vel gesta possint.
- 5 In publicatione que solemnitates exigantur.
- 6 Publicationis solennitas qualiter probetur.
- 7 Actis notarij an credatur absq; publicationis solennitate.
- 8 Publicatio testium coram quibus fieri debeat.
- 9 Sententia pōt tribus casibus sine scriptis promulgari.

Albricus. ¶ Recipiunt et publicantur testes
qui interfuerint sententie vbi per scri-
pturam de snia non apparet. h. d. In prima partis peti-
tio. In secunda promissio et iudicis datio. ibi. ideog.
2 ¶ No. i. argu. qd capitulum vacante sede succedit in potestate cog-
3 noscendi de cā matrimoniali. ¶ No. ii. ar. qd v3 snia lata in causa
matrimoniali licet non pmulgetur in scriptis. ¶ No. iii. qd ad peti-
tionem rei qui et simul actor est potest peti publicatio testium ad eter-
nam rei memoriā. ¶ Nota. iij. quod sententia probabilis est per
4 testes non apparente instrumēto sententie. ¶ Opp. quod capitu-
lum non cognoscat de causa matrimoniali. de cōsang. et affi. c. i. solu-
cognoscat vacante sede: vt hic et de hereti. ad abolenda et vel habebat
hoc capitulum talem iurisdictionem de iure speciali: nam de iure cō-
muni non potest vt in contrario. de quo de restitutio. spoliato. lites
ras. j. titu. j. preterea. ¶ Pro declaranda materia. c. quero de plus-
ribus. Primo que scripture publicentur vel gesta. Secundo que
solennitas

solennitas exigitur in publicatione. Tercio qualiter probetur. Quarto an actis notarij fides adhibeat absq; hac publicationis solennitate. Quinto coram quibus publicent. ¶ Ad primū que scripturę ge-
sta publicent. dic qd acta in scriptis nō redacta et sententię vt hic. Itē attestaciones vel alie scripturę minus solēnes sū Inno. hoc intelli-
ge de solennitate scripturę nō de solennitate actoris: als cum acta fo-
rent nulla nō essent publicanda. Item scripturę delete vel consum-
ptę: nam publicari et autenticari dicunt sū Inno. hoc intellige qñ
non sunt intātum delete quin videri possint vt no. de confir. vti. vel
inuti. cum dilecta. de priuile. cum olim. Itē scripturę non autenticę
te p notariū defunctum. Itē publicatur aliqui etiā publicata scriptu-
ra ppter necessitatē habendi plura instrumenta de eodē tenore defi-
ciēte notario qui scripsit vt si pcurator plures et diuersos agere vo-
lens vnū solū habeat pcuratoriū: nā illud facere pōt exēplari et in pu-
blicā formā redigi. decernens partibus sententiis et non contradicē-
tibus eandem fidē adhibēdam que adhibetur autētico siue origina-
ad hoc qd pcuratorem facere quoddam gestum est: et sic potest in pu-
blicam formam redigi et plura instrumenta pñt inde confici: qñ nec
vnum sufficit in omnibus causis: ex quo ponitur quod si multa et di-
uersa sunt sufficere pōt primū ar. in aut. vt fratrum filij. s. illud quo
q. col. ix. Non obstat si dicatur instrumentū publicum nō publican-
dum: quia publicatione non eget. quia nullū ius prohibet imminē-
te necessitate publicum instrumentum publicari et plura instrumen-
ta ex illo colligi et sumi: imo cōceditur. ff. de eden. si quis ex argentis
rff. i. Respon. et h. et l. veluti insti. de testa. s. pe. ff. de testa. vnum tes-
tium. Non ob. quod hec publicatio nō possit fieri domino absente:
te et non vocato: qd ex quo dedit mandatum pcuratori ad agendū
in diuersis causis videtur dedisse mandatū et potestātē pcuratori:
vt ipsam pcuratoriū sū formam istā faciat publicari et multiplicari
cū aliter commode nō possit mandatum sibi factū explicare. ff. de
pcurato. l. ad rem mobilem. et l. ad legatum. de offi. delega. pterea:
hoc dicit verum quando pcuratorium nō vertitur in dubium: als
opz qd prius illi detur fides quā exempletur vt no. de elec. scriptum
est. cauere tamen debet iudex ne sibi illud datur: et ne subito procedat
ad publicationem vcz si persona tabellionis vel sigilla in pcurato-
rio appensa non sunt sibi nota sed ignota alioquin dñi vegari pñt p
figilla ignota et per instrumenta ficta et falso fabricata. arg. ff. de cust.
re. l. diuus. et not. s. de do. et contu. cum olim: de cle. peregrini. c. ij. et
h. secundum hosti. puto tñ qd hec potius sit quedam exemplatio:
quam publicatio quando fit a publico. Item non solum publican-
tur attestaciones facte in iudicio vel priuilegia: vel alie scripturę imo
et lit. contesta. vt non valeat ultra terminum procedit de iure ciuili
quod non procedit de iure canonico quo ad hunc effectū per nota.
s. de indic. c. pe. Item quia valet ad interruptionē probandam. C.
de prescriptio. xxx. anno. l. cum notissimi. s. illud. s. eo. cām. ¶ Ad
6 nio ad secundum que solennitates exigantur vt fiat publicatio: dic
quedam est publicatio que fit de aliqua scriptura minus autenticā
vel consumpta vel deleta et fiet hac forma: quia fiet in presentia iudi-
cis vel alterius habentis ad hoc potestatem a iudice: als non valet
de fide instr. c. pe. et fin. et fiet vel iudice vel eo cui cōmittitur sedente
pro tribunali illis presentibus vel per contumaciam absentibus de
quorum agitur pñdicio in auten. de fide instrumen. s. sed et instru-
menta. de auto. tu. l. ff. ad turpil. lita diuus et quando fit publica-
tio attestacionum vocandus est notarius qui scripsit attestaciones
et ipsos solos recepit et talis publicatio debet fieri in scriptura publi-
ca vel autenticā vel in carta nō publica dñmodo habeant sigillū au-
tenticum per que dicit hosti. quod autenticū sigillo iudicis etiam
circa acta iudicialia est credendum cōtra id quod not. Inno. s. eo.
cum nobis. s. titu. i. post cessionem. et c. quoniam contra falsam: sed
qd hic dicit verius puto sū Jo. an. Quedā est publicatio que peti-
non de scripturis: s. de his que aliter quam per scripturaz acta sunt
vt in terminis. c. tunc dicit gloss. Inno. quod publicatio debet fieri
hac forma: quia primitus requisita requiruntur prout pportionan-
tur. Item vocabit iudex testes qui interfuerunt sententię sine scri-
ptis late vel testimonio vel contractu sine scriptis confirmato: et au-
dient ab his veritatem quā de his nouerint: et faciet in publicam et
autenticam formā redigi per personā publicam ad eternam rei me-
moriam faciendam et sic quod prius erat in mente et memoria hoīuz
labili postea redigeretur ad scripturam publicam et perpetuo vali-
turā vel etiā in carta nō publica vel nō autenticā. sufficit em qd au-
toritate iudicis facta sit quod intelligit Inno. dñmodo habeat si
gillū autenticū ad maiore tñ cautelam dñ patere in ea quod iudex
decernit illi scripturę perpetuo fidē adhibēdā. C. de ind. de qua re.
C. de testa. hac consultiissima. s. et cum humana. C. de testa. publicati
de reg. iudi. l. gesta. ff. ad l. acquil. l. in lege. acql. s. e. significauit. de elec.
q. ppter secundū Inno. Nunquid aut in hac publicationē ps sit vo-
canda quidā quod nō: qd nō inuenit nec hic nec alibi expressum quo
ad publicationem gesti sine scriptura ptes arctandas: sed dicit In-
no. qd quicqd dicat iura superi allegata: quorum ratio est genera-
lis tutius imo tutū qd vocentur et contrarium periculosum est: qd
annihilatur per hoc priuilegiū publicatio nisi fieret per illū qui ipm

concessit: nam si per illum fieret tunc valeret sicut absentia valisset
si per ipsam fuisset duplicatū vel etiam triplicatū. Nec ob. de cons-
firma. vti vel inuti. cum dilecta ad fi. quia ibi nō fuit aliquod obmis-
sum edictum: sed aduersarius voluntarie cōparuit et fuit auditus se-
cundum Inno. vel dic quod licet is q priuilegium cōcessit ex post-
facto possit illud publicare sicut et a principio potuit dare: nam et pu-
blicando nisi aliud dicat nihil de nouo darentur hoc intelligendū
est quando non habetur suspectum nec de eo refertur questio: alias
nunq sine cause cognitione etiam per illum qui cōcessit priuilegiū:
debet postea publicari: immo vocandi sunt quos res tangit. d. c. cū
dilecta et de priuileg. cum olim effemus. et c. ex parte. et no. s. eo. cām
et lite penden. c. fina. et si in instrumentis contrarium diceretur pos-
sent exinde magne fraudes et grauamina et grauia pñdicia proue-
nirēt: ex quo publicatio est facta de falsitate sine suspitione prioris:
nil dici potest in publicatione autem eorum que nunq fuerunt scri-
pta non imminet tanta necessitas et periculum licet et ibi posset peri-
culum imminere. Hodus autem vocandi est quod si instrumentū
tangat specialiter aliquem ille specialiter est vocandus: alias suffi-
cit vocatio generalis per edictum. et idem quando fit publicatio scri-
pturę et priuilegiū vel indulgentie generalis vel tangentis certas ps-
sonas tunc sufficit vocatio per edictum generale de clandestis. de spō-
sa. cum inhibito qui matri. accu. possunt cum in tua. de sen. excom.
statuimus. Exemplata vero vel publicata non seruata dicta forma
non faciunt fidem in auten. de spon. lar. s. et hec colla. ix. ff. de bono.
posse. secundum tabul. l. ij. s. fina. ¶ Ad tertium qualiter probet
7 solennitas poterit probari per testes vel instrumenta facta de publi-
catione et solennitate vt dicit litera hic si non apparet solennitas: qd
diu facta est publicatio et nunc opponitur quod non valet propter
defectum citationis. quidam dicunt quod nisi aliud probetur presu-
mendū est pro publicatione quod fuit solenniter facta. C. de cons-
trahen. et commit. stip. l. i. et l. optimam. C. de re iudi. l. i. C. de appel. l.
is qui ad ciuilia. Insi. de fide instrumen. s. fina. Alij vt vin. s. eo. s. si
gnificauit dicunt hoc non esse verum nisi et in ipsa publicatione hec
solennitas exprimatū esse seruata vt si contineatur in ea quod fuit
facta vocatis omnibus et c. et vide formam in eo quod no. s. de fide in-
strumen. cum p. tabellio. et c. se. alias si non exprimitur oportet solē-
nitatem probari. ff. de public. l. quecumq. s. fina. C. de proba. l. pe. C.
de fal. l. fina. nisi probetur quod hi quos res tangit fuerunt presen-
tes. ff. de verbo. obliga. l. titia. s. pe. l. do. dicit quod si publicatio est
recens procedit secunda opi. qd de facili potest solennitas probari et
hoc casu si non sit expressa solennitas vtenti incumbit onus proban-
di: sed si factum est adeo antiquum quod probatio reddatur impos-
sibilis. ff. de proba. si arbiter tunc vt impossibilitati parcatū debent
presumi omnia solenniter acta. de pa. c. fi. et h. q. ij. faciat et vt res po-
tius valeat et c. de verbo. signi. abba. ad hoc quod no. de cle. ex. mini.
proposuit ad fi. et quod no. de offic. deleg. cum in iure et de presump.
illud: als vbi forma in publicatione sufficienter exprimitur tunc p
sumitur omnia solenniter acta: siue tempus antiquum fuerit siue re-
8 cens. ¶ Ad nio ad quartum an actis publicatis absq; hac solenni-
tate fides adhibeatur quidam qd non nisi habeant subscriptionem
testium si agitur coram alio iudice quā coram illo quo recepte sunt
als reputatur priuata donec secundum formam huius decre. sint pu-
blicati. In aut. de here. et fal. s. i. et s. si vero col. ix. Alij inter quos est
Innocen. dicunt quod ex quo attestaciones per notarium scripte
sunt et in actis redacte semper inter easdem personas sine alia publi-
catione faciunt fidem alijs autem nec profunt nec obfunt. ff. de iure
iuran. l. sed et si possessori. s. fina. de quo remittit Jo. an. in specu. e. ti.
s. ij. vers. als autem. in fi. ibi dicit illud quod dixi. s. e. significauit: et
alleg. ibi hoc dictum. Si tamen accedens inueniantur penes iudicē
que per tabellionem non sunt autenticate necessaria est hec publica-
tio secundum Inno. hoc tenet Jo. an. quia dici nō pōt qd ppter de-
fectum publicationis actis nō sit credendum vel instrumento exina-
de manu publica confecto nisi negetur instrumentum. de quo. s. ti.
j. qm contra. hec vera in publicatione que sumitur p authenticatione
sed in publicatione que sumitur pro manifestatione dictorum illa
videtur necessaria quicquid dicat Bar. in l. i. iudi. sol. arg. s. eo. cām
9 p que patet qd Bar. ibi non habuit intellectū Inno. c. hic. ¶ Ad
vltimū coram quibus debet fieri publicatio: dic qd coram ordinarijs et
delegatis vel habentibus ptatem ab eis vt subdelegati adduc actū:
et possunt etiam subdelegari notarij ad quod de fide instrumen. cum
10 p. tabellio. ¶ Ad glo. ponit tres casus in quibus sententia non pro-
mulgat in scriptis: et inquantū ponit casum. c. si quis cum clerico hic
intellige vt no. de libel. ob. c. i. qd ad libellum. Idem Jo. an. et
Innocen. de quo dicit vt de re iudi. c. fi. lib. vi. in. v. glo. ¶ Oppo. glof.
h. q. i. in primis. dic quod regula est ibi hic est casus specialis: qd etiā
in causis matrimonialibus alia sunt specialia. dicit Jo. an. and. quod
hic terminatum videtur quo ad matrimonialia per cle. sepe. de ver-
bo. signi. nam hodie proceditur de plano in talibus et tamen est ne-
cessaria sententia inscriptis. Hosti. sol. aliter super text. qd finia fuit
hic recitata inscriptis: sed de ea non fuit factum publicū instrumen-
tū credo qd speciale sit in causa matrimoniali vt valeat in qua cessat

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

communis rigoritas et proceditur secundum veram equitatem naturalem puto tamen quod si per verba iudicis non profertur sententia in scriptis: sed notarius profert quod valet: quia omnia presumuntur solenniter acta. vt. ff. de iudicio. l. tuto. l. cum ostendimus. §. fina. ff. de manu. vindic. l. manumissio. Anto. de Butrio.

- 1 Testes in causa matrimoniali super eisdem vel directo contrariis articulis quando admittuntur publicatis etiam attestacionibus ubi pars non didicit testificata. nu. 4. 7. 5. 2. 9.
- 2 Testes consanguinei admittuntur in parentela probanda.
- 3 Testium pluralitati quod stetur quomodo intelligatur. nu. 8.
- 4 Testium dicta iudicio ordinario non seruato an probent illis moribus.
- 7 Testes centum possunt probari per duos vel tres.
- 10 Testes si vnu dicant in sumario iudicio postea aliud asserunt in plenario an probent.

Amintua ¶ Publicatis attestacionibus in causa matrimoniali testes admittuntur super eisdem vel directo contrariis articulis. hoc dicit. L. dis est diuisio. secunda ibi quod vel variato fine agendi publicatis attestacionibus: licet producere testes. ¶ Not. i. quod in probanda parentela admittuntur testes de consanguinitate tanquam magis nota parentelam habentes. ¶ No. ii. quod de standus pluralitati testium est verum quando equali iudicio sunt examinati: alio preualent numero pauciores examinati in iudicio pleno pluribus examinatis super eodem ad finem certum pluribus examinatis ad alium finem licet super eodem. ¶ No. iii. quod probatio facta in iudicio sumario non proficit in plenario nisi illi eisdem testes in plenario repetantur. ¶ No. iiii. quod publicatio attestacionum: et didicere testificata non nocet inter easdem personas in alio iudicio ubi attestaciones non prodessent et sic ad quod iudicium non transit efficacia attestacionum: nec transit vitium impeditum probandi per testes. ¶ Not. v. tex. signanter in repulsiōe testium ponderantem didicere testificata. ¶ No. vi. negatiuam probabilem quando est coarctata. ¶ No. vii. quod pluralitas testium super negatiua coarctata: et probabili preualet paucitati et sic quod dicitur. x. affirmantes preualere mille negantibus est verum quando negatiua non est coarctata. ¶ No. viii. casum in quo publicatis attestacionibus super eisdem articulis admittuntur testes: immo idem repetuntur. i. in causa matrimoniali secundum vnum intellectum vel quando producunt ad confirmandam primam probationem reprobata licet ad alium finem: vel quando producantur ad probandum in pleno probatum in sumario: et sic quando noceret vel prodesset sententia: sic nec produxerit vel nocebit probatio. ¶ No. ix. quod causa matrimonialis dicitur accusatio licet mixta sit de procurato. tue. de quo. §. eo. series. ¶ Quero an valeat dictum istorum in iudicio secundo pleno: si mortui sunt testes qui decesserunt in primo: dic quod non. Nec ob. §. eo. presentata. C. de testi. l. fin. quia illa loquuntur quando testes sunt plene recepti: et ordine iudicario seruato. vnde valent coram iudice ordinario vel delegato: sub rogato loco arbitri et deficiebant testes solum in autoritate. id est de optio. de qua ibi: sed hic testes non sunt plene recepti et aliud primo recepti sunt et secundus index non subrogatur loco primi. ¶ Quero an per duos vel tres testes possint reprobari centum: dicit Hostiensis. quod sic: sed hoc arbitrabitur bonus index. §. eo. in nostra hoc dictum prece dedit ubi velint reprobare quo ad dicta: vt no. glo. in dicto. c. in nostra. An potest index ex officio repetere primos testes in hoc secundo iudicio: dic quod sic. id est sp. sicut. ¶ Quod si testes tertio reproducti: essent equales cum secundo productis dic quod adhuc finiatur per m. fin. no. de pba. ex literis. In quantum littera dicit hic plures preualere est verum nisi ex qualitate testium aliud index arbitretur de quo. §. eo. in nostra. ¶ Oppo. quod non satisfiat papa quesito quod erat an secundi preualerent primis priore receptis. Glo. m. quod satisfiat indire cte: quod ex quo vult primos ita demum valere in secundo iudicio si repetant et idem deponant a quo dat intelligere quod si non repetant secundi preualebunt et sic stabitur deponentibus contra matrimonium hoc declarat glo. ponendo factum in principio per quod colligit quod propter diuersum modum agendi: id est vel alij testes sunt publicatis attestacionibus produci super eodem articulo ad diuersum finem producti: sed obstat quia vt quod plures testes deponentes super non consanguinitate quod non sic debeat preualere paucioribus dato quod non repetantur in secundo. §. eo. in nostra. Glo. residet quod pauciores preualent pluribus propter finem ad quem producti sunt pauciores ad quem non sunt inducti plures. ¶ Oppo. quod publicatis attestacionibus non liceat producere testes super eodem articulo vel indirecto contrario contrario articulis. z. c. fraternitatis. z. §. eo. cum venissent: nam attento primo articulo isti producebantur ad probandum non consanguinitatem et in primo et in secundo iudicio et sic super eodem articulo attento quod dixerunt secundi testes. Primi producebantur ad probandam non consanguinitatem ubi illi probauerant consanguinitatem: et sic super directo contrario articulo. ¶ Glo. tangit tres solu. Prima quod speciale sit in causa matrimoniali. et exponatur in hoc casu

id est in causa matrimoniali id est productis testibus pro matrimonio contra matrimonium poterunt produci testes alij et idem vel alij repeti ad improbandam consanguinitatem et est causa: quia in tali sententia non obstat sententia sic nec obstat publicatio. Nec eo. est bona in se et tollit oppositionem quam credit glo. i. et verbum istud: sed prima expositio glo. melior. Ad hoc quod in causa matrimoniali prece datur secundum puram equitatem naturalem tales ergo termini rigores impedientes aperturam vie ad probandam veritatem silenter repelluntur hanc so. approbat hic Joan. and. secunda fuit opi. vt in causa matrimoniali vel alia distingueretur an volens producere testes sit de hoc protestatus et admittitur post publicatas attestaciones. Idem no. §. eodem ex tenore per. c. pitium hec non est bona: quia protestatio contrarius non inuat. de consi. c. ad. quod non pendet a potestate partium tollere iura in actibus suis. ff. deleg. l. nemo potest. z. c. presentium loquitur quando ex protestatione cessat causa termini repellentis vt ibi dicit. Tertia est solu. glo. quod admittitur quis ad producendos testes publicatis attestacionibus quando arguit priorem testium falsitatem. de probatio. licet causam quasivelit glo. quod hic sit nouns articulus hec non est bona so. quia directa probatio falsitatis sit super eodem articulo supra. titu. i. licet et patet in clemen. testibus. de testi. Item si habeatur respectus ad primos testes nunc repetitos: idem est articulus: quia vtrobique probant non consanguinitatem et sic non arguunt falsitatem. ¶ Quarta solu. quod variato modo agendi vel finem: non licet producere testes hic primo agebatur de contrahendo et ibi causa sumarie agitatur. Secundo agitatur de contracto ibi causa agitatur plenarie licet producere testes: quia ubi non profunt attestaciones nec nocet publicatio et quia non obstat sententia et sic minime publicatio. §. eo. veniens. Nec solu. satis facit in quantum habetur respectus ad capitula testium priorum qui secundo recipiuntur: quod bene agitatur ad diuersum respectum: sed si habetur respectus ad secundos testes in secundo iudicio productos illi ad finem contracti dissolucendi et in pleno iudicio producuntur sic et isti ergo reproducantur ad finem contracti dissolucendi et agitatur de pleno preiudicio: et sic non variatur finis agendi nec modus et tamen super directe contrariis sed producere testes per que remanet Joannes an. quod speciale sit in causa matrimoniali vt testes possint produci et super eodem et super directe contrario articulo: dicit quod hec decreta. melius §. alia pbat hanc opi. Hostiensis. de qua. §. eo. series fm. Joan. and. ¶ Potest. v. responderi quod publicatis attestacionibus super eodem et directe contrario articulo licet producere testes quando productio sit ad reprobandam secundam probationem et confirmandam primam etiam summarie pbat hoc quod non potest iputari producti si ante secundos reprobandos non produxit si confidit de prima probatione maxime cum esset facta per plures testes donec videat contra. vt dicit. §. de proba. in rariis no. §. eo. ex tenore. et no. Inno. §. eo. cum clamor. ¶ Querit glo. quid si testes producti in sumario dicant contrarium in plenario eius quod dixerunt in sumario dic quod non valet eius dictum vt colligit hic. z. §. eo. p. tuas ad quod de psumpt. l. ias. de quo. §. eo. veniens. z. c. cum cam. Dic si testes in eadem instantia sibi contrariar apte quod est quod contraria dicit non animo corrigendi. de quo. §. de testi. co. preterea. z. §. e. per tuas: et conuincit de falso et neutrum dictum valet. ff. de fal. l. eos. j. respon. §. de proba. licet cam. et no. §. eo. in nostra: sua dicta ex sui serie arguunt falsitatem quoniam testis sibi contrariatur in diuersis instantiis inter easdem personas et idem qui sunt eque plene: vt dicta. l. eos. quoniam testis sibi contrariatur inter diuersas personas in diuersis instantiis. Barto. dicit idem vt neutrum dictum valeat et de falso conuincatur. Non ob. quod attestaciones in vno iudicio recepte non valeant inter diuersos: quod hoc dictum testis §. se habet pro confessione que sibi vbilibet preiudicat et quia quo ad testem persona non est diuersa: immo idem est testis contraria dicens: et quia sigillatim persona testis: et sic vbilibet preiudicat. C. de sta. ho. ingenium et no. qui fil. sint legi. cam. idem si sibi contrariatur in iudicio sumario et plenario. §. eo. veniens. et ibi glo. et hic quandoque testis sibi contrariatur in iudicio nullo et aliquo. Glo. §. e. causam dicit quod non conuincitur de falso ex serie dictorum quod puto quando est nullum ex defectu patris iudicis et hoc quod aliter non probatur: aliter idem quod de ex tra iudiciali dicto dummodo index non sit omnino vetitus propter illa que dixi. §. de fo. cope. significasti quadoque testis opposita dicit extra iudicium per hoc non reuocatur sententia priore lata. §. e. sicut tuis: §. si sententia esset ferenda instanti detraberetur dicto quod ex eo sententia non esset promulganda vt no. de testi. co. preterea per quod patet quod licet non conuincatur de falso inducitur tamen presumptio et iudicium de falsitate propter quam posset contra eum inquiri et poni ad torturam. l. capite quinto. ff. de adul. et quod no. de elect. per inquisitionem. Si priore testificatus est extra iudicium. Secundo in iudicio Barto. dicit quod de falso conuincitur in l. eos. ff. de fal. et neutrum dictum vix propter quod instruit volentem producere testes vt priore faciat eum interrogari extra iudicium vt si postea aliquid dicat contra in iudicio sibi non preiudicat et de falso conuincatur puto quod secundum dictum non valeat §. pri mum maxime si primum transiit in contractum. §. titu. primo. per tuas: quod

tus: qz ex primo iuncto secundo saltē cōvincit mēdag & sic in pctō: s3 per hoc nō conclusit possibile cū est qd prius dixit mēdaciū nūc autem dixit verū & nō oīs mēdag punit pena fal. l. i. ff. de fal. ex q non deposuit in formā testis & hoc verisimili? est: qz de facili testes extra iudiciū seruiūt partib? de verbis postea in iudicio plus habēt respe ctū ad cōscientiā & ad vītātē tū ppter iuramentū tū ppter timorē: qz in pntia iudicis ad hoc de accu. inquisitionis. v. aut etiā aduersus. pū to tū qd suspectus sit de falso. dat autem cautelam qū testis repetit vt non ex aliquo aliter dicto ex lapsu memorie incurrat falsus: vt fa ciat sibi exhiberi attestaciones primas & informet qualr debeat dice re: vt. l. si tñ exhibuissent. ff. de publica. vt no. glo. s. eo. cam. ij. qui di cit exhibendas etiā si non sint publicate ex quo testis exhibent q sem per h3 eas notas. vt. j. e. cū clamor. Itē si nō pōt habere attestatiōes ptefetur qd nunc dicit prius sibi videt mō etiā si apparuerit cū asr dixisse: als ex nunc corrigat dictum suum & reducitur ad primum in quo memoria erat retentior pōt etiā dicere attētor: put in alijs atte stationib? sum attestatus pōt etiā dicere qz nō melius sum informa tus p ea que de nouo habui volo istis attestatiōib? fieri: qū factus est tale qd ex discursu rōnis informatiōis & tps potuit recipere me liorē informatiōem. vt no. s. e. cam. iij. que no. pro cōsultante ad ex cusanda cōsilia contraria. de teste qui sibi ipsi contradicit vide in spe cu. de instrumen. edi. §. restat. & vide in specu. de teste. §. primo. versu. quid si idem testis. & versu. seq. xxvj. colum.

1 **Testes qui impediunt ne producantur aut veritatem dicant.** possunt excoicari.

2 **Excoicatio gñalis q casu valeat rōne delicti occulti alterū ledētis.**

3 **Iuramentū de non testificando non valet.**

4 **Mandato alicuius qū fieri aliquid presumitur.**

5 **Testes impediens ne dicant veritatem quam penam incurrant.**

6 **Testis iurans de non testificando qū pōt compelli ad testificādū.**

1 **Institutus.** **Excoicari possunt q par-**

tes impediunt in testibus pro-

ducendis & denuntiandi sunt testes non teneri iuramen-

to de veritate tacenda et si consanguinei impediunt testes

res actoris puniuntur reus de cuius voluntate hoc fieri psumitur. h.

2. d. secunda ibi. Illos. tertia ibi. Si quis autem. **Not. j. casum in**

quo valet generalis excoicatio quādo persone sunt incerte et

subest cā promulgandi vel delictum est occultum alterū ledens. ad

3 hoc de offi. or. si sacerdos. **Not. ij. quod nō valet iuramentum pre**

stitum de non testificando & aliquos & denunti- lum est iuramen

4 to non teneri. **Not. iij. qd ex consanguinitate aliqui presumit**

et qz impedimentū ne quis cōtra aliquē testificet in dubio procedere

5 censetur & presumitur a voluntate eius cōtra quem testis est pdu

cendus: & sic de facto alterius quis tenetur & delicto qū illud pōt pro

hibere & tendit ad eius cōmodū & vilitatem: qū illud psumitur pro

6 se phibere & de voluntate eius fieri presumit. **Not. iij. penā sub**

trahentis facultatem pbandi aduersario vel subtrahere faciētis qz

dz sustinere penam elusionis auctoritatis iudicis: & sic suspendit per

qd apparet qd non habetur ex hoc pro conuicto in criminali vel de

crimine ciuilitate intentato: vide. s. eo. cum causam. **Not. v. qd licet**

in criminalibus nō cōpellantur testes de testi. co. dilectorum excoi

6 cantur tñ impediētes. **Not. v. qd nō cōpellat contra iuramen**

tū testificare & sic cum possit seruare iuramentū nō cōpellit nec possit

obstante iuramento testificari: qz seruari pōt sine interitu & de iure

iuran. cum contingat. Solu. dicit glo. qd seruari non poterat sine in

teritu salutis eterne cū expedit peccata nocentū publica fore puni

ri: adeo iuramentū vt temerariū nō est obligatorium per qd colligit

qd temerarium iuramentū non repellit a testificando qd est verum

saltem ad testificandum cōtra illum ad cuius cōmodum est exactus:

sed huic obuiat: qz cum in criminali non possit cōpelli ad iurandū

iuramentum videt habere fomentum iuris. Solu. vbi nō astringit

aliter qz simplici voluntate licitū non est prebere testimonium: sed

auferre sibi liberam facultatez non pōt si vult. hoc est contra bonos

mores & non est obligatorium: vt patet in. l. stipulatio hoc modo. ff.

de verbo. ob. vnde tanq turpe tollens liberā facultatem testificandi

est invalidum & nō valet & hoc operatur etiā odiū epi a cui? volunta

te presumit processisse vt iuret de non testificando als secus. xi. q. iij.

quisquis metu. ff. de iureiuran. cum qui secundū Inno. Secūda gl.

est clara. **Not. glo. vltimam que allegat iura que subtrahunt aduoca**

tum & trahitur. hic ad subtrahentes testes.

1 **Testes pōt pducere qui testificata nō didicerit nec testium pdu**

ctioni renūtiavit etiam super antiquis capitulis. nu. 3.

2 **Appellatione a diffinitiva quis non recedit ab interlocutoria.**

4 **Testes pducti pnt iterato reproducti quicūqz an didicita testificata.**

numero. 6.

5 **Testes pnt produci didicitis testificatis.**

7 **Publicatio aut visio attestatiōum ab altera parte non impedit te**

stium productionem.

1 **Institutus.** **Qui testificata non didicit:**

nec renūtiavit testib? pducendis:

et sup antiquis capitulis testes pducere pōt. Priā ps ponit

formā pcessus & grauamen appellātis. Sed a dat iudicē ibi. **Adāda**
mas qtenus. **Lasus.** **Dū** verteret qd matrimonialis inter a. fororē
marchionis **Adāsinē.** & regē bohēmie de ea cognouit eps pragen. p
hibita mulier ad pponendas suas defensionē a satellitib? pncipis
vel epi mulier a processu appellauit postq appellatiōem pragen.
pcessit & cā vt cōtumacē ad sniam diffinitiuā aqua ipsa appellauit:
& in cā appellatiōis fac? fuit pcessus nōdum tñ pptes didicita erāt
testificata super testib? q deposuerūt ad pbandā nullitatez pcessus
nec corā pragen. nec corā iudicibus impetratis in cā appellatiōis per
mulierē nec coram iudicib? fm alium intellectū impetratis p regē
sup cōfirmatiōe snie volebat mulier pducere testes eisdē vel alios
corā alijs iudicib? nunc datis dī qd pōt ex quo testificata nō sunt dī
dicita: nec attestatiōes publicate. **Not. j. argumentū cām posse**
agitari p nuncium: sed expone nūciū. i. pcuratorem: qz absq mada
to pcuratorio nunci? non pōt agitare causam cū debeat agere acta
noie pprio & non vt pica nomine dñi q agit nūcius. ff. de cōsti. pec.
l. 3 iuncta. l. quicūqz. ff. de acti. & obli. ad hoc de pcur. petitorio et
de elec. bone. **Not. ij. vnam legitimam causam appellandi qū quis**
non pōt accedere & liberum non habet accessum ad iudicem vt ppo
nat iura & defensionē suas. **Not. iij. arg. qd per appellatiōem a**
diffinitiva quis non recedit ab interlocutoria: vide quod not. de ap
pella. dilecto & vide cle. j. de dolo. **Not. iij. quod in repulsiōe fa**
cultatis probandi per testes hic non ponderatur sola publicatio: s3
& testificata dīdicere: vide. s. eo. cum in tua. & c. veniens. & j. eo. vlti
tertiā dīgi in. c. fraternitatis & aliquid dicam. j. **Not. v. hic ar**
gumen. quod testes als producti possunt reproducti quādo cūqz
ante didicita testificata. de quo. j. eodem. per tuas. & c. cum clamor.
Not. vj. duos terminos excludendi facultatem probandi per tes
tes. **Not. primam gloss. que sentit contrarium. de. c. examinata &**
soluit bene sic et reus in exceptione est actor de probati. in exceptio
nibus. ff. de exceptio. l. prima. **Not. v. quod in causa matrimo**
niali possint testes produci testificatis didicitis. s. c. series & c. cū in
tua. **Gloss. dicit & est intentio docto. quādoqz producantur testes**
super iustitiā vel iniustitiā sententiē ita quod disputatio est super ve
ritate & vinculi substantia & vera iustitia & tunc rigor cessat publica
tionis & didicere testificata quādoqz non contenditur de vera sub
sistentia vinculi seu veritate iustitiē: sed super rigore nullitatis pro
cessus qui licet nullus potest esse iustus & tunc obstat publicatio: tū
quia quādo ad disputatiōem nullitatis processus non addit pericu
lum anime quicquid obtineatur cum quia disputans de validitate
processus & non veniens ad merita cause contendit de apicibus in
ris merito secundum iuris apices est illi respondendum. iij. questio
ne. vij. cuius in agendo quod no. qz limitat. c. series. & c. cum in tua.
6 **Not. v. quod idem testes non possint sepius repeti. s. c. cū**
cām & j. e. per tuas. **Dic publicatis attestatiōibus non possunt an**
publicatas attestatiōes possunt secundū tenorem. l. fi. C. de testi.
f. ante q partes consentiant vt prime publicentur ante non sed dic
vt dicam. j. eo. per tuas. de quo in spec. eo. titu. §. satis vtiliter. versu.
quid si publicate & versu. seq. **Not. v. quod non liceat producere**
testes post publicatas attestatiōes licet non didicerit testificata:
quia sola publicatio impedit: vt in. c. fraternitatis & in multis. c. bu
ius tituli qui ponderant solam publicationem. Solu. glo. dicit qd
illa iura debent intelligi vt exigatur quod didicerit testificata vel res
nuntiauerit: quia sola publicatio vel etiam visio attestatiōum ab
alia parte non impedit productionem. Idem specu. in titu. de teste
§. satis vtiliter versu. quid si publicate. dicit tamen quod clemens
defendebat contrarium ad quod. s. eo. cam. ij. & c. cū venissent. & c. de
testibus & Hostien. in sum. eo. titu. §. vtrum versu. dicas igitur. tes
netur contrarium quod credit Joan. and. & dicit dictū glo. procede
re quādo index me inscio vel inuito faceret publicationē. Inquā
tum dicit quod si renuntiauit docto. dicunt quod idem est si renūti
uit dūmodo testificata non didicerint fm **Aljo. eo. titu. in vlti. colū.**
de quo in specu. eo. titu. §. vltimo. versu. antepe. & vide quod not. s. e.
intimauit. & c. cum venissent specu. loco prealleg. tenet contra per re
missionem quā facit: quia sufficit renuntiatio. alleg. s. eodem cum
venissent. & c. de testibus. & c. institutus. ij.

1 **Testis de auditu & fama pbat facta antiqua & q requirant ad**

validitatem sui dicti. nu. 7.

3 **Testes iurare debent proprio actu nec possunt per procuratorem**

iurare.

4 **Vitiū personale non transit in successorem.**

5 **Homo gravis quis dicatur.**

6 **Testis deponens de auditu vnius tantum quare non probat.**

8 **Testis de auditu quorum vnius dicit quod audiuit ab vno & alter**

ab alio non probant.

9 **Testes deponētes sup consanguinitate an sufficiat quod deponat de**

primo gradu an vero requiratur quod incipiant a stipite.

10 **Consanguinitas an sit pbatā si testes deponēdo cōputent ab vno la**

tere & alij ab alio tñ & an sufficiat qd deponant de visu in vno gradu

sue sit ppinquus sine remotus. nu. ii.

Scet ex quadam. Nonit cōcilium. xij. si

- ne quibus ad probandum consanguinitatem in causa matrimoniali non valz testimonium de auditu. Prima ponit. vi. que respiciūt personas. Secunda sex que respiciunt dicta. secunda ibi testes autē.
1. **C** t. No. qd in re antiquata admittitur testimonium de auditu: cu3 aliud de facili haberi non potest sic z admittitur testimonium de fama vt patet ex no. de verbo. signi. quid per nouale. z. c. veniens. ff. de proba. si arbiter. z. c. preterea. l. i. in fi. l. se. ff. de aqua plu. ar. z. l. hoc tu re. s. ductus aque. ff. de aqua quoti. z. est. ex quibus datur pro regula in antiquis factis in quacumq; materia talem probationem sufficere. **C** t. No. qd testimonium de auditu dicitur exorbitans z cōtra formā cōem: qz testes secundum cōem formam habent deponere de eo quod proprio sensu capiunt. ij. q. ix. testes. z. c. de bis. s. e. causaz. xi. q. i. licet iudex. C. de epi. z. cle. aut. sed iudex. **C** t. No. iij. casum in quo non valet testimonium de eo qd quis percepit ante litem motaz.
 2. **C** t. No. iij. qd vt valeat probatio per auditum ex sensu alterius: s3 oportet qd trahat originē ab integra probatione vt saltim a duobz quis audierit: qz si mediata pbatio non est plena z perfecta a qua sumit originem mediata etiam ipsa immediata z si mediata non esset sufficiens ex aliquo accidenti infamie sic nec immediata valet. **C** t. No. v. quod vitium psonale extenditur in successorem quādo successore ex iure nititur auctoris. **C** t. No. vi. quod non valet testimonium vnius qd trahat originem dicti a pluribus nec valet testimonium inhabilis licet dictum trahat originem ex habili. **C** t. No. vij. quod actus legitimi sunt infamibus interdicti z quod testificari est actus publicus. **C** t. E. secunda pte no. quod testes iurant ppro iuramēto ex quo pz quod non possunt iurare per procuratōrē secūdu **C** t. No. z Abb. **C** t. No. quod vbi testis deponit de eo qd proprio sensu nō percipit d3 asserere per credulitatem z non per certam scientiā. **C** t. No. casum in quo sufficit probare quasi possessionem consanguinitatis ad directionem matrimonij ibi in fine textus pro consanguineis se habere. **C** t. No. non referre an proprio nomine an aliqua circūlocutione quid certificetur ad hoc. ff. si certum pel. certum. **C** t. No. ter. in fine assignantem causam: quia vbi agitur de matrimonio semper est in dubijs iudicandum pro illo. **C** t. No. quod non valeat testimonium de auditu. s. eo. cum cām: qz de proprio sensu d3 reddere testimonium. Solutio. non v3 testimonij de auditu regulariter nisi vbi apparet iure expressum per que dicunt hic docto. vt Jo. and. qz etiā si aliter ageretur de vinculo matrimonij quam respectu consanguinitatis non valeret testimonium de auditu: quia competens nō est z exorbitans. **C** t. No. quod personalia vitia non trāseant ad successorem de iudi. quia **C** t. No. Soln. dicit Jo. an. quod hic non est successore: sed testis cuius fides non adhibetur auctori secundū **C** t. No. vel dic quod hic vitium iure auctoris z sic vitatur cū causa sua. ff. de iur. z. tē po. pre. l. an vitium. **C** t. No. Quirit glo. que dicantur persone graues: dic quod nō requiritur qd sint in dignitate: s3 quod sint bone fame z opiniois z granitas intelligitur respectu antiquitatis z bene merito qz senibus in dubio maior fides adhibetur. **C** t. No. Quirit glo. in verbo non vtis quare audiens ab vno non probat. **C** t. No. dicit quia ille non sufficit: ergo ne audientes ab eoz: quia omnes habentes causam ab vno pro vno reputantur. ff. de conditio. z demon. l. cum fundum. z dicit Jo. and. quod hec sunt in argumentum de duobus patronis. quorum vnus reliquit plures filios z alter vnum solum. de quo de iure pa. c. j. z est in cle. co. titu. cle. plures. **C** t. No. glo. qz secundum hoc nunq; probabitur: nam si probatio que trahit originem ab vno nō sufficit opz qd in infinitum queratur: nā si testificantes habuerunt a duobus possibile est qd illi duo habuerunt ab vno si illi similiter habuerunt a duobus possibile est qd illi habuerunt ab vno z sic res ibi in infinitum. dicit glo. qd qd non procedit: qz sufficit quod soli testificantes habuerunt a duobus senioribus de consanguinitate sua. Sed si vellent testificari de eo quod habuissent a quibus cūq; locum haberet obiectio. **C** t. No. dicit qd quocumq; testificetur: sufficit qd testificantes in primo auditu qd hoc habuerint a pluribz maxime cum de facili nō possint scire testes a quo vel quibz habuerint illi a quibus se audiuisse testantur z sic pbatio non est angustāda dūmodo honesti sint testes. **C** t. No. Quirit glo. qd si audierint duo a duobus vnus ab vno. alter ab alio. **C** t. No. dicit qd non sufficit: imo oportet qd quilibet audierit a duobus eisdem: vel vnus a duobus alter ab alijs duobus. Inno. recitat vnam opi. quod quidam dicunt sufficere quod plures sint principium huius auditionis licet omnes nō audierint a duobus vel eisdem vel diuersis: z assignat cām: qz sufficit quod testes sint cōtestes in dicto licet nō in causa dicti: z secundum hoc est argumentum qd si volo probare iurisdictionem: vnus dicat de vno actu alter de alio qd probant de quo remittit de accu. qualiter tutius dicat dicendum qd opz eundē z singulum testz audiuisse a duobus z ab eisdem duobus z eodez tempore: alis essent in dictis singulares. s. de elec. cu3 dilecti hoc etiā z hic **C** t. No. quid dicit non sufficere quod vnus testis audierit a pluribus z alter ab alijs pluribus: sed exigitur quod iidem plures audierint ab eisdem pluribus. Non obstat quod sufficit qd sint cōtestes in dicto: quia illō

verum qn testificant de proprio sensu: quia cu3 in suo sensu quilibet sit singularis: quia sensus me3 non est sensus alteri3 non vitiat testimonium si in causis sint singulares sed hoc cū testificantur de aliorum sensu: vis probationis nō surgit a suo sensu causatum: sed a sensu eorum a quibus trahunt sensum: ideo opz qd in illis sint cōtestes: scilicet cus si testificari habent ex suo sensu: vt non trahentes originē testimonij ab alio: qz tunc sufficit qd audierint ab vno vt si volunt deponere in memoriam extare: nā si dicat vnus se audiuisse ab vno alter ab alio in facto sunt cōtestes: qz memoria extat: sic probant ad hoc. ff. de aqua plu. ar. l. in summa in fi. z de proba. l. si arbiter z tenet **C** t. No. que sit lon. consue. l. ij. ad fi. z recitat Jo. and. de consue. c. an. z fuit dictum pe. in. l. de quibus. ff. de legi. z per hoc deciditur qd an probent mutuum si dicant testes scio: quia tali die audiu ipsū cōfiteri alter dicat scio: qz altera die audiu ipsū cōfiteri: quia ex p dictis patet quod nō probant: quia ius probationis trahitur ex cōfessione nō ex dicto testimonio z nō sufficit quod sint cōtestes in solo eo qd ex confessione cōcluditur: qz illud quod confessione surgit vt iuris est per testes impalpabile: z hoc tenet **C** t. No. in. l. ij. C. que sit lon. cōsue. die vt ibi. **C** t. No. Quirit glo. an sufficiat de primo gradu deponere an debeant incipere a stipite. **C** t. No. dicit quod sufficit a primo gradu. s. eo. series. xxxv. q. v. c. i. z. c. de parentela. **C** t. No. Quirit glo. qd si testes deponant z aliqui computent ab vno latere alij ab alio tm: an est probata consanguinitas. **C** t. No. ponit exemplum que est clausula. dicit glo. quosdam tenere qd hoc sufficit: sed dicit glo. hoc sibi nō placere: nec est discedendum ab hac litera que dicit quod ab vtroq; latere testes debent cōputare consanguinitatem. arg. xxxv. qd. vi. de parentela: z de consang. tua cum si. Jo. tenuit primam opi. in illo. c. de parentela. h. **C** t. No. h. **C** t. No. h. **C** t. No. s. e. series. **C** t. No. tenet secundam per tex. hic. **C** t. No. dicit quod ad pbationem directam cōsanguinitatis inter coniugatos exigitur computatio ab vtroq; latere sed vbi dubitatur tm de vno gradu sufficit illum gradum probari p illos qui sciunt illum tantum. Jo. an. dicit opi. Jo. z sequacium pcedere qn testes perhibent testimonij de scientia. opi. Bar. z sequacium est vera cū perhibet testimonium de auditu. Et probant hanc distinctionem rōnes eorum: z hoc qz tex. hic hoc requirit: loquitur: de pbatione p auditum. Et sic not. quod vbi ad vnum totum cōcludendū partes exiunt non est necesse testes esse cōtestes in ipso toto: sed sufficit eos esse cōtestes in partibus ex quibus totum cōcluditur ad hoc facit quod no. in. c. qualiter z quando vbi si deponunt plures aliquem dixisse missam: z vnus dicat quod audiuit epistolā alter quod audiuit euangelium tales pbant. Per hec dico **C** t. No. maledicere in. l. ij. C. que sit lon. consue. vbi dicit qd in probanda consuetudine que concludit ex frequentia actuum non sufficit testes pbare actus per partes vt duo deponant de vno actu alij duo de alio: et alij duo de tertio: qz isti non concludunt frequentia sed concludunt diuersos actus: quia ex particularibus dictis satis cōcludit frequentia licet ipsi probent partes tm requisitas forte posset dici referre **C** t. No. liter testes deponant z producantur si producantur ad probandas partes. ipsi probant partes z illis omnibus probatis bene cōcluditur totum z si in causa respondeant per partes nō probant: qz nullus concludit sufficientem causam. quomodo scis quod inter tales z tales est consanguinitas: scio quia tales fuerunt coniuncti ex vno latere computando. hic non reddit sufficientem causaz: sic z in consuetudine si producantur super frequentia actuum z assignādo cām respondeat super singularitate actus quilibet eorum vel duo simul super vno actu non probant: quia non reddunt sufficientem causaz z maxime hoc est verum quando reperiunt se singulares in qualibet parte: quia non probant vt si vnus dicat de vno actu: alter de alio: z sic loquitur proprie **C** t. No. vt quia vnus testis non duo dicunt de vno actu alter non duo de altero nisi actus esset indiuiduus vt in missa. vt. s. dixi. **C** t. No. Quero an sufficiat quod deponat de visu in vno gradu siue sit propinquus siue remotus. **C** t. No. dicit quod sic quod dicit Joannes and. verum dummodo non sit de gradibus de quibus vel quorum altero queritur. Antonius de Butrio.

1. **C** t. No. Testes post publicationem ad partis petitionem interrogari non debent nisi quando super articulis super quibus non fuerunt auditi vt quia malitiose per examinatore m fuerunt obmissi. numero. 8.
2. Negligentia z dolus quo casu equiparantur.
3. Testes interrogati sup tota cā nullis alijs traditis articulis nō pnt iterato post publicationē reproduci. Libelli loco qn sumitur tota causa.
4. Lopia libelli seu articuloz est danda parti.
5. Testij receptio valet z examlatio facta super tota cā nullis alijs traditis articulis.
6. Lopia interrogatorioz que sit ab aduersa parte debeat dari parti producenti.
7. Testes producti an pōrrectis articulis sint interrogandi sup articulis tantum an sup tota cā extra articulos.
9. Testes quomodo possunt repeti super eisdem articulis nouis vel antiquis

10 Testes quibus casibus certum est non repeti vel admitti post publicationem.

- E**rtuas. ¶ Testes post publicationem ad petitionem partis interrogari non debent: nisi quando super omnibus capitulis non deposuerunt. h. d. l. omnis diuisione. scilicet ibi. Nos igitur. ¶ Mo. q. publicatis attestacionibus super articulis super quibus testes deposuerunt ipsi vel alij non sunt amplius interrogandi nisi in aliquo non deposuerunt: de quo specificè data erant capitula: et negligenter vel malitiose fuit obmissa interrogatio. ¶ Mo. q. dolus et negligentia hic equiparantur: licet aliquando differant. de elec. nihil. de cri. fal. ad falsario. in fine. ¶ Opp. q. etiam si non sint interrogati super capitulis ex negligentia vel dolo quod possint repeti etiam dato quod nulla sint data capitula super articulis: super quibus non deposuerunt: quia super illis nulla timetur subornatio: ergo et publicatio non obuiat. ad hoc quod no. s. eo. fraternitatis. et quod no. s. eo. de testib. super nouis enim capitulis datis: vel non datis ante ex quo super eis nihil dixerunt: vel repugnat quoniam repeti possint testes et noui induci. Solu. dicit quod quandoque a principio in causa nulli dati sunt articuli tunc tota causa sumitur pro articulis vel capitulis: ut in dictis iuribus quo casu si sunt interrogati: et non plene deposuerunt non sunt plus interrogandi publicatis attestacionibus: nec alie pducuntur propter timorem subornationis. Si non sunt interrogati ad plenum si obmissa est interrogatio super aliquibus circumstantiis non ad substantiam dicti: sed ad discernendam fidem testis: vel colligendum an veritatem dicat de quibus. s. eo. causam. tunc quia talis obmissio non vitiat hi testes repetuntur. Si obmissa est interrogatio: circa substantia probanda vel annexa: sicut in probatione prescriptio nis obmissa est interrogatio super tit. vel super bonafide: vel super temporis continuatione: tunc potest iterato repeti: quod adhuc in culpa est non interrogando dato quod non sint dati articuli: quod examinatio spectat ad eum. s. e. cum causam. et non ad partem non imputatur ergo si non dedit interrogatoria. Item quod nec testibus imputandum est si ne sciuerunt omnia capitula necessaria ad probandam prescriptionem. Non ob. si dicatur iudex supplet de facto contra no. de posu. bone. i. quia tale est factum quod supplere potest cum colligatur ex actis: alia enim potius sunt iuris quam facti: bec vera nisi articuli fomentum de nouo ex materia superuenienti que ante non erat deducta: quod tunc poterant non obstat publicatione iterato produci. s. eo. fraternitatis. Si sunt dati articuli super quibus debet fieri examinatio testium: tunc si sunt dati super tota causa: et super illis sunt interrogati: et non perfecte adhuc non poterunt produci si non sint interrogati: hoc dolo vel negligentia ipsius iudicis est obmissum quod in dubio presumo ut dicit Spec. eo. ti. s. nunc videndum. in fi. adhuc repetuntur testes ut hic. Si non obmisit dolo vel negligentia sed ex certa scientia: tunc sine hoc fecerit restringere volens capitula: sine hoc fecerit a principio admittis capitulis: adhuc non admitterentur testes: quia ex hoc videtur taute pronuntiasse. et imputet sibi qui non appellauit quod putat hosti. Verum quando interrogatio erat impertinens: et sic iudex non errauit secus si pertinens et sic errauit quo casu prouidebitur officio iudicis: ut testes iterentur. quod articuli sunt dati partim in causa et partim non: et tunc super articulis datis super quibus deposuerunt non sunt interrogandi super articulis non datis si sunt noui articuli: adhuc non sunt interrogandi: si prius super materia de qua sunt articuli fuerunt interrogati quando iurauerunt super tota causa: si non fuerunt interrogati super illa materia possunt modo fieri noui articuli: et iterato interrogari quia publicatio non obstat. ut no. in d. c. de testibus. et in d. c. fraternitatis: sic intelligo Jo. an. hic. in verbo a principio: qui dicit idem si nunc daret noua capta pertinentia tunc dicit ut. s. e. fraternitatis quod est verum ut dicit. s. q. articuli sunt substantiales p se: si non sunt substantiales: quod non repetuntur propter hoc testes quod non fuerunt super illis interrogati ex quo non fuerunt dati articuli. ¶ Quero an copia articuloz sit danda partibus. dicit Inno. hic quod si expedit enim parti ut faciat articulos: quod multa necessaria probationi possent obmitti ut est dictum. s. Item oportet quod eorum copia detur aduersario ne postea de facili non audiat: si dicat testes super impertinentibus deposuisse: et deponere testes non debuisse. ¶ Si tamen non fiant articuli vel non detur copia nihilominus valet testimonium receptio: sed libere audietur pars opponens si dicat testes super impertinentibus deposuisse se. de quo. s. eo. de testibus. ¶ Quero an copia interrogatorioz que sit ab aduersa parte debeat dari parti pducendi. dicit Inno. quod non: quod interrogatoria dantur ad instructionem iudicis examinantis. et testimonium examinantium et si interrogauerint de alio quod debeant non fit per iudicium partibus. ff. de interrog. act. l. si si vult dare copiam parti etiam non peccat fm Inno. Ainc. dicit hic quod copia non debet dari interrogatorioz producenti propter subornationis timorem hoc verum. dicit hosti. ubi dantur interrogatoria et pars non consentit: quia tunc peccat et malefacit iudex dans copiam aduersæ parti: quia hic non est nisi partem producentem munire et instruere: in quo debeat subornare testem: ut concordet et respondeat ad interrogatoria: sic quod in eo non possit deprehendi falsitas ad quod inuenta

sunt interrogatoria et non ad instructionem recipientium tantum: de quo remittit ad summam. eo. titu. s. super quibus. Est ergo de stilo causarum quod interrogatoria dantur ab ipso contra quem testes producantur ab illo autem qui producit sunt capitula vel articuli super quibus petit interrogari. Iudex autem articulos et interrogatoria recipiet pertinentia impertinentia autem et superflua habet ex officio refecare. C. de proba. ad probationem: et in dubio potius admittat fm hosti. Si ergo in examinando aliquis articulus vel necessaria interrogatio sit obmissa: non obstante publicatione petitur a iudice ut iterum examinetur ne sic probatio obmissa obstat. viij. di. que contra fm Ain et Hoste. et Specu. eo. tit. s. nunc videndum. ad fi. et s. iam de interrogatorioz. verbi. Item caute. nam res indiuisa diuiditur. l. vii. ff. de iudi. ad hoc. ff. de transactio. cu. hi. s. si pctor. ¶ Quero an testes porrectis articulis sint interrogandi super articulis tantum: an super tota causa extra articulos dic si iurauit super articulis tantum: non debet interrogari extra articulos: quia non iurauit: si quid deponat non valet. s. eo. de testibus. Si iurauit super tota causa: et aliquid deposuit extra causam non valet quod deponit. Si deponit intra causam et extra articulos bene valet testimonium: quia valet licet non sit interrogatus: diuimodo sit iuratus. ut dicit. s. c. de testibus. cautus ergo debet esse iudex ut faciat eum iurare super tota causa ut si aliquid extra articulum deposuerit in pertinentibus ad causam valeat eius dictum. bec colliguntur ex dictis doct. hic Enil. Spec. de teste. s. sequitur. ver. illud. Jac. de are. et Ly. in l. fi. C. qui legat. perfo stan. in indi. non ha. ¶ Tenio ad glo. op. quod non publicatis attestacionibus iterato possint repeti testes indistincte. s. eo. constitutus. Jo. ij. et cu. causam. si et quod ibi no. etiam super capitulis super quibus sunt interrogati. Glo. concludit quod quo ad capitula super quibus non sunt testes examinati possunt testes repeti si ex negligentia vel dolo iudicis non sunt examinati: immo videtur quod mero iure ex quo non sunt examinati super illis capitulis: quia cum bec noua sint capitula quod possint et hodie testes repeti et alij examinari. s. eo. fraternitatis. sint publicate attestaciones vel non quo ad capitula super quibus sunt examinati testes: si queritur an possint repeti testes si officio iudicis dic quod possunt et publicatis et non publicatis attestacionibus. i. eo. cum clamor. Si an ad instantiam partis vel testis si incontinenti testis se vult repetere potest. ut. de testi. co. preterea. Si ex intervallo nec ad instantiam partis nec testis est repetendus ut hic nec ante publicatas attestaciones nec postea ut patet hic in c. c. preterea. j. de testi. cog. licet quidam ad instantiam partis repetant: sed male faciunt siue repetantur ut addant siue ut corrigant. ¶ Pro declaratione materie huius est aduertendum quod quandoque agitur de productione aliorum testimonium super antiquis aut nouis capitulis an et quando hoc fieri possit dicit in c. fraternitatis. quandoque agitur de repetitione eorundem testimonium: et tunc ante publicatas attestaciones alique glo. indistincte permittunt. Glo. s. eo. constitutus. iij. permittit cum distinc. l. fi. C. de testi. Glo. in c. cum causam hoc permittit demum ut addat sed non ut corrigat. Glo. hic hoc permittit incontinenti et non ex intervallo quod indistincte possint repeti facit. c. constitutus quod demum incontinenti facit. j. titu. j. preterea. Enil. in Spec. eo. ti. s. satis vtiliter. ver. sed nunquid. etiam ante publicationem: dicit non permitti nisi in duobus casibus. Primus quando de omnibus non fuit recordatus. In aut. eo. s. quoniam non multi. Secundus quando non fuit plene examinatus ut hic et j. eo. cum clamor. po no aliquos casus in quibus possunt indistincte repeti postea venia ad casus dubios. Primus quando receptio testimonium est nulla. ut. s. eodem. cum causam. Nam possunt si dem testes repeti. s. eodem cum causam. secundo. Idem si attestaciones essent commisse. ut no. Spec. eo. ti. s. nunc videndum. ad fi. Secundus casus quando testes non recepti in summario iudicio: quod in plenario possunt repeti. s. eo. veniens et c. cum in tua. Tertius casus quando testes sunt recepti in plenario et inter alias omnino personas indistincte possunt repeti. s. eo. constitutus. j. bec omnia vera nisi partes approbent. ut. s. eo. veniens. et c. cum causam. quia ex quo illos approbant in alio iudicio non possunt produci nisi probet dicam. j. in eodem. c. Quartus casus quando sunt recepti in vno iudicio et repetuntur in alio eoque no. inter easdem personas: tunc conclusio est quod si bec dicta sunt publicanda inuita parte in alio iudicio non possunt alij testes recipi nisi put dicam in sequenti casu quando repetuntur in eodem iudicio si non sunt publicanda adhuc possunt recipi et repeti testes: an publicari possunt inuita parte variare videntur tex. text. videtur a contrario quod indistincte publicandi sint. s. eo. constitutus. cum hoc cōcor. Barto. in l. iij. iudi. sol. et alleg. dictum Inno. s. eo. alberticus. In cōtra. videtur t. x. in c. cum causam. s. eodem titu. puto quod si petitur publicatio in alio iudicio perempta instantia quod fieri non possit quia testes adhuc non sunt omni perfectione recepti: ideo iste effectus probationis testimonium ut futurus extinguitur arg. eorum que dicit in c. causam q. j. puto tamen quod si mortui essent testes quod tunc attestaciones ille valerent et deberent publicari. C. de testi. l. i. et j. eo. presentata. Si non est perempta instantia petitur publicatio coram secundis subrogatis loco primorum iudicis. potest peti publicatio

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

ut in c. constitutus. i. ad hoc. de proba. c. i. Si petitur publicatio coram alio iudice non subrogato loco primi: satis puto quod nisi partes consentiant quod hec publicatio fieri non debeat ad petitionem alterius partis tantum: sic testes poterunt repeti ut est casus non diuinus in d. c. cum causam. 2 in c. constitutus. ij. §. eo. 2 sunt hec de mente Bart. C. de re iudi. l. gesta. Quintus casus quando testes repetuntur in eadem instantia: 2 inter easdem personas 2 hic profertur quor aliquos casus in quibus indubitate possunt repeti 2 aliquos in quibus indubitanter non possunt repeti: 2 aliquos dubios. ¶ Primi casus in quo possunt testes indubitate repeti est qui fuerint dati 2 examinati super certis articulis: 2 nunc repetuntur super diuersis 2 nouiter exortis: 2 absque dubio possunt repeti. ut i. c. fraternitatis. ¶ Secundus quando testes repetuntur officio iudicis ut declarent obsecranda: quia 2 in causa publica 2 priuata ex officio repeti possunt. ut no. glo. de proba. in presentia: 2 hic. 2. §. eo. c. clamor. ¶ Tertius quando repetantur super articulis diuersis ante exortis super quibus non fuerunt iurati: nec deposuerunt vel etiam deposuerunt. non iurati: adhuc indubitanter possunt repeti. §. eo. fraternitatis. 2. c. de testibus. 2 qd ibi no. ¶ Quartus quando ipsemet testis se ipsum repetit incontinenti antequam cum partibus loquatur ut aliquid addat declaret vel etiam corrigat: 2 hic potest. ut in c. preterea. j. de testi. co. ¶ Quintus casus quando super certis articulis data sunt capitula 2 dolo: vel negligentia iudicis non fuerunt interrogati: quia tunc indistincte possunt repeti ut hic est casus. ¶ Sextus casus quando nulli dati sunt articuli vel capitula: 2 iudex interrogando obmisit aliquam partem substantialem: ut quia interrogando super prescriptione obmisit interrogare. de titu. 2 hec possunt indistincte repeti secundum Inno. hic omnes hi casus procedunt ante publicatas attestaciones 2 post. ¶ 7 Casus in quibus certum est repetitionem non admitti sunt isti quando iam publicatis attestacionibus ex intervallo postquam cum partibus locuti repetantur super capitulis super quibus deposuerunt: 2 sunt plene interrogati 2 sunt publicate attestaciones: ut hic a contrario. de testi. co. preterea. 2 hoc verum siue petantur ut declarent: siue ut addant siue ut corrigant ex quo instante parte hic fitur ad instantiam partis non est faciendum. Secundus casus quando nulli sunt articuli 2 testes per totam causam sunt interrogati: publica te sunt attestaciones: quia iterato non possunt repeti: eodem modo ad instantiam partis ad aliquem finem. Tertius est casus quando nulli sunt dati articuli vel in parte in quibus non fuerunt dati: non fuerunt interrogati super aliquibus circumstantiis: licet sit in partibus substantia libus capituli: tunc adhuc non repetuntur ad instantiam partis: licet possint repeti officio iudicis ut dicunt hic doc. Casus dubij sunt quando super eisdem articulis: super quibus deposuerunt ante publicatas attestaciones repetuntur: 2 hic alique glo. dicunt quod possunt repeti ut addant. §. eo. cum causam. sed non ut corrigant: tene in hoc si testes repetunt incontinenti admittuntur etiam ut corrigant: si se non repetunt: tunc officio iudicis possunt ad instantiam partis non possunt nec incontinenti nec ex intervallo siue ut addant siue ut corrigant siue ut declarent repetantur: quia parte repetente semper subest timor subornationis 2 sic glo. debet intelligi in c. cum causam. §. c. ti. Scd casus qui ab initio super articulis datis a iudice non sunt examinati 2 refrenauit articulos 2 articulos ut superius noluit admittere: satis puto quod non possit pars petere examinationem iterato super refrenatis ut hic a contrario sensu secundum Inno. quia potest si pars imputare quare a principio non opposuit 2 appellauit factorem quod cum iudex possit suam interlocutoriam reuocare quod ex officio potest ipsos repetere ex quo videt eos necessarios: licet a principio refrenauerit: 2 in hoc non solum cum Hosti. 2 sic debet intelligi Spec. in tit. de teste. §. nunc videndum. ad fi. Tertius casus quando super capitulis datis non ab initio refrenatis: sed ex post facto non interrogant ex certa scientia non per errorem 2 ex causa: quia reputant illos superanos qui erant pertinentes 2 adhuc idem puto si iudex patefecit non interrogationem parti quia sibi imputet si non appellauit si non patefecit eam parti procedit dictum Hosti. ut tunc teneatur eos repetere ex quo ipse errauit putando superanos: ubi erant pertinentes. Anto. de But.

- 1 Testium reprobatoriam licet vnicam tantum parti facere: 2 an procedat in reprobatorijs dictorum.
- 2 Dilationes testium reprobatorie an exigant cause cognitionem.
- 3 Obiectus testium quare sint vnicam dilatione probandi.
- 4 Instrumentum quo 2 quibus dilationibus possit reprobari.
- 5 Litigantes quam paritatem seruant inter se in probatorijs vel reprobatorijs.

¶ Acet dilectus. ¶ Tertius super principali productos reprobare licet: reprobatorios reprobare iterum: vltimus non est locus reprobationi. In prima processus narratio. In secunda cause commissio. secunda ibi. 2. Mandamus quatenus. ¶ No. j. quod cuiuslibet parti licet facere vnam reprobatoriam testium

siue probatorio: siue reprobatorio: non vltra ex quo patet quod inter probatorios 2 reprobatorios: licet partibus facere duas productiones 2 non vltimas. ¶ Quero an limitatio de qua hic habetur at locum in reprobatorijs dictorum. Ioan. an. dicit quod cum hec de cre. loquatur de reprobatione in personas ut patet. ibi contra personas bis repetitaz sic exorbitans non videtur habere locum in reprobatione dictorum de quo remittit. e. ti. presentium. lib. vi. Inno. in verbo no. secundum Inno. tenet ibi quod potest licet ratio non faciat in contra. sed exorbitans est de cre. 2 al. hic tenet contra. al. dictum Hosti. §. c. ex te noze 2 allegat quia reprobatio dicti concludit reprobationem personarum tene primum quia hec est de cre. exorbitans: 2 non extendenda: 2 quia maior est ratio in refrenandis exceptionibus contra personas quam contra dicta quia persona non legitima ad testificandum potest dicere verum 2 si non admitteretur daretur licentia dicendi falsum: 2 dictum Hosti. qui dicit ibi quod non licet producere testes mulieri contra testes reprobatorios viri non est verum quod hic non probat hec de cre. Pan. distinguit an propter falsitatem opponatur periculum ut repellatur a toto dicto etiam vero 2 habeat locum hec limitatio quia hoc est opponere contra personam an opponat falsum 2 tunc non habet locum hec limitatio per iura que indistincte dicunt falsitatis exceptionem potest opponi post sententiam de proba. licet causam de excep. cum venarabilis 2 quia dicens falsum plus delinquit quam criminosus de fals. c. i. hec vera quando falsitas potest opponi alio non obstante hoc dicit propter cle. testibus. de testi. 2 hoc ponit. §. c. testimonij. ¶ 2 Que ro an hec dilationes ad reprobandum exigant cause cognitionem. Hosti. dicit quod sic immo cum grandi cause cognitione vade sunt. 2 breues: ad hoc. §. ti. j. licet nam si secunda 2 vltima dilatio non datur sine cause cognitione. §. q. ii. spaciū fortioris cognitio requirit in ista. ¶ 3 Que ro de ratione litere dic prima ut infinitas vitetur nam si daretur quarta eadem ratione quinta sic iremus in infinitum. Item quia reprobaciones sunt odiose. §. c. dilectorum. Item ut equalitas seruetur in iudicijs de reg. iur. non debet. lib. vi. ¶ 4 Queritur quid in reprobatione instrumenti an fiant solum due reprobaciones per testes. Ioan. an. dicit quod reprobatio instrumenti per testes habetur pro prima probatione per testes 2 sic circa illam poterit fieri prima 2 secunda reprobatio nam vult litera quod contra probatorios quicquid probet. Prima fiat reprobatio 2 circa illam fiat secunda 2 non vltra casus ergo non prouisus remanet incommuniis regulis: ad quod de rescript. sulcepum lib. vi. 2 qd ibi no. in glo. ar. qd 2 super ea eadem ratione dicit quod testium secundum reprobatorio: reprobatio licet non possit fieri per testes poterit fieri per instrumentum cum ista litera satis aperte ostendat quod verba generalia precedunt intelligentiam de tertia reprobatione ne facienda per testes ad hoc. §. de fi. instru. cum dilectus. ¶ 5 Opp. quod hic non seruetur paritas inter litigantes contra illud. de reg. iur. c. non debet. nam si actor probat in principali reus producit reprobatorios actor reprobatorios reprobatorio: iam contingit quod actor habet productiones duas reus tantum vnam. Glo. legit duobus modis vno modo ut loquatur quando actor 2 reus ambo produxerunt probatorios. Secundo utriusque conceditur ut producant reprobatorios. Tercio utriusque datur potestas ut producant reprobatorios reprobatorio: rum: 2 sine hinc inde seruabitur paritas. ¶ Secundo modo legitur quod actor producit probatorios. Secundo reus reprobatorios. Tercio actor reprobatorios reprobatorio: tunc si dicatur actor habet plures productiones. Respondetur multipliciter. Primo quod si reus incubisset onus probandi super sua exceptione: eodem modo habebit duas productiones. Secundo modo responderetur quod satis seruatur paritas in numero reprobatorio: rum: 2 dicit glo. quod est casus in de cre. presentium. eo. ti. lib. vi. bodie. 2 hoc teneat. Anto.

- 1 Attestaciones facte 2 recepte per arbitrium qui faciunt fidem in iudicio si testes mortui sunt. nu. 6.
- 2 Compromitti potest in clericos super iure spirituali.
- 3 Compromittentes possunt a compromisso recedere quando arbitri se longius absentant in breui non reuersurus ad locum compromissi. nu. 8.
- 4 Arbitri tertius non potest aliquid laudare duobus absentibus.
- 5 Acta litis ordinaria facta coram arbitro quo profunt coram iudice ut super eis possit fundari sententia. nu. 9.
- 7 Compromissum quomodo transit ad successorem.
- 9 Sententia iudicis ordinarij quomodo potest fundari super actis iudicis ordinarij.
- 10 Compromissum vel arbitrium quo expiret morte alterius.
- 11 Testium dicta coram arbitro absque consensu partium recepta sic coram iudice producantur quando probant.
- 12 Testes mortui possunt obijci.

¶ Resentata. ¶ Attestaciones recepte per arbitrium faciunt fidem in iudicio si testes mortui sunt: si viuus est in optide illius contra quem testes producti sunt an velit attestaciones recipere an vel testes de nouo recepti. b. d. In prima partis petitio. In secunda cause commissio

2 cōmissio. ibi. discretioni. ¶ Mo. i. q. super iure spirituali pōt com
3 promitti in clericos. ¶ Mo. ii. arg. q. a cōpromisso recedi pōt quan
do arbitri se longius absentant in breui non reuerfunt a loco com
4 promissi facti. ¶ Mo. iii. tertiū arbitrum nō posse aliquid laudare
duobus absentibus quando in tres est cōpromissum simpliciter abs
5 q. clausula si nō omnes. ¶ Mo. iii. argumentū q. acta litis ordina
toria facta corā arbitro. p. sunt coram iudice vt super eis possit fun
dari sententia: quod est verū papa vel partibus approbantibus als
6 non. Ultimo nō. summarū. ¶ Oppo. q. nō sufficiat cōsensu eius
contra quem. s. e. veniens. z. c. cum causam. ij. Solu. quando attesta
tiones sunt nulle vel quādo sunt in minus plene iudicio recepte nō
proficiunt absq. consensu vtriusq. sed quando sunt recepte corā ar
bitro z. plene p.ficiunt coram iudice: q. recepte corā quasi iudice cu
ius loco index subrogatur per q. patet q. si essent corā arbitratore
absq. forma iuris procedēte proficerent in iudicio: secus si essent ab
eo recepti in forma iudicij. vt nō. Butri. z. Bar. in l. pen. C. de arbit.
7 ¶ Oppo. q. cōpromissum nō transeat ad successorē de arbitris cō
promissum. So. extenditur q. de successore fuit in cōpromisso dictū
quia factū nomine ecclesie. Itē intellige q. factū fuit de consensu su
perioris: als non esset reale ita q. transiret ad successorē. de trans. de
8 cetero. de arbi. peruenit. de traslac. veniens. ¶ Oppo. q. coram isto
tertio debuerint procedere si non pcedebat coram alijs. de arbi. c. fi.
lib. vi. z. s. de arbi. Solu. pōt intelligi q. dati erant simpliciter: vnde
nō poterat procedi nisi corā omnibus vel potest dici q. illo sic in lō
ginoquo absente nō arctantur partes procedere coram eo: quia illud
possumus q. cōmode possumus. ff. de verb. ob. l. nepos proculo. ad
huc de in integ. testi. cum ex literis. in fi. de fidei. constitutus. Itē
nec ad locū remotū possunt partes citari nisi hoc sit dictū. vt not. de
arbi. dilectus. in glo. ij. circa mediū. als solum in loco cōpromissivel
in secessibus si arbitri sit talis qui hoc facere cōsuevit agere: z. in suā
videm vel locū cōpromissi: dūmodo locus vtriusq. parti sit equalis. ff.
de arbi. l. si cum dies. s. si arbitri. z. hoc dicit Innoc. tenendū quāuis
quidam dicant arbitriū ad duas dietas citare posse. de rescrip. nōnul
li. z. ex his infert Hostiē. cōtra literā que tota die de curia emanat. s.
non obstante constitutione de duabus dietis z. non declaratur in ea
quantum ultra: per quam reus quandoq. nimis grauatur vnde vi
deat iudex an beneficiat. xl. di. si papa. nam rationem reddet in di
stricto examine. it. q. ij. aliorū. hodie cōmuniter ponitur in literis:
q. ultra quatuor dietas z. vide q. nō. Jo. an. de rescrip. nōnulli sup
verbo mentionē per que videtur hanc clausulā vel limitationē etiā
9 si nō apponatur subintelligi. ¶ Oppo. q. super actis corā arbitro
nō possit fundari sententia: vt patet. ff. de arbi. l. penul. Sol. dic q.
acta litis de cōfessionibus p.ficiunt: scōm distinc. huius. c. z. l. si. C. de testi.
acta ordinatoria si a papa vel a partibus approbent p.ficiunt vt hic.
Si nō approbent vt p.ficiunt quo ad effectus p.teritos vt inter
ruptionis p.scriptionis quo ad hoc: vt super ei. possit fundari sen
tentia nō p.ficiunt: quia talia acta non sunt iudicialia. cum arbitri
sententia nō pareatur nisi metu pene. C. de arbi. l. i. vnde nō cōsentit
se parte necesse erit de nouo libellū dare z. deliberatorias. z. de calū.
inrari z. dilatiōes repetit. hīs similia ad hoc: q. hic datur optio pti
contra quam sunt producte attestaciones. Attestaciones aut valēt:
scōm distinc. hic positam: z. idem in cōfessionibus. vt. di. l. pe. q. hic fa
ctum respiciunt. Idem Innoc. de arbi. ex parte. nisi in cōmissio sit oi
ctum vt iudex ex eisde actis possit pronuntiare. vt ipse nō. ibi. spec.
in ti. de lit. contē. s. nunc tangamus. ad fi. dicit q. nō proficit lit. cō
te. coram arbitro ad sententiā coram iudice: sed sic quo ad alia. de cō
fessione idem q. dicit. s. spec. in ti. de confes. s. nunc videndum. ver.
quid de confessione. vbi Jo. an. in addi. disputat: an dicatur iudicia
lis ita q. habeat executionē promptam. de quo dixi. de cōfess. c. fi. et
nō. Ly. de cōfess. l. i. ibi tenet q. confessio valet nō vt facta in iure: sed
extra ius etiam si sit emologatum cōpromissum: q. actus arbitri nō
est iudicialis multominus si sit facta coram arbitratore nam nō re
peritur q. confessio emologetur sine sententiā. ergo z. c. ff. de appel.
precipimus. fm. Ly. ibi z. Jo. an. ibi in addi. ¶ Prima glo. querit
quare partes non arctentur pcedere corā archiepiscopo. dicit quod
ex quo factus est archiepiscopus nō poterit cogi sententiā dicere
hoc non placet doc. quia lex quam allegat glo. loquitur in laico qui
factus est clericus hic compelli non potest: sed bene potest compelli
clericus licet receperit maiorem gradum post q. arbitrium suscepit:
quia non reperitur contrarium cautum. ¶ Quero an poterit cū fal
so procedere alter arbitri. glo. dicit quod non: sed de materia gl. dic
10 hodie. vt de arbi. c. fi. lib. vi. ¶ Oppo. q. morte alterius arbitri non
expiraret cōpromissum. s. de arbi. c. fi. z. q. ibi nō. Sol. cōpromissum
11 expirat vt hic non arbitrium vt ibi. ¶ Oppo. q. valeat testes abs
q. consensu partium recepti coram arbitro si producantur coram in
dice. C. de testi. l. si. Sol. si vniat testes distinguatur vt hic si sunt mor
12 tui indistincte valent vt ibi. ¶ Querit glo. an possit quis obfcere
in personas testium qui mortui sunt. Glo. dicit quod sic. de quo vt li
te non contesta. quoniam. Jo. an. and. dicit quod sic potest hic intel
ligi: quia de hoc hic est casus per literam positam ibi vtroq. casu. se
cundum Hostien. Anto. de But.

1 Testis etiam religioso qui sine iuramento deposuit non creditur.
2 Testes de conuentu possunt pro conuentu z. monasterij vtilitate te
stificari.
3 Professus quomodo quis potest fieri infra tempus p.uationis etiā
quo ad regulam minorum.
4 Testis etiam non iurato licet non contradicatur quando nō creditur
vbi non sit p.udicium tertio.

Super. ¶ Non creditur testi etiam religioso qui
sine iuramento deponit. h. d. Cōmunis di
uisio. scōa ibi. Respondemus. ¶ Mo. q. t. tes de cōuen
tu possunt pro cōuentu z. monast. vtilitate testificari.
¶ Mo. ij. q. etiam religiosi nō valet testimonium contradicente par
te absq. iuramento. ¶ Mo. iii. q. scōm bec iura. j. tēpus probatio
nis quis poterat p.ferri regulam minorum. ita quod obligabatur
religioni in specie: hodie dicit de regula. nō solum. lib. vi. ¶ Op.
q. licet non contradicat non valet testimonium. vt. s. co. tuis. Jo.
an. subaudit ad tex. maxime nisi expresse consentiat vt ibi scōm glo.
z. Jo. an. glo. allegat iura pro z. contra an vni testi creditur concludit
quod regulariter non creditur: nisi quo ad p.umptionem excipit
glo. vnum casum quando alteri non sit p.udicium z. declarat. Non
ob p.dictis quod episcopo credatur. xi. q. i. quicunq. alias. incipit
omnis: quia illud non tenet vel ponit p.uillegium episcoporum q.
eis cōcessit imperator: in causis quę vertuntur in iudicio seculari. nā
in ecclesiastico vel de ecclesiasticis nullum p.uillegiū dare posset fm
Innoc. ad quod de re. ecclē. non alie. c. fi. de deci. tua. z. quod not.
ne cle. vel mona. sicut te. fm Hosti. z. Jo. an.

1 Testes sunt diligenter z. sigillatim examinandi.
2 Canonizari vt quis possit dno requiruntur.
3 Testes quando dicantur sigillatim examinati.
4 Testium examinatio an possit subdelegari.
5 Miracula procedunt quādo ex duobus z. quomodo rex francie fa
cit miraculum ex dono dei.
6 Testes quare sunt sigillatim examinandi.

Venerabili. ¶ Diligenter z. sigillatim exa
minandi sunt testes. h. d. In p.ima
petitio. In secunda testium recipiendorum commissio.
2 secunda ibi. Discretioni. ¶ Mo. duo requisita vt quis
canonizetur vt sanctus quod vitam duxerit virtuosam: z. miracula
fecerit vide q. nō. de reli. z. ve. san. c. i. lib. vi. z. j. de reliquijs. c. primo.
¶ Mo. testes sigillatim z. diligenter examinandos. ¶ Mo. q. in inqui
sitione aliquando quis p.ebet ministerium sine fiat ad inuenienda
miracula vt hic sine crimina. de re iudi. cum. j. z. A. de accu. cū olim
vel defectus. de purg. ca. accedens. ¶ Quero quando dicantur si
gillatim examinari dicit quādo quilibet per se nō duo simul aliter
3 non valeret testimonium. s. co. cum causam. ¶ Quero an hic pos
sit subdelegare hunc articulum. Bona. q. nō ppter arduitatē ne
gotij z. ppter industriam electum. de offic. deleg. c. fi. Jo. remittit ad
cle. j. de offi. deleg. z. ibi nō. z. s. de offi. deleg. super questionū. in prin.
4 ¶ Glo. i. est clara inquātum. dicit de miraculis simonis. dicit Jo.
an. quod quandoq. miracula procedunt ex scientia. quandoq. ex do
no dei: vt in rege francie. z. in p.phetis nam p.phetant Saul qui p
sequebatur David. j. q. i. p.phetant. ad hoc de cōf. distinc. iij. solēt.
5 ¶ Glo. assignat quare testes sigillatim sunt exami
nandi ne vnus instruat alium: ideo dicit Jo. an. q. debent exami
nari sub silentio: z. alia potest esse ratio ne forte ipsi contradicenti
bus voces de foris audiantur: z. sic partes distant testificata. quo ca
su nō esset locus productioni testium. j. c. iij. sed de hoc dic vt dixi. s.
eo. series. z. j. c. vltra tertiam. Est tamen casus in quo ea adiuvantur
6 in publicatione testamenti. C. de testa. l. publicati. de quo remittit
Hostien. j. c. ij. c. penul. z. vltimo.

1 Testis obscure deponens pōt iterum examinari.
2 Confuse dictum aut scriptum pro nō dicto vel scripto habetur.
3 Testium publicatio quomodo iudici non obstat in producēdis no
tis vel repet. endis antiquis.
4 Publicatis attestacionibus an prosecutor inquisitionis valeat tes
tes producere vel repetere.
5 Testes quomodo possunt publicatis attestacionibus repeti ppter
obscuritatem.

In clamor. ¶ Iterum examinandus est
testis qui obscure deposuit. b.
d. In prima querela. In secunda mandatum ibi manda
mus. ¶ Nota quod non obstante publicatione por sit te
stis examinari qui obscure deposuit: z. repetitur iudicis officio. de
hoc dixi. s. eodem per tuas dicam. j. etiam. ¶ Mo. q. cōfute dictū
pro non dicto habetur nisi declaretur sicut z. confuse scriptum: vt pa
3 tet. ff. de his que pro non scrip. babe. l. verum. ¶ Mo. q. publicatio
sss ij

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

testium non obstat iudici in producendis nouis vel repetendis antiquis testibus. Primo assignant voto. b. c. rationem: quare publicatio attestacionum non noceat iudici. d. c. primo: quia non est in iudice suspitio: cum non tangatur eius commodum vel incommodum. Secundo quia omnia sunt iudici aperta: ideo nunquam possit produci si propter hoc impediretur. ¶ Quero an prosecutor inquisitionis publicatis attestacionibus valeat producere testes vel repetere Innoc. dicit quod sic: quia licet minister sit nullum habet ius in illa: quod patet quia mutari potest et remoueri: de accusatio. olim q. non esset si haberet ius in illa: de procurato. capi. ij. lib. vi. ad hoc q. non potest dici dominus cum litem non contestetur: vt patet vt lite non conte. quoniam. §. sunt et alij: de accusa. qualiter: ad hoc quia talis non possit propter suum interesse appellare cum non interfuit nisi appellaret nomine superioris qui ipsam ad promouendam inquisitionem deputauit: vel inquiri mandauit: hoc secundum quosdam. Recitat alios dicere: q. habet promotor ius in inquisitione. ex quo cepit illam imitari. de offi. delega. gratia. 2. c. licet: et q. potest appellare: maxime si sit monachus vel canonicus illius ecclesie: contra cuius prelatum sit inquisitio. cuius interest habere bonum prelatum: immo etiam interest et parochianorum et patronorum: vt no. de reb. eccle. n. aliena. si quis prebiterorum: unde non videtur quod possit post publicationes testium producere testes: nisi vellet de collusione docere: sic in actione populari. ff. de accu. si cui. Nec ob. q. hic dicitur q. hic non erat specialis prosecutor inquisitionis. vel si erat non reprobatur hic ad instantiam partis: nec noui producebantur: sed officio iudicis. de quo. j. de accu. cum dilecti. Hostien. dicit q. si nullus promouet inquisitionem: sed iudicis officio: et non nocet in aliquo publicatione: hoc dicit verum s. f. de suo consilio. c. l. q. repeti possunt vt declarent: sed non vt addant: quia redderentur periuri: cum iurent plenam dicere veritatem: de accu. dilecti: sed dicit ibi l. p. de testi. q. per hoc non redduntur periuri: cum tunc forte non recordabantur. s. eo. cum causam no. Redeo ad Hostien. qui dicit: q. dictum est procedere nisi forte inquisitor: alio se suspectum reddat: malitiose pro rogans: vt inquisitum teneat impeditum: q. presumitur: si parum vel nil expedit: dilationes longas assignet: de mense in mensem recipit solum vnum testem: quibus publicatis dicit se alios velle recipere: melius veritatem inuenire. ff. de eden. argentarius. §. cum autem vers. sed non est ita: iterum procrastinat et publicat: et vult procedere in infinitum de malitioso ergo processu: potest contra talem presumi. arg. de presump. nullus: unde dicit quod cum talis protelatio: nec ecclesijs expediat. nec prelati nec ipsos subditos propter statim dubium superioris inquirentis terminum sibi statuitur. j. quem inquisitionem ceptam expediat: et colapso inquisitio absoluit: si prius non fuerit impeditus. de app. oblate. de testi. spo. frequens. lib. vi. et q. no. de app. dilecto. Si autem aliquis inquisitionem vel promouendam et possunt repeti et induci non obstante publicatione: q. re vera iste non est pars sed quasi pars similitudinaria: q. talis non habet libellum offerre nec litem contestari: et his casibus pcedit prima opi. hic tene quicquid sentiat Spec. in tit. de inquisi. §. nunc tractemus. ver. sed nunquid publicatis. in. viij. col. qui videtur hic casu nolle re petitionem admitti. sic d. intelligi q. no. Jo. xxx. q. v. iudicantem. Si autem datus est a socijs vel ipse se offert. ita q. promouet et prosequitur inquisitionem vt vere pars et hic libellus offertur et lis contestatur. de pnr. ca. cum dilecti. de indi. exhibita. de accu. veniens. 2. c. cum dilectus. et prelatorum hoc casu procedat secunda opi. ad hoc q. no. s. eo. olim. Si tamen videt in hoc casu inquirens ex probabilibus coniecturis: q. non expedit ecclesie talem prelatum habere poterit ex puro officio non ad instantiam partis plenius inquirere veritatem: ad hoc. s. eo. per tuas. vel melius et iustius erit s. m. Host. q. illo absoluto ab instantia prime inquisitionis alia incipiat de nouo. de pur. ca. cum dilectus. in glo. forsan. vel illi purgationem indicat. de quo remittit. de coha. cleri. et m. tua. ¶ Opp. cum glo. q. testes non debeant post publicatas attestaciones etiam propter obscuritatem repeti: tum quia contra producentem dicta obscure sunt interpretanda. vt patet de proba. in presentia. cum concoz. de verbo. oblig. inter stipu. ff. de pac. l. veteribus. tum quia publicatis attestacionibus et. s. eo. fraternitatis. Glo. concludit q. testis obscure testificans ad petitionem partis non repetitur: sed ad petitionem iudicis ex suo officio vbi tangitur publica utilitas sic: vt hic quia qualitercumq. debet iudex laborare ad veritatem inueniendam. xxx. q. v. iudicantem. de fide instru. cum Jo. c. si. dic aliquando testis repetitur vt addat vel corrigat aliquando vt declaret aliquando et confirmet. Si repetitur vt addat: tunc dicit Innoc. q. non admittitur repetitio: de hoc tamen plenius dic vt dicit. s. eo. per tuas. et no. j. de testi. co. c. preterea. quandoq. repetitur vt declaret: dicit hic Innoc. q. ad petitionem partis non admittitur officio iudicis sic. vt no. s. de proba. licet causaz. vbi glo. et. s. eo. per tuas. quia in omni causa dubia sunt declaranda ad q. laborare debet iudex. de fide instru. cum Jo. Recitat alios dicere quod interpretandum est dictum contra producentem: s. prius dictum plus placet: et contraria procedunt quando non vult iudex testem repetere licet repetere debeat per que dicit Innoc. quod si alio

qui testes dixerint obscure: aliqui min⁹ obscure hoc casu qui obscure dixerint interrogandi sunt de declaratione dictorum suorum: tamen alij non essent admittendi ad hanc obscuritatem declarandam. ¶ Alij dicunt hoc esse verum vt repetatur et admittantur demum ad declarandum cum adeo sunt obscuri q. nullum habent intellectum nam si diuersimode possunt intelligi: tunc si id q. dictum est: habet aliquam causam interpretationis illa recipitur. ff. de legi. l. minime. 2. l. si de interpretatione. de consue. cum dilectus. alias q. benignius. de ver. signi. abba. vel fiet contra producentem interpretatio: sed tu s. m. Host. tene indistincte repetitione posse fieri: vt est dictu. §. q. testes alij producuntur vt confirmant prius dicta reprobata: vt quia probari per testes vnum per alios testes est probatum contrarium: volo confirmare primum per alios testes post publicatas attestaciones: tunc dicit Innoc. q. adhuc possum: ideo si probauit quis q. tali die emit bon. vineam et pbatum sit q. eadem die erat absens de bon. ita q. no. poterat ibi contraxisse: producit alios ad probandum q. fuit bon. poterit illos testes producere vt prius dicta corroboret. in aut. eo. ti. §. si vero deducens. 2. §. c. ex tenore. de quo etiam dictum fuit in glo. dicit tamen q. moderni non admittunt hoc dictu ppter dilationem qua habuit ad pbandum tamen satis sustinenda est petitio si hoc casu suo sacramento declaret q. malitiose no. petat probabiliter enim credere potuit q. duo testes sibi sufficeret ex quo probatione superueniente cognoscit contrarium auditur: et de hoc est casus. s. eo. cum in tua. Ex predictis omnibus fit iudex inquirens instructus quod prius examinet dicta testium qua illa publicet: et si videat non probatum vel per tales probatum qui possint repelli non publicet si alios speret habere. ¶ In glos. ibi veteribus. et de regu. iuris. contra cum. lib. vi. et intentionem dic vt in c. cum ad sedem. de restitu. spolia. Anto. de But.

- 1 Testis esse non potest qui perseuerat in crimine etiam civili emendatus vero non infamis admittitur in civili et criminali nota civiliter.
- 2 Delictum seu crimen non repellit a compurgando.
- 3 Crimen seu delictum non repellit a iustificando.
- 4 Testis an repellatur ratione cuiuslibet delicti aut criminis. Peccatum et crimen an differant inter se.
- 5 Testi cui crimen opponitur an tradantur capitula.
- 6 In delicto seu crimine q. dicatur quis perseuerare.
- 7 Testis esse non potest qui de crimine non fuit emendatus.
- 8 Infamis esse reputatur per iurum licet sit de crimine emendatus.
- 9 Infamia que repellat a testificando. nu. 15.
- 10 De crimine quando dicatur agi civiliter.
- 11 Per iurum quando quis dicat vt sufficienter a testimonio repellat.
- 12 Testis esse potest infamis aduersus infamiam restitutus: et an infamis non restitutus repellatur indistincte in causa civili ratione cuiuslibet infamie. nu. 15.
- 13 Testis quomodo non repellitur infamia canonica notatus.
- 14 Testis criminofus etiam de crimine emendatus repellitur a testificando quatuor casibus.
- 15 A testificandi potestate an repellat indistincte emendatus de quocunq. delicto.
- 16 Testis contra quem crimen opponitur an repellatur.
- 17 Testis repellatur a testimonio an sufficiat probare q. sit excoicatus ex quo est absolutus.
- 18 Testis repulsus in vno iudicio quomodo ex tali repulsione potest in alio iudicio obijci.
- 19 Testis criminofus emendatus de crimine quomodo productus in causa civili non reprobatur.
- 20 Criminofus quomodo dicatur de crimine emendatus.
- 21 Testis cui crime obijcitur an possit obijcientem repellere exceptio ne criminis.
- 22 Seruus vbi dicitur legitima persona standi in iudicio quum vult pbare matrimonium contraxisse cu aliqua q. possit obijcere contra testes aduersarij eo quod sunt serui.

Testimonium. ¶ Perseuerans in crimine etiam in civili repellitur a testimonio. Emendatus vero non infamis admittitur in civili et criminali nota civiliter. Fallit in puro in criminali dicebat Ab. tres casus ponit quibus in civili et quatuor quibus in criminali testis repellitur. Sunt due partes prima loquitur de criminoso perseuerante. Secunda de emendato ibi: si vero secunda subdividit. Prima tractat de emendato in civili vel de crimine civiliter nota. Secunda in criminali ibi in criminali legam per partes. ¶ Nota primo crimen in quo quis perseuerat repellit quem ab officio testificandi et in civili et in criminali. ¶ Opp. q. non repellat crimen a testificando. vt. j. de purg. ca. constitutus. So. non repellat a compurgando vt ibi not. sed bene repellit a testificando. vt hic. ¶ Opp. q. crimen non repellat a testificando. ij. q. viij. in summa. xxxij. q. i. §. bis autoritatibus. dic quod licet non repellat a iudicando. vt ibi

do: vt ibi et no. Innoc. de rescrip. scilicet status. 2. c. super literis. 2. de excep. cum venerabilis. 2. de offic. deleg. cum super. repellit tamen a testificando vt hic que sit ratio ponit Jo. and. de cle. ex. si crederet quod officium testificandi est proprie fideliter dicere cui opponitur infidelitas peccati. vt in. c. i. §. eo. sed index indicat vt sibi videtur. In aut. vt in iuran. qd prestat. ab his. §. i. Alia redditur per Innoc. de elec. nihil quia officium testis non habetur ex publico officio: sed a natura licet actus testificandi sit officij publici. §. eodem. licet ideo tolerare nihil operatur data criminofitate quod secus est in officio iudicandi. per hec dicit Vincentius hic quod licet canonicus criminofus repellatur a testificando vt hic non repellitur ab eligendo: quia primo casu exequitur actum publicum: secundo priuatum suum ius a quo non repellit criminofitas cum toleremur vsq. ad vltimum vt titulum. Si tamen capitulum faceret illum electorem vel scrutatorem posset is tanquam non fidedignus repelli. §. de elec. quia propter z ibi de hoc. In quantum dicitur hic criminofum repelli a testificando z a testimonio intellige delato vel ferendo quando primo casu facta est reservatio ad tempus disputationis. vt no. §. eo. ex parte ade. dicit tamen Jo. de. q. iij. testes quod licet criminofus testis testimonium repellatur si tamen recipitur non euacuatur ex toto vt patet ibi qd no. ¶ Quero an quodlibet crimen repellat dic quod sic. z criminis appellatione comprehendatur omne peccatum mortale: disferentia inter crimen z peccatum habetur. de reg. iur. in regula delictum. C. si aduer. delict. l. i. ad hoc. de ver. sig. forus. Pau. alleg. in contra. §. eo. c. iij. vbi mendax qui est in peccato testificatur nam mendacium est peccatum. xxiij. q. ij. §. item quod dicitur. cum se. Item quia hic loquitur de crimine: aliud est crimen aliud est peccatum vt in iuribus. §. alleg. nam crimen est graue accusacione z donacione dignissimum. lxxij. dist. c. i. in fi. vnde dicit qd Alia. z Vinc. §. eo. super eo dicunt quod exigitur qd crimen saltem sit tale qd repellatur a promotione z c. eo no fuit dispensatur: hic sequitur Pau. boc. ¶ Quero an testi cui opponitur crimen tradantur capitula dicit Jo. and. qd no vt no. de pur. ca. inter. super glo. ij. quia hoc crimen plus contra partem opponitur qd contra testem puto tamen qd si assumat testis defensionem super crimine. vt no. de fidei. peruenit. z dicit de elect. per inquisitionem. qd tradenda erunt sibi capitula: cum ex hoc possit puniri vt ibi. z. l. ij. q. v. constitutus. ¶ Quero quando dicatur in crimine perseverare: dic quando non egit penitentiam vel egit simulatam quia ad vomitum redijt. de pe. dist. ij. in prin. z. c. si autem. als sunt qui dicunt. Sed est dubium quis habet probare perseverantiam vel emendationem die in criminali negans perseverantiam h3 probare per regulam semel malus. in civili si crimine est notorium habet probare adhuc dicens emendationem. Si occultum probare habet dicens perseverantiam vt fiat interpretatio in meliorem partem: et ne presumatur immemor sue salutis. ij. q. vij. ipsi apostoli. fm Joa. ibi: idem Specu. co. tit. §. i. ver. Item opponitur per que videtur qd opponens qd non seruat decre. omnis. de peni. habet probare fm Pau. credo qd si non constat de crimine licet opponat non seruata decre. omnis opponens debet probare: sed sicut probatum crimine si apparet de emendatione crimen presumitur: sic publicum vel occultum: sed est dubium quid si testis est non criminofus scdm tepus iuramentum: criminofus scdm tempus depositionis an repellatur dicit Archidia. quod si eius crimen non est notorium testimonij eius recipitur z in tempus disputationis reservatur: si efficitur notorius tempore de quo deposuit non admittitur eius dictum propter infamiam superuenientem. vij. q. iij. talia ad si. fatuus enim esset qui illud reciperet. vt dicit Archi. ij. q. v. constitutus. ad hoc tex. ibi. z. vj. q. i. infames. remittit ad no. in Spec. de teste. §. opponitur. ver. quid si testes. Sui. de suza. vt ibi recitat Jo. an. qd no sit recipiendus nec volet eius dictum: quia debet esse vtroq. tepore habilis z hanc sol. approbat etiam Jo. an. in regula factum legitime. de reg. iur. lib. vi. Pau. hic dicit qd hoc opi. procedit quando recipitur a iudice: secus si ab exegutore dato ad examinandos testes: quia postea recipere: h3 postea tempore disputationis fides repellitur. Non ob. si no opposuit tempore iuramenti: quia hic poterat ignorare. Item no vocat ad hoc vt opponat: sed vt videat iurare. §. eo. in nomine domini per quod patet quid dicendum de casu conuerso quando est inhabilis scdm tempus iuramenti: z habilis secundum tempus disputationis. ¶ Glo. §. generalia persequitur: allegans cōcor. tex. per diuersa verba. ¶ Quero ad secundam partem non emendatum de crimine cū quo remanet infamia iuris repellit a testificando siue in civili siue in criminali. ¶ Glo. §. emendatum de crimine qui non remanet infamatus non repellit excepto crimine perijuri. Ex hoc no. qd crimen perijuri non infamat: alias exceptio no esset bona. ¶ Quero. q. in famia tantū repellat in criminali vt. §. in fi. Sol. infamia iuris repellit tantum in criminali. vt in ver. seq. per hoc soluitur questio de portatibus crucis ppter heresim an repellant a testificando: q. quasi notatur infamia facti saltem repelluntur in criminali. de quo in Specu. de teste. §. i. ver. quid de portantibus. ibi: concludit quod etiam in civili: quia cum ex hoc sit conuictus est infamis. vt de hereti. excom.

moniamus. §. credentes. ¶ Quero quando dicatur de crimine civiliter agi: dicit Jo. and. quando de crimine agitur ad penam pecuniariam. ff. de priua. delict. l. vlti. fm Vinc. dic applicandam partem vt ibi not. z no. Innoc. de accus. qualiter. dixi super rubrica. §. de indi. ¶ Quero quando dicatur quis periurus vt repellat dic quādo iuravit falsum vel non seruauit licitum iuramentum: secus si iuret temerarie. §. eodem intimauit. z. c. constitutus. fm Innoc. licet quidam restringant hoc quo ad illum qui cum inducit ad iurandum temerarie vt possit contra eum testificari z non contra alios: z hoc in ipsius odium. refidet tamen Innoc. quod admittatur in quo cunctis: quia eo ipso quod non obstante iuramento testificatur: videtur emendatus de delicto temerarij iuramenti procedit ergo decre. reiecta distinctione inter promissorium z assertorium: vel an sit de preterito vel futuro indistincte periurus repellitur quando licitum est iuramentum: quando est illicitum propter ventre contra illud non repellitur. Idem si dubitetur an sit licitum. de elec. venerabilis. quia veniens contra resistitur a testificando z dicit Hosti. hic consequenter teneri per doct. quod temerarium iuramentum non repellat a testificando sicut nec a dignitate. de iureiuran. sicut nostris qd tamen putat verum in eo quem penituit. de quo remittit ad sum. co. tit. §. i. ver. fama. z ver. excipitur. Inducit hic Jo. and. decre. vt legitur ma quod periurus non est infamis. de hoc. ij. q. i. infames. tex. quod non sit infamis. de ordi. cogni. cum dilectus. potest induci pro z contra. de hoc glo. de renun. nisi. §. propter conscientiam. per Archidi. xv. q. vi. autoritate. xxiij. q. v. parumli. glo. in aut. vt se. ma. §. i. colla. v. glo. in l. que sub conditione. de condi. insitu. glof. vj. q. i. quicunq. hic Vinc. dicit quod secundum canones est infamis periurus secundum leges non nisi in casu. l. si quis maior. C. de transac. ad hoc. ff. de his qui not. infam. l. lucius. Archidi. vbi. §. tenet post Hosti. z Hosti. quod si iuramentum est assertorium non est infamis vt. l. si quis maior. C. de transac. z. vj. q. i. infames. z. l. ij. ff. de cri. stel. idem glo. in l. que sub conditione. §. alleg. glo. tamen in dicta aut. exigit quod iuramentum non sit simplex sed firmet pactum: vnde dicit qd hic duo iuncta infamant non sola conuentio iuramenti z hoc dicit gloss. ibi que incipit: sed quare dicit quod idem glo. in l. lucius. tenet quod eo qd iurat parti est infamis: secus si soli deo puto periurum infamem infamia canonica que repellit a dignitatibus. vt dicto. c. infames. z sic intelligo Fred. suo consilio. xxiij. z. xl. xij. z que repellit a testimonio: quia ex quo semel fuit infidelis non admittitur: vt dicit glo. in dicto aut. vt scē. muli. quo ad infamiam iuris satis puto esse bene dictum quod demum quando contra iuramentum firmantem pactum z sic loquitur text. si quis maior quia penale est restringendum est: et secundum hoc concordantur iura obuiantia. nec ob. quod iuramentum habeat in se pactum quia hoc est falsum. vt no. de iureiuran. de bitores. ff. de fidei. si quis pro eo. glo. in verbo emendatus repetēs z confirmans tex. ¶ Quero. q. iij. q. iij. §. item lege. vbi infamis non repellitur. glo. dicit quod hoc verum nisi aduersus infamiam fuerit constitutus: vt ibi cum concor. ¶ Quinto oppo. de simo. per tinas. remittit ad ibi no. Respon. ibi speciale in simonia. dic ergo infamia canonica non repellit a testificando: quia illa tollitur per emendationem delicti. Item dicit Innoc. quod crimen repellit de quo quis est condemnatus quantumcunq. sit emendatus z no remanserit infamis: z dicit tex. intelligendum quando no est condemnatus: vnde dicit quod infamia sola z condemnatio sola de crimine etiam emendatum repellit fm Innoc. licet quidam dicant aliter de quo Jo. an. remittit. vj. q. i. c. i. l. nihil. ibi dicitur de hoc: sed solus an infamia peccati deleatur. glo. colligit periurum repelli acta penitentia: sed dubitant doct. quare plus periurus quā alij delinquentes etiam grauius repellatur post emendationem non remanente infamia. dicit Jo. an. and. quia ex quo semel deierant z. de presump. scribam. de suppel. le. l. ij. §. queri pot. cum simi. item quia in teste exigitur pura z simplex veritas. ij. q. ix. pura. iij. q. iij. c. i. iuramentum autem est confirmatio veritatis. de iureiura. z si christus. nil autem est tam veritati contrarium quā falsitas que est immutatio veritatis. in aut. de fide instr. z cau. c. i. ad hoc. quia periurus quodam respectu committit homicidium. xxiij. q. v. ille. dicit tamen hic Vinc. quod papa dispensare posset vt periurus vel alius in mortali constitutus non repellatur a testimonio: z hoc etiam statuere posset. de re iud. cum. §. z. Al. alleg. de hereti. accusatus. sicut in ordinibus dispensat cum eo. de re po. ordi. dilectus. z sicut legitimat ad successionem z ordines. qui si sint legi. per venerabilem. de consang. z affini. non debet. idem spec. in titu. de teste. §. i. ver. sed queritur. in. ij. col. vnde dicit hic Vinc. quod emendatio prodest quo ad civiles causas: alias nunquā haberetur testis. no quo ad criminales: quia nec accusat. vj. q. i. si crimen. dispensatus autem admittitur in vtracq. de si. presby. ex tua. de scilicet. ma. fraternitatis. ad hoc quod no. Innoc. §. ver. criminali. vbi dicit quod repellitur nisi fuerit dispensatus: vel in integ. resti. vt no. de re iud. cum. §. z. Al. ¶ Quero aduersus in criminali. No. q. qd in causa criminali criminofus qd emendatus repellitur quatuor casibus. Primus quando est de crimine conuictus. Secundus quando est confessus. Tertius quando crimen contra eum in iudicio probatum per

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

exceptionem. Quartus quando eius opi. de crimine grauata est: sic de facto est infamatus. **¶** **¶** Oppo. qd nec in civili repellatur infamia infamia facti qd emendatus: vt. s. de proba. licet causam. s. eo. l. j. ff. de i. i. titu. j. preterea. de excep. c. j. hic Joan. an. ponit duas so. quas si coniungam si aliquis est emendatus de crimine grauata est eius opi. sed non constat de emendatione repellitur: vt in. c. licet. et in conor. Si constat cum emendatum si infamia trahit originem immediate a delicto de quo constat repellit si non trahit originem immediate a crimine sed a carceratione vel repulsiōe vel a testimonio hec non repellit in civili vt hic sic in criminali sic dicitur intelligi qd habetur in. l. j. C. de sum. tri. l. j. Item leg. iul. ff. de testi. de hoc in specu. de teste. s. j. vers. Item excipitur qd est infamis omni tamen casu licet a testimonio non repellat tamen dictum attenuat vt patet. in dicto. c. licet et dicitur. **¶** **¶** Item in dicta. l. j. adeo quod non admittitur nisi in subsidium et tunc cum tormentis vt in aut. de testi. s. si vero secundum. **¶** **¶** Barto. hic ubi vltimum verum dicitur quando infamia est iuris quia et in criminali cum tormentis admittitur in subsidium sed quando est facti admittitur in civili sed detrahatur de fide. ff. ad carbo. l. iij. s. cauere. dicit tamen quod posset esse in tantum notatus et vilis qd non admittitur sine tormentis vt dicta aut. de testi. ad hoc in specu. eo. titu. s. j. vers. Item qd est infamis et hoc tenet hic Pau. quando nota non est specialis sed iam generaliter est in vulgo infamatus ita qd vilis et abiectus reputatur. **¶** **¶** Quero an emendatus de quocunq; delicto repellatur a potestate testificandi dicit qd repellitur in criminali siue sit delictum publicum quia tunc remanet infamis. ff. de bis qui no. infam. l. atbletas. s. calumniator: vel priuator: etiam quando dicitur ex tali actione que infamat vt furti vel vi bo. rap. vel iniuriarum vt. l. eadem lege. s. si. dnabus. l. se. ff. de pub. iudi. infamem. Item de crimine priuato qd etiam condemnato non irrogat infamia quia talis non potest promoueri nec sacerdotem accusare et consequenter repellitur a testificando. restringit tamen hoc hic Innocen. vt non admittatur contra clericum contra laicum bene admittitur: sed tunc loquitur indistincte. Item dicit. de crimine si excipitur de eo licet non infametur dato qd non sit conuictus: vt hic vel condemnatus. Item dicit si tantum est accusatio instituta vt repellatur nisi forsan in exceptis. s. c. vltimo in si. quod verum est qd diu accusatio pendet: vt ibi.

16 **¶** Quero an is repellatur contra quem crimen opponitur adeo non est conuictus dicit quod repellitur siue sit conuictus siue non etiam si sit emendatus sic loquitur ista pars: et sic repellitur confirmatus consecrationem petens: s. m. Innocen. qui remittit. s. de elec. vndum. ff. de accusa. super bis. **¶** **¶** Quero an sufficiat probare aliquem excommunicatum ad hoc vt absolutus a testimonio repellatur pono alios quos casus non dubios in quibus excommunicatio nocet licet sit absolutus. Primus quando expressa assignata causa criminis in sententia excommunicationis est excommunicationis absolutus: nam talis repellitur probata excommunicatione etiam criminaliter non probato. Secundus quando probatur quod propter inobedientiam fuit excommunicatus vel si dicat excommunico talem quia non vult eo parere idem si depositus: vel suspensus ab officio vel ordine. iij. q. i. c. j. z. ff. de his qui not. infam. l. j. s. ignominie. ff. de iudic. cum pretor. Tertius quando est excommunicatus propter delictum quod est notorium per euidentiā facti: et bis casibus non repellitur propter sententiam sed propter crimen. Quartus casus quando quis absoluitur ab excommunicatione in qua incidit propter delictum a iure: vt a sententia canonis. xij. q. iij. si quis suadete. quia ibi excommunicatio ex proxima pena delicti cum inferatur pena a iure non ab homine: et hoc casu adhuc repellitur propter crimen durante vel sublata excommunicatione hoc tene ubi non sufficit emendatio vt in casu huius. s. quia in casibus predictis probatur delictum. Nec ob. qd postea imitat Innocen. dicens quod cum excommunicatio non sit proxima pena delicti prout fertur ab homine sed immediata contumacia quod aliquo excommunicato: quia deliquit hoc expresso non repellatur: quia excommunicatio vt non pena delicti non repellit: quia fateor si crimen ex excommunicatione probatum: unde repellit quantumcumq; emendatum nisi vellet dicere quod tunc excommunicatio demum probaret delictum quando excommunicatio est immediata pena delicti non quando est mediata quod adhuc mihi non placet. Si autem est simpliciter lata excommunicatio: et non appareat delictum nec aliter enuntiatur in sententia tunc concludit Innocen. quod non sufficit probare excommunicationem: et absolutionem aliter non probato delicto: vt repellatur fundamentum Innocen. et Hostien. est quia excommunicatio potest habere absolutionem et iusta: et iniusta non necessario: ergo concludit peccatum. Item quia multoties pmulgat pro culpa presumpta: sic est iusta quo ad iudicem: et iniusta quo ad partem: et in dubio sententia debeat presumi iusta sufficit qd presumat iusta quo ad iudicem: nec dicitur presumi iusta quo ad partem et sic ipsum concludamus in peccato: quia in dubio non debemus presumere delictum. Item eo ergo absoluto excommunicatio non obstat: quia non remanet infamia post absolutionem: alioquin esset dicere quod perpetuam infamiam inferret dato quod glo. dicat quod interim dum iurat infamat quod potest dici infamia cano-

nica. vt dicit glo. in summa. j. ubi allegabo. non obstat. ergo infamia. non obstat. vinculum excommunicationis quod est sublatum: qd propter reliquias excommunicationis non reperitur quem repellit. non obstat. etiam crimen: quia necessario non concludit crimen nam iuste excommunicatur quis eo quod in termino non comparet quo ad iudicem: tamen potest esse legitimo impedimento detentus: et sic non concluditur delictum hinc est quod tunc absque difficultate relaxatus. iij. questione quinta. c. primo. et no. de re iudica. cum bertoldus et sententia excommunicationis qd in iusta tenet. xj. questione. iij. c. primo. non sufficit ergo probare quod excommunicatus fuerit si est absolutus s. m. Innocen. non obstat. rationes in oppositum deducite. iij. questione prima. in summa. ubi discutitur hec questio qd sententia excommunicationis non feratur nisi pro graui delicto. xj. q. tertia. nemo episcoporum. etc. nullus. z. c. certum. quia et si hoc verum sit tamen ipsa excommunicatio non est culpa: sed potius penitentia sine medicinali. de senten. excom. cum medicinalis. ij. questione. j. multi. ideo ea cessante non debet aliqua infamia remanere immo potest tolli. l. distincti. ferrum. maxime cum non nisi premissa satisfactione absolutio impeditur. de verborum significatione. ex parte. j. z. c. c. olim. vnde ex quo probatur absolutus presumitur de crimine emendatus: talis non repellitur ista ratio concluderetur quod in criminali repelleretur in qua non proficit emendatio: sed dicit quod licet non debeat ferri nisi pro graui crimine. verum vero. vel presumpto quo ad iudicem in dubio lata presumitur: pro delicto presumpto non vero vt delictum non presumamus ex quo aliter iustificari potest sententia. Non obstat. si dicatur licet sententia excommunicationis sit penitentia: et non delictum tamen in quantum imponitur per iudicem est probatio culpe que non nisi pro culpa infigitur vt in dictis. c. na sepe. siue manifesta et solenni probatide excommunicatur: quia eo ipso quod in termino non comparet: tamen potest esse legitimo impedimento detentus in quo casu iusta est excommunicatio: et non substantie vera causa vel culpa: ideo probatus delictum purgatum relaxatur: sine difficultate ideo graue esset sentire quod sententia ex se repelleret quasi imprimeret perpetuam infamiam: quia non imprimit. vel quasi presumeret culpam: quia non probat illam veram necessariam licet sit probatum: et presumptum delictum purgatum non repellit: licet sit verum vt hic Archid. hanc opi. sequitur late prosequens de senten. excom. decernimus. libro sexto. Adducit pro casu. vi. q. i. illi qui. sed ille tex. facit in contrarium quia ostendit culpam esse respondere vt. s. c. glo. in verbo conuictus est literaliter repetens tex. et dedarans. **¶** **¶** Glo. in verbo grauata. in princp. prosequitur generalia. **¶** **¶** Oppo. quod ex repulsiōe in alio iudicio quis non debet repelli in alio: quia res inter alios acta etc. de causa posset. cum olim. Solu. dicit glo. quod ex sententia vel repulsiōe in alio iudicio immediate non repellitur: quia effectus iuris non egrediuntur limites iudicij et personarum in iudicio existitiam: sed ex repulsiōe illa potest surgere infamia facti que in alio iudicio nocet quasi figillat personam illam quam sequitur velut umbra. Joan. an. dicit videndum quod not. in. s. seq. ad. c. subdiaconus. alleg. in glo. per hoc. dicit Hostien. quod si semel contra testem constat de perurio nocebit sibi in quocunq; iudicio: et sibi imputabitur etiam si falso conuincatur nisi testes de falso redarguere possent. alleg. c. s. eodem ex parte. z. c. sicut. dicit Joan. and. videndum quod not. de elect. super eo. ibi tractat

19 an in dubio presumatur sententia lata pro delicto vel culpa. **¶** **¶** Oppo. quod immo alijs casibus. s. enumeratis in civili non repellatur ex quo sunt emendati vt patet. s. vers. proximo. et litera bec. dicit in hoc casu. Sol. secundum glo. quidam exponunt in hoc casu. scilicet quando est grauata eius opi. ex delicto de preterito: alij exponunt in hoc casu. scilicet quando per exceptionem opit. probatum vel fuit conuictus vel confessus: vel est grauata eius opi. vt sic referatur ad omnes casus. s. positos. dum tamen sit emendatus: et non remaneat

20 infamis. vt. s. proximo. et tunc cessat contrarium. **¶** **¶** Quero qualiter potest probari quod sit emendatus de crimine. Dicit glo. quod probari potest per sacerdotem suum qui de ipso debet testimonium perhibere. l. distinctione. in capite. secunda questione prima. si peccauerit. j. de simo. nemo. de hoc. in dicto. c. in capite. per Archidia. et Jo. an. secunda questione septima. ipsi apostoli. ibi Joan. dicit qd si crimen est occultum presumitur emendatus: quia dubia in benigniorem partem interpretantur ubi ad quod sacerdos non admittitur sine iuramento. Innocen. dicit hic quod confessio bene potest probari: penitentie iniunctio per sacerdotem satisfactio autem exterior probabitur per familiares: et alios qui viderunt et sufficit occultum si crimen fuit occultum. Si vero est manifestum penitentia debet esse manifesta: licet non sit solennis. secunda questione prima. si peccauerit. xij. distinctione. sed illud. l. distinctione. in capite. s. m. Innocen. quod aliquibus videtur quod simplici verbo sacerdotis sine iuramento credatur quod facit scdm Hostien. quia in illo actu geritur ceteri dei. de offi. ordina. si sacerdos. vnde ab eo fuit nec a deo non excigitur iuramentum vt eius vicario. xciij. di. c. h. xciij. di. c. primo. dicit Hostien. aliquos dicere contrarium: quia licet in foro confessionis gerat vicem dei in contentioso tamen in quo nunc producit est. s. c. cus. s. c.

cus. s. c. nuper. 2 dicit quod primum equius secundum verius. Pri-
mum tenet Archidia. in dicto. c. in capite. 2 dicit Joan. and. hic esse
vnum de casibus in quibus admittitur testimonium vnius. 2 hoc
propter necessitatem: quia alius haberi non potest cum fiat confes-
sio in secreto. de quo. s. eodem. in omni. secundum Joā. and. de hoc
secunda questione prima. quanto. ad hoc. de peniten. distinctione. j.
21 agite. de presump. ex studiis. ¶ Quero an testis cui obicitur cri-
men possit repellere obficientem exceptio criminis videtur quod
sic quia criminosi sunt digni coniuncti talibus testibus. ij. questio
septima. si hereticus. C. de hereti. l. penultima. ¶ Glo. decidit con-
trarium: quia hic causam suam prosequitur: 2 nemo propter crimen
repellitur a prosecutione iuris sui. quarta questione quinta. omni-
bus. nisi esset excommunicatus: vel cui foris esset interdictus vel in-
famis cui actus legitimi sunt interdicti: nec tunc repellitur ex quo ve-
nit in iudicio vtrens 2 se defendit: quia cuilibet legitima defensio re-
servatur. s. de except. cum inter. 2 quia contra questionem quinta. omni-
bus. sed contra principalem testem producendum: quia in testem actio nō
dirigitur. s. de ordi. cogni. cum dilectus. per que dicit quod nec ad-
versarius potest exceptionem opponere criminis dicitur hic Joā.
Vincen. 2 Phyl. quod licet testis non possit obficeri crimen potest
tamen se ostendere innocentem ne fama ipsius grauetur: sicut potest
ostendere se liberum per chartam manumissionis. in aut. eodem ti.
s. si vero dicatur. Item 2 pars probare potest testes quos produxit
2 honestos quos adversarius dicit male fame. tertia questio. iij. de
inductis. 2 est simile quod not. s. eodem ex tenore. in glo. etiam. An
autem hereticus contra hereticum admittatur in testem. vide ter. 2
22 glo. de hereti. in fauorem. libro sexto. ¶ Per predicta infert glo.
quod si seruus vult probare se contraxisse matrimonium cum aliqua:
cum in hoc casu habeat legitimam personam standi in iudicio: pos-
test excipere contra testes adversarii quod sunt serviliter ipse labo-
re simili impedimento: quia 2 si seruus accusatur eadem sibi compe-
tit defensio que 2 libero. ff. de accusa. hos accusare. s. si seruus. Con-
tra hoc op. glo. s. eodem personas. 2. c. indicet. iij. questione septima
sed dic quod ibi consimilitudo cause nō repellit agentem ex quo nō
inhabilitat testem ad testificandum: sic 2 in. c. indicet. ibi consimili-
tudo cause inhabilitat iudicem non toleratum. ideo illum repellit:
materiam huius glo. vide in Specu. eodem titulo. s. verū. item op.
ponitur quod est criminosus. 2 ver. seq.

- 1 Dilatio quarta non cōceditur nisi cum solennitate data trina.
- 2 Testis repellitur propter percunctationem.
- 3 Attestationes penes se habens presumitur percunctatus.
- 4 Iuramento purgatur presumptio malitie.
- 5 Attestationum productione quomodo quis repellatur eo quod testifica-
ta didicerit.
- 6 Probatio seu productio quandoque infra iuris terminum admit-
tatur quo nullatenus post terminum admittitur.
- 7 Testium productio an impediatur ppter idempnitatem vel divers-
sitatem capitulorum.
- 8 Testium productio an impediatur ppter pluralitatem productio-
num vel instrumentorum.
- 9 Publicatio testium an impediatur propter absentiam vel infirmis-
tatem seu captivitatem testium.
- 10 Probatio quando impediatur pretextu dilationis.
- 11 Dilatio ad probandum an sit iure determinata.
- 12 Proventia continens quid sit.
- 13 In exceptionibus pbandis an sit locus pductioni testium 2 instru-
mentorum secundum dilationes iuris.
- 14 Iuramentum de calumnia non excludit iuramentum de veritate.
- 15 Testium non iuratorum productio 2 examinatio an probet ubi per
partem non fuit protestatum de nullitate.
- 16 Dilatio alia non datur post primam ubi iudici constat de sufficien-
ti productione vel non datur sine cause cognitione.

¶ Ultra tertiam. C. Joan. and. commentavit
prima decr. quā legit cathedram ascendens ponit formā
secundum quam datur quarta productio: 2 aliter vari nō
potest. Et sunt due partes. In prima ponitur regula. Et in secunda
casus exceptos ibi nisi. ¶ Nota primo quod data trina productio
ne non admittitur quis ad quartam: nisi cum solennitate patet cau-
sa quia ex quo tot petit productiones presumitur quod percuncta-
uerit testes: 2 viderit se deficere in probatione unde est timor subor-
nationis: sic presumpta percunctatio testium est causa repulsionis:
2 repellit a testificando sicut vera tamen hec vt presumpta est purga-
bilis. ¶ Nota secundo quod sicut percunctatio propria excludit
quem a facultate producendi testes: ita 2 percunctatio per alium.
3 ¶ Nota tertio quod eo quod quis habuit attestaciones penes se:
4 presumitur percunctatus. ad hoc. s. eo. constitutus. ¶ Nota quarto
quod iuramento purgatur presumptio malitie: sic inde pendenti,

bus ab animo statim iuramento. Et nota duo que debent comprehen-
dere iuramentum. ¶ Nota quinto quod testificata didicere pon-
deratur vt terminus ad repellendos testes: cum tē. indistincte lo-
quatur. docto. dicunt hoc verum siue didicerit testificata propria si-
ne alterius partis: secundum Innocen. 2 Hostien. quod puto quan-
do ex hoc super eodem vel directe contrario contingit testes produ-
ci: alias secus. s. eodem fraternitatis. Joan. and. notat infinitatem
vitandam. de rescript. cum in multis. libro sexto. ¶ Secundo nota
malitiam excludi iuramento. ad hoc. s. eodem. presentium. Tercio
quod qui per alium 2c. vt in regula qui per alium. Quarto quod sub-
venitur illi per quem non stetit. de regn. iuris. imputari. cum con-
cord. ¶ Oppo. quod quandoque intra terminum iuris admit-
tatur probatio: nullomodo admittatur post terminum. de quo. iij.
questione tertia. spacium. 2. l. h. ff. de feriis. 2. l. j. C. de feriis. 2 sic cesset
quod hic dicitur de quatuor productionibus. ¶ Ad lucidandam
istam materiam: dic quod quandoque impeditur productio testium
propter multitudinem testium: 2 hic nō attenditur nec numerus di-
lationum nec numerus productionum. s. eodem. significauerunt. et
c. cum causam. 2. l. j. in fi. ff. de testi. nam incontinenti multitudo po-
test refrenari. Quandoque quis vult impedire productionem propter
renuntiationem vel conclusionem in causa. de hoc. s. eodem. cum ve-
nissent. 2. c. fraternitatis. de causa poss. pastoralis. Quandoque quis
vult impedire productionem testium propter publicationem tantū
2 dicam. s. eodem. fraternitatis. Quandoque propter percunctationē
2 tangam hic. Quandoque propter pluralitatem productionum: et
hec adhuc est nostra materia. Quandoque quis vult impedire produ-
ctionem propter lapsum dilationis: 2 adhuc Joan. an. ponit hanc
materiam hic. de qua. in. l. finali. ff. de feriis. habeo ergo prosequi
tria. Primo quando impediatur productio testium propter didice-
re testificata. Secundo quando impediatur productio testium pro-
pter pluralitatem productionum. Tercio quando impediatur pro-
ductio testium propter lapsum dilationum. ¶ Ad primum si du-
bitatur an possit fieri productio propter idempnitatem vel diversi-
tatem capitulorum hec materia tractatur. in. c. fraternitatis. Si dubi-
tatur an possint produci propter idempnitatem vel diversitatem in
stantie. adhuc non tangitur in. c. fraternitatis. Si dubitatur an pos-
sint produci propter nullitatem vel agilitatem attestacionum. hoc
est expeditum. in. c. cum causam. 2. c. veniens. 2. c. cum in tua. Si du-
bitatur an possint produci propter obmissam interrogationem vel
propter dicti obscuritatem. dixi. s. eo. per tuas. 2. c. cum clamor. Si
dubitatur an possit produci propter ipsum didicere tūc hoc exami-
nabo hic: dic quod quandoque quis tantum vidit attestata semel per
se 2 dubitabitur an sola vnica visio impediatur productio. dicit In-
nocen. 2 Host. hic quod non nisi illam diligenter inspexerit. ff. de rei
vend. officium. C. de proba. exceptionem. 2 hoc notat verbum percun-
ctatus quasi per omnia scrutatus: 2 cum diligentia inspexerit. deno-
tat enim verbum illud diligentem inquisitionem per quā dicta com-
prehenderit ad hoc: quia cessat finalis causa prohibitionis. ex quo
illa non vidit taliter quod possit testes subornare. de renū. post trās-
lationem. cum concor. nec oportet calumniari ius: vel verba captari
ff. ad exhib. l. penul. 2 sic debet intelligi. in aut. de testi. quia vero. nō
obst. in aut. de testi. s. quia vero. ubi post didicita testificata nō licet
quia illud potest intelligi quando renuntiavit testibus: 2 vidit te-
stificata. ambo enim ista sunt necessaria idem ubi subtrahit: quia tūc
etiam si non constaret diligenter vidisse testificata presumitur cōtra
eum propter factum. Item procedit contrarium in solenni apertu-
ra facta per iudicem: tunc ulterius producere nō potest: 2 his casib.
loquitur aut. predicta. 2 denegabitur tunc nō solum propter tertiā
post tertiam productionem: sed etiam post primam ex qua didicit
testificata vt innuit finis illius. s. consult. tamen Vincen. qd quaz
cito percipit attestaciones suas esse quod desistat alteratione illa
rum quandoque quis attestata audivit a testibus hoc asserentib.
quā liter deposuissent: 2 adhuc non impeditur producere: quia nec equi-
tas nec ratio hoc suadet: quia nec per vnam vocem plene potest in-
strui. de priuileg. cum persone. libro sexto. 2 quia potest esse quod te-
stis falsum refert quia vult complacere parti. de accusa. inquisitio-
nes. s. si. vel quia non recordatur: ideo sub verbo volatili 2 subito nō
potest fieri plena deliberatio sicut fit super scriptura propter quod
etiam statutum est libellum in scriptis offerri de quo. s. de libel. ob.
ca. primo. cetera expedita sunt in. c. fraternitatis. 2 sic patet dictum
Joan. secunda questione prima. in primis. de quo. s. eodem in nomi-
ne domini. 2 in. c. venerabilis. non est verum nisi saluetur quādo an-
dunt eis testificantibus quia tunc potest sic minutatim audiēdo in-
strui in quo deficit sicut per disputationem super eis. in aut. de testi-
bus. s. qui a vero. Sz an sola publicatio absq. didicere testificata im-
pediat: Innocen. dicit quod sic est solennis: 2 iura que dicunt tes-
tificata didicere requiri procedunt quādo nō est facta solennis pu-
blicatio. Idem secundum Barto. In aut. qui semel. 2 Joan. and. s.
c. constitutus. si est facta non absente vel innita parte 2 solennis: sed
de hoc dic vt in. c. fraternitatis. Item procedit hoc vt post testificata
ggg iij

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

plene didicita non possit sine didicerit testificata propria: siue par-
tis aduersæ ut vltius producere non possit: quia lex sic generaliter
loquitur licet aliqui dicant quod visio testificatoris partis aduersæ
non impedit productionem. argu. C. de fide instrumen. l. iudices.
sed primum placet Innocen. quandoq; dubitatur an possint produ-
ci testes propter presumpsum didicere testificata et hoc contingit du-
pliciter. Primo quando acta habuit penes se vel aliter et prohibetur
indistincte. s. eodem. constitutus. nisi clare probet quod non vidit se-
cundum ea que not. in dicto. c. constitutus. Secunda quando fecit
multas productiones ut hic et hanc presumptionem purgat iuramē-
to ut hic. dicit tamen Lopus sua alleg. lxxviii. quod habet locū hoc
quando intra dilationes produxit aliquos testes secus si nullos. p.
8 dicit: quia tunc non est necessarium hoc iuramentum. ¶ Venio
ad secundum quando impediatur productio testium propter plura-
litate productionum: et quod sit dubitatio quod si matrimonium p.
productione de quo dicit. s. eodem in causis. tamen Bart. dicit quod
productio sumitur prout verbum sonat et productione effectuali in
traynam dilationem vel intra plures datas ex causa: ita quod testes
fuerint examinari ut si vnam productionem primo fecerit et fuerint
testes examinati postea faciant aliam: et postea tertia siue intra ean-
dem dilationem: siue inter diuersas hoc sufficit ut quarta non detur
sine solennitate legali. hoc ampliat intantum quod si ab initio plu-
res essent testes in vna cedula nominati et postea per partes produ-
ceret quilibet productio sumeretur pro vna: ut non possit dari quar-
ta absq; solennitate legali: quia ad sollicitudinem partis pertinet non
solum producere testes: sed etiam instare ut examinentur. i. de testi.
si quando. hoc dicit verum quando inter productionem et productio-
nem interuenit longum interuallum leue: quia sumeretur pro vna.
l. continuus. in princi. ff. de verbo. obliga. unde non sufficit produ-
ctio sine examinatione quia illa productio non haberet presump-
tionem subornationis testium ex quo nihil dixerunt quod ponderat hec
decret. et aut. unde. Si autem hec productio quarta sit admissa absq;
solennitate legali ibi tenet Bart. quod valet productio licet doct.
dubitauerint. s. eodem. in causis. quod intelligo nisi fuerit appella-
tum. ut in. c. significauerunt. et quia valet post publicationem. ut no.
in. c. fraternitatis. non obst. text. in aut. de testi. §. quia vero. ibi hoc
omnino non eadem: sic non valet quia ibi interueniat pluralitas
productionis renuntiatio et conclusio et publicatio: secus si sola plu-
ralitas productionum assit fm Bart. In quantum decre. dicit vlti-
tra tertiam productionem non dari quartam sine solennitate lega-
li: illam dari quidam dicunt hoc verum in quantum quarta primis
computatis non excedatur terminum iuris. de quo. ij. questio. ij.
spacium. In quantum autem excedat terminum iuris non dari nisi
per iudicem: vel receptorem testium fuerit impeditus puta si habuit
terminum duorum mensium: negligentia iudicis nihil fecit intra
duas vel tres septimanas certe subuenietur tunc parti per restituti-
onem in integ. arg. ij. questione sexta. antiquorum. in aut. ut spon-
lar. §. hoc quoq; col. ij. de quo. de offic. delega. de causis. et c. pasto-
ralis. ad fin. dicit Joan. and. quod tute facit pars si hoc protestetur.
de offic. ordina. pastoralis. ad fin. et hec sufficiant de secundo. ¶ Ulti-
mo quod hic dicitur de productionibus procedit quando testes re-
petuntur supra testes. Si enim primo produxissent instrumentum
et postea volo producere testes admitterentur vltra productionem
instrumenti tres productiones testium: et sic quarta computata in-
strumento fieret sine hac solennitate legali: et per omnia idem si vlti-
mo in quarta productione produceretur instrumentum: quia tunc
sumus extra terminos limitationis vel iuris limitantis ad hoc quod
9 not. s. eodem dilectus. ¶ Quero an propter absentiam testium im-
pediatur publicatio vel propter infirmitatem vel captiuitatem si hoc
pars producere volens petit dicit quod non vltra sua tempora. de
quibus. ij. questione tertia. spacium. poterit tamē ecclesia post aper-
turam eius: et prolationem sententie premissa cognitione summaria
subueniri per beneficiū resti. in inte. de resti. in inte. c. ij. et c. ex li-
teris: si dicas nonne esset melius differre quā post publicationem vel
sententiam subuenire. ut. l. i. c. in quib. cau. in integ. restitu. non est
neces. Respondet quod non detur via malignādi. Si enim propter
hoc: et similia differrent posset quis inuenire tot vias disfligij quod
lites fierent immortales contra iura vulgaria: et talibus non est ape-
rienda via. de diuor. quanto et contrario: si procedatur nullum vel
modicum preiudicium: et si sit beneficio subuenitur. fatetur quod ex
magna causa posset iudex vltra statuta tempora aliquam dilationē
dare vel prorogare. ff. de re iudi. l. ij. ff. de iudi. l. non nunquā. sed non in
moderata. ff. de iudi. l. si longius. de vac. mu. l. i. ad hoc. de offi. dele.
10 consuluit. ¶ Venio ad vltimū quādo probatio impeditur pretextu
dilationis. Circa quod est aduertendū quod solayna dilatio est dāda abs-
q; cause cognitione et non plures. l. ofone. ff. de fer. et hoc quod quilibet dila-
tio probatoria indubio intelligitur peremptoria siue detur ante lit.
contestata. siue post: fm Barto. ut no. in. l. i. ff. de dila. et l. i. C. de dila.
et c. i. de excep. in clemen. dixi de probatio. licet causam. hoc dicitur vi-
detur verum. l. fin. ff. de ferijs in pecuniarijs causis. In capitalibus

vero dicit quod due dantur accusatori tres reos sed causa cognita ve-
ritas est quod in civili datur. Prima sine cause cognitione. Secunda
si doceat se impeditum in prima: ut dicit glos. fina. in dicta. l. fina. et
hoc notat litera ibi in singulis capitulis. i. in singulis impedimēti-
tis: sed solum habebit iudex cognoscere circa moderationem loco-
rum: secundum. l. i. C. de dila. et ij. q. ij. spacium. Item secundum do-
ctores legistas habebit cognoscere quid velit phare pars: ut videat
tur an pertineat ad rem quod probare intendit. ff. de iureiurando. l.
si duo patroni. §. iul. ff. de petitio. heredi. l. si quis libertatem. in fine.
ideo quidam practitant: ut antequā detur terminus ad probandū
detur articuli ut examinentur an pertineant ad causam: ut sic sint
admittendi: vel non alij dant dilationem simpliciter: et i. dilationes
examinantur: sint articuli admittendi vel non. vertitur etiam in co-
gnitione tertio ne dilatio petatur calumiose. C. de fall. l. ij. In secun-
da autem dilatio vertitur cognitio: ut doceat se iuste impeditū in
prima. l. oratione. ff. de fer. ppter siue dicit ibi Butr. et Bart. quod in eo
causatur in quo est impeditus in prima: restituerandi est dilatio in se-
cunda: nam si omnes testes iurauerunt in prima excepto vno non re-
stituerabit dilatio pro omnibus testibus: sed pro vno tantū in quo
fuit impeditus. ff. de iureiurando. l. admonendi. Item si fuit impe-
ditus in solis duobus vltimis diebus soli illi sibi restituantur. ff. de
in inte. restitutio. l. diuus. ff. de mino. l. interdum et hoc verum: licet
Specula. in titulo de dilatio. §. i. sentiat contrarium. s. totaz dilatio-
nem restitueram. Innocētiū hic ponit aliam causā propter quā
potest dari secunda dilatio si prima non fuit sibi integre data secundū
formā. ij. q. ij. spacium: et de dilatio. l. i. hec non placet Barto. quia
dilationes sunt arbitrarie licet non possit excedere tempus triū mē-
sium: ut dicta. l. i. non amplius: minus ergo potest suo arbitrio: sic fer-
uatur de consuetudine in partibus istis: de quo in. l. ij. ff. de re iudi.
per Barto. Addit Barto. aliam causam dandi dilationem secundā
si ius aduersarij non est factum deterius: hoc vertetur in cause cog-
nitione ut si actor petat dilationem ad probandū et reus ita habet fa-
cultatem se nō defendendi sicut prius debet dari dilatio: secus si ad-
uersarij sit factum ius deterius: ut quia nunc non habeat facultatem
se defendendi sicut prius: vel defensionem probandi: ut quia testes
sui sunt mortui: vel aliter perijt facultas probandi. ff. de op. le. l. mā-
cipiorum. ad hoc quod nota. in. l. i. c. C. qui accusa. non poss. l. via.
in clemen. fin. de verborum significatio. ver. eo salvo. sed est dubium
an propter talia detur secunda sola dilatio an plures si fuerit impe-
ditus in prima secunda et tertia. dicit Innoc. hic et s. eodem. in cau-
sis quod dabitur unde si volo producere testem vltra maritū et pro-
bo quod nisi et ille non est inuentus: vel inuentus est et non pōt trāsi-
re dabitur dilatio donec sit certus de morte arg. de sponsa. in presen-
tia. de secundis nupt. c. secundo. Postea dicit hoc arbitrium: quia
ex hoc possent lites perpetuari: occurrendum est malicio. C. de iu-
di. propterandum. Joan. an. remittit de rescript. statutum. §. penul.
libro sexto. Sed est dubium an tales dilationes propter impedimē-
ta possunt excedere dilationes iuris terminatas in. l. prima. C. de di-
latio. et tertia questione tertia. dicit hic Innocen. quod si propter pe-
riculorum viarum vel temporis aquarum: vel quoscunq; casus for-
tuitos impediatur quis ut nulla parte temporis possit productio-
nem suam perficere: hec esset secundum Innocen. et l. ostē. magis
causa quare cesset terminus prorogandus arg. ff. de edend. si quis
ex argentarijs. §. h. et l. seq. in aut. de his qui ingre. ad ap. §. secundo
et tertio. col. v. nisi sit quod possit partibus imputari. ff. si quis can. l.
secunda. putat tamen Innocen. quod si multo tempore durare de-
berent pericula procedi posset ad publicationem siue sententiaz sal-
uo parti beneficio restitutionis postquā cessauerunt pericula not.
bene: quia aduersus sententiam datur restitutio propter probandū
non probatum quando fuit impeditus ad hoc. ff. de excep. rei iudi.
l. si mater. et not. de purg. vul. c. secundo. et ff. manda. si fideiusor. §. in
omnibus. per glos. propter hec dicunt quod tute facit pars contra
quam producant testes si consentiat quod aduersarius habeat no-
uem menses ex quo summaria cognitione premissa ordinatum est
quod instructionem suam habeat de partibus transmarinis: nec expe-
diat ei contra quem producantur petere articulos quia per ipsos
productionem et examinationem magis instruitur aduersa pars pro-
ducens: sed permittitur super tota causa producere testes et instru-
menta. Nunquid autem vbi. §. dixi dilationem dandam cū cause co-
gnitione secundam si illa decre. sine cause cognitione valeat proba-
tio Bart. in. l. i. C. de dila. dicit quod si prima dilatio fuit data. i. ter-
minum. et postea secunda data est sine cause cognitione dicit quod pro-
batio facta in secunda valebit: quia quod in prima minuit potest de
facili supplere in secunda. alleg. dicta Innocē. hic nec ob. quod not.
ipse in. l. i. ff. de fer. quod posui. §. quia verum est quod hec non est causa
legitima dādi scōam quia dederit primā. i. terminum iuris. sed si hac
causa detur quod non legitima data tenet. An autē valeat probatio in
ne dilatio per Cy. in dicta. l. i. C. de dila. in. l. in crimine. ff. de adu.
dixi in. c. licet causam. §. de proba. In quantum autem leg dicit quod
due dant

one dantur accusatori in criminali et tres reo et cum cause cognitione quid vertatur in cause cognitione et quando dicantur pecuniarie et quando capitales et hic non in isto quia esset gloriare legem et quia bec raro practicabis in foro tuo tamē si vis dic quod tres dabuntur reo et due actori cum illa cause cognitione qua. s. dixi dari in civilibus primam ultra illas exigitur cognitio: de qua dixi. supra in pecunia rīs circa secundam et tertiam. licet glo. et male. in dicta. l. h. a. dicat in criminalibus ultra tres vel duas non dari alia etiam causa legitima quacunque subsistente quod non placet Bar. quia defensionē rei debet iudex ex officio perquirere quantum potest. l. vnius. §. cognitiōe. ff. de questio. l. 2. et si non defendant de penis. l. i. in fi. ff. de questio. Ideo putat illas dandas ex causa et glo. potest habere alium in intellectu: ut in secunda vel tertia non exigitur cognitio de impedimento et hoc est verum ut dixi. s. pecuniariam causam appellat. l. y. post pe. causam civilem vel criminalem ex qua imponitur pecuniaria pena. C. de procurato. l. cum in rem. ff. de pu. iudi. l. ij. Capitalem vocat omnem penam corporis afflictivam ut dicta. l. ij. ff. de pu. de lic. l. h. ad turpi. l. in pūatis. ff. si quis cau. l. sed et quis. §. rei capitales et hoc sequitur Bar. in dicta. l. h. et l. y. in d. l. i. ¶ Quero an dilatio ad probandum sit iur. determinata dic quod sic. ij. q. ij. spaciū l. i. C. de dilat. quia si vult producere probationes. de ultra marinis partibus habet terminum novem mensium. Si de continentibus prouincis habet. vi. menses. Si de eadem prouincia habet tres: potest tamē istud tempus abbreviari ad arbitrium iudicis sed nō elongari ut patet. in dicta. l. i. et tenet ibi l. y. et Bar. in l. h. Idem si in eadem prouincia in loco propinquo videat minorem dandam tribus mensibus dare poterit minorem secundum l. y. in dicta. l. i. ad hoc. i. de ap. cum sit. C. de dila. siue pars. et quod nō. de elec. coram in. i. glo. secundum Joan. and. et quia teg. in. l. i. dicit nō amplius et. tenet tamē hic quod ex magna causa ultra tempora statuta posset prorogare dilationem. ff. de re iudi. l. ij. sed non immoderate. ff. de iudi. l. si longius. ff. de vaca. m. l. si. Sed est dubium quid si velit producere de eadem prouincia et de continentibus et de vltimarimis an habeat dilationes integras. dicit Innoc. hic quod est vtile quod is contra quem fit productio ut interroget et faciat responsionē scribere apud acta unde velit testes producere et si eligat locum nam vtile est si certum elegerit alias dicit quod dicat producens quod intendit de eadem prouincia instrere nec propter hoc negabit quod de alijs: et habebit tres menses secundo dicit quod de continentibus non per hoc negans de vltimarimis et habebit. i. et sic forsan pl^o debita purgabitur causa Joan. and. dicit Inno. xvij. dicere. menses dari vide tur in cōueniens cum per hoc ampliatur dilationum materia. C. de tempo. app. l. ij. in de. sepe. de verbo. significat. ideo recitat opi. pe. de qua in. l. i. C. de dila. per l. y. quod tempus debeat in tempore computari ut si prius habuit tres menses in eadem prouincia si postea petat testes de continentibus non dabuntur. vi. sed tres tantum et si iterum de transmarina nō habebit. i. sed tres tantum. Si vero post primam de tribus mensibus petat tertiam. scilicet vltimarimam habebit. vi. menses et sic non habebit nisi. i. menses pro omnibus distantis locorum Joannes and. dicit quod bonum est consilium. Innocen. et Hostien. quod premisi quia si sit pars petita de quo loco instrere velit et eligat vnum certum bene quidem sed dato quod petita non fuerit si super principali vel articulis eiusdē vel qui a principio preiudici poterit dilatio petita et simul potuit mittere ad examinandos testes in omnibus locis procedit opi. pe. Si vero testes non potuerunt simul recipi de omnibus locis vel impediēte statu litis vel facti impedimento ut quia recipiantur modo super exceptione vel replicatione in preiudicium tunc quia datur noua dilatio dabitur integra et tunc procedit Hostien. Inno. et Hostien. ad hoc quod nō. de elec. cupientes. lib. vi. in glo. pe. prime partis Sed est dubium an si ex causa vel sine causa fuerit data minor dilatio q̄ debeat de iure. ut quia in cōinentibus beneficijs datis sunt tres menses ubi debent dari. ut an si postea dent alij tres tempus mediū inter dilationem et dilationē trius mēsum computetur. dicit Inno. quod nō computabit tēpus a fine prime dilatiōis vsq̄ ad principiu secunde siue produciens fuerit impeditus siue neglexerit nam si negligentia erat dā nōsa aduersario sibi imputet suam negligentia et quod illum citari nō fecit quia negligentibus et. ff. ex qui. ca. in pos. ea. l. si pupillus. in fi. iij. q. iij. §. i. et §. 2. l. 3. fateatur Inno. vtile quandoq̄ has dilationes abbreviare. dicit tamen ipse et Hostien. quod abbreviatione dubitationes occurrunt et diffugia procurant. dicunt etiam hanc dilationem incipere currere ex quo est assignata. unde caute facit produces si statim imperet literas et vadat vel admittat producendis testibus vel mittere faciat ut ibi recipiantur. de fideius. capitulo constitutus. Sed est dubium an tempus harum dilationum sit vtile vel contrarium adeo quod nec dies solennes et retractiones testium recipiendū vel iudiciz de hoc tempore deducitur nisi sint malitiose vel tales per quas produciens impediatur producere suos testes. Hostien. remittit ad nos. s. de pba. l. 3. cām. et ibi dixi post prin. ¶ Ultimo querit Innocen. quid hic appellatur continēs prouincia putat Inno.

nocen. quod non archiepiscopalis: sed sicut dicit. l. ff. de verborum significatio. vocationem. §. i. quod declarat Hostien. sicut Italia Gallia Prouincia Sicilia et similia ad hoc: quia male videretur limitatum a iure: si in prouincis archiepiscopalis valde parum distingas: ut patet de offi. dele. cum causa et ibi not. de quo de elec. coram super verbo prouincia in nouella. ¶ In autem in exceptionibus probandis sit locus huic quarte productioni. vide in Specu. eodē titulo. §. qualiter. versu. sed cum super et si appellatur propter denegationem dictum est. s. eodem significauerunt Specula. ad primū sequitur opi. Guil. na. quod non dentur tot dilationes in exceptionibus per decreta. prudentiaz. §. sexta. de officio delega. et ibi dicitur. i. terminum competente: et quia tales exceptiones sunt odiose de do lo finem et de excep. pastoralis. et de testi. spo. frequens lib. vi. et de fide instru. accepimus Jo. an. ibi in addi. tenet hic in exceptionibus odio sis que differunt et non perimunt quo casu non dabitur nisi vna dilatio: ut d. c. frequens. et de excep. pia. lib. vi. In peremptorijs autē in quibus maius est periculum secus nam ut patet. s. eo. de testibus. quandoq̄ simul super peremptorijs in principali deponunt per quod patet illas in hoc satis equari principali et quia idem in hoc accessorio quod in principali: secundum Joan. and. hoc idem tenet lapua de casti. sua all. l. xxv. ut numerus quarte dilatiōis detur et in exceptionibus et quasi peremptorijs ut est exceptio testium reproboria: ut dicit glo. s. eo. de testibus. et capitu. ex parte ade. et. j. de excep. capi. j. et tenet quod numerus harum dilationum etiam habeat locum in summarijs et in causa matrimoniali quia licet debeant amputari 14 dilatiōes per de. sepe. nō necessarie ad pbādū. ut ibi dicit. ¶ Glo. j. op. quod iuramentum de calum. tantum semel prestatur ut in aut. hoc sacramentum. C. de iura. calū. glo. dicit quod hoc non est iuramentū cal. sed de veritate et licet iuramentū de veritate excludat iuramentū de cal. Iuramentū de calum. non excludit iuramentū de veritate quin immo iuramentū de veritate super principali non excludit hoc quod respicit hoc accessoriū. dicit hodie de iura. cal. c. j. lib. vi. q. hoc est iuramentum purgatiōis malitię quod potest exigi in qualibet parte litis. nō obstantibus alijs iuramentis. Formā autē iuramenti in terminis. c. habes in specu. eo. ti. §. qualiter. versu. quarta autē productio. ¶ Op. quod nō debeat admitti ad producendos testes absq̄ iuramento: ex quo exceptio de nouo superuenit. de excep. pastoralis. Sol. si hoc constaret non iuraret: sed ubi non constaret d. bet hoc iuramentum prestare maxime si a principio hoc protestatus non est secundum gl. Item secundum Joannem and. prouidetur quo ad alia capitula. nam et si constaret quod non potuisset producere de alia fraude timere: posset ad quam excludendam prestandum est iuramentū. ¶ Op. quod post primam non detur alia dilatio. s. eo. significauerunt. Sol. ibi quando ad numerum testium facta est sufficiens productio quia tunc denegatur etiam secunda Idem si post primam percunctatus est dicta testium et hoc constat: ut innuit. §. quia vero In aut. de testi. scdm Inno. et Hostien. ¶ Oppo. quod post primam non detur alia. ff. de fer. l. vltima. Sol. non detur secunda sine cause cognitione euz cause cognitio sic. Que autē cause cognitio exigitur dixi super teg. ad hoc. l. oratione. ff. de ferijs.

- 1 Testis esse non potest in causa criminali accusatus de crimine pendente accusatione. nume. 10. nisi in exceptis. numero. 7. Et que dicantur crimina excepta. nume. 8.
- 2 Accusatio testimonij et ordinatio procedunt a pari ut repellitur ab vna repellatur ab alia.
- 3 Infamia saltem facti irrogatur sola accusatione.
- 4 Innocentia tollit infamiam facti et qualiter probetur nume. 9.
- 5 Infamis non repellitur a testimonio in exceptis.
- 6 Exceptio contra testes non reservatur ad tempus disputationis sed statim est admittenda.
- 7 Testis in causa civilis non repellitur infamia facti pendente accusatione.
- 8 Testis productus an repellatur infamia pendente appellatione sua per accusatione.

Non debet. ¶ Accusatus de crimine ad testificandum repellitur accusatione pendente: nisi in exceptis. h. d. Ponit regulas et casum excepti: quam secundo probat per duo similia. secunda ibi. Cum etiam ¶ C. No. hec tria procedere a pari: actus accusandi: testificandi: ordinandi: ut qui ab vno repellitur: repellatur et ab altero.

¶ Nota pendentiā accusationis accusato imprimere aliquam infamiam saltem facti: ex qua sigillatur ut repellatur a potestate testificandi et sic infamia facit repellit a potestate testificandi. ¶ Nota. talem infamiam tolli ex probatione innocentie. ¶ C. No. infamatos infamia facti admitti ad testificandum in exceptis. ¶ C. No. argumētum quod exceptio contra testes nō reservatur ad tempus disputationis sed statim admittitur de quo. s. eo. ex parte ade. ¶ Oppo. si propter pendentiā accusationis repellitur quis a testificando in crimi

Antonius de Butrio super secunda parte. ij. Decretalium.

nali parata est via auferendi testes accusare volente per productio-
nem contra testes calumnie attestacionis. Sol. dicit Joan. and.
qđ non vertitur hic burſale intereſſe teſtis accuſati ideo non magnū
eſt preiudiciū ſi repellatur a teſtificando. Item nec vertitur inter-
eſſe accuſatoris ſi repellatur ab accuſando ex quo criminaliter agit
ideo non attenditur talis fraus ſecus ſi verteretur intereſſe accuſati
vt quia forte eligeretur quia tunc propter pendētiā accuſationis
calumnioſe non inſingeretur electio vt no. j. de accu. omnipotēs. Ad
ob. ſi dicatur immo intereſt accuſatoris propter penam talionis: nō
eſt veriſimile qđ calumnioſe accuſet vt repellat a poteſtate teſtifi-
candi ſi preſumptio eſſet de malitia poſſet prouideri ſecundum decre.
frequens. de reſti. ſpolia. lib. vi. vel dictum teſtis recepti ſeruata fide
in euentum accuſationis finite ad qđ. s. eo. ex parte. ¶ Quero que
dicantur crimina excepta in quibus admittantur alias prohibiti
ad teſtificandūz ponit hic Pe. et Ab. de quo Joan. and. remittit ad
ſpe. in titu. de accuſatore in ſi. vbi enumerat in ſi. vbi enumerat pſo
crimen leſe mai. v. q. j. quilibet. de hereti. vergenti. de ſymo. licet
heli cum ſi crimen perduellionis. ff. ad l. iulii. ma. l. ſina. Tercio cri-
men heretiſ vt dicto. capitu. vergenti. Quarto crimē ſacrilegij. xvij.
q. iij. ſ. qui autem. ij. q. prima in primis. ver. de perſona. Quinto ſe-
cundum quosdam crimen fraudati cenſus quod committit qui per-
cuniam publicāz ſibi commendatam furatur. Sexto crimen franda-
te annone. quod committitur quando portatores victualium ad ex-
ercitum furantur. ſeptima diſtinctione dilapidatiōis: vt in capitu-
lo licet heli. ¶ Quero qualiter probent innocentes: ita quod ad-
mittantur ad teſtificandū dic per finem accuſationis in qua abſo-
luuntur quia preſumantur ex hoc innocentes vt no. j. de calumnia.
capitulo primo: ſecundo. ¶ Quid ſi pendeat contra teſtem accu-
ſatio an repellatur. Innocen. et Boſtien. dicunt repelli abſq; dubio
quia in illa non proceditur ſuper veritate criminis niſi precedente
infamia que ſola repellit. s. eo. teſtimonium. Ad primum de accuſa.
qualiter. In denunciatione idem dicit Innocen. Boſtien. dicit qđ
in euangelica non repellitur in iudiciali repellitur precedente infa-
mia: aliter non. Gloſ. prima querit de ratione quare pendētia ac-
cuſationis repellat teſtem. Reſpondit quia grauatur ex pendētia
opinio teſtis et teſtes debent eſſe ſine omni ſuſpitione. ij. queſti. ſepti-
ma teſtes. deinde notabilia colligit inquantū dicit quod a pari paſ-
ſu incedant accuſatio teſtimonium et ordo. Joannes andre remittit
de hoc. ij. queſti. ſeptima ipſi apoſtoli ibi Joan. reſtringit hanc pari-
ficationem quo ad teſtimoniū quando agitur de teſtificando in cri-
minali ſecus dicitur in ciuili quia olim criminoſus repellabatur ab
ordine etiam indiſtincte. dic vt. xcv. diſtin. ſ. criminis. ¶ Querit
glo. an accuſatione pendente repellatur quis a teſtificando in ciuili.
Gloſ. quod non. dūmodo ſit emendatus et ſic patet quod infamia
facti non indiſtincte repellit in ciuili. de quo dixi. s. eo. teſtimonium
¶ Oppo. quod contra quem pendet accuſatio. non admittatur in
diſtincte. ij. queſti. prima in primis. Sol. admittitur cum diſtinctio-
ne de qua ibi an ſit infamatus is cōtra quē admittitur alias nō niſi
cum alijs adminiculis de ſymo. per tuas propter hoc dicit Innocen.
12 quod tex. dicit niſi forſan etc. ¶ Ultimo gloſ. querit an ſi quis eſt
accuſatus et appellat an appellatione pendente poſſit produci in tes-
tem. dicit quod in criminali non admittitur ſic in ciuili quia pendē-
te appellatione non videtur damnatus. argu. ff. de penis. l. ii. ſ. ſina.
et in interj. integer eſt ſtatus eius vt bonoribus fungatur. ff. nil no.
ap. pen. per totum quia licet ſit damnatus adhuc non habetur infa-
mis. ff. de his qui no. infa. l. furti. Anto. de Butri.

De teſtibus cogendis.

Fubrica.

Quia officium teſtis quaſi publicum eſt et illud interdum inui-
ti coguntur: ideo etc. Ad materiam. ij. q. vij. ſtatuentum.

- 1 Teſtes compelluntur ad teſtificandū in cauſa matrimoniali.
 - 2 Teſtis aut alter precise cenſetur compulſus per hec verba moneas et
inducas.
 - 3 Teſtim receptionis articulus quomodo eſt delegabilis. nu. 8.
 - 4 Delegatus poteſt teſtis compellere ad teſtificandū et quomodo
delegatur poteſt multiplici nomine appellari. nu. 5.
 - 6 Teſtis quare compellitur ad teſtificandū. nu. ſeq.
 - 7 Teſtis amicus non compellitur ad teſtificandū vbi poſſunt babe-
ri probationes per alios.
- Teſtis tacens veritatem an peccet in cauſa criminali.

Auſam. ¶ In cauſa matrimoniali cogendi
ſunt teſtes. hoc dicit. In prima po-
nit cauſe cognitionem. In ſecunda prouidet parti-
bus. ibi. ideo etc. ¶ Nota primo quod per hec verba mo-
neas et inducas quis non precise cōpellitur. ¶ Nota
ſecundo quod articulus receptionis teſtim eſt de-
legabilis. Et nota quod delegatus ad articulū appellatur nuntius.

Nota tertio quod in cauſa matrimoniali teſtes ad teſtificandū
compelluntur. ¶ Oppoſo quod non ſuit neceſſarium ſcribere or-
dinario: vt compelleret. quia hoc facere poterat delegatus de officio
delega. pretereā dic ſecundum Vincentium Petrum et Abbatem
quod ordinario: et potentiori: qui magis timebatur de facto ſcribe-
re nam de iure etiaſ delegati compellere potuiſſent. ¶ Ultimo de
multiplici nomine delegati ad articulum ponunt doctores aliquā-
do appellatur nuntius: vt hic aliquando appellatur executor: ali-
quando appellatur auditor: vel cognitor: de officio deleg. ſuper que-
ſtionum. ſ. j. et. ſ. verum. ¶ Quero cum gloſ. quare compellitur. di-
cit gloſ. quia peccat occultando veritatem vndeſima queſtione ter-
tia quilibet. Idem dicit gloſ. in capitulo ſi quis teſtim ſupra titulo
primo dic occultare veritatem aſſumpto officio teſtis eſt mortale:
quia iurat plenam dicere veritatem: vt not. gloſ. de teſtibus fraterni-
tatis ad hoc de accuſationi. dilecti. Sic no. glo. vigefima ſecūda que-
ſtione ſecunda ne quis. ad quod. vndeſima queſtione tertia. ſi quis
metu. de ſal. capitulo primo nō aſſumpto officio teſtis: ſi vt aliquid
conſequatur tacet veritatem adhuc peccat. vigefima quinta queſtio
ne ſecunda preſcriptione: quia hoc mendacium eſt. l. preſcriptione.
C. ſi contra ius vel vti. pub. Si autem nō tacet veritatem: vt aliquid
conſequatur: ſed quia alteri non vult prodeſſe vel nocere: tunc ſi veri-
tas aliter ſcire non poteſt: mortaliter peccat: ſi aliter ſciri poteſt: ſi cre-
dit neſciri per alium: adhuc peccat mortaliter ſi credit ſciri per aliū
et reuelari: nō peccat mortaliter. Nec vera quando tacet in damnum
alterius: ſecus ſi in commodum vniuſ: non ad incommodum alter-
ius: vt not. i. eodem dilectorū: niſi odio taceret: vel corruptus: quia
peccaret: vt hic. procedunt hec etiaſ in priuilegiatis ne compellan-
tur de quibus quarta queſtione tertia. verſiculo item lex iulia. quia
nec princeps: nec priuilegiatus: excuſat a peccato. de conſuetudi. capi-
tulo finali nec pietas. de vſuris. ſuper eo. Erit tamen differentia in-
ter priuilegiatos et non priuilegiatos: quia priuilegiati non compel-
luntur: niſi in ſubſidium: vbi aliter veritas etc. non priuilegiati autē
indifferenter coguntur: ſecundum Boſtienſem ad hoc. vigefima ſecūda
queſtione ſecunda quāſi: alias nullum eſſet priuilegium clerici.
7 ¶ Oppoſo ſecundo cum glo. quod compellendi non debeant tes-
tes infra eodem ſuper eo. gloſ. dicit ſi ſe ſubtrahunt: timore: vel amo-
re: etc. cōpelluntur: alias non: ſi hoc conſtat in dubio preſumitur ma-
la cauſa ſe ſubtrahere: ideo compellendum: niſi conſtet per alios idē
poſſe probari: docto. tenent glo. in ciuilibus in quibus peccatum eſt
celare veritatem in damnum proximi: hoc verum niſi hāc preſum-
ptionem alia preſumptio elidat: ſi obtentu religionis iurare renuit
ſupra titulo primo nuper. de iure iurando et ſi. L. bſiſtus in ſi. vel alia
ſimili cauſa. In criminalibus vero et in alijs in quibus non eſt pec-
catū celare veritatem: nō eſt preſumendum qđ is: qui teſtificari renuit:
malicioſe ſe ſubtrahat: et ideo nō eſt cogēd⁹ niſi manifeſte appareat
malitia. ſ. eo. puenit. ij. q. que dicit qđ etia� in criminalib⁹ in quibus
teſtes non coguntur coguntur deficientibus probationibus etiaſ:
ſi ſe non ſubtrahant gratia vel odio: vel ſpe ſecundum Innocen. Ad
vt dicit Boſtien. eo cauſa clericus cogitur. xliij. q. ij. q. q. qui aliter nō
cogitur. ij. q. vi. ſtatuentum. Nec ob. quod prohibitum ſit iuramen-
tum ſine quo teſtis non deponit quia verum eſt quod illi eſt prohibi-
bitum niſi in caſibus quorūz hic eſt vnus ſecundum Boſtien. tu. dic
vt. i. eo. dilectorum. ¶ Oppo. quod examinatio teſtium non ſit cō-
mittenda nuntio. ij. q. ix. teſtes. C. de fide. inſtrumen. an. apud elo-
quentiſſimum. Sol. hoc intellige ſpeciale quando examinatur egre-
gie perſone vel alie que non coguntur in iudicio venire vt teſtificent
de quibus. s. titu. primo ſi qui teſtim vel dic et hoc vtrius in ciuili cō-
mitti poteſt indiſtincte examinatio et etiaſ in cauſa matrimoniali
li vt hic in criminali non. Glo. aſſignat rationem no. bene tex. et gloſ.
quia hic eſt apertum qđ examinatio teſtium etiaſ in cauſa matris-
moniali poteſt committi licet ſecus in criminali de criminali idem
glo. s. de iudici. ac ſi clerici: de matrimoniali qui ma. ac. po. a nobis.
et de offi. ord. ſignificauit. poteſt aliter ſolui cōtrarium quod teſtimo-
nium non debet recipi in abſentia. ſcilicet quando teſtis vult teſtifi-
cari per literam vel ſcripturam non preſente iudice. vel aliquo: qui
illius nomine recipiat.

- 1 Teſtes poſſunt cogi ſententia excommunicationis: ſuſpenſio-
nis: vel depositionis vbi teſtimonium eſt neceſſarium.
- 2 Citatio exigitur ſcōa pro multa imponenda aduerſus contra-
ma-
cem iam citatum.
- 3 Sententia poteſt dici plata per hec verba ſciatis vel noueritis vos
eſſe ſuſpenſos.
- 4 In penis irrogandis de iure canonico eſt principiandum a ſuſpen-
ſione et finiendum per excommunicationem.
- 5 Teſtis citati ad teſtificandū quā hora comparere debēt et quomo-
do poſſunt detineri per. xv. dies non autem vltra.
- 6 Cōtumax an indiſtincte dicatur quis citatus ad certā diem ad quā
non comparuit ratione impedimenti vt excommunicatus cenſea-
tur. numero. ſequen.

Excommunicationis